AL. DUMAS

STĂPÎNUL MUNTELUI

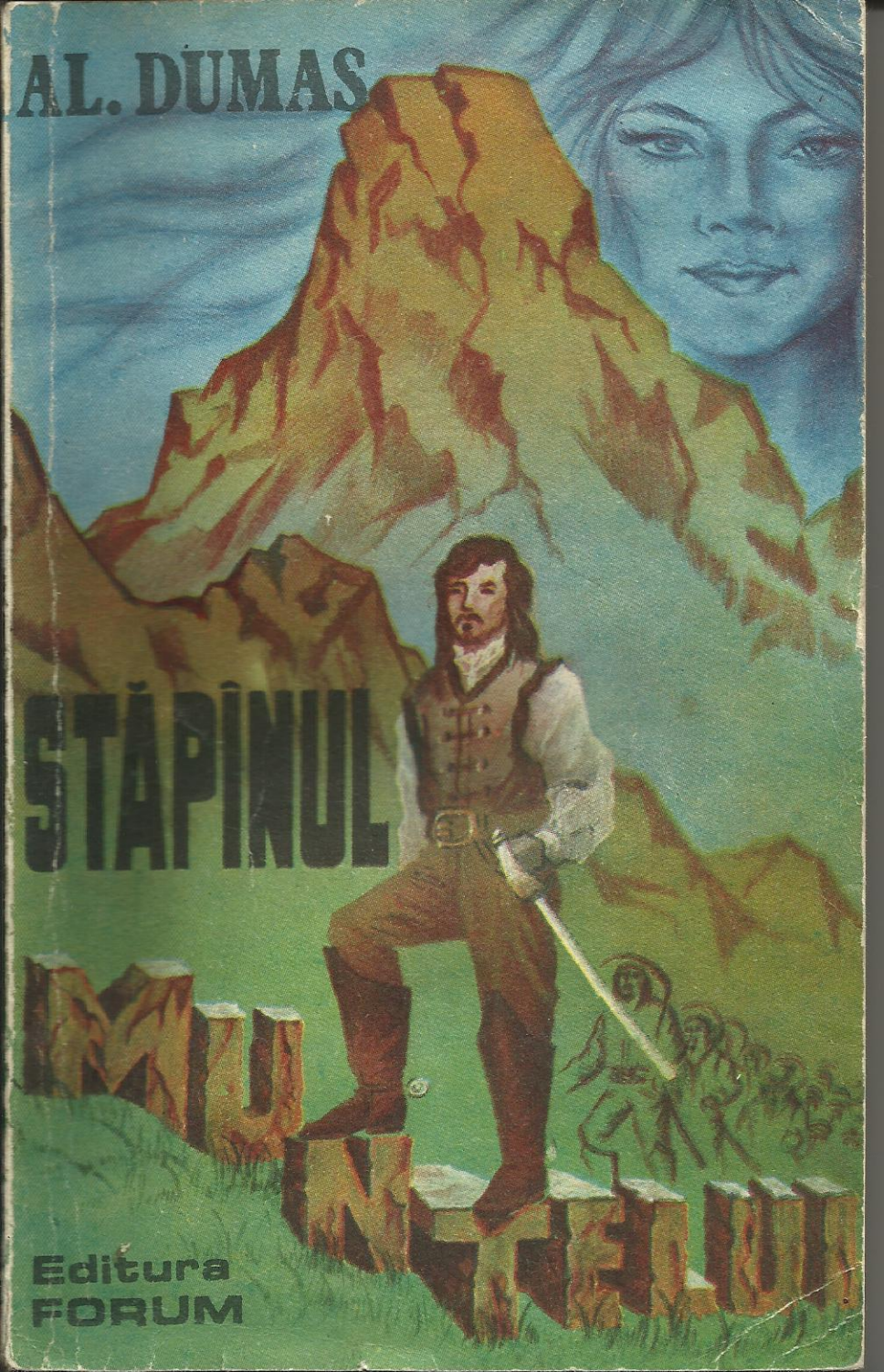

Editura FORUM

ALEXANDRE DUMAS

STĂPÎNUL MUNȚILOR

Traducere de :
ȘERBAN VELESCU

Editura FORUM ● București. 1992

Sierra Nevada

În mijlocul lanțului de munți care brăzdează Spania în toate direcțiile, de la Bilbão la Gibraltar și de la Alicante la capul Finister, masivul cel mai poetic, fără îndoială, prin înfățișarea pitorească, dar și prin amintirile istorice legate de el este Sierra Nevada, ce urmează după Sierra de Guaro, de care e despărțit doar printr-o vale fermecătoare, unde își are unul dintre izvoare rîul Órjiva, care se varsă în mare între Almuñécar și Motril.

Acolo, chiar și în zilele noastre încă, totul e arab : moravurile, costumele, numele orașelor, monumentele, peisajele, deși maurii au părăsit de două veacuri și jumătate regatul Almohazilor.

Aceasta pentru că pămîntul în stăpînirea căruia intraseră prin trădarea contelui Julián era teritoriul preferat al fiilor profetului. Situată între Africa și Europa, Andaluzia e, ca să spun așa, o regiune intermediară care se bucură de frumusețile uneia și de bogățiile celeilalte, fără să le cunoască nici tristețile, nici vitregiile. Are vegetația luxuriantă de la Metidja, udată de apele răcoroase ale Pirineilor ; nu întîlnești acolo nici soarele dogoritor al Tunisului, nici climatul aspru al Rusiei. Te salut, Andaluzie, soră a Siciliei, care te întreci cu insulele Fericite !

Voi ce aveți fericirea să locuiți în Sevilla, Granada sau Malaga, trăiți, iubiți și muriți la fel de fericiți, ca și cum ați fi la Neapole. Astfel, am văzut la Tunis mauri care-mi arătau cheia casei lor din Granada. O aveau de la părinții lor și aveau de gînd să o lase copiilor lor.

Iar dacă vreodată, copiii lor se vor întoarce în orașul Aben-al-Hamar, vor regăsi și strada și casa în care au locuit, fără ca acei două sute patruzeci și patru de ani scurși de la 1610 pînă la 1854 să fi schimbat mare lucru, decît că au redus la optzeci de mii de suflete populația de cinci sute de mii de locuitori, astfel încît cheia moș-

tenită va deschide, după toate probabilitățile ușa unei case goale, sau căreia leneșii lor urmașii nici măcar nu se vor fi ostenit să-i schimbe broasca.

Într-adevăr, nimic spaniol n-a încolțit în pământul acesta a cărui vegetație naturală o constituie palmierul, cactusul, aloesul, nimic, nici măcar palatul pe care cucernicul Carol Quintul începuse să-l ridice, ca să nu stea în locuința emirilor și califilor, și care, dominat de Alhambra, n-a putut niciodată, sub privirea batjocoritoare a rivalului său, să se înalțe mai sus de un etaj.

Îmbrățișînd toate aceste minuni ale unei arte și civilizații pe care n-o vor atinge niciodată locuitorii lui actuali, regatul Granadei, ultima rămășiță și ultima formă a imperiului arab în Spania, se întindea pe malurile Mediteranei de la Tarifa la Almazarron, adică pe o lungime de aproximativ o sută douăzeci și cinci de leghe și se întindea spre interior de la Motril la Jaén, adică pe o adîncime de treizeci și cinci la patruzeci.

Sierra de Guaro și sierra Nevada îl întretăiau la două treimi din lungime.

Din vîrful Mulhacén, piscul cel mai înalt, privirea putea atinge deodată amîndouă granițele sale.

La sud, Mediterana, largă întindere albastră de la Almuñécar la Alger. La nord, cîmpia Granadei, uriaș covor verde, ce se desfășoară de la Huelma, la Cordeñas.

Apoi, la est și la vest, prelungirea nesfîrșită a lanțului muntos uriaș, cu piscuri înzăpezite ale căror creste seamănă fiecare cu talazul înghețat brusc al unui ocean răzvrătit împotriva cerului.

În sfîrșit, mai jos, la dreapta și la stînga acestei mări de gheață, un dublu ocean de munți ce se prefac încetîncet în dealuri, acoperite mai întîi de licheni prăfuiți, apoi de mărăcini roșcați, apoi de brazi întunecați, apoi de stejari verzi, de arbori de plută gălbui, de copaci de toate soiurile, amestecîndu-și culorile deosebite și lăsînd totuși intervale în care se întind ca niște covoare luminișuri de strugurii-ursului, de mastic și de mirți.

Astăzi, trei drumuri care pornesc, primul din Motril, al doilea din Vélez-Málaga, iar al treilea din Málaga, întretaie Sierra înzăpezită și duc de la țărmul mării la Granada, trecînd, unul prin Jayena, altul prin Alcaacin, iar celălalt prin Colmenar.

Dar pe vremea cînd începe povestirea aceasta, adică în primele zile ale lunii iunie a anului 1519, drumurile încă nu existau, sau, mai bine zis, nu erau reprezentate decît prin poteci abia trasate, pe care călcau cu nepăsătoare siguranţă doar picioarele călătorilor şi ale catîrilor. Aceste poteci, rareori deschise prin mijlocul cîmpiei, se prelungeau prin trecători şi pe piscuri cu urcuşuri şi coborîşuri, care păreau înadins făcute ca să pună la încercare răbdarea călătorilor. Din cînd în cînd, spirala lor îngustă ocolea cîte o stîncă ascuţită, roşie şi caldă ca un uriaş stîlp egiptean şi atunci călătorul se afla literalmente suspendat, el şi calul lui nepăsător, deasupra prăpastei în adîncul căreia privea îngrozit. Cu cît poteca era mai abruptă, cu atît stînca devenea mai caldă, iar piciorul omului sau al catîrului risca să alunece pe granitul pe care pasul caravanelor, toţind asperităţile, îl făcuse în cele din urmă neted şi alunecos ca marmura.

E adevărat că, de îndată ce treceai de cuibul acesta de vulturi numit Alhama, drumul devenea mai uşor şi pe un povîrniş destul de domol — presupunînd că veneai dinspre Málaga şi te îndreptai spre Granada — cobora în valea Jayena. Atunci unei primejdii întrucîtva fizice îi urma alta care, deşi rămînea nevăzută pînă în clipa cînd ameninţa să se înfăptuiască, era totuşi prezentă în închipuire : cele două margini ale drumului din clipa cînd deveneau practicabile şi ofereau un refugiu în tufişurile dese, se umpleau de cruci pline de inscripţii sinistre.

Erau crucile de pe mormintele călătorilor ucişi de numeroşii tîlhari care, în vremurile acelea de tulburări civile, populau mai cu seamă munţii Córdobei şi Granadei, adică sierra Morena şi sierra Nevada.

De altfel, inscripţiile de pe cruci nu lăsau nici o îndoială asupra modului în care muriseră cei ce odihneau la umbra lor. Străbătînd aceiaşi munţi la trei secole după călătorii pe care în cîteva clipe o să-i facem să se ivească în ochii cititorilor, am văzut cruci asemănătoare celor pe care le descriem şi am copiat de pe lugubrele lor braţe inscripţiile acestea, puţin liniştitoare pentru cei de le citesc :

Aici
a fost ucis un călător
Rugaţi-vă pentru sufletul lui !

Aici

au fost asasinați un părinte și fiul său
Domnul să-i aibă în mila lui !

Dar inscripția cea mai obișnuită e aceasta :

Aqui mataron a un hombre

Ceea ce înseamnă pur și simplu : „Aici a fost ucis un om."

Gardul acesta mortuar se întindea cale de o leghe și jumătate sau două, adică pe toată lățimea văii. Apoi traversai un rîu mic care, ocolind satul Cacin, se varsă în Genil, și ajungeai în cealaltă parte a muntelui. Aceasta, trebuie s-o mărturisim, era mai puțin greu de străbătut decît prima. Poteca se pierdea într-o pădure uriașă de pini, dar lăsase în urmă trecătorile înguste și stîncile ascuțite. Simțeai că ai ajuns în zone mai temperate și după ce călătoreai o leghe și jumătate prin meandrele unui munte umbros, descopereai un fel de rai, spre care coborai pe un povîrniș și ajungeai pe o pajiște plină de grozamă cu flori galbene și parfumate și cu strugurii-ursului cu fructe cărnoase, roșii ca fraga, dar al căror gust un pic onctuos aminteşte mai curînd de gustul bananei, decît de acela al frumosului fruct cu care seamănă.

Ajungînd aici, călătorul putea fi mulțumit, fiindcă se părea că, de acum încolo, avea să fie cruțat de dubla primejdie de care scăpase : aceea de a se zdrobi în vreo prăpastie sau aceea de a fi ucis de cine știe ce tîlhar arțăgos.

Într-adevăr, în stînga drumului, la distanță de aproximativ un sfert de leghe se vedea, cu ziduri albe ca de cretă, o clădire mică ce părea un han și totodată fortăreață.

Ea avea o terasă cu un parapet crenelat și o ușă de stejar cu întărită traverse și piroane de fier.

Deasupra ușii era pictat bustul unui bărbat cu chip negricios, cu barbă neagră, purtînd pe cap un turban, iar în mînă un sceptru.

Sub portret era gravată inscripția aceasta :

Al rey moro [1]

[1] La regel maur (n. tr.).

Graba noastră de a proceda asemeni călătorilor, adică de a galopa ca să ajungem la han, ne-a făcut să uităm să aruncăm o privire, în treacăt spre un personaj care, deși la prima vedere pare de condiție umilă, merită totuși o descriere deosebită.

E drept că personajul era ascuns la umbra unui bătrîn stejar și totodată în ondulațiile terenului.

Era o fată între șaisprezece și optsprezece ani, care, în unele privințe, părea să aparțină vreunui trib maur, deși, în alte privințe părea îndreptățită să ceară un loc în marea familie europeană. Încrucișare probabilă a celor două rase, ea forma o verigă intermediară ce îmbina într-un amestec deosebit seducția arzătoare și magică a femeii din sud cu dulcea și suava frumusețe a fecioarei nordice. Părul atît de negru, încît avea reflexe albăstrui al aripii de corb, încadra, căzînd pe lîngă gît, fața cu un oval desăvîrșit și demnă. Ochii mari, albaștri ca brebenocul, umbriți de gene și sprîncene de culoarea părului, un ten mat și alb ca laptele, buze fragede ca cireșile, dinți mai frumoși ca perlele, gît asemănător prin grație și suplețe celui de lebădă, brațe un pic cam lungi, dar de o formă desăvîrșită, un mijloc suplu ca o trestie sau ca un palmier, picioare a căror goliciune îți îngăduie să le admiri gingășia și eleganța, aceasta era înfățișarea personajului asupra căruia ne îngăduim să atragem atenția cititorului.

Cît despre costumul de o fantezie sălbatică, el se compunea dintr-o coroană de iasomie, smulsă dintre zăbrelele gardului clădirii pe care am descris-o mai sus, și ale cărei frunze de un verde închis și fructele purpurii se potriveau minunat cu negrul ca tăciunele al părului. Gîtul îi era împodobit cu un lanț compus din verigi plate de lățimea unui filip de aur, încastrate unele în altele, care scînteiau ca niște flăcări. Rochia, ciudat croită, era făcută dintr-o stofă de mătase, în dungi mate, alternînd cu dungi colorate, cum se țeseau pe atunci în Granada, și cum se mai fac încă și acum la Alger, Tunis și Smirna. Mijlocul îi era strîns de un cordon sevilian cu franjuri de aur, așa cum poartă în zilele noastre, elegantul *majo*, care se duce să cînte o serenadă iubitei. Dacă însă cordonul și rochia ar fi fost noi, poate ar fi rănit privirea prin tonurile cam prea vii ale culorilor îndrăgite de arabi și de spanioli ; dar bojirea și folosirea îndelungată făcuseră din toate acestea un ansamblu încîntător care ar fi bucurat

ochiul lui Tițian, iar mai tîrziu ar fi făcut să salte de bucurie inima lui Paolo Veronese.

Însă ceea ce avea ciudat fata — deși această ciudățenie e mai obișnuită în Spania decît oriunde, iar pe vremea aceea, mai mult decît oricînd — era bogăția costumului, față de îndeletnicirea umilă : așezată pe o piatră mare, lîngă una dintre crucile de care am amintit, la umbra unui stejar uriaș verde, cu picioarele în apa unui pîrîu care le acoperea cu o pînză fină de argint, ea torcea cu furca și fusul.

Lîngă ea, țopăia pironită de stîncă și rumegînd amarul drob, cum spune Virgiliu, o capră, animal neliniștit și vioi, proprietatea obișnuită a celui care n-are nimic.

Tot învîrtind fusul cu mîna stîngă, trăgînd de fir cu dreapta privind la picioare în jurul cărora bolborosea și șoptea pîrîul, fata cînta în surdină un fel de refren popular care, în loc să-i exprime gîndul, părea să slujească doar ca acompaniament glasului ce șoptea în fundul inimii și pe care nimeni nu-l auzea. Apoi, din cînd în cînd, nu ca s-o facă să se întoarcă, ci parcă pentru a-i adresa un cuvînt prietenesc, cîntăreața își întrerupse cîntecul și lucrul, își chema capra cu numele arab prin care este desemnată specia, însă de fiecare dată cînd capra auzea cuvîntul *maza*, scutura cu încăpățînare din cap făcînd să sune clopoțelul ei de argint și începea să rumege din nou.

Iată cuvintele pe care le cînta torcătoarea pe o arie lentă și monotonă, ale cărei note principale le-am auzit de atunci pe cîmpiile Tangerului și în munții Kabiliei.

De altfel, era un *romancero* cunoscut în Spania sub numele de *Cîntecul regelui don Fernando.*

Granada, iubita mea,
Cu centură aurită
Fii a mea pe vecie !
Primește drept zestre în Castilia
Trei mînăstiri cu vorbitorul lor,
Trei fortărețe cu închisorile lor,
Trei orașe cu turnurile lor,
Scormonește, geloaso,
În scrinul acesta din Andaluzia
Pe care Domnul mi l-a dat.
Dacă, în nestatornicia ta,

Giralda te ispitește
O să i-o luăm
Sevillei nemulțumite,
Iar ce-o să spună Sevilla,
Ce-o să spună Castilia
Peste un veac sau acum,
O, Granadă, puțin îmi pasă,
Deschide-mi porțile,
Sînt regele don Fernando !

În clipa aceea, ea ridică un pic capul ca să-și cheme capra, însă abia rosti cuvîntul *maza* că se opri, iar privirea i se îndreptă spre capătul drumului dinspre Alhama.

Un tînăr apăruse la orizont și cobora în galop pe calul său andaluz povîrnișul muntelui întretăiat, după cum copacii erau mai rari sau mai deși, de benzi late de umbră și de soare.

Fata îl privi o clipă, apoi începu din nou să lucreze și, torcînd într-un chip mai distrat, ca și cum nemaiprivindu-l, îl auzea venind, reluă cel de-al patrulea cuplet al cîntecului care era răspunsul dat regelui don Fernando.

O, rege don Fernando, te iubesc !
Dar, fatal blestem,
Am ca stăpîn un maur crud,
Care mă ține întemnițată,
Sărmană sclavă încoronată,
Legată cu lanțuri de aur
În turnul lui cu chei de argint !

În timp ce fata cînta acest ultim cuplet, călărețul făcuse destul drum pentru ca, ridicînd capul, ea să-i poată desluși veșmintele și trăsăturile.

Era un tînăr frumos de vreo douăzeci și cinci, douăzeci și șase de ani, purtînd o pălărie cu boruri largi cu o pană roșie ca focul ce se mula după curbura acesteia, fluturînd.

Sub umbra pe care pălăria o lăsa pe chipul lui se vedeau strălucind doi ochi negri, frumoși, care pesemne că se aprindeau cu ușurință de mînie sau de focul dragostei. Sub nasul drept și de o formă desăvîrșită, mustă-

ţile uşor ridicate lăsau să se vadă între ele şi barbă un şirag de dinţi minunaţi, albi şi ascuţiţi, ca de lup.

În ciuda căldurii, sau poate tocmai din pricina aceasta, călăreţul era îmbrăcat cu o mantie de Córdoba din cele care, croite ca un *poncho* american şi cu o despicătură la mijloc pe unde se scotea capul, îl acopereau de la umeri pînă în vîrful cizmelor. Această mantie de postav roşie ca focul, asemeni penei de la pălărie, era brodată cu aur la capete şi de jur-împrejurul deschizăturii pentru gît, şi acoperea un costum care, socotind după puţinul pe care-l puteai zări, adică după manşetele şi panglicile pantalonilor bufanţi, trebuia să fi fost de o eleganţă desăvîrşită.

Calul pe care-l conducea ca un călăreţ încercat era un animal minunat de cinci sau şase ani, cu gît împlinit, cu coamă în vînt şi crupă viguroasă, cu coadă lungă şi cu părul de culoarea aceea preţioasă pe care ultima regină a Castiliei, Isabella o făcuse să fie la modă. De altfel, era o minune că aceştia doi, calul şi călăreţul, cu înflăcărarea ce-i însufleţea putuseră să treacă pe potecile greu accesibile pe care am încercat să le descriem, fără să se prăvălească de zece ori în prăpastiile de la Alcaacin sau Alhama.

Un proverb spaniol spune că există un dumnezeu al beţivilor şi o zeiţă a îndrăgostiţilor.

Călăreţul nostru nu avea înfăţişarea unui beţiv, dar trebuie s-o spunem, semăna leit cu un îndrăgostit.

Lucrul acesta nu putea fi tăgăduit, deoarece fără s-o privească şi, pesemne, fără ca măcar s-o vadă în asemenea măsură privirea îi era aţintită înainte, călăreţul trecu pe lîngă fata noastră în faţa căreia cu siguranţă că însuşi regele don Carlos, oricît de înţelept şi de reţinut era, în ciuda celor nouăsprăbece ani ai lui, s-ar fi încumetat să se oprească, într-atîta era de frumoasă, iar ea ridicînd capul ca să-l privească pe călătorul disprețuitor, şopti :

— Sărmanul băiat ! Păcat de el ?

Oare de ce fata care torcea îl căina pe călător ? La ce primejdie trecută sau viitoarea făcea aluzie ?

Vom afla probabil aceasta însoţindu-l pînă la hanul *La regele maur* pe elegantul *caballero*. Ca să ajungă la hanul la care părea atît de grăbit să se ducă, el trebuia să mai treacă de încă două-trei denivelări de teren aproape asemănătoare aceleia unde se afla fata, cînd trecuse pe lîngă ea fără s-o vadă, sau, mai bine zis, fără s-o privească.

În fundul fiecăreia dintre vîlcelele acestea mici pe care doar drumul le străpunsese pe o lățime de abia opt sau zece picioare, printre tufișurile dese de mirt, de lentisc și de arbuzier, se înălțau două sau trei cruci ce arătau că vecinătatea hanului nu-i apărase nicidecum pe călători de destinul atît de comun, încît se părea că aceia care încă mai treceau pe drumurile pe care pieriseră atîți trecători trebuiau să aibă inima apărată de întreitul strat de oțel de care vorbește Horațiu în legătură cu cel dintîi navigator. Apropiindu-se de locurile acestea cu înfățișare sinistră, călărețul se mulțumea să controleze din cînd în cînd dacă mai avea sabia atîrnatăla șold pistoalele în coburii șeii. Apoi, asigurîndu-se cu un gest mai curînd mașinal decît neliniștit, trecea în același pas al calului și cu aceeași față liniștită de locul blestemat, *el mai sitio*, cum se spune pe acolo.

Ajuns în punctul cel mai înalt al drumului, călărețul se ridică din nou în scări ca să vadă mai bine hanul, apoi, zărindu-l, dădu pinteni calului, care se repezi spre vale, ca și cum dorința de a-l sluji pe călăreț l-ar fi făcut să nu simtă oboseala, asemeni unei bărci ascultătoare ce coboară între valuri, după ce urcase pe creasta lor. Puțina atenție acordată de călător drumului pe care-l străbătea și marea lui dorință de a ajunge la han avură probabil două urmări.

Prima — aceea că nu observă, — deoarece erau ascunși în tufișuri de ambele părți ale drumului, înșirați pe aproape un sfert de leghe asemeni vînătorilor în bătaie — vreo zece oameni culcați pe pămînt ce întrețineau aprins cu grijă fitilul unor escopete [1], culcate pe jos, lîngă ei. La zgomotul copitelor calului, oamenii aceștia ascunși ridicară capul, se sprijiniră pe brațul și genunchiul stîng, apucară cu dreapta escopeta fumegîndă, apoi, sprijinindu-se pe un genunchi, duseră mașinal patul armei la umăr.

Al doilea rezultat — acela că, văzînd iuțeala cu care calul și călărețul trecură, oamenii ascunși își spuseră în șoaptă că acel cavaler fiind, fără îndoială, așteptat la han trebuia să și coboare, că deci nu avea rost să facă în plin drum un zgomot care i-ar fi putut trăda, îndepărtînd astfel un convoi mare ce promitea o pradă mai bogată

[1] Veche armă de foc de mici dimensiuni, cu țeava evazată (n. tr.).

decît se putea dobîndi de la uni singur călător, oricît de avut și de elegant ar fi fost.

Oamenii culcați nu erau altceva descît cei care „înzestrau" mormintele pe care, ca buni creștini, puneau cruci după ce-i omorîseră pe călătorii destul de neprevăzători ca să încerce să-și apere punga cu prețul vieții, cînd domnii *salteadores* îi salutau, ținînd escopeta în mînă, cu fraza aceasta sacramentală, care-i aproape aceeași în toate limbile și la toate popoarele : *Banii sau viața !*

Pesemne că la primejdia aceasta, care nu-i era necunoscută, făcuse aluzie fata cînd, privindu-l trecînd pe frumosul călător rostise oftînd cuvintele : Păcat de el !

Dar am văzut, oamenii aceștia ascunși nu dăduseră din cine știe ce pricină semn că sînt acolo. Numai că, întocmai ca vînătorii în bătaie cu care i-am asemănat și care se ridică de la locul lor după ce trece vînatul, tot astfel unii dintre ei ieșiră cu capul mai întîi, apoi cu tot trupul, din pădure, în urma călătorului și se îndreptară spre han în curtea căreia calul și călărețul se avîntară iute.

Un *mozuelo* [1] era în curte, gata să apuce hățul calului.

— O măsură de orz pentru calul meu ! Un pahar de xerez pentru mine și pregătiți cel mai bun prînz cu putință pentru cei ce vin după mine !

În timp ce călătorul termina de vorbit, hangiul se ivi la geam, iar oamenii din pădure la poartă. Ei schimbară o privire care din partea acestora din urmă însemna : „Oare am făcut bine că nu l-am oprit ?" iar din partea hangiului : „Foarte bine !"

Apoi, întrucît călărețul, ocupat să-și scuture praful de pe manta și de pe cizme, nu observase schimbul de priviri gazda spuse :

— Intrați, nobile domn ! Deși sîntem pe munte, hanul *La Regele maur* nu duce lipsă de nimic. Slavă domnului ! Avem în cămară vînat de toate felurile, afară de iepure care-i un animal murdar : avem o *olla podrida* pe foc, un *gazpacho* care se înmoaie de ieri și, dacă vreți să mai așteptați, unul dintre prietenii noștri, mare vînător, e în urmărirea unui urs care a coborît de pe munte ca să-mi mănînce orzul. În curînd o să avem vînat fraged să vă oferim.

---

[1] Tînăr valet

— N-avem vreme să aşteptăm întoarcerea vînătorului, oricît de ispititoare ar fi propunerea ta.

— Atunci o să mă descurs cum o să pot mai bine.

— Bine ; şi deşi am convingerea că señora al cărei curier sînt e o adevărată zeiţă care nu trăieşte decît respirînd parfumul florilor şi bînd roua dimineţii, pregăteşte ce ai mai bun şi spune-mi în ce cameră ai de gînd s-o primeşti.

Hangiul deschise o uşă şi-i arătă călăreţului o cameră mare, văruită, cu perdelele albe la ferestre şi cu mese de stejar înăuntru.

— În asta, spuse el.

— Bine, răspunse călătorul. Toarnă-mi un pahar de xerez, vezi dacă i s-a dat calului meu măsura de orz şi culege-mi din grădină un buchet din cele mai frumoase flori.

— Voi face întocmai, răspunse hangiul. Cîte tacîmuri pun ?

— Două : unul pentru tată, celălalt pentru fiică. Slujitorii o să mănînce la bucătărie, după ce-şi vor fi servit stăpînii. Să nu cruţi vinul.

— Fiţi fără grijă, cavalere, cînd cineva vorbeşte ca dumneavoastră poate fi sigur că va fi servit repede şi bine.

Şi hangiul, fără îndoială ca să dovedească prin fapte cele spuse, ieşi strigînd :

— Hei, Gil, pune două tacîmuri ! Pérez, calul şi-a primit orzul ? Amapola, dă fuga în grădină şi culege toate florile pe care le găseşti !

— Foarte bine ! murmură cavalerul cu un zîmbet de mulţumire. Acum e rîndul meu.

Desprinzînd de pe lanţuţl pe care-l purta la gît o mică bilă de aur de mărimea unui ou de porumbel, şlefuită o deschise, o puse pe masă, se duse să ia din bucătărie un cărbune aprins, îl puse în cutia de aur, iar pe el presără un pic de praf al cărui fum se răspîndi îndată în sală, răspîndind mirosul dulce şi pătrunzător care te desfată cînd intri în camera unei femei arabe.

În acea clipă hangiul se ivi din nou ţinînd într-o mînă o farfurie pe care era un pahar plin de xerez, iar în cealaltă o sticlă proaspăt desfăcută. În urma lui venea Gil cu o faţă de masă, şervete şi o grămadă de farfurii, iar după el, Amapola, abia zărindu-se dintr-un braţ din

acele flori de culori aprinse ce n-au echivalent în Franța și cărora nici măcar n-am putut să le aflu numele.

— Fă un buchet din cele mai frumoase, fată dragă, spuse cavalerul și dă-mi-le pe celelalte.

Amapola le alese pe cele mai frumoase, iar cînd buchetul fu gata întrebă :

— E bine așa ?

— Minunat, spuse călărețul. Acum leagă-l.

Fata căută cu privirea un fir de ață, un cordon, o sfoară.

Dar călătorul scoase din buzunar o panglică de aur și de purpură din care părea să aibă destul de multă pentru așa ceva, și tăie din ea o bucată cu pumnalul.

Dădu bucata de panglică fetei ce legă buchetul, iar apoi, la ordinul tînărului, îl puse pe una dintre cele două farfurii cu care Gil împodobise masa principală.

Pe urmă cavalerul începu să smulgă petalele celorlalte flori, astfel încît de la ușă pînă la masă drumul să fie presărat în întregime, așa cum se face la împărtășanie, în ziua de Corpus Domini [1] !

Apoi îl chemă pe hangiu.

— Prietene, iată un filip de aur pentru deranjul pe care ți l-am pricinuit.

Gazda se înclină.

— Acum, continuă tînărul cavaler, dacă don Iñgo Velasco de Haro te întreabă cine a comandat pentru el prînzul, să-i spui că un om al cărui nume nu-l știi. Dacă doña Flor te întreabă cine a presărat pentru ea petale de flori, cine i-a pregătit buchetul și a ars mirodenii, să-i răspunzi că e curierul dragostei sale, don Ramiro de Avila.

Și sărind cu ușurință pe frumosul său cal pe care valetul îl ținea de zăbală, se năpusti afară din curtea hanului și își continuă drumul în galop în direcția Granadei.

[1] Ceremonie religioasă cu prilejul împărtășaniei.

2

Don Iñigo Velasco de Haro

Stînd acolo unde se afla, adică în într-una din ondulațiile terenului de care am vorbit, frumoasa fată cu capra nu-l putuse vedea pe tînărul cavaler nici intrînd în han, nici ieșind, dar păruse să asculte cu atenție dacă nu cumva ajunge pînă la ea vreun zgomot care să-i dezvăluie ce se întîmplă. De mai multe ori, privind întrebător spre cer, păruse mirată că trecerea tînărului și bogatului gentilom nu fusese urmată de nici un eveniment extraordinar.

Deoarece fata nu-și părăsise locul și nu auzise dialogul călătorului cu hangiul, ea nu știa, firește cărei împrejurări vădind egoismul obișnuiților hanului îi datora curierul de dragoste al frumoasei doña Flor faptul că scăpase teafăr din mîinile lor.

De altfel, numaidecît după ce dădu toate dispozițiile pentru ca hanul *La Regele maur* să fie demn să-i primească pe don Iñigo Velasco și pe fiica lui, don Ramiro de Ávila ieși în goană afară din curte și își continuă drumul spre Granada, iar avangarda caravanei anunțate de elegantul cavaler putut fi văzută de fată.

Caravana se împărțea în trei părți deosebite.

Cei dintîi — servea drept avangardă și așa cum am spus, începea să se ivească pe versantul vestic al micului munte — se compunea dintr-un singur om făcînd parte dintre slujitorii lui don Iñigo Velasco ; numai că, întocmai ca și *campieri* din Sicilia care, slujitori în timp de pace, devin soldați în ceasuri de primejdie, acesta îmbrăcat într-un costum pe jumătate livrea, pe jumătate uniformă militară, purta un scut mare la oblînc și ținea dreaptă ca o lance, cu patul sprijinit de genunchi, o archebuză al cărei fitil aprins nu lăsa nici o îndoială asupra intenției caravanei de a se apăra în cazul cînd ar fi fost atacată.

„Corpul de armată", care venea la aproximativ treizeci de pași în urmă, se compunea dintr-un bătrîn de

șaizeci, șaizeci și cinci de ani și dintr-o fată de șaisprezece-optsprezece ani.

În sfîrșit, după ei, la aceeași distanță ca și omul însărcinat să recunoască drumul, venea ariegarda, compusă din doi slujitori purtînd scuturi și archebuze fumegînde. Cu totul, doi stăpîni și trei slujitori.

Întrucît slujitorii ocupă un loc neînsemnat în povestirea aceasta, iar cei doi stăpîni, dimpotrivă, vor juca rolurile principale, să ni se îngăduie să-i neglijăm pe Núñez, Camacho și Torribio, ca să ne ocupăm în mod special de don Íñigo Velasco de Haro și de doña Flor, fiica lui.

Don Íñigo Velasco era, cum am mai spus, un bătrîn între șaizeci și șaizeci și cinci de ani, deși cuvîntul bătrîn e poate nepotrivit folosit în legătură cu un bărbat bătrîn ca vîrstă, dar cu siguranță tînăr din punct de vedere fizic.

Într-adevăr, barba lui abia grizonată, părul pe care-l purta lung după moda lui Filip cel Frumos și Ferdinand Catolicul, abia atins de neaua iernii, arătau un bărbat de cincizeci pînă la cincizeci și cinci de ani, cel mult. Și totuși, el era lovit de nenorocirea aceasta, comună tuturor celor ce au fost vestiți în tinerețe, de a nu-și putea ascunde vîrsta, întrucît de mai multe ori în epoci diferite lăsase o urmă adîncă în istoria țării sale. La treizeci de ani, don Íñigo Velasco, moștenitor al unuia dintre numele cele mai vestite și al uneia dintre familiile cel mai bogate din Castilia, împins spre aventură de dragostea ce i-o inspirase o fată cu care nu se putea căsători, întrucît tatăl doñei Mercedes de Mendo (așa se numea această regină a frumuseții) era dușmanul tatălui său, iar cei doi părinți își juraseră o ură veșnică, don Íñigo de Velasco ce-l avusese perceptor pe părintele Marchena, adică pe unul dintre primii preoți care, cu riscul de a fi în opoziție cu Scripturile, recunoscuseră, după demonstrația lui Columb, că pămîntul putea fi rotund, îi îmbrățișase din desperare mai curînd decît din convingere, teoriile și sprijinise pretențiile navigatorului genovez.

Se știe cîte a avut de îndurat la curtea regilor catolici acest sărman om de geniu pe care cei mai puțin răuvoitori dintre consilierii Isabelei și ai lui Ferdinand îl socoteau exaltat și nebun cînd, după ce înfățișase zadarnic la Genova, în patria lui, proiectul de a descoperi mergînd spre vest imperiul Cathay, menționat de predecesorul său Marco Polo, cînd după ce fusese respins de Ioan al II-lea

care trimisese mișelește în taină un navigator să pornească în expediția asta pe care cu glas tare o socotea nesăbuită, se înfățișă regelui Aragonului, Ferdinand și reginei Castiliei, Isabela, oferindu-le să înzestreze Spania nu cu un oraș, nu cu o provincie, nu cu un regat, ci cu o lume!

Opt ani se scurseră în demersuri și insistențe zadarnice. Din fericire pentru vestitul genovez — am meditat nu o dată asupra acestor lucruri atît de bogate în cauze mici și efecte mari — Providența a îngăduit ca atunci cînd Cristofor Columb voi să pornească în călătorie, cînd o dată cu ultima-i întăritură se prăbușea imperiul califilor în Spania, nepotul uneia dintre cele mai dragi prietene ale reginei să se îndrăgostească nebunește de o fată pe care n-avea nici o speranță s-o ia în căsătorie.

Cerem spășiți iertare drogastei să o socotim printre cauzele mici.

Dar mică sau mare, cauza avu un efect uriaș.

Am arătat cauza, acum să-i înfățișăm efectul.

Acest nepot, al cărui nume îl știm, era don Iñigo Velasco, conte de Haro.

Mătușa lui era Beatriz, marchiză de Moya.

Regina Isabela nu avea prietenă mai apropiată, confidentă mai intimă decît marchiza de Moya. Menționăm faptul acesta ca să ni-l amintim ; vom reveni îndată asupra lui.

Cît despre Velasco, el hotărîse s-o termine cu viața și dacă nu fusese ucis de zece ori pînă atunci, lucrul acesta, așa cum se întîmplă întotdeauna cu cei curajoși, se datora faptului că moartea dăduse înapoi din fața lui. În războaiele pe care regii catolici continuau să le poarte împotriva maurilor, el luptase întotdeauna în primele rînduri. Luase parte la asaltul, fortărețelor Álora și Moclin, cetăți, atît de importante ale orașului, încît erau numite ochii Granadei. Era la asediul Vélezului cînd zagalul Abd-Allah încercă să deblocheze orașul și fu respins cu pierderi cumplite. Era acolo cînd fu cucerit Gibalfaro, cînd orașul lui Ibrahim fu ocupat și prădat. Era, în sfîrșit, sub zidurile Capitalei lui Boabdil cînd regii catolici înconjurară cetatea pe care o asediau cu un oraș nou, cu case, biserici, metereze pe care-l numiră Santa Fé, în semn de speranță și de legămînt să nu înceteze asediul Granadei, decît atunci cînd cetatea o să se predea. Și Granada a capitulat la 2 ianuarie 1492.

Pentru Columb, care aștepta de opt ani, sosise clipa să atace din nou. Regele Ferdinand și regina Isabela terminaseră opera începută de Pelagius cu șapte secole în urmă : îi scoseseră pe necredincioși din Spania.

Columb le propunea expediția dîndu-i drept țel principal convertirea necredincioșilor dintr-o lume nouă.

În acest scop, nu cerea decît două caravele, o sută de oameni ca echipaj și trei mii de coroane.

În sfîrșit, pe lîngă țelul religios, el propunea ca rezultat material terenuri aurifere inepuizabile, mine de diamante neprețuite. Ce-i putea deci împiedica pe zgîrcitul Ferdinand și pe credincioasa Isabela să încerce o acțiune care, din punct de vedere temporal și spiritual, prezenta, odată ce admiteai existența acestei lumi necunoscute, toate aparențele unei speculații fericite ?

O să spunem îndată ce-i împiedica.

Cristofor Columb, dorind de la bun început o răsplată pe măsură, cerea titlul de amiral al flotelor spaniole, cel de vicerege al tuturor țărilor pe care le va descoperi, a zecea parte din beneficiilepe care le va aduce expediția și dreptul de a transmite urmașilor săi în linie masculină titlurile și onorurile care-i vor fi acordate.

Pretențiile acestea păreau cu atît mai exagerate, cu cît Columb — deși pretindea că se trage din una dintre familiile cele mai vestice din Piacenza, deși îi scria reginei Isabela că, dacă-l numește amiral, n-avea să fie primul amiral din familie — nu putuse aduce dovezi ale nobleței sale, iar la curte se răspîndea zvonul că era doar fiul unui biet țesător din Cogoreo sau din Nervi.

Așadar, pretențiile acestea stîrniseră indignarea arhiepiscopului Granadei, Ferdinand de Talavera, însărcinat de maiestățile lor catolice să examineze proiectul corăbierului genovez, cum era numit îndeobște Cristofor Columb la curte.

Mai ales acea a zecea parte din beneficii reprezentînd tocmai impozitul pe care biserica îl încasa sub denumirea de *diezmo*, jignea succeptibilitățile religioase ale lui don Ferdinand de Talavera.

Dar sărmanul Cristofor Columb avea ghinion, întrucît și celelalte pretenții ale sale, de a fi ridicat la rangul de amiral, de a primi titlul de vice-rege, și de a-l transmite ereditar ca într-o familie regală sau princiară — jigniseră

la rîndul lor orgoliul lui Ferdinand și al Isabelei, suveranii în acea epocă nefiind încă obișnuiți să trateze de la egal la egal cu un simplu particular, iar Columb, deși sărac și necunoscut, vorbea cu atîta mîndrie, de parcă ar fi purtat pe cap coroana de aur a lui Guacanagari și Montezuma !

Drept urmare, după o discuție furtunoasă în consiliu, unde Columb nu avea decît doi susținători, pe don Luis de San-Ángel, încasator al veniturilor eclesiastice din Aragon și pe don Alonso de Quintanilla, director al finanțelor Castiliei, propunerea fusese definitiv respinsă, spre marea satisfacție a regelui Ferdinand, om al îndoielii și al palpabilului, și spre marea tristețe a reginei Isabela, femeie a poeziei și a credinței.

Cît despre dușmanii lui Columb — și erau numeroși la curte — ei socoteau hotărîrea irevocabilă și erau siguri că s-au descotorosit pentru totdeauna de visătorul acesta caraghios, din pricina căruia serviciile făcute păreau neînsemnate față de cele pe care făgăduia să le facă.

Dar ei nu ținuseră seamă de don Iñigo Velasco, conte de Haro și de mătușa Beatriz, marchiză de Moya.

Într-adevăr, a doua zi după ce refuzul maiestăților lor catolice îi fusese transmis lui Columb de către arhiepiscopul don Ferdinand de Talavera — refuz pe care încercaseră să-l îndulcească don Luis de San Ángel și don Alonso de Quintanilla, lăsîndu-l totuși pe sărmanul navigator fără speranță — doña Beatriz intră în oratoriul reginei și cu glas emoționat, îi ceru o audiență pentru nepotul ei.

Isabela, mirată de înfățișarea aproape stînjenită a prietenei sale, o privi o clipă, apoi o întrebă cu blîndețea care-i era obișnuită cînd vorbeau celor apropiați :

— Ce tot spui tu, fata mea ?

Fata mea era un apelativ prietenesc cu care regina Castiliei se adresa în mod obișnuit, fără însă a-l risipi, prietenelor sale apropiate.

— Spun Alteței Voastre că nepotul meu, don Iñigo Velasco are onoarea de a-i solicita o audiență de plecare.

— Don Iñigo Velasco ! repetă Isabela căutînd în mod vădit să-și amintească de cine era vorba. Nu-i tînărul căpitan al asalturile de la Álora și Moclín, la asediul Vélezului la cucerirea lui Gibalfaro și în nenumărate alte ocazii ?

— El e ! strigă dona Beatriz tare bucuroasă şi mai ales foarte mîndră că numele nepotului ei stîrnise asemenea amintiri în inima reginei. Da, da, Alteţă, e chiar el !

— Şi spui că pleacă ? întrebă Isabela.

— Da, Alteţă.

— Într-o călătorie lungă ?

— Mă tem că da.

— Părăseşte Spania ?

— Aşa cred.

— Ah ! Ah !

— Se scuză spunînd că nu mai are nimic de făcut în slujba Majestăţii Voastre.

— Şi unde se duce ?

— Nădăjduiesc, spuse dona Betriz, că la întrebarea aceasta regina îi va îngădui să răspundă el însuşi.

— Bine, fata mea. Spune-i că poate intra.

Şi, în timp ce marchiza de Moya, voind să-l introducă pe nepotul ei, se îndreptă spre uşă, regina Isabela se aşeză şi, ca să pară că se îndeletniceşte cu ceva, mai curînd decît ca să lucreze cu adevărat, luă un steag pe care tocmai îl broda în cinstea Fecioarei, căreia îi atribuia cucerirea Granadei, ce avusese loc, se ştie, prin capitulare şi fără vărsare de sînge.

În clipa următoare, uşa se deschise, tînărul intră condus de dona Beatriz şi se opri respectuos la cîţiva paşi de Isabela cu pălăria în mînă.

Don Iñigo Velsco pe care l-am înfăţişat cititorilor ca pe un bătrîn frumos de şaizeci, şaizeci şi cinci de ani era, pe vremea aceea, un tînăr de vreo treizeci, treizeci şi doi de ani cu ochi mari şi păr negru, lung. Faţa-i palidă era profund marcată de tristeţea pricinuită de o dragoste nefericită şi care, prin urmare, e întotdeauna o recomandare serioasă pe lîngă o femeie, fie ea şi regină.

O rană pe atunci abia vindecată, dar a cărei cicatrice se pierduse de atunci printre primele riduri ale bătrîneţii îi brăzda fruntea cu o linie roşietică şi dovedea că-i atacase de aproape şi frontal pe mauri al căror iatagan îi lăsase urma însîngerată.

Regina, ce auzise adesea vorbindu-se de el ca despre un cavaler frumos şi îndrăgostit şi ca despre un războinic, dar care-l vedea pentru prima oară, îl privi pe don Iñigo cu interesul sporit pe care-l stîrneau în primul rînd nepotul

celei mai bune prietene a sa, iar apoi cavalerul care luptase cu atîta vitejie pentru credinţă şi suveranii săi.

— Sînteţi don Iñigo Velasco ? întrebă Isabella după un răstimp de linişte adîncă, deşi în oratoriu mai erau în preajma ei, şezînd sau în picioare, în funcţie de familiaritatea cu care erau onorate sau de rangul lor, vreo douăsprezece persoane.

— Da, Alteţă, răspunse don Iñigo.

— Vă credeam *rico hombre.*

— Sînt, într-adevăr, Alteţă.

— Atunci de ce nu vă acoperiţi înaintea noastră ?

— Pentru că respectul pe care-l am pentru femeie îmi interzice să mă folosesc de dreptul pe care mi-l aminteşte regina.

Isabela zîmbi şi, tutuindu-l, aşa cum mai obişnuiesc şi azi regii şi reginele Castiliei cu aceia pe care-i numim în zilele noastre *granzi de Spania* şi care pe atunci se numeau *ricos hombres :*

— Ei bine, don Iñigo, întrebă ea, vrei să călătoreşti, copilul meu ?

— Da, Alteţă, răspunse tînărul.

— De ce ?

Don Iñigo tăcu.

— Mi se pare totuşi, continuă Isabella, că sînt multe locuri la curtea mea, care i s-ar potrivi bine unui tînăr de vîrsta ta, unui învingător cu meritele tale.

— Alteţa Voastră se înşeală cu privire la vîrsta mea, răspunde don Iñigo, clătinînd trist din cap, sînt bătrîn, doamnă.

— Tu ? întrebă regina uimită.

— Da, doamnă, fiindcă eşti bătrîn indiferent de vîrstă în ziua cînd ţi-ai pierdut orice iluzie. Iar în ce priveşte titlul de învingător pe care binevoiţi să mi-l daţi, întocmai ca unui Cid, în curînd îl voi pierde pentru că, mulţumită capitulării Granadei şi căderii ultimului rege maur Abu Abd-Allah, nu mai aveţi duşmani de învins în regatul vostru.

Tînărul rosti cuvintele acestea pe un ton atît de trist, încît regina îl privi uimită, iar doña Beatriz care, fără îndoială, era la curent cu suferinţele în dragoste ale nepotului său, îşi şterse o lacrimă ce i se prelingea de pe pleoapă pe obraz.

— Şi unde vrei să te duci ? întrebă regina.

— Vreau să mă duc în Franța, Alteță !

Isabella se încruntă ușor.

— Regele Carol al VIII-lea, întrebă ea încetînd să-l mai tutuiască, ți-a oferit cumva vreo slujbă în armata pe care o ridică, se spune, ca să cucerească Italia ?

— Nu-l cunosc defel pe regele Carol al VIII-lea, doamnă, răspunse don Iñigo, și orice ofertă mi-ar face ca să slujesc în armatele lui aș refuza-o, fiindcă, desigur, asta ar însemna să slujesc împotriva reginei mele iubite.

— Și ce-o să faci în Franța, dacă nu te duci să cauți un stăpîn care să-ți convină mai mult ca noi ?

— Însoțesc acolo un prieten pe care l-ați gonit.

— Pe cine ?

— Pe Cristofor Columb.

Se făcu tăcere pentru o clipă, răstimp în care se auzi scîrțîitul ușor pe care-l făcea deschizîndu-se ușa cabinetului regelui.

— Nu l-am alungat deloc, Doamne ferește, pe prietenul tău, don Iñigo, spuse Isabela cu o melancolie pe care, la rîndu-i, nu și-o putea stăpîni ; însă consilierii noștri au susținut că pretențiile genovezului sînt atît de uriașe, încît nu e cu putință să le acceptăm fără să ne încălcăm datoria față de noi înșine și de coroanele noastre. Dacă prietenul dumneavoastră, don Iñigo ar fi consimțit să facă unele concesii, bunăvoința regelui Ferdinand și interesul pe care i-l purtam ar fi îngăduit cu ușurință îndeplinirea unui proiect de a cărui neizbîndă se face singur vinovat.

Isabela tăcu, așteptînd răspunsul lui don Iñigo, dar acesta nu răspunse.

— De altfel, continuă ea, în afară de faptul că teoria genovezului asupra rotunjimii pămîntului nu se potrivește cu textul Sfintei Scripturi, știți că oamenii cei mai învățați ai regatului îl socotesc pe Cristofor Columb un exaltat.

— Un exaltat nu renunță la propriile-i speranțe mai curînd decît la propria-i demnitate, Alteță, răspunse nepotul doñei Beatriz. Columb negociază pentru un imperiu de zece ori mai mare decît Spania, după cum susține, iar pretențiile sale sînt pe măsura subiectului. Îl înțeleg.

— Nepoate ! murmură dona Beatriz.

— M-am arătat oare lipsit de respect față de regină ? întrebă don Iñigo. Mi-ar părea nespus de rău.

— Nu, copilul meu, nu ! spuse iute Isabela.

Apoi, după ce se gîndi o clipă :

— Crezi, deci, îl întrebă ea pe don Iñigo, că e ceva serios, posibil, adevărat, în visele corăbierului acestuia ?

— Doamnă, sînt prea neştiutor ca să răspund. Alteţii voastre în numele ştiinţei, spuse don Iñigo. Dar o să vă răspund în numele credinţei : încrederea lui Columb m-a convins şi pe mine şi întocmai aşa cum Alteţa Voastră a făcut legămînt să nu părăsească Santa Fé pînă cînd n-o să cucerească Granada, tot astfel eu am făcut legămînt să nu-l părăsesc pe Columb pînă cînd n-o să pună piciorul pe pămîntul lumii acesteia necunoscute pe care voia-s-o dăruiască Alteţei Voastre, iar Alteţa Voastră a refuzat-o.

— Dar, spuse Isabella încercînd să glumească, deşi tonul grav al tînărului îi răpise dacă nu pofta, cel puţin putinţa de a glumi, întrucît ai o încredere atît de mare în ştiinţa genovezului, iar el n-are nevoie decît de două caravele, o sută de mateloţi şi trei mii de coroane ca să-şi aducă la îndeplinire proiectul, de ce tu, din propria-ţi avere, care-i de trei ori mai mare decît ceea ce solicită prietenul tău, n-ai pus să i se construiască cele două caravele, nu i-ai angajat cei o sută de marinari şi nu i-ai avansat cele trei mii de coroane ? Columb, nemaidatorînd nimic atunci nimănui, ar fi putut fi rege, şi te-ar fi numit vice-rege al regatului său închipuit.

— I-am oferit, Alteţă, răspunse grav don Iñigo, nu cu nădejdea unei recompense atît de înalte, fiindcă nu sînt ambiţios, dar Columb mi-a refuzat oferta.

— Columb a refuzat realizarea unui proiect pe care-l urmăreşte de douăzeci de ani, cînd realizarea asta i s-a oferit ? strigă Isabela. Ei, asta-i, n-o să mă faci să cred aşa ceva, copilul meu !

— Cu toate acestea e adevărul, Alteţă, răspunse don Iñigo înclinîndu-se cu respect.

— Şi cum şi-a motivat refuzul ?

— A spus că trebuie numele şi patronajul unui mare rege ca să confere autoritate unei asemenea acţiuni, şi întrucît n-o putea face sub protecţia pavilioanelor portugheze sau spaniole, se duce să vadă dacă nu cumva Carol al VIII-lea ar accepta să-l adăpostească sub cele trei flori de crin ale Franţei.

— Genovezul a plecat în Franţa ? S-a dus să-şi prezinte proiectul lui Carol al VIII-lea ? Sînteţi sigur de asta,

don Iñio ? Întrebă Ferdinand de Aragon intrînd deodată și amestecîndu-se în conversația pe care o asculta de cîteva minute.

La această intrare neașteptată, fiecare se întoarse scoțînd o exclamație sau schițînd un gest de surpriză.

Doar don Iñigo, ca și cum ar fi auzit zgomotul ușii, ghicind cine o deschisese, nu manifestă decît respect, înclinîndu-se în fața regelui, așa cum făcuse în fața reginei.

Însă ca să arate, fără îndoială, dreptul pe care-l avea de a sta acoperit în fața regelui Aragonului, își puse din nou pe cap pălăria pe care, de altfel, o scoase îndată, întorcîndu-se spre Isabela de la care părea să aștepte îngăduința de a se retrage ca de la singura-i suverană.

Aceasta, de altfel, tresări de bucurie văzînd cu cîtă ardoare Ferdinand, atît de calm de obicei, primea vestea umilitoare pentru Spania că navigatorul genovez s-a dus să ceară protecție altui suveran.

Și cum don Iñigo nu răspundea întrebării regelui Ferdinand :

— Auzi ce te întreabă regele Aragonului ? îl întrebă ea pe tînăr. Te întreabă dacă e adevărat că genovezul a plecat spre Franța și dacă într-adevăr s-a dus să-și ofere serviciile regelui Carol al VIII-lea.

— M-am despărțit de Cristofor Columb în dimineața asta, lîngă Bara, doamnă. Mergea pe drumul de pe coastă nădăjduind că o să se poată îmbarca la Alicante, la Valencia sau la Barcelona spre Provența.

— Și mai departe ? întrebă Ferdinand.

— Atunci, Sire, continuă don Iñigo, am venit să-i cer reginei îngăduința de a-l urma pe acest mare om, de a mă îmbarca împreună cu el și de-ai împărtăși soarta, bună sau rea.

— Deci vrei să-l ajungi din urmă ?

— De îndată ce voi fi primit îngăduința grațioasei mele suverane, răspunse don Iñigo.

— Pleacă fără îndoială, copleșit de puținul succes pe care l-au avut pe lîngă noi cererile lui ?

— Pleacă senin și cu fruntea sus. Alteță, fiindcă dacă părerea de rău și descumpănirea îl apasă, inima lui e destul de mare să să îndure această îndoită povară.

Ferdinand rămase mut o clipă la acest răspuns mîndru, apoi își trecu o mînă pe fruntea care vădea îngrijorare.

— Mă tem, murmură el suspinînd, că sfetnicii mei s-au cam pripit refuzîndu-l pe omul acesta. Ce părere aveți, doamnă ?

Dar de la primele cuvinte pe care le rostise regele, Isabela se ridicase și se îndreptase spre el :

— O, monseniore ; spuse ea cu mîinile împreunate, m-am supus hotărîrii consiliului deoarece credeam că hotărîrea venea de la Alteța Voastră. Dar dacă m-am înșelat, dacă vă mai rămîne un dram de simpatie pentru omul care știe să inspire asemenea devotament, asemenea entuziasm, n-ar trebui să primiți sfaturi decît de la geniul și de la măreția voastră.

— Credeți doamnă, întrebă Ferdinand, și fiecare cuvînt rostit căzu ca o picătură de apă rece pe inima Isabelei, credeți că genovezul, presupunînd că descoperă țara Cathay și regatul Cipango, va găsi în lumea aceasta nouă destule mirodenii, pietre prețioase și aur ca să acopere cheltuielile uriașe pe care le necesită o asemenea expediție ?

Isabela simți că fruntea îi transpiră. Ea trăia sentimentele pe care le încearcă inimile poetice cînd o persoană care are dreptul la dragoste sau la respectul lor uită, pentru o clipă, să vorbească potrivit rangului și poziției lor înalte.

Nu avu curajul să răspundă. Don Iñigo răspunse pentru ea.

— Alteța Voastră socotește uriașe cheltuielile ce se vor face pentru două caravele cu o sută de oameni de echipaj ? Cît despre cele trei mii de coroane, asta e o sumă pe care nu o dată au cheltuit-o într-o noapte de joc sau de nebunie unii dintre gentilomii din slujba Alteței Voastre.

— De altfel, se grăbi Isabella să intervină, dacă nu e vorba decît de banii trebuincioși expediției, o să-i găsesc eu.

— Dumneavoastră, doamnă ? Unde ? întrebă Ferdinand.

— Nădăjduiesc că în sipetul vistiernicului Castiliei, răspunse Isabella, iar dacă el nu conține nici măcar suma aceasta modestă, sînt gata să-mi amanetez sau să-mi vînd bijuteriile, mai curînd decît să-l văd pe Columb ducînd altui rege și altei națiuni un proiect care, dacă se va îndeplini, va face din regatul care-l va fi oblăduit pe genovez regatul cel mai bogat și mai puternic din lume !

Ferdinand scoase un mormăit nici aprobator, nici dezaprobator ; marchiza de Moya scoase un strigăt de admirație, iar don Iñigo îndoi un genunchi în fața reginei.

— Ce faceți, don Iñigo ? întrebă Isabela zîmbind.

— O ador pe suverana mea, așa cum merită să fie adorată spuse tînărul, și aștept să-mi poruncească să plec ca să-l opresc pe Cristofor Columb din drum și să-l aduc la Santa Fé.

Isabella îl privi rugător pe regele Aragonului.

Dar recele și abilul politician nu era omul care să se lase tîrît în mod nechibzuit în toate avînturile acestea entuziaste pe care abia le îngăduia tinerilor și femeilor și care, după părerea lui trebuiau ținute întotdeauna departe de mintea miniștrilor și de inima regilor.

— Spuneți-i tînărului să se ridice, doamnă, spuse el, și veniți cu mine să discutăm despre această chestiune importantă.

Isabela se duse spre rege se sprijini de brațul lui și, fără să iasă din oratoriu, se retraseră amîndoi, lîngă pervazul unei ferestre ale cărei vitralii colorate înfățișau izbînda Fecioarei.

Tînărul întinse amîndouă mîinile spre chipul Fecioarei.

— Maică a Domnului, spuse el, fă să coboare în inima regelui lumina sfîntă care-ți încoronează fruntea !

Fără îndoială, rugăciunea lui don Iñigo fu ascultată, fiindcă puțin cîte puțin, la rugămințile insistente ale Isabelei răceala expresiei lui Ferdinand pieri ; un semn din cap indică acordul lui și regele rosti ridicînd glasul :

— Bine, să fie așa cum dorește draga noastră Isabela !

Toți cei ce așteptau cu nerăbdare răsuflară ușurați.

— Încalecă, tinere, continuă don Ferdinand și du-te să-i spui încăpățînatului acestuia de genovez că regii sînt siliți să cedeze din moment ce el nu cedează.

— Deci, doamnă ? întrebă don Iñigo voind să aibă nu numai aprobarea regelui, ci și aceea a reginei.

— Sîntem de acord cu totul, spuse Isabella, și prietenul dumitale Columb se poate întoarce fără teamă de a întîlni noi dificultăți.

— E adevărat, doamnă ? Am auzit bine ? strigă don Iñigo.

— Iată mîna mea, spuse Isabella.

Tînărul se repezi spre mîna regală pe care o atinse respectuos cu buzele, apoi se năpusti afară din cameră strigînd :

— Calul meu ! Calul meu !

Cinci minute mai tîrziu se auzi răsunînd pavajul curții sub galopul calului lui don Iñigo, galop al cărui zgomot se pierdu curînd în depărtare.

Don Iñigo îl ajunse pe Columb la zece leghe de Santa Fé și-l aduse înapoi la curte.

Acesta se înapoie necăjit și neîncrezător, dar în curînd știrea bună pe care i-o adusese don Iñigo și pe care nu voia s-o creadă, îi fu confirmată din gura celor doi suverani.

Apoi primise ordinele necesare și plecare spre portul Palos de Moguer, un sat situat la vărsarea rîului Tinto, lîngă orașul Huelva.

Ferdinand alesese acest port nu pentru că, așa cum s-ar fi putut crede, fiind la Atlantic se scurta drumul, ci deoarece, în urma unei condamnări judiciare satul Palos trebuia să dea coroanei două caravele gata armate.

Regele deci nu avea alte cheltuieli de făcut decît cele trei mii de coroane. Cu toate acestea să fim drepți și să spunem că pe la începutul lui iunie, Columb fu înștiințat, că, la cererea Isabelei, protectoarea lui, a treia navă îi fusese acordată.

Cît despre don Iñigo, acesta după ce-și însoțise prietenul la Palos, se întorsese la Córdoba în urma unei scrisori primite printr-un curier extraordinar, după ce-l făcuse pe Columb să-i promită că nu va părăsi Spania fără el, și că o să-i comunice la Cordoba ziua exactă a plecării.

Columb îi datora prea mult acestui prieten credincios ca să nu-i îndeplinească cererea. În cursul lunii iulie 1492, îl anunță pe don Iñigo că va ridica pînzele pe data de 3 august...

La 2 august tînărul sosi mai întunecat, dar mai hotărît ca oricînd.

Don Iñigo îl însoți deci pe prietenul său Columb prin toate primejdiile acestei prime călătorii. Era pe punte în noaptea de 11 spre 12 octombrie cînd marinarul de cart pe bordul Pintei strigă : „Pămînt !" Coborî al doilea pe insula San Salvador în mijlocul locuitorilor mirați care-i priveau tăcuți pe străini aceștia ce soseau dintr-o lume necunoscută. Primul era Columb care păstrase pentru sine cinstea de a înfige drapelul Castiliei în pămîntul pe care-l desco-

perise. Îl urmă în Cuba, la San Domingo, se întoarse în Spania cu el în martie 1943 ; plecă din nou împreună cu el în luna septembrie a aceluiași an, fără ca insistențele mătușii sale, nici cele ale reginei Isabela și ale regelui Ferdinand să-l poată opri la curte. Debarcă, tot cu el, în Antilele mici, în Dominica, adică în Guadelupa, la San Cristofor, în Antile. Luptă alături de el împotriva șefilor de trib băștinași și împotriva propriilor tovarăși ai lui Columb, răsculați ; plecă iarăși cu el cînd acuzațiile dușmanilor îl siliră pe vestitul genovez să-și părăsească postul de vice-rege și să vină să se dezvinovățească înaintea celor care, mulțumită lui, ajunseseră cei mai bogați suverani din lume ! În sfîrșit, la 30 mai 1498 plecă tot cu Columb în a treia călătorie, dar de data aceasta nici măcar nu se mai întoarse în Spania : de peste mare află de dizgrația lui Columb și a fratelui său Bartolomeo, de condamnarea lor la închisoare și, în sfîrșit, de moartea lor.

În Spania, cei ce-și mai aminteau că pe lumea aceasta există un oarecare don Iñigo Velasco aflară prin 1504 sau 1505 că pătrunsese adînc pe teritoriile descoperite, că fusese primit la curtea unui cacic cu a cărui fiică se căsătorise, și că acest cacic îi dăduse ca zestre atîta aur cît încăpuse în camera nupțială ; apoi că socrul lui murise, iar don Iñigo refuzase coroana pe care locuitorii voiseră să i-o ofere, și că, în cele din urmă soția lui murise și ea, lăsîndu-i o fiică atît de frumoasă, încît nu-i găsise alt nume decît cel de doña Flor.

Dar, cu trei ani înainte de perioada în care am ajuns, la puțină vreme după moartea regelui Ferdinand ce-l răsplătise pe Columb cu închisoare și mizerie pentru darul pe care aceasta i-l făcuse, se răspîndi deodată zvonul că don Iñigo Velasco sosise la Màlaga cu fiica lui pe o corabie care avea, ca lest, lingouri de aur. Însă regina Isabela și doña Beatriz muriseră, fără îndoială că nimeni nu se mai interesa de don Iñigo, după cum nici pe el nu-l mai interesa nimeni. Unul singur dintre prietenii lui, numit don Ruiz de Torillas veni să-l vadă la Màlaga. Odinioară, în urmă cu douăzeci și cinci sau douăzeci și șase de ani luptaseră împreună împotriva maurilor și cuceriseră chiar orașul Màlaga unde se întîlneau azi. Acest prieten ce locuia în Granada îl invită pe don Iñigo să se stabilească în orașul său, dar toate stăruințele fură zadarnice.

Cu toate acestea, cînd după moartea lui Ferdinand, cardinalul Jiménez, arhiepiscop de Toledo, fu numit regent, reputația de bogăție și de cinste care-l însoțise pe don Iñigo în călătorii și se întorsese odată cu el, făcu să primească din partea cardinalului în vîrstă atunci de optzeci de ani, invitația de a veni la el la Toledo ca să-l ajute în probleme de stat și, mai ales, în problema relațiilor ce urmau să fie stabilite de către noul rege, don Carlos, între Spania și Indiile occidentale.

Era vorba de binele țării, astfel că don Iñigo, fără să șovăie, plecase din Màlaga cu fiică-sa, venise la Toledo și acolo, în toate problemele privind teritoriile de peste mări, împărtise conducerea regatului cu cardinalul Jiménez și Adrian de Utrecht, fostul preceptor al lui Don Carlos, pe care regele îl trimisese înaintea sa în Spania.

Această regență guvernase Spania în timpul triumviratului ei vreme de aproape un an. Apoi deodată se auzi că regele don Carlos debarcase la Vilavicioasa, un mic port din Asturia, și se îndrepta spre mînăstirea Tordesillas unde, de la moartea tatălui său Filip cel Frumos, care avusese loc vineri 25 septembrie 1506, locuia maică-sa Ioana, cunoscută în legendele castiliene sub numele de Ioana Nebuna.

La știrea aceasta, nimic nu-l mai putu reține la Toledo pe don Iñigo care, bizuindu-se pe faptul că sosirea în Spania a lui don Carlos făcea nefolositor de acum înainte consiliul de regență, și în pofida încercărilor colegilor săi de regență de a-l opri, se despărți de ei și se întoarse cu fiică-sa în raiul său de la Màlaga.

Acolo credea că e liniștit și la adăpost de toate privirile cînd, pe la începutul lui iunie 1519, un mesager al lui don Carlos i se înfățișase anunțîndu-l că regele voia să viziteze orașele din sud, Córdoba, Sevilla, Granada și îl poftea să-l aștepte în ultimul dintre ele. Același mesager îi înmînase un pergament pecetluit cu pecetea regală, care nu era altceva decît numirea lui în funcția de mare judecător.

Această numire, îi scria don Carlos cu propria-i mînă, era un omagiu pe care cardinalul Jiménez pe patul de moarte și Adrian de Utrecht îl aduceau nu numai înțelepciunii lui don Iñigo Velasco, ci și înaltei și severei lui probități pe care nimeni n-o tăgăduia în Spania.

Deși în adîncul sufletului regreta raiul de la Màlaga, don Iñigo Velasco se pregătise de plecare, apoi, în ziua

sorocită, pornise la drum luînd-o cu sine pe doña Flor, precedat fără să știe de don Ramon de Avila, care era îndrăgostit de fată și nădăjduia, mulțumită unui schimb de priviri printre șipcile unui oblon, că nu-i este cu totul indiferent.

În afară de aceasta, era însoțit de trei slujitori înșirați, după cum am spus, astfel încît unul să fie cercetaș, iar ceilalți doi, ariergardă.

De altfel, după cum se zvonea, o asemenea escortă, ba chiar și una mai mare, nu era zadarnică : se spunea că drumul e plin de tîlhari cărora un conducător nou, de o îndrăzneală necunoscută nici chiar printre oamenii aceștia neînfricați, le dăduse un astfel de curaj, încît nu o dată, acest șef, însoțit de zece, douăsprezece sau cincisprezece oameni, făcuse incursiuni de pe un versant al muntelui pînă la porțile Màlagăi, sau, de pe celălalt versant, pînă la cele ale Granadei.

De unde venea acest conducător ? Nu se știa. Cine era ? Nimeni nu putea spune. Numele lui atît cel de familie, cît și cel de botez erau necunoscute. Nu se gîndise nici măcar, așa cum fac oamenii de teapa asta, să folosească un nume de război, era numit pur și simplu *el Salteador*, adică Tîlharul.

Toate poveștile care circulau în legătură cu acest misterios hoț de drumul mare, înrîuriseră întrucîtva după cum se vede, măsurile de prevedere luate de don Iñigo, iar cînd caravana se ivi în raza privirii tinerei țigănci, călătorii aveau înfățișarea unor oameni care se tem că vor fi atacați și sînt gata să se apere.

Acum poate că unii se vor întreba cum se face că, deși circulau atîtea zvonuri rele în legătură cu trecerea prin munți, deși o iubea atît de mult pe draga lui doña Flor, don Iñigo alesese drumul acesta în loc să facă un ocol și, de ce alegîndu-l, nu-și luase o escortă mai numeroasă.

La acestea vom răspunde că, de două ori, în perioade destul de apropiate de cea în care ne aflăm, don Iñigo și fiică-sa străbătuseră aceiași munți fără să li se întîmple ceva. Apoi e un adevăr de netăgăduit că un om se obișnuiește cu primejdiile și, tot întîlnindu-le, se familiarizează cu ele.

Și cîte primejdii de tot soiul înfruntase în viața lui aventuroasă don Iñigo ! Primejdii în război împotriva

maurilor, primejdia de a naufragia cînd străbătuse oceanul, cele de răzmeriță la bord, sau de a pieri ucis printre locuitorii sălbatici ai unei lumi necunoscute ! Comparate cu acestea, ce însemnau primejdiile pe care le putea întîlni în mijlocul Spaniei, în spațiul de numai douăzeci de leghe care desparte Màlaga de Granada ?

Astfel că, auzind de asemenea primejdii, don Iñigo ridica din umeri.

Cu toate acestea era tare neprevăzător să te hazardezi prin astfel de trecători cu o comoară de tinerețe și de frumusețe ca aceea care mergea la dreapta marelui judecător.

Renumele de frumusețe strălucită care o precedase pe doña Flor din lumea nouă în cea veche nu era cu nimic exagerat. Doña Flor la șaisprezece ani — era vîrsta pe care o împlinise — ar fi depășit comparațiile exagerate pe care le-ar fi putut face în legătură cu ea poeții spanioli și chiar cei arabi : avea strălucirea florii și catifelarea fructului, grația muritoarei și demnitatea zeiței. După cum la țigăncușa ce o privea cu naivă admirație apropiindu-se, se simțea amestecul rasei arabe cu cea spaniolă, tot astfel la doña Flor se putea vedea tipul nu numai a două rase minunate, ci și a ceea ce era mai pur și mai distins în aceste două rase. Copila Mexicului și a Spaniei avea un ten mat, frumos, brațe încîntătoare, picioare minunate de andaluză, gene întunecate, ochi catifelați, păr lung și talia zveltă a indiencelor, fiicele soarelui.

Cît despre costum, el părea ales anume ca să pună în valoare formele minunate și chipul încîntător al frumoasei călătoare. Era o rochie de mătase de un albastru ceresc, irizat cu roz și argintiu, încheiată de sus pînă jos cu perle dintre care fiecare era demnă să împodobească o coroană de contesă ; rochia desena bustul și partea de sus a brațelor, așa cum erau croite costumele spaniole la începutul secolului al XIV-lea ; doar că, ajungînd la coate, manșetele se lărgeau și cădeau de fiecare parte a corpului atîrnînd deschise, lăsînd să se vadă sub valurile de dantelă de Murcia mîinile și antebrațele care, fiindcă înfruntaseră nepedepsite soarele Mexicului, îl puteau înfrunta acum pe cel al Spaniei, însă fără să aibă a se teme de ceva, fiind ascunse într-o capă largă de lînă albă, fină și moale, asemeni cașmirului nostru modern și înrudit, prin croiala părții inferioare, cu mantia mexicană, iar

prin gluga sub care strălucea într-o nuanță de culoare caldă chipul tinerei fete, cu burnuzul arab.

Don Iñigo și doña Flor, în pasul catîrilor care scuturau din cap sub pompoanele de lînă stacojie, mergeau în trap grăbit, dar fără grijă, fata părînd la fel de obișnuită ca și tatăl ei cu călătoriile peste munți și cu viața aventuroasă a vremii.

Dar, fără îndoială, slujitorul pe care-l foloseau drept cercetaș era mai puțin liniștit decît stăpînii lui, deoarece zărind-o pe tînăra țigancă, se opri s-o întrebe, iar ei îl ajunseseră din urmă tocmai cînd se interesa dacă don Iñigo și doña Flor se pot opri în siguranță la mica *venta* ce nu se mai zărea acum pentru că se aflau într-o ondulație a terenului pe care o zăriseră la orizont, cînd coboriseră muntele, aflat acum în urma lor.

Cînd don Iñigo și doña Flor sosiră, șovăielile slujitorului creșteau în loc să se liniștească, din pricina răspunsurilor neclare și aproape batjocoritoare ale tinerei țigănci, care continua să stea și să toarcă vorbind cu acesta, dar care văzîndu-i și pe stăpîni oprindu-se, se ridică, lăsă la o parte fusul și furca, sări cu ușurință în partea cealaltă a drumului, în timp ce capra, ca un animal curios, coborî de pe colina unde rumega frunze de mure și veni să-i privească pe călăreți cu ochi mari, inteligenți.

— Ce frumoasă e, tată, fata asta ! spuse doña Flor oprindu-l pe bătrîn și privind-o pe fată cu admirația pe care o stîrnea ea însăși.

Don Iñigo dădu aprobator din cap.

— Vrei să vorbim cu ea, tată ? întrebă doña Flor.

— Fă cum vrei tu, fata mea, spuse bătrînul.

— Cum te cheamă, draga mea ? i se adresă doña Flor.

— Creștinii îmi spun Ginesta, iar maurii Aisse, fiindcă am două nume : unul înaintea lui Mahomet, iar celălalt înaintea lui Isus Christos.

Și rostind numele acestuia din urmă, fata își făcu semnul crucii, ceea ce dovedea că e creștină.

— Noi care sîntem buni catolici, spuse zîmbind doña Flor, o să-ți spunem Ginesta.

— Spuneți-mi cum vreți, rostit de gura și de glasul dumneavoastră blînd, numele meu o să mi se pară întotdeauna frumos.

— Ei bine, Flor, spuse don Iñigo, dacă cineva ţi-ar fi spus că în pustietatea asta o să afli linguşirea, l-ai fi socotit mincinos, nu-i aşa ? Şi vezi totuşi că ar fi rostit adevărul !

— Eu nu linguşesc, ci admir, spuse ţigăncuşa.

Doña Flor zîmbi şi roşi totodată şi, ca să schimbe cursul conversaţiei care prin naivitatea-i laudativă devenea stînjenitoare, întrebă :

— Ce-i răspundeai lui Núñez, copila mea ?

— Întrebaţi-mă mai întîi ce mă întreba.

— Ei bine, ce te întreba ?

— Se interesa despre drum şi mă întreba dacă e sigur, şi dacă *venta* e bună.

— Iar tu ce-i răspundeai ?

Îi răspundeam cîntîndu-i cîntecul drumeţului.

— Cum e cîntecul ăsta ?

— Ascultaţi-l.

Şi întocmai ca o pasăre, adică fără sforţare şi pe o melodie care părea o simplă modulaţie adăugată glasului ei obişnuit, fata începu să cînte acest cuplet al unui cîntec andaluz.

Dacă cerul e limpede
Fii atent !
Dacă poteca e sigură.
Priveşte în jur.
Şi fie ca Fecioara cu ochi de azur
Să te aibă în pază !
Adio, drumeţilor, adio,
Mergeţi cu Dumnezeu !

— Asta i-o spuneai lui Núñez, copila mea, continuă doña Flor, dar nouă ce ne spui ?

— Dumneavoastră, frumoasă señora, răspunse ţiganca, o să vă spun adevărul, fiindcă sînteţi singura fată de la oraş care-mi vorbeşte cu blîndeţe şi fără dispreţ.

Şi se apropie cu doi paşi, punîndu-şi mîna dreaptă pe gîtul catîrului, iar degetul arătător al mîinii stîngi pe buze.

— Nu mergeţi mai departe ! spuse ea.

— Cum să nu mergem mai departe ?

— Întoarceți-vă !

— Fetițo, îți rîzi de noi ! întrebă don Iñigo.

— Dumnezeu mi-e martor că vă dau sfatul pe care l-aș da tatălui meu și soră-mii.

— Vrei să te întorci la Albana cu doi dintre slujitorii noștri, fata mea ? întrebă don Iñigo.

— Și dumneata tată ? spuse doña Flor.

— Eu o să-mi continui drumul cu cel de-al treilea. Regele o să fie mîine la Granada și mi-a dat ordin să fiu azi acolo. N-o să-l fac pe rege să aștepte.

— Iar eu o să merg pe unde mergi și dumneata ; pe unde o să treci, o să trec și eu.

— Bine ! Mergi înainte, Núñez !

— Și scoțînd din buzunar o pungă, don Iñigo o întinse fetei.

Dar aceasta schiță un gest de regină :

— Nu există pungă destul de bogată ca să plătească sfatul pe care vi l-am dat, domnule călător, spuse ea. Păstrați-vă, deci, punga, o să fie binevenită acolo unde vă duceți.

Atunci doña Flor își desprinse agrafa rochiei și, făcîndu-i fetei semn să se apropie mai mult o întrebă :

— Dar așa ceva primești ?

— Din partea cui întrebă grav țiganca.

— Din partea unei prietene !

— O, da !

Și se apropie de doña Flor, înfățișîndu-i acesteia gîtul și fruntea.

Doña Flor prinse agrafa la gîtul țigăncii și, în timp ce tatăl său, care era prea bun creștin ca să îngăduie o asemenea familiaritate față de o ființă doar pe jumătate creștină, îi dădea un ordin lui Núñez, atinse iute cu buzele fruntea fetei.

Núñez se și depărtase la treizeci de pași.

— Să mergem ! spuse don Iñigo.

— Sînt gata, tată, răspunse doña Flor.

Și își reluă locul la dreapta bătrînului care porni făcîndu-i un semn de rămas bun micuței țigănci și strigîndu-le celor trei oameni, atît celui ce mergea înainte, cît și celor ce venea în urmă :

— Fiți atenți !

Cît despre țigancă, aceasta rămase în picioare acolo unde se afla, urmărind-o cu privirea pe fata care o numise

prietena ei, și murmurînd cu jumătate de glas refrenul cîntecului :

Adio, drumeților, adio.
Mergeți cu Dumnezeu !

Și îl urmări astfel cu privirea cu o îngrijorare vădită și tot mai mare pînă cînd se făcură nevăzuți cu toții după un mic deal ce se zărea la orizont. Atunci, nemai putîndu-i vedea, se aplecă ascultînd.

Cinci minute se scurseră astfel, răstimp în care buzele țigăncii repetau mașinal :

Adio, drumeților, adio,
Mergeți cu Dumnezeu !

Deodată se auzi detunătura mai multor archebuze și țipete de amenințare și de durere. Apoi, sîngerînd dintr-o rană la umăr, unul dintre cei doi slujitori din ariergardă se ivi pe culmea dealului culcat pe calul în burta căruia înfigea pinteniî și trecu asemeni unui fulger prin fața fetei strigînd :

— Ajutor ! Tîlharii !

Țiganca rămase o clipă șovăind, apoi păru să ia o hotărîre supremă . Dădu fuga la furcă, prinse de unul dintre capetele ei cordonul ca un steag și se repezi spre munte pe care-l urcă atît de iute încît capra ei o urmă cu greu, sări pînă la capătul unei stînci situate deasupra întregii văi și fluturîndu-i eșarfa viu colorată strigă de trei ori cît putu de tare :

— Fernando ! Fernando ! Fernando !

Interiorul hanului *La Regele maur*

Chiar de-am putea alerga spre locul unde s-a petrecut scena de mai sus, cu iuțeala cu care se îndepărta de el slujitorul lui don Iñigo ; chiar de-am urca dealul în salturi la fel de grăbite ca acelea ale țigăncii și ale caprei ei tot am ajunge prea tîrziu ca să asistăm la catastrofa care înroșise cu sînge poteca ce ducea spre han.

Tot ce putem vedea e cadavrul lui Núñez și al calului lui barînd drumul, în vreme ce Torribio, grav rănit, se tîrăște pînă la o cruce de care se sprijină, aproape muribund.

Cît despre don Iñigo și fiică-sa au dispărut în hanul a cărui poartă s-a închis în urma lor și a tîlharilor care i-au luat prizonieri.

Pe podeaua hanului se vedeau lesne urmele luptei care, începută afară, continuase înăuntru. O dîră de sînge ce putea fi urmărită începînd cu două sute de pași mai înainte, trecea pragul și ajungea într-un colț unde un tîlhar, rănit de archebuza unuia dintre oamenii lui don Iñigo, primea îngrijirile Amapolei, aceeași cameristă pe care am văzut-o aducînd flori în sala pregătită pentru călători, și ale valetului care ținuse hățurile calului lui don Ramiro de Àvila.

Pălăria de catifea lui don Iñigo și o bucată din mantia albă a donei Flor zăceau pe treptele care duceau din curte la bucătărie și arătau că acolo lupta se încinsese din nou și că pe acolo fuseseră duși cei doi călători, deci pe acolo trebuiau căutați.

De la ușa, care se deschidea după ce urcau cele două trepte, începea dîra de flori presărate de curierul dragostei frumoasei dona Flor. Dar florile erau călcate în picioare,

murdărite de praful căzut de pe haine şi de cîteva picături de sînge care ici şi colo străluceau fie pe un trandafir, fie pe un crin sau pe o anemonă, ca nişte rubine lichide şi tremurătoare.

Uşa ce despărţea bucătăria de camera în care, prin grija lui don Ramiro, fusese pusă masa pentru cei doi drumeţi şi unde încă se mai simţea parfumul ars cu puţin înainte, era deschisă, în pragul ei stăteau slujitorii hanului, tîlhari deghizaţi, gata să le vină în ajutor tîlharilor de afară, iar din partea aceea se auzeau ca nişte valuri de mînie, ţipete, ameninţări, jeluiri şi înjurături.

Acolo continua şi avea, fără îndoială să-şi afle deznodămîntul scena cumplită la care se gîndise cu groază ţigăncuşa de pe drum, atunci cînd îi sfătuise pe cei doi drumeţi să se întoarcă.

Într-adevăr, dacă am fi putut înlătura baricada vie care închidea uşa, şi dacă ne-am fi croit drum pînă în sală, iată ce am fi văzut :

Don Iñigo, trîntit pe podeaua hanului, tot mai încerca să se apere cu o bucată de spadă nefolositoare, însă cu tăişul căreia, înainte de a se frînge, lovise doi tîlhari ; de la ei erau picăturile de sînge care pătau florile aşternute pe jos.

Trei oameni îl stăpîneau cu greu, cu toate că unul îl apăsa cu genunchiul pe piept ţinîndu-i un cuţit catalan la gît.

Ceilalţi doi îl scotoceau, nu atît ca să-l prade cît ca să-i ia armele pe care putea să le aibă ascunse.

La doi paşi de el, rezemată de perete, stătea în picioare doña Flor cu părul despletit şi zbîrlit, cu boneta mantiei sfîşiată şi cu nasturii preţioşi ai rochiei smulşi.

Era vădit, că, deşi asupra fetei fuseseră săvîrşite aceste profanări, din pricini lesne de înţeles bandiţii o cruţaseră mai mult decît pe bătrîn.

Doña Flor, am mai spus-o, era de o frumuseţe minunată, iar conducătorul bandei, eroul acestei povestiri, *el Salteador* era socotit un bărbat de o galanterie mai cumplită poate, în asemenea împrejurări, decît cruzimea cea mai mare.

Fata stătea cu capul rezemat de zidul alb, iar ochii ei frumoşi pe sub pleoapele lungi, catifelate aruncau scîntei de mînie şi de indignare, mai numeroase decît sfioasele luciri ale rugii şi temerii.

Braţele inerte îi atîrnau în jos, goale şi albe fiindcă smulgîndu-i-se preţioasele agrafe ale mînecilor, acestea fuseseră sfîşiate, şi păreau două bazoreliefuri, sculptate de un sculptor îndemînatic, chiar în zid. Nici un cuvînt, nici o plîngere, nici un geamăt nu-i ieşiseră din gură din clipa cînd fusese capturată; plîngerile şi gemetele care se auzeau erau ale celor doi tîlhari răniţi de spada lui don Iñigo.

Fără îndoială, frumoasa fată încă nu credea că-şi primejduieşte altceva decît viaţa, şi în faţa acestei primejdii socotea nedemn de o spaniolă să se plîngă, să geamă sau să se roage.

Siguri că nu le poate scăpa şi luîndu-i aproape tot ce avea de preţ, banditii se adunaseră în jurul frumoasei călătoare şi o priveau rîzînd, astfel încît ar fi făcut-o să-şi plece privirea, dacă ochii ei mari nu l-ar fi căutat pe Cel de sus pe care îl chemau în ajutor.

Sau poate că doña Flor se gîndea la frumosul cavaler pe care-l vedea de un an încoace dînd tîrcoale pe sub fereastra camerei ei de îndată ce se însera şi care, în timpul nopţii îi umplea balconul cu cele mai frumoase flori din Andaluzia.

Dar, după cum am spus, ea tăcea şi zgomote puternice, ţipete, sudalme se auzeau în jurul ei şi mai ales al tatălui ei.

— Ticăloşilor ! strigă bătrînul, ucideţi-mă, gîtuiţi-mă, dar vă previn că am întîlnit cu o leghe mai înainte de Alhama o trupă de soldaţi pe al cărei comandant îl cunosc. El ştie că am plecat, şi că mă duc la Granada din ordinul regelui, iar cînd o să afle că n-am ajuns acolo o să-şi închipuie că am fost asasinat şi atunci n-o să mai aveţi de-a face cu un bărbat de şaizeci de ani şi cu o fată de cincisprezece ani, ci o companie întreagă, şi o să vedem noi, tîlharilor, dacă o să fiţi la fel de curajoşi în faţa soldaţilor regelui, om la om, cum sînteţi aici douăzeci împotriva unuia singur !

— Bine, răspunse unul dintre tîlhari, să vină soldaţii regelui, îi cunoaştem, i-am văzut ieri trecînd. Avem o fortăreaţă bună, minată, cu subterane care duc în munţi.

— Şi apoi, îl întrerupse altul, ce te face să crezi că vrem să te ucidem ? Te înşeli dacă îţi închipui aşa ceva, noi nu-i ucidem decît pe sărăntocii de la care nu putem

scoate nimic ; de seniorii nobili care, ca tine, pot plăti răscumpărare, avem, dimpotrivă mare grijă, iar dovada este că deși ai dat cu spada în dreapta și-n stînga și ai rănit pe doi de-ai noștri nu ți-am făcut nici cea mai mică zgîrietură, nerecunoscătorule !

Atunci o voce răsunătoare ca a unui înger se amestecă printre cele răgușite și amenințătoare. Era a fetei care vorbea pentru prima oară.

— Fie ! spuse ea. Dacă nu e vorba decît să plătim o răscumpărare, señores, o s-o plătim. Fixați-o ca pentru un prinț și o s-o primiți.

— Pe sfîntul Iacob ! Nădăjduim s-o primim, frumoasă copilă ! Din pricina asta vrem ca demnul senior, tatăl dumneavoastră să se potolească un pic... Afacerile sînt afaceri, ce naiba ! Le duci la bun sfîrșit discutînd, dar dacă te bați le încurci. Și poftim, iată-l pe tatăl dumneavoastră că le încurcă iarăși !

Într-adevăr, don Iñigo schițase încă un gest de apărare și cu ciotul spadei care nu i-l putuseră smulge din mîna ce-l strîngea ca o menghine de fier rănise la față pe unul dintre tîlhari.

— Pe rănile Mîntuitorului ! strigă cel care ținea cuțitul la gîtul bătrînului, încă o încercare și o să trebuiască să discuți răscumpărarea cu Dumnezeu, nu cu noi, gentilomule !

— Tată ! strigă îngrozită fata făcînd un pas înainte.

— Da, spuse unul dintre banditi, ascultați-o pe frumoasă domnișoară. Vorbește despre aur, iar gura ei e ca aceea a prințesei arabe care nu se deschidea decît ca să lase să cadă o perlă sau un diamant la fiecare cuvînt pe care-l rostea. Stați liniștit, domnule. Dați-vă cuvîntul că nu încercați să fugiți, întocmiți-i o scrisoare prietenului nostru hangiul, ca să se ducă la Málaga fără să se teamă de autorități ; acolo intendentul dumneavoastră o să-i înmîneze o mie, două mii, trei mii de coroane, după dărnicia dumneavoastră, noi nu le fixăm taxă călătorilor, și cînd o să se întoarcă hangiul cu banii o să fiți liberi. Bineînțeles, că dacă nu se întoarce, o să răspundeți pentru el, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte.

— Tată, ascultă ce spun oamenii aceștia, insistă fata, și nu-ți pune în primejdie viața pentru cîteva pungi de bani.

— Auziți, auziți, prințe ? Fiindcă trebuie să fiți prinț, dacă nu vice-rege, dacă nu rege sau chiar împărat, pentru ca frumoasa domnișoară să discute cu atîta ușurință și nepăsare despre bogățiile lumii ăsteia.

— Și, întrebă bătrînul, consimțind pentru prima oară să se coboare pînă la a discuta cu dușmanii pe care pînă atunci se mulțumise să-i insulte sau să-i lovească, în timp ce complicele vostru hangiul se duce cu scrisoarea la intendentul meu, ce-o să faceți cu noi în taverna asta de criminali ?

— Tavernă ? Hei, señor Calabazas, auzi cum i se spune hanului *La Regele maur* ? Tavernă de criminali ! Vino încoace și arată-i acestui demn hidalgo că a greșit.

— Ce-o să facem cu tine ? zise alt tîlhar fără să-i dea lui don Calabazas vreme să apere onoarea hanului. E foarte simplu și o să-ți spun. Mai întîi, o să-ți cerem cuvîntul de gentilom că n-o să fugi.

— Un gentilom nu-și dă cuvîntul unor tîlhari.

— Tată, un gentilom își dă cuvîntul lui Dumnezeu, spuse doña Flor.

— Ascult-o o dată pe copila asta, fiindcă înțelepciunea cerului vorbește prin gura ei.

— Bine, și după ce voi fi dat cuvîntul, presupunînd că vi-l dau, ce-o să faceți ?

— În primul rînd, n-o să te scăpăm din ochi.

— Cum așa ? strigă don Iñigo. Deși vă dau cuvîntul, nu mă lăsați să-mi continui drumul ?

— Ehe, răspunse banditul, nu mai sîntem pe vremea cînd evreii din Burgos îi împrumutau Cidului o mie de mărci de aur pentru o ladă plină cu pămînt. Așa că, în loc să facem ca ei, adică să nu ne uităm în ladă decît după ce am numărat cele o mie de mărci, noi o să ne uităm înainte.

— Ticăloșilor ! murmură don Iñigo.

— Tată, spuse dona Flor, încercînd să-l potolească pe bătrîn, pentru numele lui Dumnezeu.

— Bine, și supraveghindu-mă, ce o să faceți ?

— O să te legăm cu un lanț solid de inelul ăsta de fier.

— Să mă legați ca pe un sclav, maur, pe mine ? făcu bătrînul.

Și la amenințarea asta care trezea în el valuri de mîndrie, încercă și izbuti o mișcare violentă și totodată atît de iute, încît îl făcu să se rostogolească la trei pași

distanță de el pe banditul care-i pusese piciorul pe piept, și se ridică amenințător într-un genunchi.

Dar așa cum o stîncă respinge valul pentru a fi aproape de îndată acoperit de el, într-o clipă cinci sau șase bandiți se năpustiră asupra lui don Iñiga și, printr-o sforțare care i-ar fi rupt brațul dacă n-ar fi cedat, îi smulseră mînerul spadei și bucata de fier lungă de șase degete pe care o mai conținea, în timp ce omul cu cuțitul, rușinat că fusese răsturnat astfel de bătrîn, se repezi spre el cu arma ridicată, jurînd că prizonierului îi sunase ceasul.

La scînteia care țîșni din lama cuțitului, dona Flor scoase un țipăt cumplit și se repezi spre taică-său.

Dar doi bandiți îi opriră, unul pe doña Flor, celălalt mîna tovarășului lor.

— Vicente ! Vicente ! strigă banditul care oprise mîna celui ce avea de gînd să ucidă, cu riscul de a vedea cuțitul întorcîndu-se împotriva lui, ce naiba vrei să faci ?

— Să-l omor pe turbatul ăsta !

— N-o să-l omori !

— Cum să nu-l omor ! Pe sfîntul Iacob, asta rămîne de văzut !

— N-o să-l omori, îți spun ! Găurești sacul cu aur și prin gaura asta răscumpărarea se duce pe apa sîmbetei. Ești un netrbnic, ți-am spus-o întotdeauna. Lasă-mă să stau de vorbă cu acest senior și o să vezi că-l fac să fie înțelegător.

Tîlharul numit Vicente înțelese fără îndoială că tovarășul său are dreptate ,fiindcă se retrase, bombănind, dar se retrase.

Cînd spunem că se retrase asta nu înseamnă că ieși din încăpere, ci doar că făcu doi-trei pași înapoi, asemeni jaguarului rănit, gata să sară din nou asupra prăzii.

Banditul care se erijase în negociator luă locul lui Vicente.

— Hai, fiți rezonabil, señor Caballero ; n-o să vă legăm de inelul de fier, doar o să vă închidem în pivnița cu vinuri alese, a cărei ușă e tot atît de trainică ca a închisorilor din Granada, cu o sentinelă în fața ușii.

— Cum, ticălosule, așa vreți să vă purtați cu un om de rangul meu ?

— Tată, o să fiu și eu cu dumneata, n-o să te părăsesc ! strigă doña Flor. Și de altfel, două-trei zile o să treacă repede...

— Ah, copila mea, spuse unul dintre tîlhari, asta nu-ţi putem făgădui.

— Ce nu-mi puteţi făgădui ?

— Că o să rămîi cu tatăl tău.

— Doamne ! Dar ce vreţi să faceţi cu mine ? strigă fata.

— Ce vrem să facem ? zise negociatorul. Nu sîntem seniori mari ca să putem spune asta. Fetele de vîrsta, de frumuseţea şi de condiţia ta sînt prada şefului.

— O, Doamne ! şopti doña Flor, în timp ce bătrînul scoase un strigăt de mînie.

— Nu vă speriaţi, zise banditul rîzînd, şeful nostru e tînăr, frumos, ba chiar, după cum sîntem încredinţaţi de familie bună. Astfel că, orice s-ar întîmpla o să aveţi o mîngîiere, domnule ! Vă pot spune că de-aţi fi nobil ca un rege, tot n-aţi face o mezalianţă.

Abia la cuvintele acestea înţelese doña Flor toată grozăvia soartei pe care o puea avea. Scoase un ţipăt şi printr-o mişcare iute ca gîndul îşi smulse din jartieră un pumnal ascuţit ca un ac, al cărui tăiş îi sclipi pe piept.

Banditii văzînd aceasta se traseră înapoi cu un pas, iar doña Flor se pomeni din nou izolată, în picioare lîngă perete, liniştită, dar hotărîtă.

— Tată, întrebă ea, ce-mi poruncesti ?

Iar privirea ei, ca şi glasul, arăta că la primul cuvînt al bătrînului lama ascuţită avea să-i străpungă inima.

Don Iñigo nu răspunse, dar situaţia aceasta extremă redîndu-i vigoarea de tînăr şi împinse în lături cu o mişcare violentă şi neaşteptată pe cei doi tîlhari ce-l strîmtorau şi dintr-o săritură fu în picioare cu braţele deschise strigînd :

— Aici, copila mea ! Vino aici !

Doña Flor se repezi la pieptul tatălui ei, dîndu-i bătrînului pumnalul şi spunîndu-i cu glas scăzut :

— Tată, aminteşte-ţi de romanul acela a cărui poveste mi-ai spus-o şi pe care-l chema Virginius !

Abia termină de rostit cuvintele acestea că un tîlhar ce întinse mîna spre ea se prăbuşea la picioarele lui don Iñigo, lovit în inimă de pumnalul subţirel, care părea mai curînd o jucărie decît o armă de apărare.

În acea clipă, un strigăt uriaş de mînie răsună în han. Zece cuţite se deschiseră, zece pumnale şi zece spade ieşiră

din teacă și-i amenințară pe cei doi prizonieri care, văzînd că le sunase ceasul se sărutară pentru ultima oară, rostiră în șoaptă o rugăciune, și, ridicînd brațele spre cer, strigară împreună :

— Loviți !

— La moarte ! La moarte ! urlară banditii năpustindu-se cu armele ridicate asupra bătrînului și fetei.

Dar deodată se auzi zgomotul unei ferestre sparte de un pumn puternic. Un tînăr, fără altă armă decît cu un pumnal basc la cingătoare, sări cu ușurință în cameră și, cu un glas evident obișnuit să poruncească întrebă :

— Ce se petrece aici, domnilor ?

La sunetul acestui glas care totuși nu depășise intensitatea discuției obișnuite, strigătele se stinseră, cuțitele se închiseră, pumnalele și spadele intrară în teacă, iar toată lumea se dădu înapoi în tăcere, lăsîndu-i în mijlocul unui cerc mare, în fața noului venit, pe tată și pe fiică strîngîndu-se în brațe.

Cel a cărui sosire bruscă — în mod voit, la fel de neașteptată pentru cei ce amenințau, cît și pentru cei amenințați — produsese o reacție atît de ciudată, merită pe deplin, prin felul în care intra în scenă și prin rolul ce-i este menit în cursul acestei povestiri, să întrerupem pentru o clipă relatarea evenimentelor la care ia parte, ca să-l înfățișăm cititorilor.

Era un tînăr de douăzeci și șapte, douăzeci și opt de ani, îmbrăcat într-un costum de muntean andaluz de o desăvîrșită eleganță. Îmbrăcămintea lui se compunea dintr-o pălărie de fetru cenușie cu boruri largi, împodobită cu două pene de vultur, o vestă scurtă de piele cu mînecă, brodată, așa cum mai poartă și astăzi încă vînătorii din Córdoba cînd se duc în sierra Morena, o centură algeriană căptușită cu mătase și aur, pantaloni de catifea roșu deschis cu nasturi șlefuiți, cizme dintr-o piele asemănătoare cu aceea a vestei încheiate în părți, dar numai la gleznă și înapoia rotulei, astfel că deschizîndu-se pe toată lățimea pulpei lăsau să se vadă ciorapul.

Un simplu pumnal asemănător celor purtate de vînătorii de urși din Pirinei — adică avînd mînerul din corn șlefuit și împodobit cu ținte de argint, cu lama lată de două degete și lungă de opt degete, cu vîrf ascuțit, și cu două tăișuri, vîrît într-o teacă de piele împodobită cu argint — era, după cum am spus, singura armă a tînărului șef, fiindcă

nu se putea tăgădui că era şef cel al cărui avea o influenţă atît de directă şi de rapidă asupra unor oameni obişnuiţi cu tîlhăria şi cu omorul, care se dăduseră înapoi înaintea lui.

Restul costumului se compunea dintr-o manta cu dungi de-a latul, în care era înfăşurat, măreţ ca un împărat în purpura lui.

Cît despre înfăţişarea noului venit, tîlharul care, ca să-l liniştească pe don Iñigo, spusese că şeful său e nu numai tînăr, frumos, elegant, ci şi că are o înfăţişare atît de falnică, încît îndeobşte e socoti hidalgo, nu exagerase cu nimic, ci dimpotrivă.

Zărindu-l pe tînăr, dona Flor scoase un strigăt de mirare ce semăna cu unul de bucurie, de parcă sosirea noului venit, n-ar fi fost o întărire pentru banditi, ci un ajutor pe care cerul îl trimisese tatălui său şi ei însăşi.

Cît despre don Iñigo, el înţelesese că începînd din clipa aceea nu mai avea de-a face cu restul bandei şi că de tînărul sosit depindea de acum încolo soarta sa şi a fiicei sale.

Dar, ca şi cum ar fi fost prea mîndru ca să vorbească primul, se mulţumi să pună pe pieptul doñei Flor vîrful pumnalului însîngerat şi aşteptă.

Deci, el Salteador fu acela care vorbi primul.

— Nu mă îndoiesc de curajul dumneavoastră, señor, spuse el, cu toate acestea mi se pare că ar fi mare îngîmfare din parte-vă să credeţi că v-aţi putea apăra cu acul acesta împotriva a vreo douăzeci de oameni înarmaţi cu pumnale şi spade.

— Dacă aş avea pretenţia să trăiesc, răspunse don Iñigo, ar fi într-adevăr o nebunie, dar cum nu am de gînd decît s-o ucid pe fiică-mea şi să mă ucid după aceea eu însumi, lucrul mi s-a părut şi încă mi se pare cu putinţă, ba chiar uşor. Asta pentru că sîntem ameninţaţi cu ultragii cărora le preferăm moartea.

— Señora e soţia dumneavoastră ?

— E fiica mea.

— La cît apreciaţi viaţa dumneavoastră şi cinstea ei ?

— Viaţa mea — la o mie de coroane, iar cinstea ei nu are preţ.

— Vă dăruiesc viaţa, señor, răspunse el Salteador, iar cinstea señorei e în siguranţă aici, ca şi cum ar fi în camera şi sub paza mamei sale.

Un murmur de nemulțumire se auzi printre banditi.

— Ieșiți cu toții ! spuse el Salteador întinzînd mîna și rămînînd cu ea întinsă pînă cînd ultimul tîlhar ieși din cameră.

Atunci tînărul se duse să închidă ușa și întorcîndu-se spre don Iñigo și fiică-sa care-l urmăreau din ochi cu o mirare amestecată cu neliniște, continuă :

— Trebuie să-i iertăm, señor. Sînt oameni grosolani și nu gentilomi ca noi.

Don Iñigo și doña Flor îl priviră cu mai puțină neliniște, dar cu mai multă mirare pe banditul care se intitula el însuși gentilom, și care prin noblețea manierelor și prin demnitatea comportării, mai mult chiar decît prin vorbe, dovedea că nu minte.

— Señor, spuse fata, tatăl meu, îl înțeleg, nu mai are glas să vă mulțumească, deci îngăduiți-mi mie să vă prezint mulțumirile noastre în numele lui și al meu.

— Tatăl dumneavoastră are dreptate, señora, fiindcă, rostite de o gură atît de frumoasă vor avea un preț pe care nu li l-ar putea da nici măcar buzele unui rege.

Apoi, întorcîndu-se spre bătrîn :

— Știu că sînteți grăbit să vă continuați drumul, señor, spuse el. Incotro mergeți ?

— Mă duc la Granada, unde m-a chemat regele.

— A, da, spuse el Salteador cu un zîmbet pe jumătate amar, pe jumătate batjocoritor, zvonul sosirii lui a ajuns pînă la noi. Am văzut ieri trecînd soldații care răscolesc muntele. A spus că vrea ca și un copil de doisprezece ani să poată pleca de la Granada și să meargă la Málaga ducînd cîte un sac de aur în fiecare mînă, fără să întîlnească pe drum nici un om care să-i spună altceva decît salutul obișnuit al drumețului : „Mergi în pace cu Dumnezeu !"

— Într-adevăr, asta-i dorința lui, spuse don Iñigo, și știu că s-au dat ordine în consecință.

— Și în cît timp vrea regele să fie cucerit muntele ?

— Se spune că a dat un termen de cincisprezece zile marelui judecător.

— Ce ghinion, că în loc să fi trecut astăzi, n-ați trecut pe aici peste trei săptămîni, señora ! răspunse banditul, adresîndu-se fetei. Pe drumul ăsta pe care tîlharii v-au speriat atît de tare n-ați fi întîlnit decît oameni cinstiți

care v-ar fi spus „Mergeți în pace cu Dumnezeu !" iar la nevoie v-ar fi și escortat.

— Am întîlnit mai mult decît atît, señor, răspunse fata, fiindcă am dat de un gentilom care ne-a redat libertatea.

— Nu trebuie să-mi mulțumiți, zise el Șalteador, deoarece ascult de o putere mai mare decît voința mea, și decît firea mea.

— Care anume ?

Tîlharul ridică din umeri.

— Nu știu, zise el. Din păcate, sînt omul primului impuls. La mine, între inimă și cap, între cap și mînă, între mînă și spadă există un fel de afinitate care mă împinge să fac cînd binele, cînd răul, mai adesea răul. Afinitatea aceasta, de îndată ce v-am văzut, mi-a scos mînia din inimă și a azvîrlit-o departe, atît de departe, încît, pe cuvîntul meu de gentilom, am căutat-o cu privirea și n-am mai dat de ea !

Don Iñigo îl privise pe tînăr cînd acesta vorbea și, ciudat lucru, acest sentiment de simpatie pe care el Șalteador îl exprima cum putea în cuvintele pe jumătate ironice, pe jumătate blînde și afectuoase pe care le rostise, se explica printr-o senzație asemănătoare care-i pătrundea, fără voie, în inimă.

Cît despre doña Flor, ea se apropiase încet de taică-său nu din teamă, ci dimpotrivă, deoarece auzind glasul tînărului, încerca un sentiment ciudat care o făcea să simtă ceva asemănător unui fior mîngîietor prin vene, și venea să caute la brațul lui don Iñigo ocrotire, împotriva sentimentului necunoscut ce punea stăpînire pe ea.

— Tinere, spuse don Iñigo răspunzînd ultimelor cuvinte ale tîlharului, ceea ce ai simțit față de mine, simt și eu pentru dumneata ; deci nu ghinionul, ci norocul m-a făcut să trec pe aici astăzi și nu peste trei săptămîni, fiindcă peste trei săptămîni ar fi fost prea tîrziu ca să-ți fac la rîndu-mi un serviciu la fel ca acela pe care mi-l faci acum.

— Mie, un serviciu ? spuse zîmbind banditul.

Iar trăsăturile feței lui crispîndu-se ușor păreau să spună : „Atotputernic e cel ce-mi va face singurul serviciu care mi se poate face !"

Ca și cum ar fi înțeles ce se petrecea în inima tînărului don Iñigo continuă :

— Cel de sus i-a dat fiecăruia locul pe lumea asta : a dat regatelor regi, regilor le-a dat gentilomi care sînt escorta lor firească ; oraşelor le-a dat locuitorii care le locuiesc, burghezi, negustori, oameni de rînd ; mărilor le-a dat navigatori îndrăzneţi, care se duc dincolo de oceane să afle lumi pierdute sau să descopere lumi necunoscute ; munţilor le-a dat tîlhari şi tot aici a pus şi animalele de pradă. Dîndu-le acelaşi sălaş, a voit parcă să arate că sînt la fel şi că pe oamenii aceştia îi socoteşte cei din urmă în societate.

El Salteador schiţă un gest.

— Lasă-mă să continui, zise don Iñigo :

Tînărul înclină capul în semn de consimţămînt.

— Ei bine, continuă bătrînul, ca să întîlneşti oamenii în afara locului unde i-a pus Cel de sus ca pe nişte turme de indivizi din aceeaşi speţă, trebuie ca un mare cataclism social sau cine ştie ce catastrofă întîmplată în familie să-i azvîrle cu putere pe indivizii aceştia în afara sferei lor, în alta care nu era făcută pentru ei. Asta se face că noi, de pildă, care sîntem născuţi să fim gentilomi din suita regilor, am urmat fiecare un destin diferit. Destinul acesta a făcut din mine un navigator, iar din dumneata...

Bătrînul se opri.

— Continuaţi, zise zîmbind tînărul, nu-mi spuneţi nimic nou, iar de altfel, de la dumneavoastră, pot auzi orice.

— Destinul acesta a făcut din dumneata un tîlhar !

— Da, dar ştiţi că se foloseşte acelaşi cuvînt pentru „proscris" şi pentru „tîlhar".

— Da, ştiu, şi crede-mă că nu confund cele două noţiuni.

Apoi pe un ton întrebător :

— Eşti un proscris ? întrebă el.

— Dar dumneavoastră, señor, cine sînteţi ?

— Sînt don Iñigo Velasco de Haro.

La cuvintele acestea, tînărul îşi scoase pălăria şi o aruncă departe.

— Scuzaţi-mă, am stat cu pălăria pe cap şi nu sînt *grande de Spania.*

— Nici eu nu sînt regele, răspunse don Iñigo zîmbind.

— Nu, dar sînteţi nobil ca regele.

— Va să zică mă cunoşti ? întrebă don Iñigo,

— L-am auzit de o mie de ori pe tatăl meu vorbind de dumneavoastră.

— Tatăl dumitale mă cunoaşte, deci ?

— Mi-a spus de mai multe ori că are această cinste.

— Care-i numele tatălui dumitale, tinere ?

— Da, da, murmură dona Flor, spuneţi-ne cum îl cheamă !

— Vai, señor, răspunse banditul cu o expresie de profundă melancolie, nu-i nici o bucurie, nici o cinste pentru tatăl meu să audă ieşid din gura unui om ca mine numele unui spaniol de viţă veche care n-are nici o picătură de sînge maur în vine ; nu-mi cereţi, deci, să adaug necazul şi necinstea aceasta, la necazul şi necinstea pe care mi le datorează deja.

— Are dreptate, tată ! strigă iute fata.

Bătrînul o privi pe doña Flor, care plecă privirea roşind.

— Nu sînteţi de părerea acestei frumoase señora ? întrebă el Salteador.

— Ba da, răspunse don Iñigo, păstrează-ţi deci taina numelui ; dar dacă nu ai un astfel de motiv ca să-mi ascunzi pricina vieţii ciudate pe care o duci, dacă izgonirea dumitale din societate şi retragerea în munţi au fost, după cum bănuiesc, urmarea unei nebunii de tinereţe ; dacă ai, nu zic o umbră de remuşcare, ci măcar urma unei păreri de rău pentru viaţa pe care o duci, îmi dau aici cuvîntul că o să-ţi fiu ocrotitor şi chiar chezaş.

— Mulţumesc, señor ! Vă accept făgăduiala, deşi mă îndoiesc să fie în puterea unui om să-mi redea locul pe care-l ocupam în lume, şi cu toate acestea, n-am nimic ruşinos să-mi reproşez. Un sînge fierbinte, o inimă ce se aprinde prea iute m-au împins la anumite greşeli ; aceste greşeli m-au împins la crime. Astăzi greşelile şi crimele sînt săvîrşite şi reprezintă tot atîtea prăpăstii căscate înapoia mea, astfel că nu mă pot întoarce de pe calea pe care am străbătut-o pînă acum şi ar trebui ca o putere supraomenească să-mi creeze pentru întoarcere o cale deosebită de cea pe care am venit. Mă gîndesc uneori la posibilitatea unei asemenea minuni ; aş fi fericit s-o văd înfăptuindu-se, şi mai fericit s-o văd înfăptuită de dumneavoastră şi să mă întorc, condus de un înger, ca Tobie, la casa părintească ! Pînă atunci sper, fiindcă speranţa e ultimul prieten al nefericiţilor, deşi e atît de înşelător, adesea mai înşelător decît alţii, sper, dar nu cred. Mă las să trăiesc, înaintînd tot mai mult pe drumul sterp şi primejdios al răzvrătirii împotriva societăţii şi a legii. Urc, şi,

întrucît urc, cred că mă înalţ. Poruncesc şi, fiindcă poruncesc, mi se pare că sînt rege. Doar uneori noaptea, în ceasurile mele de singurătate, în clipele mele de tristeţe mi se întîmplă să reflctez şi să înţeleg atunci că dacă urci ca să ajungi pe tron, poţi urca de asemenea şi ca să ajungi pe eşafod.

Doña Flor scoase un strigăt înăbuşit.

Don Iñigo întinse mîna banditului.

Dar acesta fără să accepte cinstea pe care i-o făcea bătrînul gentilom, se înclină punînd o mînă pe piept. şi arătîndu-i, cu cealaltă, un fotoliu.

— Deci o să-mi spui totul ? zise don Iñigo aşezîndu-se.

— Totul, în afară de numele tatălui meu.

Bătrînul gentilom, la rîndu-i, arătă un scaun tînărului, acesta însă în loc să se aşeze, spuse :

— Ceea ce o să auziţi, nu-i o povestire, ci o mărturisire. Unui preot i-aş face mărturisirea aceasta în genunchi, dar unui bărbat fie el don Iñigo, fie el regele, o să i-o fac stînd în picioare.

Fata se rezemă de fotoliul tatălui ei, iar el Salteador stînd în picioare, umil, cu glas trist dar liniştit, începu să povestească cele ce urmează.

— Domnule, începu el Salteador, cred că pot afirma următoarele : întotdeauna la început, în viața unui om care a săvîrșit o faptă rea — oricît de vinovat s-ar face — există o putere independentă de voința lui, care l-a împins să facă primii pași alături de drumul drept.

Maică-mea era odinioară una dintre fetele cele mai frumoase din Córdoba, și astăzi, la patruzeci și trei de ani, încă mai e printre cele mai frumoase femei din Granada.

N-am știut niciodată motivele care au făcut-o să se mărite cu tăică-meu. Ceea ce pot spune și am văzut întotdeauna e că trăiau mai curînd ca doi străini unul față de celălalt decît ca soț și soție.

M-am născut eu ; adesea i-am auzit spunîndu-le prietenilor lor comuni că nădăjduiseră ca nașterea mea să determine o apropiere între ei. Nu s-a întîmplat însă așa ceva. Rece față de mama, taică-meu a fost rece și față de mine ,astfel că am simțit chiar din ziua cînd am deschis ochii, că unul dintre acești doi sprijinitori pe care Cel de sus i-a dăruit omului ca să intre în viață, îmi era răpit !

E adevărat că pentru a mă face să uit această greșeală săvîrșită întrucîtva de soartă în viața mea, maică-mea m-a înconjurat cu o dragoste atît de puternică și de blîndă, încît putea ține locul celei ce-mi lipsea și să facă ea singură cît două.

Dar oricît de tare mă iubea mama, ea mă iubea ca o femeie. În afecțiunea mai puțin drăgăstoasă, dar mai robustă a tatălui există ceva ce vorbește capriciilor copilului și pasiunilor tînărului, așa cum Creatorul se adresează Oceanului spunîndu-i : „Să nu crești mai mult ! Să nu

mergi mai departe !" Aceste capricii educate de un părinte, pasiunile stăpînite de mîna unui bărbat iau atunci forma pe care le-o impune tiparul societății, în timp ce la copilul crescut sub privirea indulgentă și condus de mîna tremurătoare a femeii ,totul dă pe dinafară. Indulgența maternă — fără granițe împotriva dragostei — a făcut din mine calul nărăvaș și neascultător căruia, vai, nu i-a trebuit decît un salt ca să treacă de la oraș la munte.

De altfel, dacă în libertatea aceasta neînfrînată caracterul meu a avut de pierdut, puterea în schimb a avut de cîștigat. Lipsit de mîna severă a unui tată, care să-mi închidă ușa și să nu mă lase să ies din casă, bătîndu-mi joc dinainte de dojana îngăduitoare care mă aștepta la întoarcere, rătăceam întruna în tovărășia muntenilor din sierra Morena. Am învățat de la ei să atac mistrețul cu țepușa și ursul, cu pumnalul. Cînd aveam cicisprezece ani, animalele acestea, care l-ar fi îngrozit pe alt copil de aceeași vîrstă, erau pentru mine adversari împotriva cărora lupta era mai mult sau mai puțin îndelungată, mai mult sau mai puțin primejdioasă, dar care erau înfrînți dinainte. De îndată ce descopeream o urmă pe munte, animalul era recunoscut, urmărit, hăituit, atacat. Nu o dată am pătruns, tîrîndu-mă ca un șarpe într-o peșteră unde, o dată intrat, nu mai aveam lumină și nu mai puteam conduce decît după ochii arzători ai animalelor sălbatice cu care venisem să mă lupt. Deși nimeni în afară de Dumnezeu nu era martor la cele ce urmau să se întîmple între animal și mine în adîncul pămîntului, atunci simțeam că-mi bate inima de mîndrie și de bucurie ! Întocmai ca eroii lui Homer care atacau vrăjmașul cu cuvîntul, înainte de a-l lovi cu spada, sulița sau lancea, eu îmi băteam joc și sfidam lupul, mistrețul sau ursul pe care venisem să-l vînez. Apoi lupta începea între om și animal, luptă întunecată și mută pe toată durata ei care se termnia printr-un răget de agonie și un strigăt de izbîndă. Atunci, ca Hercule, îmblînzitorul de monștri, cu care mă comparam, mă întorceam la lumină tîrînd după mine cadavrul învinsului pe care-l insultam în bucuria mea sălbatică, slăvindu-mi victoria într-un cîntec pe care-l improvizam și în care numeam prietene rîurile care coborau săltînd din munte și frați — vulturii care pluteau deasupra capului meu.

Apoi veni vîrsta la care plăcerilor acestora le urmară pasiunile, care își urmară cursul cu aceeași intensitate ca

ele. Jocului și dragostei, maică-mea încearcă să-i opună, zadarnic ca și pînă atunci, firavul stăvilar al voinței ei. Apoi îl chemă pe tata în ajutor.

Era prea tîrziu : neobișnuit să ascult, m-am împotrivit chiar și glasului tatălui meu. De altfel, glasul acesta care îmi vorbea în mijlocul furtunii mi-era necunoscut. Mă maturizasem, crescusem într-o direcție neplăcută ; copăcelul s-ar fi îndoit poate, copacul însă se împotrivi inflexibil și continuă să simtă circulînd sub scoarța-i aspră și noduroasă asemeni celei a unui stejar, seva arzătoare a răului.

N-o să vă spun — ar dura prea mult și, de altfel, în fața castei dumneavoastră fiice respectul mă face să tac — prin cîte scandaluri, orgii nocturne, iubiri smintite am ajuns să fiu cauza ruinei tatălui meu și izvor de dureri pentru maică-mea. Trec peste miile de întîmplări care îmi compun viața, mai împestrițată de certuri, de galanterii pe sub balcoane, de întîlniri la colțuri de stradă, decît e mantaua mea de culori țipătoare. Trec peste ele ca să ajung la evenimentul care mi-a schimbat definitiv viața.

Iubeam... Mi se părea că iubesc o femeie, sora unuia dintre prietenii mei. Aș fi jurat, aș fi susținut în fața lumii întregi — iertați-mă, señora, pe atunci nu vă cunoșteam — că e cea mai frumoasă femeie, cînd întorcîndu-mă acasă îl găsii la ușă pe acest prieten, fratele celei pe care o iubeam ; era călare și ducea de hățuri alt cal.

Am presimțit că aflase taina dragostei mele.

— Ce faci aici ? îl întrebai.

— După cum vezi, te aștept.

— Iată-mă.

— Ai spada ?

— Nu mă despart de ea niciodată.

— Urcă pe cal și urmează-mă.

— Nu urmez pe nimeni, însoțesc sau merg înainte.

— N-o să mi-o iei înainte, zise el, fiindcă sînt grăbit să ajung acolo unde mă duc.

Și porni în galop.

Făcui la fel și unul lîngă altul în goana cailor intrarăm în zona muntelui.

După cinci sute de pași ajunserăm la un mic luminiș unde iarba moale creștea pe o esplanadă care părea nivelată cu mîna.

— Aici este, zise don Alvaro.

Acesta era numele prietenului meu.

— Fie ! răspunsei.

— Coboară de pe cal, don Fernando, şi scoate spada, fiindcă nu te îndoieşti, cred, că te-am adus aici ca să ne luptăm.

— Am bănuit de la bun început, îi răspunsei, dar nu ştiu ce a putut schimba prietenia noastră în ură... Fraţi ieri, duşmani azi !

— Duşmani, tocmai fiindcă sîntem fraţi ! spuse don Alvaro scoţînd spada din teacă ; fraţi prin sora mea ! Hai, scoate spada, don Fernondo !

— Asta e, îi răspunsei, şi o ştii prea bine, o invitaţie care nu mi s-a făcut niciodată de două ori ; totuşi aştept din partea ta să-mi spui motivul care te-a făcut să mă aduci pe terenul acesta. Aş vrea să ştiu ce te face să procedezi aşa, don Alvaro. Ce ai să-mi reproşezi ?

— Am atîtea, încît aş vrea să nu le spun, fiindcă amintindu-mi-le simt din nou jignirea pe care am îndurat-o şi sînt silit să repet jurămîntul făcut de a o spăla în sîngele tău. Hai, scoate spada din teacă, don Fernando !

Nu mă recunoşteam, atît eram de calm înaintea mîniei lui şi de nesimţitor în faţa provocării.

— Nu mă bat cu tine fără să ştiu de ce mă bat.

Scoase din buzunar un pachet de scrisori.

— Cunoşti hîrtiile astea ? mă întrebă.

Mă trecu un fior.

— Aruncă-le pe jos şi o să le iau.

— Poftim, ia-le şi citeşte-le.

Şi le aruncă pe jos.

Le luai şi le citii ; erau ale mele.

Nu se putea nega... eram la bunul plac al unui frate jignit !

— Vai, strigai, nenorocire celui care-i destul de nebun să încredinţeze hîrtiei tainele inimii şi cinstea unei femei ! E ca o săgeată trasă în aer ; se ştie de unde pleacă, nu se ştie însă unde cade şi nici pe cine poate atinge.

— Ai recunoscut scrisorile astea, don Fernando ?

— Sînt scrise de mîna mea, don Alvaro.

— Atunci scoate spada pentru ca unul dintre noi să rămînă mort aici, lîngă cinstea moartă a sorei mele.

— Mă supără faptul că iei lucrurile astfel, don Alvaro, împiedicîndu-mă, prin amenințarea ta, să-ți fac propunerea pe care poate aveam de gînd să ți-o înfățișez.

— O, lașule, care atunci cînd mă vezi cu spada în mînă îmi propui s-o iei în căsătorie pe soră-mea pe care ai necinstit-o !

— Știi că nu sînt laș, don Alvaro, de altfel, dacă nu știi o să te învăț, la nevoie. Așa că ascultă-mă.

— Spada în mînă ! Acolo unde trebuie să vorbească oțelul, limba trebuie să tacă !

— O iubesc pe sora dumitale don Alvaro, iar ea mă iubește, de ce să nu te numesc fratele meu ?

— Fiindcă tatăl meu mi-a spus ieri că n-o să-l numească niciodată fiu pe un bărbat plin de cusururi, de datorii și destrăbălat.

Începeam să-mi pierd sîngele rece la atîtea jigniri.

— Tatăl tău a spus așa ceva, don Alvaro ? strigai cuprins de mînie.

— Da, și-o spun și eu după el, adăugînd : Ia spada în mînă, don Fernando !

— Deci asta vrei ? întrebai punînd mîna pe garda spadei.

— Spada în mînă ! Spada în mînă ! repetă don Alvaro, de nu, te lovesc nu cu tăișul, ci cu latul spadei mele !

Mă stăpînisem, trebuie să recunoașteți, don Iñigo, fiindcă acesta e adevărul adevărat, atîta cît se putea stăpîni un gentilom.

Trăsei spada din teacă.

Cinci minute mai tîrziu, don Alvaro era mort.

Mort fără împărtășanie și blestemîndu-mă. Asta mi-a adus ghinion !

El Salteador se opri o clipă, plecîndu-și gînditor capul în piept.

În acea clipă tînăra țigancă apăru la fereastra pe care intrase tînărul și cu glasul grăbit al unei persoane care adusese o știre importantă, rosti de trei ori numele lui Fernando.

Abia cînd îl rosti a doua oară acesta păru să audă, iar cînd fata îl spuse a treia oară, el se întoarse.

Dar deși Ginesta părea grăbită să anunțe vestea pe care o aducea, tînărul îi făcu semn cu mîna să aștepte, iar ea se supuse.

— Mă întorsei în oraș, continuă don Fernando și întîlnind în drum doi călugări le spusei unde pot găsi trupul lui don Alvaro.

Era un lucru simplu, o asemenea întîlnire între doi tineri și moartea unuia în urma unei lovituri de spadă. Dar întîlnirea noastră nu avusese loc în condițiile obișnuite de duel. Tatăl lui don Alvaro, mînios de pierderea unicului său fiu, mă învinui de crimă.

Vai, trebuie să spun că faima pe care o aveam nu mă punea la adăpost de asemenea învinuiri. Acuzația, oricît de ticăloasă era, află crezare la magistrați. Alcadele mă puse sub inculpare și trei alguazili se înfățișară la mine acasă ca să mă aresteze.

Le propusei să mă duc singur la închisoare, dar refuzară. Le dădui cuvîntul meu de gentilom că o să merg la o sută de pași înaintea sau în urma lor, după cum vor.

Voiră să mă ia cu forța.

Ucisei pe doi dintre ei și-l rănii pe cel de-al treilea, sării pe calul fără hățuri și fără șa, neluînd cu mine decît un singur lucru — cheia casei.

N-o văzusem pe maică-mea și voiam să mă întorc s-o mai îmbrățișez o dată.

Două ore mai tîrziu eram în siguranță, pe munte.

Muntele era plin de proscriși de tot soiul care, fugari ca mine pentru certuri cu justiția, nu mai aveau nimic de așteptat de la societate și ardeau de dorința de a-i răspunde acesteia pentru răul pe care li-l pricinuise.

Acestor oameni nu le lipsea decît un conducător care să organizeze o putere cumplită.

Mă propusei pe mine însumi și mă acceptară. Restul îl știți.

— Pe mama dumitale ai mai văzut-o ? întrebă doña Flor.

— Mulțumesc ! spuse tînărul. Mă mai socotiți încă om.

Fata plecă privirea.

— Da, continuă el, am revăzut-o nu numai o dată, ci de zece, de douăzeci de ori ! E singura mea legătură cu lumea. O dată pe lună, nu într-o zi stabilită dinainte, fiindcă depinde de cît de supravegheați sîntem, o dată pe lună, noaptea, plec de aci îmbrăcat în haine de muntean cu manta lungă, străbat cîmpia și, fără să fiu văzut, sau,

dacă sînt văzut, fără să fiu recunoscut, cel puţin pînă acum, mă întorc în casa aceea care nu mi-a fost niciodată atît de scumpă ca acum, de cînd sînt proscris, urc scara, deschid uşa camerei mamei mele, intru fără zgomot şi o trezesc sărutîndu-o pe frunte.

Atunci mă aşez pe patul ei şi stau ca pe vremea cînd eram copil, cu mîinile în mîinile ei, cu capul pe pieptul ei.

Apoi, după ce îmi petrec noaptea astfel vorbind despre zilele ce au trecut, cînd eram nevinovat şi fericit, mă sărută şi ea pe frunte şi mi se pare că sărutul acesta mă împacă şi cu natura şi cu oamenii şi cu Dumnezeu !

— Auzi, tată ? întrebă doña Flor ştergîndu-şi două lacrimi ce i se rostogoleau pe obraji.

— Bine, spuse bătrînul, o să-ţi revezi mama, nu doar noaptea, nu pe ascuns, ci la lumina zilei şi în faţa tuturor, pe cuvîntul meu de gentilom !

— Ce bun eşti, tată, murmură doña Flor îmbrăţişîndu-l pe don Iñigo, ce bun eşti !

— Don Fernando, rosti ţigăncuşa cu îngrijorare în glas, ceea ce am să vă spun e foarte important, în numele cerului ascultaţi-mă !

Însă ca şi prima oară, dar cu un gest şi mai poruncitor, el Salteador îi porunci să aştepte.

— Te lăsăm, domnule, şi păstrăm amintirea curtoaziei dumitale.

— Aşadar mă iertaţi, spuse tînărul împins de simpatia ciudată pe care o simţea pentru don Iñigo.

— Nu numai că te iertăm, dar ne socotim îndatoraţi faţă de dumneata şi cu ajutorul celui de sus, o să-ţi dau, eu în special, trag nădejde, o dovadă a recunoştinţei ce ţi-o port.

— Dar dumneavostră, señora, întrebă el Salteador cu sfială, împărtăşiţi sentimentele lui don Iñigo ?

— O, da ! strigă iute fata şi dacă v-aş putea da şi eu o dovadă...

Şi privi în jur, căutînd parcă prin ce mijloace vizibile, prin ce dovadă palpabilă şi-ar putea dovedi recunoştinţa faţă de tînăr.

El Salteador îi înţelese intenţia. El văzu pe o farfurie buchetul cules de Amapola pentru don Ramiro, îl luă şi-l înfăţişă donei Flor.

Fata îl întrebă din priviri pe taică-său, iar don Iñigo făcu un semn de consimţămînt.

Ea luă o floare din buchet.

Era o anemonă, floare a tristeții.

— Tata a făgăduit să vă plătească o răscumpărare, zise ea, iat-o pe a mea.

Și dărui tînărului floarea.

Acesta o luă, o apropie respectuos de buze, apoi o puse pe piept și își încheie vesta peste ea.

— La revedere, spuse don Iñigo și îndrăznesc să spun pe curînd !

— Faceți după bunătatea dumneavoastră, señor, și Domnul să vă ajute în mila lui !

Apoi, ridică glasul :

— Sînteți liberi, plecați și cine nu se va îndepărta la zece pași distanță de dumneavoastră, e un om mort.

Don Iñigo și fiică-sa ieșiră.

Fără să-și părăsească locul, tînărul îi văzu pe fereastra sălii care dădea în curte, urcîndu-se pe catîri și ieșind din han.

Atunci scoase anemona de la piept, o mai sărută o dată cu o expresie asupra căreia nu te puteai înșela.

În acea clipă, simți o mînă care i se așeza ușor pe umăr.

Era a Ginestei, care, ușoară ca o pasăre, sărise fără zgomot pe fereastră cerînd, îndată după plecarea lui don Iñigo și a donei Flor, să i se dea atenția pe care tînărul nu voise să i-o acorde în prezența lor.

Era palidă ca moartea.

— Ce vrei de la mine ? întrebă el.

— Vreau să spun că soldații regelui sînt cam la un sfert de leghe distanță de noi și că peste mai puțin de zece minute o să fii atacat !

— Ești sigură de ce-mi spui, Ginesta ? întrebă tînărul încruntînd din sprîncene.

Cînd își termină fraza izbucni zgomot de împușcături.

— Poftim ,spuse Ginesta, auzi ?

— La arme ! strigă el Salteador, repezindu-se afară din încăpere ; la arme !

5

Stejarul donei Mercedes

Iată ce se întîmplase :

Don Iñigo pomenise de un detaşament al armatei regale pe care-l întîlnise cu puţin înainte de Alhama, pe al cărui comandant îl cunoştea.

Banditii recunoscuseră, într-adevăr, rîzînd, că detaşamentul acesta trecuse pe acolo cu o zi înainte.

Unitatea, compusă din circa patru sute de oameni, primise ordin să răscolească muntele şi să-l cureţe cu orice preţ de banditii care-l stăpîneau.

Se oferea o răsplată de o sută de filip de aur pentru fiecare tîlhar ucis sau prins şi predat autorităţilor şi o mie de filipi de aur pentru şeful lor.

Regele Don Carlos jurase că va stîrpi tîlhăria în Spania şi că o să-i arunce pe hoţi de pe un munte pe altul, pînă cînd o să-i azvîrle în mare.

De doi ani şi jumătate de cînd pusese piciorul în Spania îşi urmărise ţelul cu încăpăţînarea care era una dintre caracteristicile propriei geniului său şi-i împinse pe ultimii tîlhari în sierra Nevada, care e lîngă mare.

Era, deci, pe cale de a-şi îndeplini dorinţa.

Comandantul detaşamentului trimis în ajun se multumise să explorèze drumul şi nu găsise nimic neobişnuit, decît un han la porţile căruia detaşamentul său poposise şi se răcorise ; dar *venta* nu era locuită decît de *hostelero* şi de clienţii obişnuiţi ai unui han andaluz. Hangiul avea un chip deschis mai îndatoritor şi mai prietenos decît are de obicei un hangiu spaniol. Nici un semn deosebit nu desemna în mod special hanul drept cuib de tîlhari. Comandantul poruncise să se continue drumul, iar detaşamentul plecase mai departe.

Unitatea mersese pînă la Alhama, fără să descopere nimic deosebit cu excepția crucilor mai mult sau mai puțin înghesuite pe marginea drumurilor, dar crucile sînt ceva atît de obișnuit în Spania, încît soldații nu le dădură decît puțină atenție.

La Alhama comandantul detașamentului culesese informații și fusese sfătuit să-și îndrepte toată atenția asupra hanului *La Regele maur*, care-i era desemnat drept centru al operațiilor și totodată, bîrlogul tîlharilor. Prin urmare, fără să mai piardă vremea, comandantul expediției se întorsese poruncind oamenilor săi să-l urmeze.

Erau șase leghe de la Alhama la han și jumătate din distanța aceasta fusese străbătută de detașament, cînd soldații îl văzură venind spre ei în goana furioasă a disperării pe servitorul lui don Iñigo care, rănit și însîngerat, fugea chemînd în ajutor.

Omul povesti ce se întîmplase.

După cum spusese don Iñigo, comandantul detașamentului era un gentilom pe care-l cunoștea. Aflînd de primejdie care-l amenința pe ilustrul hidaolg și pe frumoasa doñă Flor, el ordonă unității sale să pornească la drum mai repede.

De pe vîrful stîncii pe care stătea, Ginesta zărise de departe capul coloanei ; bănuind motivul întoarcerii detașamentului, tremurînd pentru soarta lui el Salteador, porni în grabă spre han, intrase pe poarta grădinii, aceeași prin care intrase și Fernando, ajunsese la fereastra pe care el o spărsese, iar acolo, oprită prin gestul care-i poruncea să aștepte, auzise și văzuse ceea ce se petrecuse între tînăr și prizonieri, mai ales între Fernando și doña Flor.

Palidă, cu moartea în suflet, Ginesta sărise la rîndu-i pe fereastră, anunțîndu-l pe Salteador de sosirea trupelor regelui.

Tînărul se repezise afară din cameră strigînd „La arme !"

Credea că-și găsește tovarășii în bucătărie, dar încăperea era goală. Alergă în curte, dar nici acolo nu era nimeni.

Din doi pași fu la poarta hanului. Aici găsi o archebuză aruncată pe jos și lîngă ea una dintre centurile acelea de care, în secolul al XVI-lea, se atîrnau cartușele gata pregătite.

Luă archebuza, își petrecu centura pe după gît și, ridicîndu-se, îi căută cu privirea pe tovarășii săi.

Zgomotul de împușcături care se auzise încetase îndată, dovadă că aceia împotriva cărora fuseseră trase focurile nu opuseseră decît o slabă rezistență.

Deodată, în vîrful micii coline, el Salteador văzu ivindu-se avangarda trupelor regale.

Se întoarse ca să vadă dacă fusese părăsit cu totul.

Doar Ginesta era în urma lui, palidă cu mîinile împreunate, rugîndu-l, cu expresia grăitoare a groazei, să fugă.

— Trebuie să fug, murmură tînărul, fiindcă ticăloșii m-au părăsit.

— Poate că o să te întîlnești cu ei pe munte, îndrăzni cu sfială Ginesta, trăgîndu-l înapoi.

Posibilitatea aceasta păru să-i redea speranța lui Fernando.

— Într-adevăr, spuse el, cu putință

Și intrînd înapoi în curte, închise poarta masivă cu drugul de fier.

Apoi, urmat în continuare de Ginesta, intră în bucătărie de acolo trecu într-o cămară mică, ridică un chepeng pe care-l lăsă să cadă în urma lui după ce trecu și țigăncușa, încuie chepengul cu un zăvor și, fără altă lumină decît cea a fitilului archebuzei sale, coborî pe scară, iar de aici intră în coridorul subteran care se deschidea înainte.

Era cel la care făcuseră aluzie tîlharii, cînd îl inițiaseră pe don Iñigo în privința mijloacelor lor de apărare și de fugă.

Peste cinci minute tînărul și țigăncușa ajunseră la capătul culoarului. Fernando împinse cu umerii lui puternici alt chepeng, acoperit pe dinafară de o stîncă plată, acoperită de mușchi.

Fugarii ajunseseră pe munte.

Tînărul respiră adînc.

— Ah, spuse el, aici sîntem liberi !

— Da răspunse Ginesta, dar să nu pierdem vremea.

— Unde vrei să mergem ?

— La stejarul doñei Mercedes.

Fernando tresări.

— Să mergem, poate că Fecioara, care-l ocrotește, o să-mi poarte noroc.

Amîndoi, sau mai bine zis toți trei, deoarece, capra îi urmase pe cei doi fugari, se afundară în pădure, avînd grijă să nu meargă pe alt drum decît pe urmele lăsate de animalele sălbatice, de altfel atît de dese și de deslușite încît erau adevărate drumuri.

Numai că, pe aceste drumuri trebuia, întocmai ca animalele ce le străbătaeau, să mergi aplecat pînă la pămînt ; în unele locuri chiar, acolo unde crengile se împreunau, trebuia să mergi tîrîș, dar cu cît potecile erau mai greu de străbătut, cu atît fortăreața naturală în care pătrundeau Fernando și țigăncușa era mai sigură.

Merseră astfel trei sferturi de oră, totuși, să nu măsurăm distanța străbătută cu timpul scurs. Dificultatea drumului întîrzia mersul și după trei sferturi de oră cei doi fugari abia făcuseră o jumătate de leghe.

Dar altora decît ei, unor oameni străini de munte, sau neobișnuiți cu potecile cerbilor, ursilor și mistreților, le-ar fi trebuit o zi ca s-o parcurgă.

De altfel, cu cît înaintau, cu atît pădurea devenea mai de nepătruns și totuși, nici Fernando, nici Ginesta nu dădeau nici cel mai mic semn de șovăire. Se vedea că merg amîndoi spre un țel cunoscut, mai pierduți în mijlocul tufelor de mastic, al desișului de strugurii-ursului și de mirți uriași decît navigatorii care, rătăcind pe mări nesfîrșite, au cel puțin busola și stelele ca să-i ghideze.

În sfîrșit străbătînd o ultimă incintă de carpeni, ce părea de nepătruns, ajunseră într-un mic luminiș cu un diametru de vreo douăzeci de picioare, în mijlocul căreia se afla un stejar, de trunchiul căruia era fixată, într-un lăcaș de lemn aurit, o statuetă a sfintei Mercedes, patroana mamei lui Fernando. Acel copac la umbra căruia venea adesea să viseze și să doarmă, numindu-l locuința sa de vară, Fernando îl pusese sub ocrotirea patroanei mamei sale, sau mai curînd sub ce a însăși mamei sale căreia îi purta alt fel de dragoste și de respect decît sfintei amintite.

Cei doi fugari ajunseseră la capătul drumului lor, și era vădit că, afară de cazul cînd ar fi fost trădați, aici se aflau, pentru moment, în deplină siguranță.

Spunem *afară de cazul cînd ar fi fost trădați,* fiindcă tîlharii cunoșteau ascunzătoarea șefului lor, deși nu veneau niciodată aici decît chemați. Era un fel de refugiu unde Fernando, cînd era trist, venea să ceară înapoi lu-

mea dispărută a trecutului, și, culcat înfășurat în manta, căutînd printre frunzele nemișcate ale stejarului un crîmpei de cer, albastru ca aripile Speranței, încerca să evoce amintirile zîmbitoare ale copilăriei ce contrastau atît de tare cu cele pe care, tînăr fiind, le aduna cumplite și însîngerate pentru bătrînețe.

Cînd avea vreun ordin de dat, vreo informație de primit, lua din scorbura copacului un corn de argint minunat lucrat de un meșter maur și sufla în el, scoțînd un sunet ascuțit și prelung, dacă nu avea nevoie decît de unul dintre tovarășii săi ; sufla de două ori dacă avea nevoie de zece oameni și de trei ori dacă își chema toată ceata.

Prima lui grijă, cînd intră în luminiș, fu să meargă direct la lăcașul statuetei ale cărei picioare le sărută, apoi îngenunche rostind o scurtă rugăciune în vreme ce Ginesta care mai era pe jumătate păgînă, îl privea stînd în picioare ; apoi ridicîndu-se, Fernando înconjură o parte a trunchiului copacului, luă din scorbura despre care am vorbit cornul de argint și, apropiindu-l de buze, suflă în el scoțînd trei sunete la fel de ascuțite, de pătrunzătoare și de prelungi ca acelea care au ajuns la cinci leghe distanță de valea îngustă de la Roncevaux, făcîndu-l pe Carol cel Mare să tresară în mijlocul armatei sale, și să se oprească deodată zicînd : „Domnilor, acesta e nepotul meu Roland, care mă cheamă în ajutor !"

Dar cele trei sunete răsunară, se îndepărtară și se stinseră zadarnic : nimeni nu veni.

Nu puteai crede că tîlharii nu auziseră ; cornul lui Fernando se auzea la peste o leghe distanță în munte.

Fie banditii erau prinși, fie își trădau șeful, fie, dîndu-și seama că orice împotrivire e zadarnică, dat fiind numărul atacatorilor, socotiseră mai prudent să rămînă împrăștiați și să încerce să fugă fiecare pe cont propriu.

Vreme de aproape un sfert de oră, Fernando așteptă stînd în picioare rezemat de trunchiul copacului efectul chemării sale, dar văzînd că totul rămîne tăcut în jurul lui, își aruncă mantaua pe jos și se culcă pe ea.

Ginesta veni și se așeză lîngă el.

Fernando o privi cu o nesfîrșită duioșie. Doar țigăncușa îi rămăsese credincioasă.

Ginesta zîmbi blînd.

În zîmbetul ei era făgăduiala unei credințe veșnice,

Fernando întinse brațul, o cuprinse pe după cap și își apropie buzele de fruntea fetei. În clipa cînd buzele tînărului și fruntea Ginestei se întîlniră, fata scoase un țipăt *în care era aproape tot atîta durere cît și bucurie.*

Rămase cîteva clipe cu ochii închiși, cu capul dat pe spate, sprijinită de trunchiul zgrunțuros al stejarului, cu gura deschisă, fără să respire, parcă ar fi leșinat.

Era prima mîngîiere din partea lui Fernando.

Tînărul o privi mirat mai întîi, apoi îngrijorat și rosti încet :

— Ginesta !

Țigăncușa ridică încet capul, ca un copil pe care glasul mamei îl trezește din somn, deschise ochii frumoși, îl privi pe Salteador :

— O, Doamne ! murmură ea.

— Ce ți s-a întîmplat, copila mea ? întrebă Fernando.

— Nu știu, răspunse fata, dar am crezut că mor...

Se ridică apoi clătinîndu-se, se îndepărtă de stejarul doñei Mercedes și se făcu nevăzută în pădure, ținîndu-și capul în mîini, gata să izbutească în lacrimi, deși niciodată nu încercase un asemenea sentiment de bucurie, de fericire.

El Salteador o urmări din ochi pînă cînd nu se mai văzu, dar, întrucît capra rămase lîngă el în loc să-și urmeze stăpîna, socoti că fata nu se îndepărtase prea mult.

Atunci, scoțînd un oftat, se înfășură în manta și, se culcă la rîndu-i, cu ochii închiși, ca și cum ar fi vrut să doarmă.

După aproape o oră de somn sau de visare auzi că îl cheamă cineva cu glas blînd, dar stăruitor.

Fata era în picioare în fața lui în semi-întunericul asfințitului, cu un braț întins spre apus.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Fernando.

— Privește ! răspunse țigăncușa.

— Soarele, spuse tînărul ridicîndu-se repede e foarte roșu în seara asta, la asfințit. Asta prevestește sînge pentru ziua de mîine.

— Te înșeli, răspunse Ginesta, strălucirile astea nu sînt ale soarelui în asfințit.

— Dar ce sînt ? întrebă Fernando simțind miros de fum și auzind un pîrîit îndepărtat.

— Sînt luminile incendiului ! răspunse fata. Focul a cuprins muntele !

În clipa aceea, un cerb înspăimîntat, urmat de o ciută și de un pui, trecu asemeni unui fulger, alergînd de la vest spre est.

— Vino, Fernando ! spuse Ginesta. Instinctul animalelor e mai sigur decît înțelepciunea omului, ne arată în ce parte trebuie să fugim, și ne învață că n-avem nici o clipă de pierdut.

Aceasta era, fără îndoială, și părerea lui Fernando, fiindcă petrecîndu-și cornul în bandulieră, se înfășură în manta, își luă archebuza în mînă și se repezi în direcția în care se îndreptau cerbul, ciuta și puiul.

Ginesta și capra mergeau înaintea lui.

Cei trei făcură astfel aproape cinci sute de pași.

Deodată însă, capra se opri, se ridică pe picioarele dinapoi, adulmecă în jur și se opri nehotărîtă.

— Ce s-a întîmplat, Maza ? întrebă fata.

Capra scutură din cap de parcă ar fi înțeles și behăi, ca și cum ar fi vrut să răspundă. El Salteador ascultă și respiră aerul nopții încărcat de miresme de rășină.

Întunericul era atît de adînc cît poate fi în Spania, în nopțile frumoase de vară.

— Mi se pare, spuse tînărul, că aud același pîrîit și simt același miros de fum. Să ne fi înșelat oare și în loc să fugim de incendiu, să ne fi îndreptat spre el ?

— Incendiul era acolo, zise Ginesta arătînd asfințitul, iar noi am fugit de el în linie dreaptă, atît cît s-a putut.

— Ești sigură ?

— Iată steaua Aldebaran care era și e încă la dreapta noastră ; pesemne că focul a izbucnit în două locuri diferite în munte.

— A izbucnit sau a fost pus, murmură Fernando care începea să bănuiască adevărul.

— Stai puțin, zice Ginesta, o să-ți spun eu.

Și fiica muntelui, căreia muntele cu trecătorile, pîrîurile, hățișurile, văile și peșterile lui îi era tot atît de familiar cît îi e unui copil parcul castelului unde a fost crescut, se repezi înainte, ajunse la baza unei stînci aproape verticale se cățără pe ea și ajunse îndată în vîrful ei.

Nu-i trebuiseră decît cinci secunde ca să urce, și una ca să coboare.

— Cum e ? întrebă Fernando.

— Așa e, spuse ea.

— E foc ?

— E foc !

Apoi, arătînd spre sud :

— Pe aici, zise ea, trebuie să trecem printr-un spațiu liber, pînă nu se întîlnesc cele două capete ale flăcării.

Pe măsură ce înaintară spre sud, vegetația era mai sălbatică și mai deasă ; erau mărăcinișuri înalte, unde se adăposteau, de regulă, porcii mistreți, lupii și pisicile sălbatice ; rareori animalele slabe cum sînt cerbii lopătari și căprioarele se aventurau pe teritoriul cumpliților lor dușmani și, cu toate acestea, se vedeau trecînd ca fulgerul turme înspăimîntate pe care incendiul le pusese pe fugă și goneau în direcția în care sperau să poată trece.

— Pe aici, pe aici ! spuse Ginesta. Nu te teme de nimic, Fernando, iată călăuza noastră.

Și-i arătă steaua după care se călăuzea.

— Atîta vreme cît va fi în stînga noastră, așa cum mai înainte a fost în dreapta noastră, continuă țigăncușa, vom fi pe calea cea bună.

După zece minute de mers, steaua nu se mai văzu.

— Ooare vine furtuna ? se întrebă Fernando. Ar fi frumos să vedem luptîndu-se focul și apa pe munte.

Dar Ginesta se opri apucîndu-l pe Fernando de încheietura mîinii :

— Nici un nor nu acoperă steaua, zise ea.

— Atunci, ce s-a întîmplat ?

— E fumul !

— Cu neputință ! Vîntul vine dinspre sud.

În clipa aceea, un lup trecu în goană urlînd la cîțiva pași distanță de cei doi tineri, fără să dea atenție caprei, și îndreptîndu-se de la sud spre nord.

La rîndul ei, capra nu dădu atenție lupului, părînd îngrijorată din pricina altei primejdii.

— Foc ! Foc ! strigă Ginesta. Ajungem prea tîrziu, avem înaintea noastră un zid de foc !

— Stai puțin, zise Fernando, o să vedem îndată. Și apucînd primele crengi ale unui brad, începu să se urce în copac.

Dar abia se ridicase de la pămînt, cînd un răget îngrozitor se auzi deasupra capului lui.

Ginesta îl trase pe tînăr înapoi, îngrozită și-i arătă la cincisprezece pași mai sus în crengile copacului o umbră întunecată care se deslușea pe albastrul cerului.

— Degeaba ragi, zise Fernando, bătrîne urs din Mulhacén, n-o să faci incendiul să dea înapoi şi nici pe mine nu m-ai face să dau înapoi dacă aş avea vreme...

— Spre nord, spre nord ! strigă Ginesta, e singura trecere care rămîne deschisă.

Şi într-adevăr, toţi locuitorii muntelui, cerbi, ciute, căprioare, cerbi-lopătari, mistreţi, pisici sălbatice ne năpusteau, în singura direcţie unde focul încă nu se ivise. Stoluri de bibilici şi de potîrnichi care se ridicau în văzduh înaintea flăcărilor zburau la întîmplare lovindu-se de crengi, căzînd ameţite la picioarele fugarilor, în vreme ce păsările de noapte, stăpînele întunericului, salutau cu ţipete răguşite şi înfricoşate ziua aceasta ciudată care părea să se ridice dinspre pămînt, în loc să coboare din cer.

— Vino Fernando ! strigă Ginesta, vino !

— Încotro ? În ce direcţie ? întrebă Fernando începînd să se înspăimînte cu adevărat, poate mai puţin pentru el însuşi, cît pentru fata care, însoţindu-l, împărtăşea o primejdie pe care ar fi putut-o evita rămînînd la han.

— Pe aici ! Pe aici ! Iată steaua norocului înaintea noastră. De altfel, să urmăm capra, instinctul ei o să ne conducă.

Şi amîndoi începură să alerge în direcţia pe care le-o arăta nu numai animalul apropiat ce le devenise tovarăş în fuga lor, ci şi animalele sălbatice care treceau purtate parcă de răsuflarea arzătoare a vîntului sirocco.

Deodată, capra se opri.

— Zadarnic mai fugim, spuse Fernando, sîntem prinşi într-un cerc de foc.

Şi se aşeză pe o stîncă, parcă socotind că nu are rost să meargă mai departe.

Fata mai înaintă cu vreo sută de paşi, ca să se asigure dacă Fernando spusese adevărul, apoi, deoarece capra rămăsese în urmă iar după aceea se oprise, se întoarse la Fernando care, cu capul între palme, părea hotărît să aştepte, fără să mai facă un pas, deznodămîntul cumplitei catastrofe.

De altfel, nu mai încăpea nici o îndoială ; pe o rază de aproximativ o leghe, cerul se vea sîngeriu, printr-un nor de fum.

Un şuierat îngrozitor se auzea apropiindu-se repede, indicînd astfel înaintarea incendiului.

Fata rămase o clipă în picioare lîngă Fernando, privindu-l cu dragoste.

Cine i-ar fi putut citi gîndul, ar fi deslușit poate în el teama pe care i-o inspira o situație atît de desperată, dar totodată și dorința de a-l cuprinde pe tînăr în brațe și de a muri cu el acolo fără a mai încerca să se salveze.

Cu toate acestea, fata păru să-și învingă ispita și oftă :

— Fernando ! murmură ea.

Tînărul ridică privirea spre ea.

— Sărmană Ginesta, zise el, ești atît de frumoasă și de bună, și eu să fiu pricina morții tale ! Sînt cu adevărat blestemat !

— Îți pare rău că mori, Fernando ? întrebă Ginesta, cu un glas care însemna : „Mie nu-mi pare rău."

— Da, strigă tînărul, îmi pare rău.

— Din pricina cui ? întrebă Ginesta.

Poate abia atunci tînărul citi ce se petrecea în inima fetei.

— Din pricina mamei, zise el.

Fata scoase un strigăt de bucurie.

— Mulțumesc, Fernando ! spuse ea. Urmează-mă !

— De ce să te urmez ?

— Urmează-mă, îți spun !

— Nu vezi că sîntem pierduți ? întrebă el ridicînd din umeri.

— Sîntem salvați, Fernando ! Răspund eu de totul, replică țigăncușa.

Tînărul se ridică, îndoindu-se de cuvintele pe care le auzise.

— Haide, spuse ea, findcă nu-ți pare rău decît pentru maică-ta, nu vreau ca ea să plîngă după tine.

Și apucîndu-l pe tînăr de mînă îl trase în altă direcție. El o urmă mașinal și, totuși, cu avîntul instinctiv al fiecărei ființe cînd e vorba să-și salveze viața.

Văzîndu-i pe fugari că se îndreaptă în această nouă direcție, parcă și capra și recăpătă încrederea fiind gata iarăși să le slujească drept călăuză, în vreme ce animalele celelalte, simțindu-se prinse într-un cerc de foc, nu mai urmau o direcție anume, ci fugeau la întîmplare, încrucișîndu-se în toate sensurile.

Şuieratul incendiului se apropia tot mai mult, iar aerul pe care-l respirau începea să fie fierbinte.

Deodată, zgomotul acesta păru să crească devenind tot mai puternic cu fiecare pas al fugarilor în direcţia în care mergeau.

Fernando o opri pe fată.

— Focul e acolo ! Auzi ? Auzi ? strigă el întinzînd mîna în direcţia din care venea zgomotul.

— E oare cu putinţă, Fernando, zise rîzînd ţigăncuşa, să fii atît de puţin obişnuit cu zgomotele muntelui încît să confunzi mugetul unei cascade cu şuieratul unui incendiu ?

— Da, răspunse Fernando, începînd din nou să alerge, e adevărat, ai dreptate, putem scăpa de foc mergînd prin albia torentului, printre două perdele de flăcări, aşa cum israeliţii, sub ocrotirea Domnului, au trecut printre doi pereţi de apă. Dar crezi că albia rîului nu e păzită ?

— Vino totuşi, insistă fata, nu ţi-am spus că răspund de toate ?

Şi îl trase pe Fernando spre podişul de unde cădea, ca o eşarfă străvezie aruncată pe povîrnişurile muntelui, în timpul zilei asemeni unui curcubeu, iar noaptea ca o rază de lună, marea cascadă care, după ce se arunca de la douăzeci şi cinci de picioare pe o stîncă făcînd un bubuit ca de tunet, sărea din nou ca o spumă într-o prăpastie de trei sau patru sute de metri, în fundul căreia, săpîndu-şi albie, forma un torent zgomotos şi mînios, ce se vărsa la trei leghe distanţă în Genil, între Armila şi Santa Fé.

După cîteva minute de mers, fugarii ajunseră la podişul de pe care cascada se vărsa în prăpastie.

Ginesta voi să înceapă chiar în aceeaşi clipă dificila coborîre, dar Fernando o opri. Aproape liniştit în ceea ce priveşte propria-i viaţă şi cea a însoţitoarei sale, nu se putea împotrivi dorinţei de a măsura în toată măreţia ei, primejdia de care avea să scape.

Unele inimi simt o voluptate cumplită în emoţiile de acest fel.

Trebuie să recunoaştem însă că spectacolul era minunat. Cercul în flăcări se strînsese spre centru şi totodată crescuse în cirmomferinţă. O panglică uriaşă de foc tot

mai largă, înfășura muntele și se apropia cu repeziciune de fugari.

Din cînd în cînd, incendiul cuprindea de la poale cîte un pin uriaș, se încolăcea ca un șarpe în jurul trunchiului lui, alerga de-a lungul crengilor și răspîndea lumină întocmai ca un sfeșnic sortit să lumineze la sărbătorile regale. Vreme de o clipă flacăra strălucea pîlpîitoare, apoi deodată uriașul foc nu mai avea pe ce să se sprijine și cădea în mijlocul vetrei uriașe făcînd să țîșnească pînă la cer o jerbă de scîntei.

Altă dată, flacăra ajungea la un șir tufe de mastic rășinoase, și atunci alerga iute ca pe o dîră de praf de pușcă, străpungînd asemeni unei suliță covorul verde întunecat ce acoperea ca o vată povîrnișurile muntelui. Sau, în alt loc, o stîncă pe care creșteau arbori de plută, cuprinsă de flăcări, se desprindea din cîte un pic al cărui pămînt, uscat de căldura flăcării, nu o mai putea ține și se rostogolea sărind ca o cascadă de foc pînă în adîncul vreunei trecători, unde se oprea stîrnind în aceeași clipă, în jurul ei, un nou incendiu.

Tînărul rămase pentru o clipă în extaz înaintea acestei mări de lavă care rodea iute cu dinții ei de foc insula de verdeață din vîrful căreia el contempla înaintarea mareeii arzătoare care, în mai puțin de o jumătate de oră, avea să-l înghită cu totul.

Din zona aceasta încă intactă se auzeau țipete de tot felul, mugete de cerbi, urlete de lupi, mieunături de pisici sălbatice, grohăituri de mistreț, lătrături de vulpe, și dacă s-ar fi făcut ziuă, cu siguranță că s-ar fi putut vedea că animalele nu arătau dușmănie unul față de celălalt, fiind preocupate doar de primejdia ce le aduna în spațiul atît de strîmt și alergau fără rost prin hățișurile peste care plutea un abur cald, prevestind incendiul.

Dar, ca și cum s-ar fi temut pentru viața lui Fernando mai mult decît el pentru ea, Ginesta, după un scurt răstimp îl smulse pe tînăr din contemplație, amintindu-i în ce situație se află, și-i dădu pildă cu privire la ce avea de îndeplinit, făcîndu-i semn să-l urmeze și cutezînd să intre în prima prăpastie.

Coborîrea aceasta care părea să fie obișnuită pentru Ginesta, era primejdioasă chiar și pentru Fernando, iar pentru altcineva ar fi fost cu neputință.

Un abur alb plutind purtat de vînt pe coastele muntelui, n-ar fi fost mai uşor şi nici mai graţios decît tînăra ţigancă punînd piciorul pe asperităţile abia perceptibile ale stîncii aproape verticale.

Din fericire, din loc în loc în crăpăturile granitului creşteau tufe de mirt, de lentisc şi de arbuzier, care la nevoie puteau sluji drept puncte de sprijin pentru piciorul lui Fernando, în vreme ce degetele lui se agăţau de lianele ce urcau de-a lungul peretului ca nişte miriapozi uriaşi.

În unele clipe, însăşi capra părea încurcată şi se oprea şovăind. Atunci Ginesta era cea care, fără să putem şti cum, o lua înainte şi-i arăta, ca să spunem aşa, drumul. Din cînd în cînd, se întorcea încurajîndu-l pe Fernando prin semne, fiindcă glasul nu folosea la nimic în zgomotul pe care-l făceau mugetul cataractei, şuieratul flăcărilor şi ţipetele disperate ale animalelor sălbatice, din ce în ce mai strîmtorate în cercul de foc.

Nu o dată fata se opri tremurînd, văzîndu-l pe Fernando suspendat deasupra prăpastiei, unde pe ea o ţineau parcă nişte aripi de pasăre ; nu o dată întinse mîinile spre el şi urcă din nou un pas sau doi ca pentru a-i oferi sprijinul braţului ei.

Dar el, ruşinat că-l întrece o femeie care părea să nu socotească decît un joc ceea ce era nu doar o dată, ci de douăzeci de ori primejdie de moarte, adunîndu-şi toată puterile, îndrăzneala, sîngele rece, o urmă pe Ginesta în extraordinara ei coborîre.

Ajunsă la circa douăzeci şi cinci de picioare, adică la înălţimea la care apa cascadei cădea pe stîncă, fata se opri din coborîre, îndreptîndu-se pieziş faţă de căderea de apă de care mai întîi, din prudenţă, se îndepărtase, întrucît pulberea de stropi împrăştiată de tromba lichidă făcea ca pietrele din vecinătate să fie mai alunecoase, deci mai primejdioase.

De altfel, incendiul era atît de întins încît lumina drumul povîrnit aproape la fel de minunat cum ar fi făcut-o lumina soarelui.

Dar poate că în loc să micşoreze primejdia, lumina o sporea, făcînd-o vizibilă.

Fernando începea să înţeleagă planul Ginestei ; de altfel, în scurtă vreme nu mai avu nici o îndoială în această privinţă.

Capra, din două, trei sărituri, ajunse pe stînca pe a cărei ieşitură laterală cădea cascada. Fata ajunse aproape în acelaşi timp cu ea şi se întoarse ca să-l ajute la nevoie pe Fernando. Aplecată astfel spre tînăr căruia îi întindea mîna, încadrată dintr-o parte de scobitura stîncii întunecate, iar din alta de curba pe care o forma căderea de apă care, în reflexele incendiului închipuia arcul de diamant al unui pod aruncat de pe pămînt la cer, ea părea duhul bun al muntelui, zîna cascadei.

Deşi distanţa care-l despărţea de fată era mică, Fernando o străbătu destul de greu. Piciorul gol al Ginestei aflase sprijin pe asperităţile pe care pantoful munteanului aluneca. În clipa cînd era gata să ajungă pe podişul de granit, îndrăzneţului tînăr îi alunecă piciorul şi ar fi pierit dacă fata, cu o putere pe care n-ar fi bănuit-o la o făptură atît de firavă, nu l-ar fi prins de manta şi, ţinîndu-l preţ de o clipă deasupra prăpastiei, nu i-ar fi dat răgaz să-şi găsească din nou un punct de sprijin.

De îndată ce găsi acest punct de sprijin, Fernando fu dintr-o săritură lîngă Ginesta. Dar cînd ajunse pe stîncă, în siguranţă, îl părăsiră puterile, picioarele i se înmuiară, fruntea i se acoperi de sudoare şi ar fi căzut, dacă nu l-ar fi susţinut umărul fetei.

Pentru o clipă închise pleoapele ca să-i treacă ameţeala.

Cînd le deschise iarăşi se trase înapoi orbit de spectacolul minunat pe care-l avea în faţa ochilor.

Prin perdeaua cataractei limpezi şi străvezii asemeni cristalului zărea incendiul ca o vedenie fermecată.

— Priveşte, Ginesta ! strigă el fără voie. Cît e de mare şi de frumos !

Asemeni vulturului care planează în jurul Etnei, sufletul poetului bătea din aripi deasupra acestui munte prefăcut în vulcan.

Simţind că Fernando nu mai are nevoie de ea, Ginesta se desprinse încetişor din strînsoarea lui şi, lăsîndu-l să contemple, se afundă în adîncul unei peşteri care, în scurtă vreme, se lumină de raza palidă a unei torţe ce contesta blînd cu razele însîngerate ţîşnind din muntele cuprins de flăcări.

Fernando trecu de la contemplaţie la reflecţie. În mintea lui nu mai era nici o îndoială că incendiul din pădure nu era întîmplător, ci pus la calè de ofiţerii detaşamentului trimis în urmărirea lui.

Cele trei sunete pe care le scosese din cornul de argint ca să-şi cheme tovarăşii, le arătaseră cu aproximaţie soldaţilor însărcinaţi să-i hăituiască pe bandiţi în ce loc de pe munte se afla conducătorul acestora. Două sute de soldaţi, poate mai mulţi plecaseră fiecare cu cîte o torţă aprinsă în mînă, formaseră un cerc uriaş şi fiecare îşi aruncase torţa în cîte un pîlc de brazi, în cîte un luminiş plin de iarbă, iar focul se răspîndise cu o iuţeală pe care o explicau atît combustibilitatea naturală a materiei, cît şi căldura dogorîtoare a zilelor trecute.

Doar o minune l-ar fi putut salva pe Fernando. Minunea aceasta o săvîrşise devotamentul Ginestei.

Se întoarse schiţînd un gest de recunoştinţă, fiindcă doar în cele cîteva minute care se scurseseră îşi dădu seama de tot ce-i datora fetei.

Atunci văzu cu uimire, luminată cu lumina palidă de care am amintit, peştera a cărei existenţă el însuşi, om al muntelui, nici măcar n-o bănuise vreodată.

Se apropie încetişor şi, pe măsură ce se apropia, mirarea îi sporea.

Printr-o deschizătură îngustă, care îngăduia trecerea de la stîncă la peşteră, o văzu pe fată ridicînd o lespede din podea, scoţînd dintr-o ascunzătoare un inel pe care-l puse în deget şi un pergament pe care-l ascunse la sîn.

Peştera era săpată în munte. Unele părţi ale pereţilor ei erau din granit, întocmai ca stînca pe care mergea Fernando, altele, erau doar din pămînt sau, mai bine zis, din nisipul uscat şi sfărîmicios ce se găseşte peste tot în Spania, cînd înlături stratul subţire de humus vegetal care acoperă solul.

Un pat de muşchi aşternut cu ferigi proaspete se afla într-un colţ al peşterii. Deasupra patului, într-o ramă de stejar, era o pictură grosolană, datînd pesemne din secolul al XIII-lea şi care înfăţişa una dintre acele fecioare cu chip negru, despre care tradiţiile catolice afirmă că sînt opera sfîntului Luca.

Înaintea patului erau alte două picturi de un gust mai evoluat, dar poate mai puţin pur decît cea dintîi. Erau prinse în rame aurite, a căror culoare avusese întrucîtva de suferit cu trecerea timpului.

Tablourile acestea înfăţişau un bărbat şi o femeie, fiecare cu o coroană pe cap, iar deasupra coroanei un titlu, un nume şi o poreclă.

Femeia, îmbrăcată ciudat — cel puțin atît cît ne îngăduie să apreciem puținul ce se zărește din bustul ei — purtînd o coroană fantastică, întocmai ca a unei regine din Orient, avea tenul închis la culoare al fiicelor sudului. Văzînd-o, oricine care ar fi cunoscut-o pe Ginesta, s-ar fi gîndit la tînăra țigancă, iar dacă fata s-ar fi aflat acolo, ar fi întors capul spre ea, fiindcă dacă ar fi comparat-o cu opera pictorului, ar fi găsit o asemănare izbitoare între ele, deși și-ar fi dat seama că Ginesta nu ajunsese încă la vîrsta la care femeia din tablou pozase pictorului.

Deasupra coroanei erau scrise aceste cuvinte :

LA REYNA TOPACIA LA HERMOSA

Ceea ce se traduce textual prin cuvintele acestea :

REGINA TOPACIA CEA FRUMOASĂ

Bărbatul, îmbrăcat în veșminte minunate, purta coroana regală împrejurul unei toci de catifea neagră. Părul lung, blond tăiat drept, îi înconjura obrajii a căror piele albă ce contrasta cu aceea a femeii pe care ochii lui albaștri păreau că o privesc cu dragoste, arăta că e vorba de un nordic. De altfel, era la fel de frumos în genul lui, pe cît era femeia într-al ei. Amîndoi meritau epitetul lingușitor adăugat numelui lor și care, schimbîndu-și genul, rămînea același :

EL REY FELIPPO EL HERMOSO

Ceea ce însemna :

REGELE FILIP CEL FRUMOS

Tînărul cuprinse cu privirea toate lucrurile acestea, dar privirea sa, după ce rătăci o clipă de la patul de mușchi la pictura ce o înfățișa pe fecioară, zăbovi mai îndelung asupra celor două portrete.

Fata mai curînd îl simțise apropiindu-se decît îl văzuse venind și se întoarse în clipa cînd, așa cum am spus, își punea inelul în deget și ascundea pergamentul la sîn.

Atunci, cu un zîmbet demn de o prințesă ce oferă ospitalitate într-un palat :

— Intră, Fernando, rosti ea într-un limbaj metaforic și din cuibul acesta de porumbiță o să faci un cuib de vultur !

— Dar porumbița, întrebă Fernando, vrea să-mi spună mai întîi al cui e cuibul ?

— E cuibul în care m-am născut, aici am fost crescută, aici vin să rîd sau să plîng, ori de cîte ori sînt fe-

ricită sau sufăr. Nu știi că orice ființă își iubește nespus leagănul ?

— Știu asta fiindcă de două ori pe lună îmi risc viața ca să petrec o oră cu maică-mea în camera în care m-am născut !

Și tînărul intră în peșteră.

— Fiindcă Ginesta a binevoit să răspundă la prima mea întrebare, spuse el, o să vrea oare să răspundă și la a doua ?

— Întreabă-mă, spuse fata, și o să-ți răspund.

— Ale cui sînt cele două portrete ?

— Te credeam un copil al orașului ; să mă fi înșelat oare ?

— De ce ?

— Nu mai știi să citești ?

— Ba da.

— Atunci citește !

Și ridicînd lampa, lumină cele două tablouri cu lumina ei tremurătoare.

— Citesc, zise Fernando.

— Ce citești ?

— Citesc *Regina Topacia cea frumoasă.*

— Și ?

— Și nu cunosc nici o regină cu numele acesta.

— Nici chiar printre țigani ?

— Adevărat, zise Fernando, țiganii au regi.

— Și regine, întregi Ginesta.

— Dar cum se face că portretul îți seamănă ? întrebă el Salteador.

—E al mamei mele, răspunse fata cu mîndrie.

Tînărul compară într-adevăr cele două chipuri, iar asemănarea de care am amintit îl miră.

— Dar celălalt portret ?întrebă el.

— Fă ce ai făcut și cu primul — citește !

— Poftim, citesc : *Regele Filip cel Frumos.*

— Nu știai că a fost în Spania un rege numit Filip cel Frumos ?

— Ba da, știam, fiindcă pe cînd eram copil, l-am văzut.

— Și eu.

— Înseamnă că erai foarte mică pe atunci.

— Da, dar sînt amintiri care pătrund atît de adînc în inimă, încît le păstrezi toată viața, indiferent de la ce vîrstă.

— E adevărat, zise Fernando suspinînd, cunosc eu amintirile astea ! Dar de ce sînt așezate portretele față în față ?

Ginesta zîmbi.

— Nu sînt un portret de rege și unul de regină ? întrebă.

— Fără îndoială, dar...

Se opri simțind că va răni mîndria fetei.

Ea urmă, continuînd să zîmbească.

— Dar el, voiai să spui, e regele unui regat adevărat, în timp ce ea e regina unui regat închipuit.

— Mărturisesc că tocmai așa gîndeam, dragă Ginesta.

— Mai întîi cine-ți spune că regatul Egiptului e un regat închipuit ? Cine-ți spune că aceea care descinde din frumoasa Nicaulis, regina din Saba, nu-i tot atît de regină pe cît e de rege acela care descinde din Maximilian, împăratul Austriei ?

— Bine, zise Fernando, dar ce-i cu regele Filip cel Frumos ?

— Filip cel Frumos, zise Ginesta e tatăl regelui don Carlos, care mîine rebuie să fie la Granada. Deci, n-am vreme de pierdut, dacă vreau să-i cer regelui ceea ce o să-i refuze poate lui don Iñigo.

— Cum, strigă Fernando, te duci la Granada ?

— Plec chiar în clipa asta. Așteaptă-mă aici.

— Ești nebună, Ginesta !

— În scobitura asta o să găsești pîine și curmale. O să mă întorc mai înainte ca proviziile tale să se fi isprăvit, iar în ceea ce privește apa, vezi doar că n-o să-ți lipsească.

— Ginesta, n-o să mă învoiesc ca pentru mine...

— Fii atent, Fernando ? Dacă nu mă lași să plec chiar în clipa asta, s-ar putea ca, din cauza focului, să nu mai pot ajunge la albia cascadei...

— Dar cei care mă urmăresc, cei care știind că m-am refugiat aici, au încins muntele cu un brîu de flăcări, n-o să-ți dea voie să treci. O să te bată, poate chiar o să te ucidă !

— Ce-o să-i spună unei fete care, surprinsă de incendiu pe munte, fuge cu capra ei de-a lungul albiei ?

— Da, ai într-adevăr, dreptate, Ginesta, iar dacă te prind, mai bine să fii departe de mine, decît lîngă mine.

— Fernando, spuse fata cu glas grav și adînc, dacă n-aș fi sigură că te salvez, aș rămîne lîngă tine, ca să mor împreună cu tine, dar sînt sigură că te salvez și plec. Hai, Maza !

Și fără să mai aștepte răspuns, făcîndu-i tînărului un semn de bun-rămas cu mîna, Ginesta sări de pe stîncă pe coasta muntelui și, ușoară ca un fulg, la fel de sigură pe picioare ca animalul cățărător care o preceda, coborî în prăpastie.

Fernando, aplecat asupra hăului, o urmări cu privirea neliniștit, pînă cînd fata ajunse la albia cascadei în care o văzu intrînd, sărind de pe o piatră pe alta, ca o codobatură și, în scurtă vreme, făcîndu-se nevăzută între cei doi pereți de flăcări care se ridicau de pe maluri.

6

Regele don Carlos

Să-l lăsăm pe Fernando să stea liniştit între primejdia de care tocmai a scăpat şi cea, poate mai mare, care-l ameninţă şi, mergînd pe acelaşi drum ca Ginesta, s-o apucăm pe povîrnişul în flăcări al muntelui, pînă la cascada prin albia căreia a mers, făcîndu-se nevăzută în meandrele ei.

Cursul de apă format de cascadă, după cum am spus, străbate o distanţă de trei sau patru leghe şi, ajungînd la dimensiunea unui mic rîu, se varsă în Genil, între Armilla şi Santa-Fé.

Totuşi nu-l vom urma pînă acolo şi o să-l părăsim în locul unde fără îndoială l-a părăsit Ginesta, adică în momentul cînd, cu aproape o leghe înainte de Armilla, străbate pe sub o arcadă de piatră un drum care nu-i altul decît cel de la Granada la Málaga.

Ajunşi aici, nu ne mai putem teme că ne înşelăm : drumul care a meritat numele de drum de la Málaga la Casabermeja şi care devine potecă, uneori abia vizibilă ca să străbată sierra, se lărgeşte la poalele versantului occidental şi devine din nou drum, începînd de la Gabia la Grande.

O să vedeţi în trecere că e mare sărbătoare la Granada : cele o mie de turnuri ale oraşului sînt împodobite cu drapelele Castiliei şi Aragonului, Spaniei şi Austriei. Cei trei sute cincizeci de mii de locuitori — de douăzeci şi şapte de ani de cînd a trecut de sub stăpînirea regilor mauri în cea a regilor creştini a pierdut aproximativ cincizeci de mii — sînt îngrămădiţi în străzile care duc la poarta Jaén pe unde intră regele Carlos pînă la cea a palatului Alhambra, unde i s-au pregătit apartamentele pe care cu un sfert de secol mai înainte le-a părăsit, cu atîta părere de rău, regele Boadbil.

De asemenea, pe terenul umbros ce continuă cu un povîrniș spre vîrful *Muntelui Soarelui*, unde se înalță fortăreața și Alhambra, palatul acesta clădit de duhurile Orientului, mulțimea e atît de numeroasă, încît a trebuit ținută în frîu de un zid de halebardieri care, uneori, sînt siliți — cînd puterea de convingere devine zadarnică — să folosească mînerul suliței ca să-i facă pe curioși să intre înapoi în rîndurile din care au ieșit.

În acea vreme, povîrnișul pe ambele părți ale căruia curge, într-o albie podită cu pietre, o apă rece și șopotitoare cu atît mai îmbelșugată cu cît e mai cald, deoarece cu o zi în urmă încă se mai întindea ca o mantie albă pe umerii Mulhacenului și provine din topirea zăpezilor, povîrnișul acesta, după cum spuneam era încă liber pe toată lățimea lui, fiindcă abia mai tîrziu don Luiz, marchiz de Mendoza, conducătorul casei de Mondéjar,. va ridica în mijlocul drumului, în onoarea Cezarului blond și cu barbă roșie, fîntîna cu blazon, care aruncă o jerbă uriașă ce se înalță ca o pulbere de diamante și cade înapoi sub formă de picături înghețate, după ce au tremurat o clipă lîngă frunzele tinerilor fagi ale căror crengi înlănțuite formează o boltă prin care nu pătrunde lumina zilei.

Este desigur, o cochetărie a locuitorilor Granadei faptul că au ales drept locuință pentru tînărul rege dintre cele douăzeci sau treizeci de palate din oraș, pe cel la care se ajunge prin intrarea aceasta răcoroasă. De la porțile Granadei, unde începe jurisdicția Alhambrei, pînă la cea a Judecății prin care se intră în incinta fortăreței, nici o rază de soare n-o să-i stingherească ochii, iar dacă n-ar fi cîntecul răgușit al greierilor ar putea, la șaizeci de leghe distanță de Africa, să se creadă la umbra răcoroasă a Flandrei sale iubite.

E adevărat că în toată Flandra ar căuta zadarnic o poartă ca aceea clădită pe la 1348 de regele Yusef-Abul Hagiag, denumită a Judecății din cauza obiceiul regilor mauri de a face dreptate la intrarea propriului lor palat.

Spunem *poartă*, dar ar trebui s-o numim turn, un adevărat turn pătrat, înalt, străbătut de un arc mare în formă de inimă, deasupra căruia regele don Carlos va putea vedea ca pildă de nestatornicie a lucrurilor omenești, dubla ieroglifă maură înfățișînd o cheie și o mînă.

De îndată ce a intrat pe această poartă — care parcă e a bolții cerești, în asemenea măsură văzută de jos pare să se deschidă direct spre cer — regele don Carlos va ajunge în marea piață *los Algibes*, se va putea opri o clipă și, pe cal fiind, se va putea apleca peste parapet ca să vadă, orașul maur pierdut într-un hău de vegetație, unde a stat doar cîteva zile, și care-i e cu totul necunoscut. Atunci va zări în adîncul unei prăpăstii rîul Darro care străbate Granada, și Genilul ce o ocolește. Acesta din urmă, ducînd cu sine argint, iar celălalt aur. Regele va putea urma în cîmpia întinsă care și-a păstrat numele arab de Vega cursurile acestor rîuri însoțite de cactuși, de arbuști de fistic, dafini, pe sub care, din cînd în cînd, se ascund ca să se ivească din nou mai departe, mai subțiri, întortocheate și strălucitoare ca firele de mătase pe care primele vînturi de toamnă le smulg din caierul-Maicii-Domnului.

În piața aceasta mare, împrejurul unei fîntîni cu margini de marmură, se plimbă privilegiații, așteptînd sosirea regelui ce va avea loc cînd ceasul din turnul Vela va suna orele două după-amiază. Unii sînt protejați de titlul de *rico hombre* pe care chiar regele Don Carlos îl va schimba în cel de *grande de Spania*, așa cum îl va schimba în *maiestate* pe cel puțin pompos de *alteță* cu care s-au mulțumit pînă atunci regii Castiliei și ai Aragonului. Ceilalți sînt *don* sau *señora*, numai că strămoșii acestor *don* au fost prieteni cu Cid Campeador, cei ai căror señore au fost tovarășii lui Pelayo [1], iar cel mai mărunt dintre ei — prin avere desigur, fiindcă toți se socotesc egali prin naștere — se consideră, desigur, la fel de nobil ca prințișorul acesta din Austria care, în ochii lor, nu e spaniol, adică hidalgo, decît prin maică-sa Ioana Nebuna, fata Isabelei Catolica.

De altfel, toți acești castilieni bătrîni nu se așteaptă la nimic bun de la tînărul rege a cărui origine germanică se vădește în părul blond, în barba roșcată, în bărbia proeminentă, caractere distinctive ale prinților din casa Austriei. Ei n-au uitat că bunicul lui Maximilian, fără să-și facă prea multe griji să dobîndească tronul Spaniei pentru nepotul său, dar dîndu-și multă silință pentru coroana imperială, a pus-o pe mama acestuia să vină, însărcinată

[1] Rege al Austriei, fondatorul primei dinastii regale în Spania (sec. VIII) (n. tr.).

fiind, de la Valladolid la Grand, ca să nască în acest oraș un fiu, care să fie nu numai infant al Castiliei, ci și burghez flamand. Zadarnic le spui că tot felul de semne prevestitoare de bine se arătaseră la nașterea copilului venit pe lume duminică 22 februarie 1500, de sfîntul Matei. Ei scuturară din cap, amintindu-și de nenorocirile ce i-au însoțit tinerețea și care, de cînd a intrat în societate păreau să dezmintă limpede soarta minunată făgăduită, după părerea lor, de lingușeală și nu de cunoașterea cu adevărat a viitorului.

Și, din punct de vedere spaniol, au întrucîtva dreptul de a avea îndoieli, deoarece, chiar în anul cînd s-a născut tînărul prinț, și în timp ce era însărcinată, maică-sa a dat primele semne ale bolii împotriva căreia, fără s-o poată învinge — a luptat de la nouspspre zece ani și care a lăsat-o în istorie cu dureroasa poreclă de Ioana *Nebuna*. Abia trecuseră șase ani de la nașterea prințului moștenitor, și tot într-o zi de duminică, pe aceeași dată de 22, care trebuia să-i aducă atîta noroc, tatăl său, Filip cel Frumos — ale cărui aventuri sentimentale o făcuseră pe sărmana Ioana să-și piardă mințile de gelozie — se duse să prînzească la un castel de lîngă Brugos, pe care-l dăruise unuia dintre favoriții săi, numit Juan Manuel, și, ieșind de la masă, începu să se joace cu mingea. Încălzindu-se foarte tare ceru un pahar de apă care-i fu înfățișat de un om străin de suita lui și de casa lui don Manuel. Regele bău acest pahar și aproape îndată simți dureri în măruntaie, ceea ce nu-l împiedică să se întoarcă seara la Burgos și să iasă a doua zi ca să alunge răul ; dar în loc să alunge răul, răul îl dobori, astfel că marți regele căzu la pat, miercuri încercă zadarnic să se scoale, joi nu mai putu vorbi, iar vineri își dădu sufletul !

Să nu întrebăm dacă s-au făcut cercetări înverșunate pentru găsirea necunoscutului care-i dăduse regelui paharul cu apă. Omul nu mai apăruse și tot ce se povestise la vremea aceea părea mai degrabă născocire decît adevăr. Astfel, de pildă, unul dintre zvonurile care circulaseră spunea că printre numeroasele amante pe care le avusese Filip cel Frumos fusese o țigancă numită Topacias pe care tovarășii ei o socoteau a fi din neamul reginei din Saba, că această țigancă era logodită cu un prinț al *zinguri*-lor, dar că, îndrăgostindu-se de Filip care, după cum arată po-

recla lui, era unul dintre gentilomii cei mai frumoşi nu numai din Spania, ci din întreaga lume, respinsese dragostea nobilului zingaro, ce se răzbunase dînd regelui Filip paharul de apă rece pe care, acesta bîndu-l muri.

Oricum ar fi fost, crimă sau moarte naturală, această nenorocire dădu o lovitură fatală sărmanei Ioana care, după cîteva accese de nebunie, îşi pierdu minţile cu totul. Ea nu voi să creadă că soţul ei murise ; credea — şi era lăsată pe cît posibil în greşeala aceasta — că el e doar adormit, astfel că îmbrăcă ea însăşi cadavrul cu hainele care, după părerea ei îi stăteau cel mai bine : cu o vestă scurtă cu mîneci, din postav auriu, cu pantaloni roşii, îl înfăşură într-o cazacă stacojie căptuşită cu hermină, îi puse în picioare pantofi de catifea neagră, pe cap o tocă împodobită cu o coroană. Apoi porunci ca trupul regelui să fie întins pe un pat şi, timp de douăzeci şi patru de ore porţile palatului să fie deschise pentru ca fiecare să poată veni să-i sărute mîna, ca şi cum ar fi fost în viaţă.

În sfîrşit, izbutiră s-o îndepărteze şi să îmbălsămeze trupul, să-l pună într-un sicriu de plumb ; apoi Ioana, care continua să creadă că-şi urmează soţul adormit, însoţi sicriul pînă la Tordesillas, în regatul León, unde îl depuseră în mînăstirea Sfînta Clara.

Astfel se îndeplini prezicerea unei vrăjitoare care, văzîndu-l pe fiul lui Maximilian că vine din Flandra în Spania, spusese clătinînd din cap : „Rege Filip cel Frumos, îţi spun eu că, în Castilia, mort o să călătoreşti mai mult decît viu !"

Dar nerenunţînd la nădejdea că într-o zi se va ridica de pe patul lui mortuar, Ioana nu voi să-l depună într-un cavou, ci îl puse în mijlocul spaţiului destinat corului, pe o estradă unde patru halebardieri, făceau de gardă zi şi noapte, iar patru călugări cordelieri, stînd în cele patru colţuri ale catafalcului rosteau fără încetare rugăciuni.

Ajungînd în Spania, cu doi ani în urmă, regele don Carlos care traversase oceanul cu treizeci şi şase de corăbii şi, plecat de la Flessingue debarcase la Villaviciosa, o regăsise pe maică-sa nebună, iar pe taică-său mort.

Atunci, ca un fiu pios, pusese să se deschidă sicriul închis de unsprezece ani, se plecase înaintea cadavrului îmbrăcat în roşu, perfect conservat, îi sărutase grav şi rece pe frunte, şi, după ce jurase maică-sii că nu se va socoti

rege al Spaniei atîta timp cît ea va fi în viață, își continuase dsumul spre Valladolid, unde se încoronase.

Cu ocazia încoronării, avuseseră loc serbări și turniruri minunate la care luase parte însuși regele. Dar în lupta la grămadă care urmă celor călare cu lancea, opt seniori fiind răniți, dintre care doi mortal, regele jurase să nu mai îngăduie nici un turnir.

De altfel, se ivea ocazia unei lupte adevărate, în locul uneia simulate : Saragosa declară că voia drept rege un prinț spaniol și că n-o să deschidă porțile în fața unui arhiduce flamand.

Don Carlos primi vestea fără să manifeste nici cea mai mică emoție. Ochii săi albaștri se întunecară o clipă sub pleoapele tremurătoare, apoi cu glas obișnuit, dădu ordin să se pornească împotriva Saragosei.

Tînărul rege îi sfărîmă cu ghiulele porțile și intră în oraș cu sabia goală în mînă, urmat de tunurile cu fitilele aprinse care, de îndată ce se iviră își meritară porecla de *ultim argument al regilor*.

De aici dădu împotriva tîlharilor decretele cumplite care, asemeni fulgerelor lui Jupiter Olimpianul, brăzdară Spania în toate direcțiile.

E de la sine înțeles că, prin cuvîntul tîlhărie, cel care trebuia să devină într-o zi Carol Quintul înțelegea mai ales răscoala. De asemenea, întunecatul tînăr, acel Tiberiu de nouăsprezece ani nu admitea nici o scuză pentru neîndeplinirea ordinelor sale.

Aici ajunsese cu lupta aceasta de zi cu zi care dura de doi ani, petrecuți pe jumătate în serbări, pe jumătate în lupte, cînd, pe 9 februarie, un curier sosi la Saragosa. Din cauza gheții și a dezghețului făcuse douăzeci și opt de zile din Flandra și anunța știrea că împăratul Maximilian murise la 12 ianuarie 1519.

Împăratul Maximilian, mic prin el însuși, crescuse prin contemporanii săi, Francisc I și Alexandru al VI-lea îl siliseră să fie pe măsura lor.

Papa Julius al II-lea spunea despre el : Cardinalii și electorii s-au înșelat ; cardinalii m-au făcut papă, iar electorii l-au făcut pe Maximilian împărat. Pe mine ar fi trebuit să mă facă împărat, iar pe Maximilian papă"

Acest deces îl îngrijoră foarte tare pe tînărul rege. Dacă l-ar fi asistat pe împărat pe patul de moarte, dacă acești doi politicieni — iar dintre cei doi, maestru era copilul —

ar fi făcut cîţiva paşi împreună, tînărul sprijinindu-l pe bătrîn, pe puntea care duce de la pămînt la cer şi oprindu-se la jumătatea drumului spre moarte ar fi hotărît ce are de făcut cel ce se întorcea la viaţă, alegerea lui Carol n-ar fi fost îndoielnică. Dar nu se întîmplase nimic din toate acestea. Nici o măsură de prevedere nu fusese luată, deoarece moartea împăratului fusese subită, neaşteptată ; iar don Carlos, lipsit de sprijinul cardinalului Jiménez ce murise şi înconjurat de flamanzii săi lacomi, puşi pe jaf, care de trei ani găsiseră mijloace să stoarcă sărmana Spanie de unsprezece mii de ducaţi, produsese o impresie prea proastă asupra ţării acesteia pe care trebuia s-o îmbogăţească pe viitor, însă acum o sărăcea, ca să nesocotească fără teamă nemulţumirea care lua naştere sub paşii săi. Ducîndu-se în Germania, nu era sigur că va fi numit împărat, plecînd din Spania era sigur că nu va mai fi rege.

Cu toate acestea, mai mulţi îl sfătuiră să se îmbarce îndată şi să părăsească Spania. Dar nu aceasta a fost şi părerea consilierului său Adrian de Utrecht.

Întrecerea urma să aibă loc între Francisc I al Franţei şi el.

Dar dacă don Carlos nu plecă, plecară în schimb sprijinitorii săi cei mai înfocaţi, investiţi cu puteri regale.

Un curier fu, în taină, trimis papei Leon X.

Ce instrucţiuni avea acest trimis secret ? Poate că vom afla mai tîrziu.

Pînă atunci, pentru ca trimisul care avea să-i aducă veşti despre alegere, să nu aibă nevoie de douăzeci şi opt de zile ca să ajungă la el, don Carlos anunţă că o să facă o călătorie în provinciile din sud, să viziteze Sevilla, Córdoba şi Granada.

Curierul nu avea decît să treacă prin Elveţia, să străbată Italia, să se îmbarce la Genova şi să debarce la Valencia sau la Málaga.

După douăsprezece zile de la alegere, don Carlos ar şti care-i rezultatul.

Apoi i se spusese să sierra Morena şi sierra Nevada erau pline de tîlhari, iar el voi să ştie dacă erau tîlhari sau răsculaţi.

De aici rezultă ordinul de a se curăţa muntele, ordin care fusese îndeplinit, în ce-l priveşte pe el Salteador, prin această metodă expeditivă de a se da foc vegetaţiei.

În timp ce muntele ardea, don Carlos era așteptat la Granada. Sosirea trebuia să aibă loc, după cum am spus, la ora două după-masă ; mai era doar cîteva minute pînă cînd din turnul Vela avea să se audă semnalul, și în timp ce așteptau ca nepotul Isabelei și al lui Ferdinand să apară în cadrul porții maure, asemănător unei statui ecvestre, seniorii celor dintîi familii din Andaluzia se plimbau prin piața de los Algibes.

Printre toți acești nobili gentiloni care se plimbau de colo-colo, singuri sau cîte doi, vorbind cu voce tare în grupuri sau cu voce joasă și la o parte, unul se remarca în mod deosebit, prin înfățișarea-i mîndră și, totodată, prin tristețea-i adîncă.

Stătea pe bordura de marmură care înconjura fîntîna săpată în mijlocul curții.

Capul său rezemat în palmă și aplecat într-o parte, astfel încît privirea-i melancolică să se poată cufunda în azurul cerului, era acoperit de o pălărie cu boruri mari, din cele cărora pălăriile moderne schimbîndu-le forma, le-au dat denumirea de *sombreros*. Părul îi cădea pe umeri în bucle albe, barba căruntă era tăiată drept, iar gulerul îi era împodobit cu decorația în formă de cruce pe care Isabela și Ferdinand, după cucerirea Granadei, o înmînaseră personal celor ce luptaseră vitejește pentru izgonirea maurilor.

Deși înfățișarea-i îngrijorată îndepărta de întunecatul visător orice curiozitate indiscretă sau nepăsarea vorbăreață, un bărbat de aproximativ aceeași vîrstă ca acel pe care am încercat să-l descriem, îl privea cu atenție de o clipă, vrînd parcă să se asigure că nu se înșela în privința identității lui.

O mișcare pe care o făcu bătrînul scoțîndu-și pălăria și scuturîndu-și capul, parcă pentru a izgoni tristețea care face să se încrunte frunțile muritorilor, oricît de puternici ar fi ei, nu mai lăsa nici o îndoială celui ce-l privea.

El se apropie, deci, cu pălăria în mînă :

— Deoarece, din fragedă copilărie, zise el, sînt prietenul dumneavoastră, mi se pare că ar fi urît din parte-mi, văzîndu-vă tristețea, să nu vă întind mîna spunîndu-vă : Don Ruiz de Torillas, cu ce vă pot fi de folos ? Cu ce vă pot sluji ? Ce poruncă aveți să-mi dați ?

La primele cuvinte rostite de prietenul său, don Ruiz de Torillas, ridicînd capul, îl recunoscu pe cel care-i vorbea și-i întinse mîna.

— Vă sînt îndatorat, don Lopez de Ávila, zise el. Da, într-adevăr, sîntem vechi prieteni și prin propunerea pe care mi-o faceți, îmi dovediți că sînteți un prieten credincios. Locuiți tot la Málaga, întocmai ca la Granada, sînt la dispoziția domniei voastre.

Don Ruiz se înclină.

— Înainte de a pleca din Málaga, l-ați mai văzut pe vechiul meu prieten — și, totodată, al domniei voastre, cred — pe don Iñigo și fiică-sa au sosit ieri, după ce au trecut prin mari primejdii în munți, unde au fost prinși de el Salteador.

Don Ruiz păli și închise ochii.

— Dar în cele din urmă, zise el după o clipă în timpul căreia, printr-un mare efort de voință, își adunase puterile, fiind gata să leșine, în cele din urmă au scăpat.

— Tîlharul, care are îndrăzneala de a-și spune gentilom, s-a purtat cu ei ca un prinț, după cum mi-a povestit fiul meu. Le-a dat drumul fără să le ceară răscumpărare sau vreo făgăduială, ceea ce e cu atît mai frumos cu cît don Iñigo e cel mai bogat gentilom, iar doña Flor, cea mai frumoasă fată din Andaluzia.

Don Ruiz respiră ușurat.

— A făcut așa ceva ? Cu atît mai bine.

— Dar vă vorbesc despre fiul meu, don Ramiro, și uit să vă întreb ce mai face fiul domniei voastre, don Fernando. E tot în călătorie ?

— Da, răspunse don Ruiz cu glas aproape stins.

— Iată un bun prilej, don Ruiz, să-i găsiți un loc la curtea noului rege. Sînteți printre cei mai nobili gentilomi din Andaluzia și, dacă ați cere vreo favoare regelui don Carlos, deși el nu-i vede decît pe flamanzii lui, sînt sigur că, din considerente ținînd de politică, v-ar acorda-o.

— Am într-adevăr o favoare să-i cer regelui don Carlos, răspunse don Ruiz, dar mă îndoiesc că o să mi-o acorde.

În acea clipă, în turnul Vela bătu ora două.

Această oră care, deobicei, anunța doar faptul că urma să aibă loc distribuirea apei, avea acum altă semnificație. Nu numai că apa țîșni peste tot în canale, în fîntîni, bazine, dar întrucît în același timp toate trompetele anunțară

că regele din Carlos, urca spre Alhambra, toți se repeziră spre poarta lui Iusef, ca să fie acolo în clipa cînd suveranul avea să descalece.

Don Ruiz de Torrilas rămase singur unde se afla, doar se ridică. Don López îi urmase pe ceilalți seniori.

Fanfarele începură să cînte, mai tare anunțînd că regele urca panta ușoară apropiindu-se tot mai mult.

Și deodată se ivi călare pe calul său mare de bătălie, ce era îmbrăcat cu totul în zale ca pentru luptă. Regele însuși purta o armură de damasc; lucrată în întregime în aur. Doar capul îi era descoperit, parcă ar fi vrut să-i uimească pe spanioli arătîndu-le ce avea mai puțin spaniol în făptura lui.

Într-adevăr, după cum am spus, fiul lui Filip cel Frumos și al Ioanei Nebuna nu avea nimic castilian în figura, alcătuită în întregime dacă putem spune așa, din grade de descendență din casa de Austria.

Era scund de statură, cu membre scurte, iar ca să poată să-și ridice capul înfundat între umeri, cu păr blond, tăiat scurt, cu barbă roșcată, cu ochi albaștri clipind mereu, cu nas acvilin cu buze roșii, cu bărbia pronunțată, era silit să-l poarte drept și țeapăn de parcă ar fi fost ținut în această poziție de un grumăzar de oțel. Cînd mergea, mai ales pe jos, avea ceva afectat care nu se mai observa cînd mergea călare, deoarece era un călăreț minunat și cu cît calul era mai nărăvaș, cu atît călărețul era mai frumos. E deci lesne de înțeles că un asemenea prinț, care, din punct de vedere fizic nu avea nimic dintr-un don Pedro, din Henric sau din Ferdinand — fiind din punct de vedere moral la fel de drept ca primul, la fel de viclean ca al doilea și la fel de ambițios ca ultimul — ci, dimpotrivă, la prima vedere era un Habsburg din cap pînă-n picioare, nu constituia pentru spanioli, și mai ales pentru andaluzi, obiectul unui entuziasm nestăvilit.

Astfel, la sosirea lui, trompetele dublară intensitatea sunetelor lor de aramă, poate nu atît ca să-l cinstească pe nepotul Isabelei și al lui Ferdinand, cît pentru zgomtul lor să facă să treacă neobservată tăcerea oamenilor.

Regele aruncă o privire rece și apatică spre supușii săi, nu manifestă nici o mirare, deși toate trebuiau să-i fie într-adevăr, cu totul străine și, oprindu-și calul, puse un picior în pămînt nu îndată, nu ca să fie mai aproape de po-

porul său, ci pentru că sosise clipa stabilită dinainte, ordonată de ceremonial să pună piciorul în pământ.

Capul nu-l ridică nici măcar ca să privească frumoasa poartă maură pe care intra ; nu întoarse nici privirea ca să citească în capela mică, laterală inscripția ce amintea că la 6 ianuarie 1492 bunicii săi Ferdinand și Isabella trecuseră pe aici, trasînd triumfal și prin mijlocul întregii Spanii, îmbătată de trimuful Suveranilor ei, drumul pe care, după douăzeci și șapte de ani mergea el însuși grav și întunecat, înconjurat de respectul tăcut ce-i însoțește pe regii cărora încă nu li se cunosc calitățile, ci defectele.

Era astfel pentru că un gînd îl frămînta necontenit, fără însă ca nimic din frămîntarea regelui să se vadă din afară : dorința de a deveni stăpînul Imperiului.

Ce putea vedea această privire ambițioasă, îndreptată, prin spațiu, spre Frankfurt unde, în sala alegerilor avea loc adunarea electorilor, către care papa, regii, toți prinții, toți stăpînitorii lumii, aveau privirile ațintite, întocmai ca don Carlos ?

„Vei fi oare împărat, adică la fel de mare ca papa, mai mare decît regii ?“ îi șoptea întruna glasul ambiției în inimă lui don Carlos.

Ce importanță aveau celelalte glasuri omenești, cînd glasul acesta fremăta în el ?

Așadar, după cum am spus, ca să respecte eticheta și nu dintr-un avînt spontan al dorinței, nici ca să se apropie de toți gentilomii aceștia, puse piciorul jos don Carlos.

În aceeași clipă, toată suita lui flamandă făcu la fel.

Suita era compusă din cardinalul Adrian de Utrecht, preceptorul său, contele de Chièvres, primul său ministru, contele de Lachan, contele de Porcian, seniorul de Furnes, seniorul de Beaurain și olandezul Amersdorff.

Dar de pe calul său, don Carlos cu privirea ce părea pierdută în gol, rătăcită, observase totuși un grup de gentilomi care stăteau cu pălăriile pe cap, în timp ce ceilalți erau cu capul descoperit.

Doar acest grup păru să-i atragă atenția.

— *Ricos hombres !* spuse el făcînd cu mîna semn celor cărora li se adresă, să intre în suita sa, dar după gentilomii flamanzi.

Seniorii andaluzi se înclinară, ocupară locul ce le fusese desemnat, dar ca niște oameni care pur și simplu ascultă de un ordin.

Apoi regele, pornind primul, se îndreptă spre palatul Alhambra care, privit din piața de los Algibes, nu pare la prima vedere decît o clădire mare, pătrată, cu o singură poartă, dar fără ferestre.

Don Carlos mergea cu capul descoperit ; în spatele lui, un paj îi ducea coiful.

Drumul era liber, fiecare după rangul său își ocupase locul în urma regelui.

Un singur bărbat stătea în picioare pe acest drum, cu pălăria pe cap.

Regele, părînd că nu l-a observat, nu-l pierdea însă din ochi și poate că ar fi trecut pe lîngă el fără să se întoarcă spre el și fără să se oprească nici o clipă, dacă acesta cu capul tot acoperit, n-ar fi pus cînd regele se apropie, un genunchi în pămînt.

Regele se opri.

— Sînteți *rico hombre* ? întrebă el.

— Da, Sire.

— Din Aragon sau din Castilia ?

— Din Andaluzia.

— Neamestecat cu maurii ?

— De sînge creștinesc vechi și curat.

— Cum vă chemă ?

— Don Ruiz de Torrillas.

— Ridicați-vă și spuneți ce aveți de spus.

— Doar urechile regelui pot asculta ce am de spus regelui.

— Îndepărtați-vă, spuse don Carlos făcînd un semn cu mîna.

Și toți se îndepărtară, formînd ceva mai departe, unde nu puteau auzi, un semi-cerc înaintea căruia stăteau regele și don Ruiz de Torrillas.

— Ascult, zise regele.

— Sire, începu don Ruiz ridicîndu-se, iertați-mă că îmi tremură glasul, dar mă simt emoționat și tulburat că trebuie să vă cer o favoare ca aceea care mă aduce înaintea voastră...

— Vorbiți rar, domnule, ca să vă pot înțelege bine.

— E adevărat, spuse don Ruiz cu mai multă mîndrie decît curtenie, uitam că Alteța Voastră vorbește încă cu greu spaniola.

— O s-o învăț, domnule, răspunse rece don Carlos.

Apoi după o clipă :

— Ascult, zise el.

— Sire, continuă don Ruiz, am un fiu de douăzeci și șapte de ani. Iubea o femeie, dar temîndu-se că o să mă mînie — fiindcă trebuie să mă învinovățesc de la bun început că am fost prea nepăsător și totodată prea sever cu acest tînăr nefericit — s-a obligat față de ea, fără voia mea și, deși acea doamnă i-a acordat drepturile unui soț, el amîna întruna să-i dea titlul de soție pe care i-l făgăduise. Ea se plînse tatălui său, iar don Diego, simțindu-și brațul prea slab ca să lupte împotriva unui tînăr de douăzeci de ani, îl însărcină cu răzbunarea pe fiul său don Alvaro. Acesta nu voi să primească scuzele fiului meu care, în împrejurarea aceasta, trebuie s-o spun, se arătă mai prudent decît m-aș fi așteptat de la caracterul lui. Cei doi tineri se luptară, iar don Alvaro fu ucis !

— Un duel ? îl întrerupse don Carlos. Nu-mi plac duelurile.

— Sînt asemenea împrejurări, Alteță, cînd un om de onoare nu poate da înapoi, mai ales cînd știe că la moartea tatălui său va avea dreptul să dea socoteală pentru propriile-i fapte regelui și să-i ceară iertare cu pălăria pe cap.

— Da știu, e un privilegiu al vostru, *ricos hombres*. O să pun eu ordine în toate acestea. Continuați.

— Duelul avusese lor fără martori. Tatăl lui don Alvaro îl acuză pe fiul meu de asasinat și obținu un mandat de arestare. Trei alguazili se înfățișară la el și voiră să-l ducă în plină zi, cu forța, la închisoare. Fiul meu ucise pe doi dintre ei, îl răni pe al treilea și fugi în munți.

— Ah ! spuse don Carlos tutuindu-l pentru prima oară pe don Ruiz, mai curînd în semn de amenințare, decît în semn de afecțiune, va să zică tu ești *rico hombre*, iar fiutău e tîlhar ?

— Sire, tatăl fetei a murit și, odată cu el, mînia lui a murit. Ea a intrat la mînăstire, iar eu i-am plătit zestrea ca și cum ar fi fost prințesă de sînge regal. M-am înțeles, sire, cu familiile celor doi alguazili morți și cu cel rănit, dar pentru înțelegerea aceasta mi-am cheltuit toată averea, astfel încît, din tot ce mi-a lăsat taică-meu, nu-mi mai rămîne decît casa în care locuiesc în piața Viva Rambla. Nu contează, fiindcă prețul sîngelui e plătit și, cu un cuvînt al Alteței Voastre, onoarea numelui se va ridica iarăși curată din ruina averii.

Don Ruiz făcu o pauză, dar văzînd că regele nu scoate o vorbă continuă :

— Deci, Alteță, vă rog în genunchi, vă implor de o mie de ori, deoarece partea adversă renunță la răzbunare și fiul meu nu mai are împotrivă decît puterea voastră regală, Sire, vă implor să-l iertați pe fiul meu !

Regele nu răspunse. Don Ruiz continuă :

— Iertarea acesta, sire, îndrăznesc să spun că o merită nu prin el însuși, deși vă repet, în mare măsură e vina mea că a ajuns aici, ci din cauza nobililor săi strămoși, care vă spun toți prin glasul meu : „Iertați-l, Sire, iertați-l !"

Don Carlos continua să tacă. Părea că nici nu mai ascultă, astfel încît cu glas mai stăruitor și înclinîndu-se aproape pînă la picioarele lui, don Ruiz urmă :

— Sire, priviți în istoria noastră și veți vedea o mulțime de eroi din neamul meu cărora regii Spaniei le datorează tot felul de cinstiri și de glorie ! Sire, fie-vă milă de părul meu alb, de rugăciunile și lacrimile mele. Dacă nu sînt deajuns ca să vă înduioșeze, fie-vă milă de o femeie nobilă, de o mamă nefericită ! Sire, fiind cel ce sînteți, prin fericita voastră întronare pe tronul Spaniei, prin mama voastră Ioana, prin bunicii voștri Isabella și Ferdinand pe care i-am slujit cu vitejie și credință, așa cum adevărește crucea pe care o port la gît, Sire, dăruiți-mi iertarea pe care v-o cer !

Regele ridică privirea și, deși norul care părea să-i umbrească privirea pierise, rosti cu glas rece și lipsit de orice emoție :

— Treaba aceasta nu mă privește. Adresați-vă marelui judecător al Andaluziei.

Și porni mai departe.

Seniorii flamanzi și spanioli îl urmară și se făcură nevăzuți în urma lui, în palatul Alhambra.

Don Ruiz, singur și prăbușit, rămase în piața de los Algibes.

Ne înșelăm însă cînd spunem că don Ruiz rămase singur în piață. Unul dintre seniorii din suita lui don Carlos îl zări pe bătrînul încovoiat sub povara refuzului regesc, rămase fără nici o prefăcătorie ultimul, apoi, în loc să-i urmeze pe ceilalți în interiorul palatului maur, se întoarse iute spre don Ruiz de Torrillas și, oprindu-se cu pălăria în

mînă înaintea acestuia, care era atît de cufundat în tristeţea lui încît nu-l zărise apropiindu-se, rosti :

— Dacă un gentilom ţine să-şi amintească vechile prietenii, zise el, binevoiţi să primiţi, dragul meu don Ruiz, salutul unuia dintre oamenii care vă sînt cei mai apropiaţi cu putinţă.

Don Ruiz ridică încet capul trist, dar de îndată ce-l zări pe cel care-l saluta atît de afectuos, o sclipire de bucurie i se zări în ochi.

— Ah, dumneavoastră sînteţi, don Iñigo ! spuse el. Sînt bucuros să vă întind mîna, cu o condiţie totuşi...

— Care ? Spuneţi-o.

— Ca tot timpul cît veţi sta în Granada — nu îngădui scuze, vă previn — să fiţi oaspetele meu.

Don Iñigo zîmbi.

— N-am aşteptat invitaţia domniei voastre, don Ruiz, şi la ora aceasta fiica mea, doña Flor e instalată de acum la doña Mercedes care, în ciuda insistenţelor noastre de a nu se deranja, a vrut să-i cedeze propria-i cameră.

— Soţia a făcut în lipsa soţului, ceea ce ar fi făcut soţul în lipsa ei. Deci acolo lucrurile merg bine...

Apoi cu glas scăzut, suspinînd :

— Aş vrea să pot spune acelaşi lucru despre cele de aici, murmură el.

Deşi vorbise în şoaptă, don Iñigo îl auzi.

De altfel, întocmai ca şi ceilalţi seniori, îl văzuse pe don Ruiz îngenunchind în faţa regelui, ca un om care cere iertare pentru cineva, şi nu era greu de înţeles că ea îi fusese refuzată.

— Într-adevăr, mi se pare că n-aţi fost mulţumit pe lîngă tînărul nostru rege, dragă don Ruiz.

— Ce vreţi, senor... regele don Carlos mărturiseşte singur că încă nu ştie spaniola, iar eu, în ce mă priveşte, mărturisesc că n-am ştiut niciodată flamanda... Dar să ne întoarcem la domnia voastră şi să vorbim mai ales de încîntătoarea voastră fiică, don Iñigo. Sper, continuă cu glas aproape tremurător, după o clipă de şovăire, că întîlnirea neplăcută pe care a avut-o ieri pe munte, n-a avut vreo urmare supărătoare asupra sănătăţii ei.

— Aţi şi aflat ? întrebă don Iñigo.

— Da, señor. Ceea ce i se întîmplă unui om de însemnătatea domniei voastre e un eveniment cu aripi de vul-

tur. Don López mi-a spus — și aici glasul lui don Ruiz deveni mai tremurător — că ați fost oprit de el Salteador.

— V-a spus și că, purtîndu-se ca un gentilom și nu ca un tîlhar, conducătorul atît de temut, leu și tigru pentru alții, a fost pentru noi cîine păzitor și miel?

— Mi-a spus cîte ceva despre asta, dar sînt fericit că știrea îmi e confirmată de domnia voastră.

— V-o confirm și adaug că n-o să mă socotesc achitat față de acest tînăr viteaz, decît cînd îmi voi fi ținut făgăduiala pe care i-am făcut-o.

— Dar, întrebă șovăind don Ruiz, pot ști ce i-ați făfăduit?

— I-am jurat pe sfîntul meu patron că simțind un interes adevărat față de el, n-o să-i dau pace regelui don Carlos pînă cînd nu-mi va acorda iertare pentru el.

— O să v-o refuze, zise don Ruiz, clătinînd din cap.

— De ce?

— M-ați întrebat mai înainte ce voiam îngenuncheat la picioarele regelui?

— Da.

— Îi ceream iertare pentru el.

— Domnia voastră?

— Da.

— De ce vă interesați de tînărul acesta? Spuneți-mi, don Ruiz, fiindcă o să-mi dau mai multă osteneală știind că acționez pentru un prieten de dată recentă și pentru unul de treizeci de ani.

— Dați-mi mîna, don Iñigo.

— Iată mîna mea.

— Bărbatul de care vorbiți e fiul meu!

Don Ruiz simți mîna lui don Iñigo înfiorîndu-se într-a lui.

— Fiul domniei voastre, întrebă el cu glas sugrumat, și al doñei Mercedes?

— Fără îndoială, răspunse don Ruiz cu un zîmbet plin de amărăciune, fiindcă doña Mercedes e soția mea!

— Și ce v-a răspuns regele?

— Nimic!

— Cum, nimic?

— Sau mai curînd mi-a răspuns printr-un refuz.

— Spuneți-mi termenii acestui refuz.

— M-a trimis la marele judecător al Andaluziei.

— Și?

— Și marele judecător al Andaluziei era don Rodrigo de Colmenar, iar don Rodrigo de Colmenar a murit.

— Don Rodrigo de Colmenar a murit, dar de opt zile regele i-a numit un urmaș și, de ieri, acest urmaș a sosit în Granada.

— În Granada ?

— Da, și vă răspund don Ruiz — mă auziți ? — vă răspund că nu puteți fi mai sigur de domnia voastră înșivă decît de acela pe care l-a numit regele.

Don Ruiz tocmai se pregătea să pună cîteva întrebări vechiului său tovarăș de luptă a cărui încredere în providență și în marele judecător al Andaluziei începea să-l liniștească întrucîtva, cînd un ușier apăru în poarta palatului, de care nu-i despărțeau decît vreo douăzeci de pași, și strigă cu glas răsunător :

— Don Iñigo Velasco de Haro, mare judecător al Andaluziei, regele vă cheamă.

— Domnia voastră, don Iñigo, strigă don Ruiz în culmea mirării, sînteți marele judecător al Andaluziei ?

— Nu v-am spus, răspunse don Iñigo întinzîndu-i încă o dată mîna lui don Ruiz, că puteți conta pe marele judecător al Andaluziei ca pe domnia voastră înșivă ? Ba chiar ar fi trebuit să spun mai mult decît pe domnia voastră înșivă, fiindcă eu sînt urmașul lui don Rodrigo de Colmenar.

Și, socotind că nu trebuie să-l facă să aștepte pe un rege căruia are să-i ceară iertarea cuiva, don Iñigo se grăbi să se ducă la porunca lui don Carlos cu atîta grabă cu cît îi îngăduia demnitatea unui *rico hombre* spaniol.

7

Palatul regilor mauri

Să ni se îngăduie să-l urmăm pe marele judecător în interiorul palatului regilor mauri în care tocmai intrase don Carlos pentru prima oară, şi unde cititorii noştri n-au intrat, poate, niciodată.

Urmîndu-l pe uşierul care-l chemase din partea regelui, don Iñigo traversă mai întîi o curte numită curtea mirţilor din pricina numărului mare de arbuşti de acest gen care înfloreau aici, sau curtea rezervorului din pricina bazinului uriaş ce se afla în centrul ei, sau curtea Mexuar, sau Baia femeilor, fiindcă în acest bazin, pe vremea califilor, făceau baie femeile palatului.

Dacă don Iñigo n-ar fi fost atît de îngîndurat, deşi obişnuit din pricina vieţii sale rătăcitoare cu monumentele vechii şi noii lumi, s-ar fi oprit cu siguranţă de îndată ce ar fi ajuns la această primă curte, în pragul căreia, chiar şi în zilele noastre, călătorul se opreşte uimit, şovăind, ghicind că intră în lumea tainică şi necunoscută a Orientului.

Dar don Iñigo ridică privirea ca să vadă pe un piedestal minunata şi uriaşa vază pe care neglijenţa spaniolă o lasă azi să se degradeze într-un ungher de muzeu nevizitat de nimeni şi care pe atunci constituia principala podoabă a acestei curţi străjuită, deasupra bîrnelor de cedru şi a ţiglelor aurite ale acoperişurilor, de turnul Comares, ale cărui creneluri se desluşeau portocalii şi roşii pe cerul limpede şi albastru. Din curtea Rezervorului, don Iñigo trecu în Sala de la Barca, iar de aici în salonul ambasadorilor, dar nici originalitatea formei, care a făcut să i se spună „barca" anticamerei, nici înlănţuirea de arabescuri ce acoperă pereţii, nici lucrătura minunată a bolţii pictată în verde, azuriu şi roşu, sculptură a stucaturii făcută cu minunata delicateţe pe care o manifestă natura răbdătoare cînd face într-o mie de ani o muncă de stalactită nu-l pu-

tură abate nici o clipă măcar pe don Iñigo de la gîndul ce-l frămînta.

El trecu astfel tăcut, grăbit pe lîngă fermecătorul pavilion numit astăzi pavilionul reginei, de la ferestrele căruia se zăreşte Generalife, ca o uriaşă tufă de oleandri în vîrful cărora se cațără păunii, asemeni unor păsări de safir şi de aur, trecu peste dalele de marmură albă, uriaşe căţui cu orificii mici, ce slujeau să-i parfumeze pe sultani cînd ieşeau din baie. Apoi străbătu fără să se oprească grădina Lindaraja, astăzi teren lăsat în paragină şi plin de mărăcini, care pe atunci era răzor plin de flori, lăsă în stînga baia sultanelor, caldă încă de răsuflarea frumoasei şi mîndrei Zobeida şi fu primi în Curtea leilor, unde-l aştepta regele.

Curtea leilor a fost descrisă de atîtea ori, încît aproape că nu mai are rost să facem şi noi acest lucru, astfel că ne vom mulţumi să-i schiţăm în fugă forma şi principalele podoabe, fără să înfăţişăm cititorilor decît macheta absolut necesară regiei noastre.

Este un dreptunghi cu lungimea de o sută douăzeci de picioare şi lăţimea de treisprezece, înconjurat de o sută douăzeci şi opt de coloane de marmură albă cu capiteluri de aur şi azur.

Galeriile care se ridică la înălţimea de douăzeci şi opt de picioare străjuiesc o uriaşă curte interioară în mijlocul căreia se află vestita Fîntînă a leilor.

Cînd don Iñigo intră în curte, aceasta fusese transformată în cort şi era acoperită cu bucăţi late de stofă roşie, neagră şi galbenă, reprezentînd culorile Spaniei şi Austriei şi slujind totodată să atenueze lumina prea dogorîtoare şi căldura prea puternică a soarelui.

Fîntîna leilor, azvîrlind apa prin toate orificiile, răcoarea de altfel uriaşa sufragerie în care avea loc prînzul oferit tînărului rege don Carlos de oraşul Granada şi de nobilii Andaluziei.

Comesenii se plimbau, unii chiar prin curte, alţii prin salonul învecinat, alţii prin galeria de deasupra ei.

Rezemat de capul unui leu de aur, don Carlos îl asculta pe primul său ministru, contele de Chièvres, privind distrat petele roşietice împregnate în granit, care se spune că sînt urmele de sînge pe care le-au lăsat capetele tăiate

ale celor treizeci și șase de membri ai tribului Abenserahi[1], atrași în cursă de Segrii.

La ce se gîndea don Carlos și de ce privirea lui distrată, pierdută răspundea atît de rău la cuvintele primului lui ministru ? El uita că se află în Granada, în Curtea leilor, iar gîndul său plutea spre Frankfurt, spre sala electorilor, astfel, că tradițiile războaielor civile, maure, oricît de poetice ar fi fost, piereau în ochii săi înaintea acestei întrebări care răbufnea la fiecare bătaie a inimii : „Cine va fi împăratul Germaniei dintre tine și Francisc I ?"

În acel moment, ușierul înaintă spre rege anunțînd că marele judecător al Andaluzei îl urmează.

Don Carlos ridică privirea, o sclipire îi țîșni din ochi în direcția lui don Iñigo și, parcă spre a se izola de cercul de favoriți flamanzi ce se formase în jurul său și pentru a se apropia de grupurile formate la celălalt capăt al curții de gentilomii spanioli, veni în întîmpinarea celui pe care-l chemase.

Don Iñigo, văzîndu-l venind pe rege îi înțelege intenția, se opri și așteptă ca don Carlos să-i adreseze cuvîntul.

— Îl cunoști pe don Ruiz de Torrillas ? întrebă regele.

— Da, Alteță. E unul dintre cei mai nobili gentilomi din Andaluzia, a luptat alături de mine împotriva maurilor, sub iluștrii voștri bunici Ferdinand și Isabela.

— Știi ce mi-a cerut ?

— A cerut Alteței voastre iertare pentru fiul său, don Fernando.

— Știi ce a făcut fiul lui ?

— A ucis în duel pe fratele unei femei al cărei amant era.

— Și pe urmă ?

— A ucis pe doi dintre alguazilii veniți să-l aresteze și l-a rănit pe al treilea.

— Și pe urmă ?

— S-a refugiat în munți.

— Și pe urmă ?

Rostind pentru a treia oară aceste cuvinte, ochii lui don Carlos, de regulă încețoșați și apatici, îl priviră fix pe don Iñigo, cu tenacitatea încăpățînării și cu limpezimea geniului.

---

[1] Trib maur din Granada secolului al XV-lea, a cărui istorie l-a inspirat de Chateaubriand (*Aventurile ultimului Abenserah*, 1826, n. tr.).

Bătrînul se dădu înapoi cu un pas. Nu știuse că privirea unui muritor poate arunca un fulger atît de orbitor.

— Și pe urmă ?

— Da, te întreb, ajungînd în munți, ce a făcut ?

— Sire, trebuie să mărturisesc Alteței voastre că tîrît de temperamentul vîrstei...

— S-a făcut tîlhar ! Îi jefuiește pe călători ! Astfel că acela care vrea să meargă de la orașul meu Granada spre orașul meu Málaga sau de la Málaga la Granada, trebuie să-și facă testamentul, înainte de a porni la drum.

— Sire !

— Bine... Acum tu, care ești marele meu judecător, ce crezi că trebuie să facem în legătură cu tîlharul acesta ?

Don Iñigo tresări, fiindcă în glasul tînărului acestuia de nouăsprezec ani se deslușea un accent de neînduplecare ce-l înspăimînta în privința viitorului protejatului său.

— Cred, sire, că trebuie să iertăm multe tinereții.

— Dar ce vîrstă are don Fernando de Torrillas ?

Don Iñigo păru să caute în amintire o dată dureroasă și răspunse suspinînd :

— Trebuie să aibă douăzeci și șapte de ani, Sire.

— Cu opt ani mai mult decît mine, zise don Carlos.

Iar tonul cu care rostise fraza aceasta însemna : „Ce tot vorbești de tinerețe în legătură cu un bărbat de douăzeci și șapte de ani ? Eu am nouăsprezece și sînt bătrîn !

— Sire, zise don Iñigo, geniul a îmbătrînit-o pe Alteța voastră, înainte de vreme, și regele don Carlos nu trebuie să-i măsoare pe ceilalți oameni după propria-i statură sau să-i cîntărească cu propriu-i cîntar.

— Atunci ce părere ai, în calitate de mare judecător ?

— Părerea mea, sire, este că circumstanțele sînt deosebite, că don Fernando e vinovat, dar că există motive de iertare ; că aparține uneia dintre primele case ale Andaluziei, că tatăl lui, un gentilom demn și onorabil, a îndeplinit toate condițiile impuse de obicei ucigașului de către familia victimei, și că ar fi bine pentru regele don Carlos să-și vestească trecerea prin Andaluzia printr-un gest de clemență și nu de severitate.

— Aceasta e părerea ta, don Iñigo ?

— Da, Sire, zise cu timiditate gentilomul plecînd ochii, înaintea privirii de vultur a tînărului rege.

— Atunci îmi pare rău că l-am trimis pe don Ruiz la tine... Păstrez pentru mine problema aceasta și o să hotărăsc așa cum îmi dictează conștiința.

Apoi întorcîndu-se spre grupul cel mai apropiat de el :

— La masă, domnilor, zise regele, și să mîncăm repede ! Iată-l pe don Iñigo Velasco, marele meu judecător, care socotește că sînt prea sever și căruia vreau să-i dovedesc cît mai curînd cu putință că nu sînt *judecător*, ci însăși justiția.

Și întorcîndu-se spre don Iñigo, care mai era încă zăpăcit de voința aceasta puternică, manifestată de un tînăr care abia ieșise din copilărie :

— Stai la dreapta mea, don Iñigo, zise el. După ce terminăm masa, vom vizita împreună închisorile Granadei și acolo vom găsi ocazia să acordăm cîte o iertare mai meritată decît aceea pe care mi-o ceri.

Apoi se apropie de fotoliul care-i era destinat și punînd mîna pe coroana de deasupra spătarului murmură :

— Rege ! Rege ! Oare merită osteneala să fii rege ? Doar două coroane merită să fie rîvnite : cea de papă și cea de împărat !

Un sfert de oră mai tîrziu — ceea ce dovedea cît de frămîntat era, deoarece, mîncau neobosit, petrecea de obicei două ore la prînz — don Carlos se ridică și refuzînd chiar și escorta favoriților săi, nobilii flamanzi, ieși, urmat doar de marele judecător, ca să viziteze închisorile Granadei.

Dar ajungînd în pragul grădinii Lindaraja, întîlni o fată care, întrucît ușierii nu-i îngăduiseră să intre, ceruse voie să rămînă acolo.

Fata care deși îmbrăcată ciudat, era foarte frumoasă, puse un genunchi în pămînt zărindu-l pe rege, și-i înfățișă într-o mînă un inel de aur, iar în cealaltă un pergament.

Regele tresări văzîndu-le.

Inelul de aur avea însemnele ducilor de Burgundia, iar pe pergament, deasupra cîtorva rînduri scrise în germană, se vedea semnătura bine cunoscută tuturor, dar mai ales regelui don Carlos, deoarece era a tatălui său : DER KOENIG PHILIPP.

Don Carlos privi uimit mai întîi inelul, apoi pergamentul și, în sfîrșit, pe fata îmbrăcată ciudat.

— Citiți, sire ! spuse ea în germana cea mai curată.

Era o lingușire îndemînatică să-i vorbești regelui în limba Germaniei, unde fusese crescut și care-i era atît de dragă.

Astfel, regele începu să citească literele atît de familiare, plimbîndu-și privirea, la fiecare rînd și aproape la fiecare cuvînt, de la pergament la față, apoi de la față la pergament.

După ce termină de citit :

— Don Iñigo, spuse el, s-a întîmplat ceva ce mă silește să amîn pentru altă oră vizita noastră la închisoare. Dacă aveți treabă, folosiți-vă timpul cum vreți, dacă nu, așteptați-mă aici.

— O s-o aștept pe alteța voastră, răspunse don Iñigo, care o recunoscuse în fata cu inelul de aur și cu pergamentul, pe țigăncușa de la hanul *La Regele maur* și bănuia că trebuie să fie o legătură între vizita Ginestei și iertarea pe care don Ruiz și el o ceruseră fără nici un rezultat regelui în favoarea lui Salteador.

În ce-l privește pe don Carlos, el se mulțumise să-i răspundă fetei în limba în care ea i se adresase :

— Urmează-mă ! Și-i arătă drumul care ducea la pavilionul reginei, ce-și datora denumirea preferinței pe care Isabela Catolica i-o arăta atunci cînd stătea la Alhambra.

Se cunoaște influența neînsemnată pe care vederea obiectelor din jur părea s-o aibă asupra lui don Carlos, cînd acesta era preocupat de un gînd. Regele urcă cele cîteva trepte ce duceau de la vechea cameră de toaletă a sultanelor, devenită, după cucerirea Granadei, oratoriul reginelor Castiliei, fără să observe munca fantastică depusă pentru sculptarea pereților, a tavanului și a coloanelor maure ce sînt de o finețe și de o fantezie care totuși meritau să atragă privirile unui rege.

Dar, am spus-o, tînărul rege, urmînd o fantomă a gîndului, a închipurii sau a dorinței sale, părea să închidă ochii cu afectare la toate minunile acestea care i se iveau în drum la fiecare pas, ca niște evocări ale Orientului.

Ajungînd la pavilion, don Carlos se opri și fără să arunce o privire spre admirabila panoramă pe care arta și natura o etalau în jurul său, se întoarse spre Ginesta zicînd :

— Recunosc inelul, recunosc pergamentul. Cum se face că au ajuns în mîinile tale ?

— Mama mea a murit și mi le-a lăsat, spuse fata. E singura mea moștenire, dar vedeți, Alteță, e o moștenire regească.

— Cum l-a cunoscut mama ta pe regele Filip cel Frumos ? Cum se face că scrisoarea tatălui meu e scrisă în germană ? Cum de vorbești și tu germana ?

— Maică-mea l-a cunoscut pe regele Filip cel Frumos în Boemia, pe cînd nu era decît arhiduce al Austriei. Printre multele lui iubiri, cea pentru maică-mea a fost poate singura care n-a scăzut niciodată. Cînd, în 1506, el a plecat în Spania ca să fie proclamat rege, i-a poruncit maică-mii să-l urmeze, dar ea n-a vrut decît dacă regele recunoștea că e al lui copilul născut de ea cu doi ani mai înainte. Atunci i-a dat el pergamentul pe care-l ținești în mînă Sire.

— Și copilul ? întrebă don Carlos privind-o piezîș pe fată.

— Copilul, răspunse țiganca fără să coboare privirea-i mîndră, sînt eu, Alteță !

— Bine, zise don Carlos, asta în ce privește pergamentul, dar ce-i cu inelul ?

— Maică-mea îi ceruse adesea regelui, iubitul său, un inel care să fie un simbol, dacă nu al unirii lor înaintea oamenilor, cel puțin al unirii lor înaintea lui Dumnezeu, iar el îi făgăduise nu doar un inel, ci inelul acesta care-i slujea drept sigiliu, pentru ca ea să poată, zicea el, să facă astfel încît să fie recunoscută fiica dragostei sale de către fiul născut din căsătoria sa. Maică-mea se bazase pe făgăduiala aceasta și nu-l grăbea pe regalu-i iubit. De ce să-l fi grăbit ? De ce să apeleze la fiu pentru ceva ce tatăl însuși putea face ? Ea avea douăzeci de ani, iar el douăzeci și opt... Dar vai ! Într-o zi un bărbat trecu pe drumul ce duce de la Burgos la Santivanez în galopul calului. Maică-mea era în pragul casei ei. Eu mă jucam printre florile din grădină, cu fluturii și cu albinele.

— Regină Topacia, strigă bărbatul, grăbește-te dacă vrei să-ți vezi iubitul pînă nu moare !

Maică-mea a rămas o clipă fără glas, încremenită de mirare : îl recunoscuse pe prințul Zingaro, ce de cinci ani voia s-o ia în căsătorie și pe care-l respinsese întotdeauna cu dispreț ? Atunci fără să spună altceva decît : „Vino, copila mea !“ mă luă în brațe și mă duse în goană spre Burgos. Cînd sosirăm la palat, regele tocmai intrase și, de

departe văzurăm închizîndu-se poarta în urma ultimului om din suita lui. Maică-mea voi să i se deschidă ușa ; o sentinelă era pusă acolo și avea ordin să nu lase pe nimeni să intre. Mama se așeză cu mine pe marginea șanțului, palatul fiind totuna cu cetatea. După cîteva minute un om trecu în goană.

— Unde te duci ? îi strigă mama.

Era unul din slujitorii regelui și-l recunoscuse.

— Să caut un medic, răspunse el.

— Trebuie să vorbesc cu medicul îi zise mama, înțelegi ? E vorba de viața regelui !

Și rămaserăm în picioare așteptînd doctorul.

După nici un sfert de oră slujitorul apăru din nou însoțit de medic.

— Iat-o pe cea care vrea să vă vorbească, zise slujitorul.

— Cine e femeia aceasta ? întrebă medicul.

Apoi privind-o pe maică-mea :

— Regina Topacia, spuse el cu glas tare. Și adăugă în șoaptă, totuși, nu atît de încet pentru ca vorbele lui să nu ajungă pînă la noi :

— Una dintre amantele regelui, dar cea pe care o iubește cel mai mult.

După care se adresă maică-mii :

— Ce vrei să-mi spui, femeie ? întrebă el. Spune iute, regele așteptă.

— Vreau să-ți spun, răspunse maică-mea, că regele a fost sau otrăvit sau asasinat, dar că nu moare de moarte naturală.

— Va să zică, regele moare ? întrebă medicul.

— Regele moare ! repetă maică-mea cu un accent pe care nu-l voi uita niciodată.

— Cine ți-a spus ?

— Ucigașul lui.

— Unde e acum ?

— Întreabă uraganul unde e frunza pe care o duce ! Calul îl purta spre Asturia, iar acum e la zece leghe distanță de noi.

— Mă duc la rege.

— Du-te.

Apoi întorcîndu-se spre slujitor :

— Să afle că sînt aici, zise ea.

— O să afle, răspunse slujitorul.

Şi intră împreună cu medicul în castel. Mama se întoarse şi se aşeză pe marginea şanţului. Petrecurăm acolo seara, noaptea, dimineaţa zilei următoare. În acest timp, se răspîndise zvonul despre boala regelui, iar lumea care se îngrămădise în jurul nostru cu o zi înainte şi nu ne părăsise decît noaptea se ivi la revărsatul zorilor mai numeroasă, mai neliniştită, mai grăbită. Tot felul de zvonuri circulau, dar cel care o impresionă cel mai mult pe mama ,dat fiind că era cel mai probabil afirma că regele, încălzindu-se la jocul cu mingea şi cerînd un pahar cu apă rece, îl primise din mîna unui om, care apoi se făcuse nevăzut. Semnalmentele acestui om se potriveau atît de bine cu acelea ale prinţului Zingaro văzut de mama fugind şi care trecînd îi aruncase cuvintele îngrozitoare ce ne aduseseră acolo, încît ea nu mai avu nici o îndoială. Regele fusese otrăvit !

De altfel, nu existau ştiri precise. Medicul era lîngă rege ,iar cei care ieşeau din castel nu erau destul de bine informaţi cu privire la starea bolnavului ca să te poţi bizui pe ceea ce spuneau. Astfel că toată lumea aştepta neliniştită, iar mama îngrijorată.

Pe la ora unsprezece se deschise poarta şi se vesti că starea regelui îmbunătăţindu-se, el avea să iasă ca să liniştească populaţia. Într-adevăr, după cîteva clipe regele se ivi călare. Lîngă el erau doar medicul şi doi sau trei ofiţeri ai casei sale.

Nu era pentru prima oară cînd îl vedeam pe tata, dar era prima oară cînd îl vedeam aflîndu-mă la o vîrstă cînd puteam să-mi aduc aminte de el. Mi-l amintesc bine : era minunat de frumos, deşi era palid, iar ochii îi erau încercănaţi de nesomn. Nările îi erau crispate de suferinţă, iar buzele albite păreau lipite de dinţi. Calul mergea la pas şi, cu toate acestea, călăreţul era atît de slăbit încît se ţinea de oblîncul şeii, şi fără sprijinul acesta ar fi căzut cu siguranţă. Privea la dreapta şi la stînga, ca şi cum ar fi căutat pe cineva.

Mama înţelese că pe ea o caută şi se sculă, ridicîndu-mă în braţe.

Medicul care ne recunoscuse îl atinse pe rege la umăr, iar acesta îşi îndreptă privirea spre noi. Vederea lui era atît de slăbită, încît poate că nu ne-ar fi recunoscut. Îşi opri calul şi-i făcu maică-mi semn să se apropie. La ve-

derea acestei femei care purta în braţe un copil de trei ani, persoanele care formau cortegiul regal se dădură la o parte. Mulţimea care ghicea ce urma să se petreacă şi căreia, de altfel, mama nu-i era necunoscută, făcu la fel. Mama şi cu mine ne pomenirăm astfel în centrul unui cerc mare, dar numai medicul era destul de aproape de noi ca să audă ce vorbeau regele şi mama.

Mama, fără să rostească un cuvînt, dar cu pieptul sfîşiat de hohote de plîns pe care şi le stăpînea, cu obrazul plin de lacrimi ce i se prelingeau fără voie, mă dădu regelui care mă luă, mă îmbrăţişă şi mă aşeză pe oblîncul şeii. Apoi, lăsînd să coboare mîna-i moleşită pe capul maică-mi, pe care-l aplecă uşor înapoi :

— Vai, sărmana mea Topacia, zise el în germană, deci tu eşti !

Mama nu-i putu răspunde. Îşi rezemă capul de coapsa călăreţului şi izbucni în lacrimi sărutîndu-i genunchiul.

— Doar pentru tine am ieşit, spuse regele, doar pentru tine !

— Regele meu drag ! strigă mama.

— Tată, dragă tată, zisei eu în germană. Pentru prima oară regele mă auzea vorbind în limba pe care o îndrăgea.

— Ah, spuse el, pot să mor, m-am auzit numit cu cel mai drag nume ce poate fi rostit într-o limbă omenească, şi asta în limba patriei mele !

— Să mori ! zise mama. Regele meu drag, ce tot spui acolo ?

— Ceea ce Dumnezeu, care-mi îngăduie să mor creştineşte, îmi şopteşte de ieri la ureche, pentru că, din clipa cînd am băut acel pahar cu apă rece, am simţit o înfiorare pînă în inimă.

— Regele meu iubit ! murmură mama.

— M-am gîndit la tine toată noaptea, sărmana mea Topacia, zise el. Dar vai ! Viu fiind, nu puteam face mare lucru pentru tine, mort n-o să mai pot nimic, decît să te păzesc cu umbra mea, dacă Dumnezeu îngăduie ca din fiinţa noastră să ne supravieţuiască ceva.

— Tată, dragă tată ! repetai eu plîngînd.

— Da, copila mea, da, răspunse regele, şi la tine m-am gîndit. Ia asta, continuă el, petrecîndu-mi pe după gît o pungulliţă de piele atîrnată de un cordon din mătase şi aur, nu se ştie ce se poate întîmpla după ce voi muri. Las

o văduvă geloasă ; mama ta poate fi silită să fugă. Mi-am petrecut noaptea demontînd diamantele acestea, care fac cam două sute de mii de scuzi. E zestrea ta, fata mea dragă ! Iar dacă fratele tău, ajungînd rege al Aragonului nu te va recunoaşte într-o zi, în pofida documentului pe care l-am dat mamei tale şi a inelului acestuia pe care i-l dăruiesc, cel puţin o să trăieşti bogată ca o doamnă nobilă, dacă n-o să poţi trăi bogată ca o prinţesă de viţă regească.

Mama voi să se mulţumească doar cu inelul şi să refuze punga, dar regele îi respinse mîna cu blîndeţe. Ea primi deci inelul, iar eu punga. De altfel, oboseala şi emoţia îl istoviseră pe sărmanul muribund.

El păli şi mai tare, lucru ce părea cu neputinţă, şi se aplecă, slab şi gata să leşine ,spre maică-mea. Ea îl prinse în braţe, îşi lipi buzele de fruntea lui îngheţată şi chemă în ajutor, simţind că slăbeşte sub greutatea corpului inert, care nu mai avea puterea de a se susţine singur. Medicul şi slujitorii veniră în goană.

— Plecaţi, zise medicul, plecaţi !

— Vreţi să moară sub ochii voştri ? întrebă el.

Mama nu se clinti.

— Credeţi că prezenţa mea îi e fatală ?

— Prezenţa dumneavoastră îl ucide !

— Să mergem, copila mea, zise ea.

— Tată, dragă tată, continuam eu să spun. Apoi, simţind că mama mă ducea de acolo în braţe :

— Nu, nu vreau să plec !

În acel moment dinspre oraş se auzi un ţipăt puternic de durere. Era regina Ioana, despletită, cu chipul răvăşit, mai palidă decît bărbatul ei muribund, şi care venea în fugă frîngîndu-şi mîinile şi strigînd :

— A murit ! A murit ! Mi-au spus că a murit !

Mă înfricoşai şi mă lipii de pieptul maică-mii, iar cercul de oameni se desfăcu într-un loc ca să ne lase să fugim pe maică-mea şi pe mine, în timp ce, în alt loc, se deschise lăsînd-o pe regina Ioana să intre. Mama alergă vreo sută de paşi, apoi istovită, se aşeză la poalele unui copac, mă strînse la piept şi plecă asupră-mi capul cu păr lung ce mă acoperi ca un văl. Cînd îl ridică şi dădu părul la o parte, cînd îl căutai cu privirea pe regele Filip, porţile cetăţii tocmai se închideau în urma lui şi a reginei Ioana...

În tot timpul povestirii regele nu rostise nici o vorbă, nu dăduse nici un semn de emoție, dar cum fata clătinîndu-se înecată în lacrimi, nu putea continua, îi întinse mîna arătîndu-i un scaun :

— Stai jos, ai dreptul de a te așeza în prezența mea, încă nu sînt împărat.

Dar ea clătină din cap.

— Nu ,nu, lăsați-mă să povestesc pînă la capăt. Am venit aici nu la fratele meu, ci la regele meu. Nu vin să cer să mi se acorde un rang, ci să cer iertare pentru cineva. Dacă o să mă lase puterile, o să vă cad la picioare, Sire ! Dar n-o să stau jos în fața fiului lui Filip și al Ioanei ! Ah, Doamne !

Fata se opri, cuprinsă de emoția amintirii.

Apoi, sărutînd respectuos mîna pe care regele i-o întinsese ,făcu un pas înapoi și continuă :

— Maică-mea rămase acolo unde stătea, sau mai bine zis, unde căzuse. Ziua trecu fără să aflăm alte știri cu privire la rege, decît că întorcîndu-se, se culcase. A doua zi aflarăm că regele încercase zadarnic să vorbească. În ziua următoare, la unsprezece dimineața, din castel se auzi un strigăt puternic care păru să spargă porți și ferestre ca să se împrăștie asupra orașului, să zboare peste Spania : „Regele a murit !"

Vai, Sire, pe vremea aceea nu știam ce înseamnă moartea sau viața. Cu toate acestea, la strigătul „Regele a murit !", simțind lacrimile mamei curgîndu-mi pe față, înțelesei că pe lume există ceva ce se numește nefericire.

În timpul celor patru zile cît stăturăm la poarta castelului, maică-mea avu grijă de mine dîndu-mi tot ce-mi trebuia, dar nu-mi amintesc s-o fi văzut mîncînd sau bînd.

Mai rămăseserăm acolo o zi și o noapte.

A doua zi văzurăm poarta castelului deschizîndu-se ; un herald călare se ivi, iar înaintea lui mergea un trîmbițaș care cînta o melodie lugubră. Apoi vorbi heraldul. Nu înțelegeam ce spune, dar de îndată ce rosti cuvintele pe care trebuia să le spună și își continuă drumul ca să strige aceleași lucruri în piețele și la răspîntiile orașului, mulțimea dădu năvală pe poarta castelului și intră grămadă în cetate.

Maică-mea se ridică, mă luă în brațe și, sărutîndu-mă îmi spuse la ureche :

— Hai, fata mea, o să-l vedem pe dragul tău tată pentru ultima oară !

Iar eu nu înțelegeam de ce îmi spunea că o să-l vedem pe tata și plîngea spunîndu-mi aceasta.

Urmarăm mulțimea care da năvală spre poarta castelului și intrarăm cu ea. Curtea era plină și santinelele păzeau o ușă pe care oamenii intrau doi cîte doi. Așteptarăm vreme îndelungată, maică-mea mă ținea tot în brațe, altfel lumea m-ar fi strivit. În sfîrșit, ne veni și nouă rîndul, intrarăm, numai că de îndată ce ajunserăm înăuntru, mama mă lăsă jos și mă duse de mînă.

Cei care mergeau înaintea noastră plîngeau, iar cei ce veneau după noi plîngeau și ei.

Străbăturăm încet saloane somptuoase. La ușa fiecăruia erau două străji care vegheau ca oamenii să intre cîte doi.

Ne apropiarăm de o cameră, care părea să fie țința tristului nostru pelerinaj.

Intrarăm, în sfîrșit, în această cameră.

Monseniore, eram copil mic, dar toate mobilele, draperiile negre, tapiseriile, perdelele încăperii acesteia le-aș putea descrie în cele mai mici amănunte, în asemenea măsură mi s-a întipărit în amintire fiecare lucru.

Dar lucrul cel mai important în cameră, care mi-a atras îndată întreaga atenție prin solemnitatea-i lugubră era un pat acoperit cu catifea neagră. Pe pat, îmbrăcat într-un veșmînt lung de brocart, cu o haină stacojie căptușită cu hermină, cu o vestă aurie, cu pantaloni purpurii era culcat un bărbat în nemișcarea morții. Era tatăl meu.

Trăsăturile feței lui își recăpătaseră seninătatea pe care durerea i-o răpise cînd îl văzusem cu patru zile mai înainte. Mort, părea dacă era cu putință, mai frumos decît viu.

Între perete și pat, în picioare, în mantie de catifea purpurie căptușită cu blană de hermină, cu coroană regală pe cap, îmbrăcată într-o rochie albă, cu părul despletit pe umeri, stătea o femeie, cu ochii larg deschiși și privirea fixă, cu trăsăturile țepene, cu buze albite, mai palidă, dacă putem spune așa, decît mortul. Stătea cu un deget pe buze, rostind cu un glas atît de scăzut încît aproape că nu se auzea :

— Aveți grijă să nu-l treziți, doarme !

Era regina Ioana, mama dumneavoastră, Sire.

Zărind-o, maică-mea se opri, dar își dădu seama îndată că regina nu vede și nu aude nimic, astfel că rosti în șoaptă :

— E fericită, fiindcă e nebună ! Continuarăm deci să înaintăm spre mort. O mînă a acestuia atîrna în afara patului și tuturor le era îngăduit să vină să o sărute. În virtutea acestui fapt, venirăm și noi să o sărutăm.

În clipa cînd maică-mea ajunse lîngă pat, o simții clătinîndu-se. De atunci mi-a spus adesea că nu voia să-i sărute mîna, ci să-l îmbrățișeze pe tata pentru ultima oară. Avu însă curajul să se stăpînească. Nici n-o mai auzii că plînge. Îngenunche fără să se înfioare, fără țipete sau hohote de plîns, luă mîna tatei și mi-o dădu s-o sărut prima spunîndu-mi :

— Să nu uiți niciodată copila mea ce vezi acuma, fiindcă pe cel pe care-l vezi n-o să-l mai vezi niciodată !

— E tata care doarme, nu-i așa ,mamă ? întrebai eu în șoaptă.

— E părintele întregului popor, copila mea ! îmi răspunse mama făcîndu-mi semn să tac.

Și sărută îndelung, cu dragoste, mîna mortului.

Ieșirăm pe ușa din partea opusă celei pe care intrasem ,dar în camera vecină celei în care era instalat catafalcul mama se clătină, apoi, scoțînd un țipăt slab, căzu leșinată. Doi bărbați care ieșiseră și ei din sala mortuară se apropiară de noi.

— Ridică-te, mamă, ridică-te odată, strigai să nu adormi și tu ca tata !

— Ia te uită, spuse unul dintre bărbați, ea e !

— Cine ? întrebă celălalt.

— Țiganca aceea care era iubita regelui, căreia i se spune regina Topacia.

— S-o scoatem de aici pe ea și pe copilul ei, zise cel de-al doilea.

Și unul o luă pe mama în brațe, iar celălalt mă luă de mînă. Ieșirăm din apartamente, apoi din curte. Bărbatul care o ducea pe mama o puse lîngă copacul unde stătusem trei zile și trei nopți. Bărbatul care mă ducea de mînă mă lăsă lîngă mama. Amîndoi se îndepărtară. Eu o îmbrățișam pe mama și o sărutam pe obraji, spunîndu-i :

— Mamă, să nu adormi ca tata !

Fie că aerul curat își făcu efectul, fie că lacrimile și mîngîierile unui copil ajung pînă în adîncul inimii unei mame, fie că leșinul se sfîrșise de la sine, mama deschise ochii. Îi trebui un răstimp ca să înțeleagă ce se întîmplase, apoi, ajutată de amintirile pe care gura-mi de copil le rostea cu toată naivitatea lor crudă, își aminti totul, așa cum îți aduci aminte de un vis groaznic.

— Să mergem, copila mea, nu mai avem ce face aici.

Și ne îndreptarăm spre casă.

În aceeași seară, mama desprinse de pe perete un chip al Fecioarei pe care o îndrăgea în mod deosebit, portretul său, portretul regelui Filip și plecarăm.

Merserăm vreme de mai multe zile, acum cînd știu ce înseamnă timpul, aș spune poate o lună, fără să ne oprim decît în ceasurile trebuitoare pentru odihnă, și ajunserăm, în sfîrșit, în Sierra Nevada. Acolo mama întîlni un trib de țigani și arătă cine este. I se dădu casa care a devenit pe urmă hanul *La Regele maur*. Șatra își instalase șălașele împrejurul ei și-i da ascultare mamei ca unei regine.

Asta a durat vreme de mai mulți ani, dar treptat îmi dădeam seama că maică-mea se schimbă. Era tot fermecătoare, dar în alt chip, fiindcă sărmana ajunsese atît de palidă, încît frumusețea ei era a unei umbre și nu a unei făpturi vii. Cred că ar fi părăsit demult pămîntul, întocmai ca aburii care dimineața se înalță de pe munte spre cer, dacă n-aș fi ținut-o cumva eu de mînă.

Într-o zi observînd că nici portretul Fecioarei, nici cel al mamei, nici cel al regelui nu mai erau în camera ei, o întrebai ce s-a întîmplat cu ele.

— Vino cu mine, copila mea, îmi spuse ea.

Urcă pe munte și, pe un drum știut doar de ea, mă duse la o peșteră ascunsă privirilor, de negăsit. În adîncul peșterii, deasupra unui fel de pat de mușchi se afla portretul Fecioarei, iar într-o parte erau celelalte două.

— Copila mea, îmi spuse ea, se poate că într-o zi să ai nevoie de o ascunzătoare în munte : asta e inaccesibilă, să n-o arăți nimănui ! Cine știe ce prigoană o să ai de îndurat ? Peștera asta înseamnă viața, ba chiar mai mult decît atît, libertatea !

Petrecurăm acolo noaptea, iar a doua zi ne întoarserăm la han. Întorcîndu-ne, am observat însă că mama mergea mai încet, cu mai puțină siguranță. De două, trei

ori, pe drum se așază, trăgîndu-mă de fiecare dată spre sine și strîngîndu-mă la piept. La fiecare sărutare, la fiecare îmbrățișare izbucneam în plîns, fiindcă fără voie îmi aminteam de ziua cînd, palid și clătinîndu-se, tata ieșise călare din Burgos, mă strînsese la piept și pentru prima oară mă numise, cu vorbe pe care le înțelegeam, copila lui.

Presimțirea mea nu mă înșelă.

A doua zi după ce m-a dus la peșteră, mama căzu bolnavă la pat. Din clipa aceea, înțelesei că e pe drumul ce duce spre veșnicie și n-o mai părăsii.

Iar ea, știind că se apropie ceasul acestei lungi călătorii care ne desparte de tot ce îndrăgim, nu-mi mai vorbi de altceva decît de tata. Îmi povesti toate întîmplările din copilăria mea pe care vi le-am povestit, Sire, voind să mi se întipărească atît de adînc în amintire, încît să nu le mai uit niciodată. Îmi dădu inelul, îmi dădu documentul, îmi spuse că am — iertați-mă, Alteță — un frate care într-o zi va domni, că eu aveam să hotărăsc dacă va trebui să spun fratelui meu cine sînt, sau să trăiesc neștiută de nimeni ,dar bogată, în cine știe ce țară din lume, unde o să vreau să trăiesc, mulțumită diamantelor pe care mi le dăduse tata.

Ascultam toate acestea îngenuncheată și plîngînd lîngă patul ei, fiindcă nu se mai dădea jos și cu fiecare zi fața îi era tot mai palidă, glasul mai slab, privirea mai strălucitoare. Cînd îl întrebam pe medicul tribului nostru, care învățase știința de a vindeca alături de doctorii Orientului, ce are mama, el îmi răspundea :

— Nimic. Se duce la Cel de sus.

Ziua în care i se deschiseră porțile veșniciei sosi.

Stăteam în genunchi lîngă patul ei, ca de obicei, iar mama îmi vorbea nu despre sine, ci despre mine. Parcă ochii ei, în clipa cînd aveau să se închidă, încercau printr-o ultimă sforțare să vadă în viitor. Un fel de zîmbet îi rătăci pe buze. Ridică mîna arătînd ceva ca o umbră care i-ar fi trecut pe dinainte. Șopti două cuvinte pe care le socotii drept un început de aiurare, fiindcă nu se legau de nici una dintre amintirile noastre comune. Crezui că nu auzisem bine și ridicai capul ca să ascult mai atent, iar ea repeta de încă două ori cu glas mai slab :

— Don Fernando ! Don Fernando !

Apoi își așează mîinile a binecuvîntare pe creștetul meu. Plecai capul, așteptînd să le ridice, dar zadarnic. Binecuvîntîndu-mă, murise !

Parcă voise, pentru veșnicie, să mă ocrotească sub pavăza dragostei ei !

Dacă o să mergeți vreodată, Alteță, de la Granada la Málaga, o să vedeți mormîntul mamei mele într-o mică vîlcea, la o milă după hanul *La Regele maur*. O să-l recunoașteți după pîrîiașul care curge pe lîngă lespedea străjuită de o cruce — fiindcă mama, slavă domnului, era creștină, și mai ales după inscripția aceasta săpată grosolan cu cuțitul :

LA REYNA TOPACIA LA HERMÒSA.

Și să știți, Alteță, că aceea care odihnește sub această piatră nu vă este cu totul străină, fiindcă îl iubea pe regele Filip, tatăl nostru, într-atît încît nu i-a putut supraviețui. O, mamă, continuă fata înăbușindu-și hohotele și punîndu-și amîndouă mîinile pe ochi ca să-și ascundă lacrimile.

— Osemintele o să-i fie duse într-o mînăstire, zise cu glas liniștit tînărul rege, și o să-i pun pe călugări să facă zilnic o slujbă pentru odihna sufletului ei. Continuă.

— La cîtăva vreme după moartea maică-mii, zise Ginesta, țiganii hotărîră să plece în altă țară. Din ziua în care mama închisese ochii, mă socoteau pe mine regina lor. Veniră deci să mă înștiințeze cu privire la hotărîrea bătrînilor și să-mi ceară încuviințarea. Le-o dădui, spunîndu-le că tribul se poate duce unde vrea, că e liber ca pasărea cerului, dar că eu n-o să părăsesc mormîntul mamei.

Sfatul se întruni și fui prevenită că hotărîseră să pună mîna pe mine în noaptea dinaintea plecării și să mă ia cu forța.

Îmi făcui provizii de curmale pe care le dusei în peșteră, apoi, cu două zile înaintea plecării, dispărui. În seara în care planul lor de a pune mîna pe mine trebuia pus în aplicare mă căutară zadarnic.

Astfel, prevederea maică-mi își arătă roadele : aveam un adăpost sigur, inaccesibil, ascuns tuturor.

Țiganii erau hotărîți să nu plece fără mine, iar eu eram hotărîtă să stau ascunsă atîta vreme cît n-aveau să plece.

Își amînară plecarea cu o lună. În acest răstimp nu ieșeam din ascunzătoare decît noaptea ca să culeg fructe

sălbatice şi să observ din vîrful stîncilor dacă îşi mai au sălaşele tot acolo.

Într-o noapte focurile nu se mai zăriră. Asta putea fi un şiretlic ca să mă atragă în vreun loc deschis şi să mă prindă. Am stat ascunsă într-un crîng de mirt, din care, cînd ridicai capul, privirea îmi cuprindea tot drumul. Acolo aşteptai să se facă ziuă.

Cînd se făcu ziuă, văzui casa şi drumul pustii. Cu toate acestea, nu îndrăznii însă să cobor, şi-mi amînai cercetările pentru la noapte. .

Noaptea sosi întunecoasă, fără lună. Doar stelele tremurau pe cerul aproape negru. Dar pentru noi ţiganii, fii ai întunericului, nu există întuneric atît de adînc, încît ochii să nu-l poată străpunge.

Coborîi pînă la drum ; de cealaltă parte a lui era mormîntul mamei mele şi mă dusei să îngenunchez lîngă el. Pe cînd mă rugam, auzii zgomotul copitelor unui cal. Călăreţul nu putea fi nici unul dintre tovărăşii mei, deci aşteptai liniştită. De altfel, noaptea pe munte nu mă temeam nici chiar de ţigani.

Era un călător.

În clipa cînd trecea pe drum mă ridicai terminîndu-mi rugăciunea, iar el mă luă drept o stafie ieşind dintr-un mormînt. Scoase un ţipăt, îşi făcu semnul crucii, porni în galop şi se făcu nevăzut.

Auzii zgomtul copitelor calului scăzînd pe măsură ce se îndepărta ,apoi stingîndu-se cu totul. Noaptea deveni din nou tăcută, iar tăcerea nu mai era tulburată decît de zgomotele obişnuite ale muntelui, adică de cîte un troznet de cracă, de căderea unei pietre, de ţipătul unui animal sălbatic sau al unei păsări de noapte.

Eram pe deplin sigură că în împrejurimi nu se află nici o fiinţă omenească.

Ţiganii, deci ,plecaseră.

Primele ceasuri ale zilei îmi confirmară ceea ce îmi spusese întunericul nopţii.

Mă simţii uşurată de o povară uriaşă.

Eram liberă, muntele era al meu, devenea în întregime regatul meu.

Trăii astfel mai mulţi ani, fără dorinţe, fără nevoi, hrănindu-mă ca păsările cerului cu fructe sălbatice, cu apa izvoarelor noastre, cu aerul nopţii, cu roua dimineţii şi cu soarele zilei.

Eram de înălțimea maică-mi. Purtam hainele ei, iar bijuteriile pe care le avusese îmi erau deajuns, ceva însă îmi lipsea : tovărășia cuiva.

Într-o zi, mă dusei pînă la Alhama, de unde cumpărai o capră și mă întorsei. În timpul călătoriei mele un hangiu veni să se instaleze în *venta*. Mă întrebă cine sînt și-i spusei, fără să-i dezvălui unde locuiam. Se interesă în legătură cu trecerea călătorilor pe acolo și-i dădui informațiile cerute.

Încet-încet, în urma locuirii hanului, muntele se populă din nou. Locuitorii lui erau bărbați cu chip aspru și cu înfățișare sălbatică. Mă întorsei în pădure și de atunci încoace privii spre han sau spre drum doar din depărtare și din locuri inaccesibile.

Zgomote neobișnuite se auzeau pe munte : erau cînd focuri de armă, cînd țipete de mînie, cînd chemări în ajutor.

Țiganilor le urmaseră tîlharii.

Pentru mine deosebirea nu era prea mare ; necunoscînd legile societății, neavînd nici o noțiune despre ce e bine și ce e rău, văzînd peste tot în natură samavolnicia săvîrșită de cel puternic în dauna celui slab, crezui că lumea orașului e clădită asemeni celei a muntelui.

Totuși, oamenii aceștia mă înfricoșau și mă îndepărtam de ei tot mai mult.

Într-o zi mă plimbam ca de obicei prin locul cel mai sălbatic al muntelui. Capra mea sărea din stîncă în stîncă, iar eu săream în urma ei, dar departe de ea, oprindu-mă la tot pasul ca să culeg un fruct sau o floare. Deodată o auzii pe credincioasa mea însoțitoare scoțînd un behăit de durere, apoi încă unul dar mai îndepărtat, apoi al treilea și mai îndepărtat, de parcă o luase un vîrtej și, neputîndu-se împotrivi acestei forțe superioare, mă chema în ajutor.

Mă repezii spre locul de unde se auzeau behăiturile ei și la o jumătate de milă distanță de mine, auzii un foc de archebuză. Văzui fumul ridicîndu-se deasupra copacilor, alergai într-acolo fără să mă gîndesc că mă expun vreunei primejdii. Apropiindu-mă de locul de unde se trăsese cu archebuza, de deasupra căruia în văzduhul limpede al muntelui fumul încă se mai răsucea, văzui capra venind spre mine. Se tîra însîngerată, rănită la umăr și la gît,

dar cînd mă văzu, în loc să vină spre mine se întoarse parcă poftindu-mă s-o urmez. Instinctul sărmanei capre nu-mi putea dori răul, astfel că o urmai.

În mijlocul unui luminiș, un tînăr frumos de douăzeci și cinci, douăzeci și șase de ani privea, rezemat în archebuză, o lupoaică uriașă, care se zbătea în spasmele agoniei. Totul mi se explică astfel : lupoaica îmi răpise capra și o ducea fără îndoială la puii ei, ca s-o mănînce împreună. Tînărul vînător se aflase în calea animalului sălbatic și-i sfărîmase coapsele cu un glonte. Rănită, lupoaica dăduse drumul caprei care venise spre mine, apoi, recunoscătoare, mă duse spre cel care-i salvase viața ucigîndu-i dușmanul.

Pe măsură ce mă apropiam de acel tînăr, simțeam că mă cuprinde un fior ciudat : mi se părea o ființă superioară tuturor celor pe care le văzusem. Îmi părea aproape tot atît de frumos ca tata. El, la rîndu-i, mă privea mirat : era vădit că se îndoia că sînt o făptură muritoare și că mă socotește un duh al apelor, al florilor sau al zăpezilor, care după cum spun legendele, mai cu seamă ale noastre, rătăcesc prin munți.

Deci, așteptă să-i vorbesc eu mai întîi, ca să-și dea seama după cum vorbesc, după sunetul glasului meu, după gesturi cine puteam fi, cînd, deodată, la vederea lui, ceva ciudat se petrecu în mintea mea. Fără să fac vreo legătură cu trecutul sau să compar ceea ce vedeam acum cu ceea ce văzusem acum cinci ani, amintirea îmi înfățișă în întregime scena cu mama pe patul morții, în clipa cînd, iluminată de presimțirea sfîrșitului, se ridică, cu brațul întins, arătîndu-mi cu degetul ceva nevăzut, iar sunetul glasului ei, la fel de viu și de deslușit cum îl auzisem în ziua morții ei, îmi șopti la ureche aceleași cuvinte pe care le rostise atunci : „Don Fernando ! Don Fernando !"

— Don Fernando ! repeta cu glas tare, cedînd unui impuls interior, fără să mă gîndesc măcar la ceea ce spuneam.

— De unde mă cunoști ? întrebă tînărul mirat. Cum îmi știi numele, cînd eu nu-l știu pe al dumitale ! Și mă privi mînios, convins că sînt o ființă supranaturală.

— Vă cheamă, într-adevăr, don Fernando ? îl întrebai.

— Știi prea bine, de vreme ce mă chemi cu numele acesta.

— Vă spun așa, fiindcă numele mi-a venit pe buze în clipa cînd v-am zărit. Dar în afară de nume, nu știu nimic despre domnia voastră.

Și-i povestii cum maică-mea, fiind pe moarte, rostise numele acesta și cum, din ziua cînd îl rostise, el rămăsese adormit în amintirea mea, trezindu-se acum deodată.

O fi fost simpatie neașteptată sau, într-adevăr, o legătură tainică din cele ce înnoadă cu multă vreme înainte firele destinelor. Din clipa aceea îl iubii nu așa cum iubești un necunoscut întîlnit din întîmplare, care-ți stăpînește tainic gîndurile, ci ca pe o ființă a cărei viață trebuie să se unească mai curînd sau mai tîrziu, cu a ta, deși sînt diferite, să i se alăture, să se amestece așa cum se amestecă apele unui pîrîu ce curg din izvoare deosebite și care, după ce au udat cîte o vale fiecare, după ce s-au îndepărtat una de alta și și-au uitat șopotul, se regăsesc deodată la capătul muntelui căruia i-au scăldat fiecare cîte un versant și se recunosc, aruncîndu-se una în brațele celeilalte.

Nu știu dacă și el a simțit astfel, dar știu că, din ziua aceea, am trăit în viața lui, și mi se pare că fără nici o sforțare, aș zice fără nici o durere, viața lui retezată avea s-o străbată pe a mea.

Aceasta dura de doi ani cînd, Fernando fiind urmărit cu mai multă strășnicie, aflai de sosirea voastră în Andaluzia.

Alaltăieri, don Iñigo și fiică-sa au traversat sierra. Alteța Voastră știe ce li s-a întîmplat ?

Don Carlos, cu privirea tot întunecată, făcu din cap un semn afirmativ.

— După don Iñigo și fiică-sa veniră soldații care împrăștiară ceata lui Fernando și, în loc să-și piardă vremea hăituindu-l de pe un munte pe altul, incendiară pădurea hăituindu-ne cu un cerc de foc...

— Vorbești la plural ?

— Da, Alteță, fiindcă eram cu el. Nu v-am spus că viața mea era legată de a lui ?

— Și ce s-a întîmplat ? întrebă regele. Conducătorul banditilor s-a predat, a fost arestat, prins ?

— Don Fernando e în siguranță, în peștera pe care mi-a arătat-o mama.

— Dar nu poate să rămînă veşnic ascuns. Foamea o să-l silească să iasă din ascunzătoare şi o să cadă în mîinile soldaţilor mei.

— Aşa m-am gîndit şi eu. Alteţă, zise Ginesta, iată de ce am luat inelul şi pergamentul şi am venit la domnia voastră.

— Şi, sosind, ai aflat că am refuzat iertarea tîlharului, pe care mi-au cerut-o mai întîi tatăl său, don Ruiz de Torrillas, apoi marele judecător, don Iñigo ?

— Da, am aflat, şi asta m-a întărit în dorinţa de a pătrunde pînă la rege, fiindcă mi-am spus : „Don Carlos poate refuza unui străin ceea ce acesta îi cere în numele omeniei sau ca o favoare, dar n-o să refuze unei surori ceea ce-i cere ea în numele mormîntului părintesc ! Rege don Carlos, sora ta îţi cere în numele lui Filip, tatăl nostru, iertare pentru don Fernando de Torillas !

Şi, rostind aceste cuvinte cu o demnitate supremă, Ginesta puse un genunchi în pămînt înaintea regelui.

Tînărul rege o privi o clipă tăcut cum stă în atitudinea aceasta umilă, fără ca pe chip să i se poată desluşi gîndurile.

— Şi dacă ţi-aş spune că iertarea pe care o ceri pentru el şi pe care jurasem să n-o acord nimănui ţi-o dăruiesc cu două condiţii ?

— Mi-o dăruiţi va să zică ? strigă fata încercînd să apuce mîna regelui ca s-o sărute.

— Stai un pic, să afli care sînt condiţiile înainte de a-mi mulţumi , fata mea.

— Te ascult, Alteţă ! Aştept, frate ! zise Ginesta ridicînd capul şi privindu-l pe don Carlos cu un inefabil zîmbet de bucurie şi devotament.

— Ce-ai zice dacă prima condiţie ar fi să-mi dai inelul, să distrugi pergamentul şi să făgăduieşti sub jurămîntul cel mai cumplit să nu pomeneşti nimănui de nimic despre descendenţa asta regală ale cărei singure dovezi sînt inelul şi pergamentul ?

— Sire, zise fata, inelul e pe degetul tău, păstrează-l. Pergamentul îl ţii în mînă, rupe-l. Spune-mi jurămîntul şi o să-l rostesc. Care-i cea de a doua condiţie ?

O sclipire se desluşi în privirea regelui, însă pieri îndată.

— Noi, conducătorii de religii obişnuim ca atunci cînd iertăm un mare păcătos de pedeapsa lumească ce i se

cuvine, s-o facem cu condiția ca un suflet curat care-i poate dobîndi iertarea spirituală să se roage pentru el la altarul milosteniei. Știi, o ființă omenească, nevinovată și castă, care să fie gata să meargă la mînăstire, să se lepede de lume, să se roage zi și noapte pentru salvarea sufletului celui căruia eu îi salvez trupul ?

— Da, zise Ginesta, spune-mi mînăstirea unde trebuie să mă duc și mă duc.

— Trebuie plătită o sumă, șopti don Carlos parcă întrucîtva rușinat că trebuie să-i pună fetei această ultimă condiție.

Ginesta zîmbi trist și, scoțînd din sîn, săculețul de piele cu blazonul lui Filip cel Frumos îl deschise și zise împrăștiind la picioarele regelui diamantele pe care le conținea :

— Iată zestrea mea. Nădăjduiesc să fie deajuns, fiindcă nu o dată mama m-a încredințat că diamantele valorează un milion.

— Deci renunțați la totul, întrebă don Carlos, la rang social, viitor fericit, plăceri, ca să dobîndești iertarea tîlharului ?

— La totul ! răspunse Ginesta și nu cer decît o favoare : să-i duc eu însumi iertarea.

— Bine, zise don Carlos, o să capeți ce dorești.

Și, ducîndu-se la o masă, scrise cîteva rînduri pe care le semnă și puse sigiliul.

Apoi, întorcîndu-se spre fată cu același pas încet și solemn :

— Iată, zise, iertarea lui don Fernando de Torrillas ; înmînează-i-o tu însăți. O să vadă citind-o că, la cererea ta, viața și cinstea îi sînt salvate. Cînd te întorci o să hotărîm împreună la ce mînăstire trebuie să te duci.

— O, Sire, strigă fata apucînd mîna regelui, ce bun ești și cît de recunoscătoare îți sînt !

Și, ușoară de parcă ar fi fost purtată pe aripi de pasăre, coborî scara, străbătu grădina, apartamentele, lăsă în urmă poarta Rezervorului și ajunse în piața de los Algibes, nu mergînd, nu alergînd, ci zburînd ca într-un vis.

După plecarea ei, don Carlos adună cu grijă diamantele, le puse în punga de piele, închise pietrele prețioase, inelul și pergamentul într-un fel de dulăpior a cărui cheie o luă cu sine, apoi coborî gînditor, pas cu pas treptele scării.

Jos, îl întîlni pe don Iñigo și-l privi mirat, ca și cum n-ar fi știut că trebuie să-l găsească acolo.

— Sire, întrebă marele judecător, mă aflu aici la ordinul Alteței Voastre, care mi-a poruncit să o aștept. Alteța Voastră n-are nimic să-mi spună ?

Don Carlos păru să facă o sforțare ca să-și aducă aminte. Apoi, lăsînd la o parte grija permanentă pentru imperiu, care-i acoperea toate celelalte gînduri, așa cum o maree nesfîrșită și încăpățînată acoperă o plajă, rosti :

— A, da. Aveți dreptate. Vestiți-l pe don Ruiz de Torrillas că am semnat actul de iertare a fiului lui.

Și, în vreme ce don Iñigo se îndrepta spre piața de los Algibes ca să anunțe veste bună prietenului său, don Carlos își continuă drumul spre Curtea leilor.

8

Asaltul

Cît despre Ginesta, ea era de acum pe drum, spre munte.

Să i-o luăm înainte şi să vedem ce s-a întîmplat în peşteră, după plecarea ei de acolo.

Fernando o urmărise pe Ginesta cu privirea cît putuse şi, cînd n-o mai văzu deloc, se trezi singur.

Atunci îşi îndreptă privirea spre incendiu. Flăcările acopereau muntele în întregime cu vălul lor arzător. Ţipetele animalelor fuseseră înăbuşite în foc şi fum şi nu se mai auzea decît marele pîrîit al vetrei uriaşe, amestecat cu zgomotul cascadei.

Spectacolul era minunat, dar oricît de minunat ar fi, orice spectacol în cele din urmă, oboseşte. Neron, care dorise atît de multă vreme să vadă Roma arzînd, îşi întorsese privirea, orbit de incendiu şi se retrăsese în cămăruţa lui din Palatin, visînd la vila-i elegantă.

Fernando se întoarse în peşteră şi se culcă pe patul de muşchi visînd şi el. Oare la ce visa ?

Lui însuşi i-ar fi fost greu să spună. Oare la frumoasa doña Flor pe care o văzuse trecînd ca un meteor luminos şi o salvase ? Sau poate la drăgălaşa Ginesta pe care o urmărise cu privirea prin meandrele pădurii, asemeni marinarului ce, pierdut în barca lui, urmăreşte o stea care o să-l salveze ?

La orice s-ar fi gîndit, în cele din urmă adormi liniştit de parcă n-ar fi avut în juru-i pe o distanţă de cinci sau şase leghe, muntele ce ardea din pricina lui.

Cu puţin înainte de revărsatul zorilor îl trezi un zgomot ciudat care părea că vine din adîncul muntelui. Deschise ochii şi ascultă.

La cîteva picioare distanţă de capul lui se auzea un rîcîit continuu, de parcă un miner săpa cu îndîrjire pămîntul.

Fernando nu mai avu nici o clipă de îndoială : dușmanii îi descoperiseră ascunzătoarea și după cum știm, neputîndu-l ataca frontal, săpau o galerie ca să-l atace pe sub pămînt.

Tînărul se ridică, își examină archebuza. Fitilul era în bună stare, și în afara glonțului cu care era încărcată, mai avea încă vreo douăzeci și cinci. După ce i s-ar fi sfîrșit munițiile, i-ar fi rămas cuțitul de muntean pe care se bizuia la fel, ba chiar mai mult decît pe toate armele de foc.

Își luă deci archebuza pentru orice eventualitate și se întoarse lipindu-și urechea de peretele peșterii.

Cei ce săpa părea să înainteze, dacă nu iute, în orice caz fără întrerupere. Era vădit că, în cîteva ceasuri de muncă îndîrjită, avea să ajungă la peșteră.

La ziuă, zgomotul încetă.

Fără îndoială, cel care săpa se odihnea.

Dar în cazul acesta, de ce nu-i continua munca nici unul dintre tovarășii lui ?

Asta nu-și putea explica Fernando.

Ca toate ființele logice, nu se încăpățînă defel să caute rezolvarea unei probleme pe care n-o putea înțelege, spunîndu-și că va veni clipa cînd taina avea să fie dezlegată, și că trebuia să o aștepte cu răbdare.

Tînărul avea felurite pricini să aștepte astfel.

Mai întîi, nu se temea că o să sufere de foame mai înainte de cinci sau șase zile. Ginesta, după cum ne amintim, îi pusese merinde la dispoziție, el le atacă îndată la o oră sau două după răsăritul soarelui, și, judecînd după însuflețirea cu care făcea această operație, era lesne de văzut că situația foarte precară în care se afla nu-i influențase cîtuși de puțin pofta de mîncare.

Asta fiindcă acum, avea două speranțe să iasă din situația amintită, în loc de una.

În primul rînd avea făgăduiala lui don Iñigo.

Apoi o avea pe cea a Ginestei.

Să mărturisim sincer că tînărul conta mai puțin pe credițul țigăncușei, în pofida a tot ce înțelesese din povestea ei și a mamei ei, decît pe cel al tatălui doñei Flor.

În afară de asta, omul e nerecunoscător : poate că inima lui don Fernando ar fi preferat, în dispoziția în care se afla tînărul, să primească o asemenea binefacere mai curînd din partea lui don Iñigo decît din cea a Ginestei.

Înțelesese, mulțumită sentimentului pe care i-l inspira don Iñigo, puterea celui pe care îl inspira și el la rîndu-i nobilului bătrîn.

Între cei doi bărbați exista ceva ciudat și asemănător cu glasul sîngelui.

Don Fernando fu smuls din aceste gînduri de zgomotul pe care-l mai auzise.

Își apropie urechea de zidul peșterii și, cu luciditatea pe care ziua o aduce în gîndul omenesc un pic întunecat de noapte, întocmai ca natura, socoti că i se confirmă ideea că un om îndemînatic și încăpățînat săpa o galerie ca să ajungă la el.

Dacă acest om își termina lucrul, adică dacă stabilea o comunicație între un culoar de atac, cum se spune în termeni de strategie, și peșteră, Fernando ar avea de susținut o luptă inegală, fără nici o șansă de scăpare.

Nu cumva era mai bine ca după căderea nopții să încerce să iasă și, mulțumită întunericului și cunoașterii locurilor, să ajungă în altă zonă o muntelui ?

Numai că incendiul care linsese peretele uriaș aproape vertical, înghițind tufe de mastic, mirți și liane ce se tîrau la suprafața acestuia sau creșteau prin crăpături, nu răpise oare orice sprijin picioarelor și mîinilor fugarului ?

Don Fernando se aplecă în afara peșterii ca să vadă dacă drumul pe care plecase Ginesta înainte de incendiu era încă practicabil.

În timp ce era cu totul absorbit de această îndeletnicire, se auzi un foc de armă și un glonț se turti de stîncă, foarte aproape de locul de care se ținea strîns cu mîna.

Don Fernando ridică privirea. Trei soldați ce stăteau pe vîrful unei stînci, îl arătau cu degetul, iar un norișor alb urcînd în sus arăta că glonțul pornise din grupul lor.

El Salteador era descoperit.

Dar nu era el omul care să primească o asemenea sfidare fără să răspundă.

Tînărul își luă la rîndu-i archebuza, îl ochi pe cel ce era pe cale să-și încarce arma din nou și care, prin urmare, trăsese.

Glonțul, porni, omul întinse mîinile, dădu drumul archebuzei care-l slujise, atît de rău, și se rostogoli cu capul înainte pe povîrnișul muntelui.

Se auziră țipete. Nu mai încăpea nici o îndoială ; cel căutat fusese găsit.

Fernando se trase înapoi ca să-şi încarce archebuza, iar după ce o încărcă, se apropie din nou de gura peşterii.

Dar cei doi tovarăşi ai celui pe care-l ucisese se făcuseră nevăzuţi, şi pe toată întinderea pe care o putu cuprinde cu privirea, adică în uriaşul semicerc de sub peşteră, nu mai zări nimic.

Doar cîteva pietre rostogolindu-se de pe vîrful muntelui şi lovind povîrnişul, arătau că soldaţii se adunau într-un loc situat deasupra capului tînărului.

Săparea galeriei continua.

Era vădit că deoarece îl descoperiseră, el Salteador avea să fie atacat pe toate căile posibile.

În consecinţă, îşi pregăti, la rîndu-i, apărarea, se asigură că pumnalul iese cu uşurinţă din teacă şi că archebuza e bine încărcată, apoi se aşeză pe patul de muşchi, de unde putea să vadă ce se petrecea înapoia lui şi să vadă ce se întîmplă înainte.

După o jumătate de oră de aşteptare în timpul căreia mintea lui trecu firesc de la atenţie încordată la reverie, lui Fernando i se păru că zăreşte o umbră trecînd între el şi lumina din afară, că un corp opac se leagănă la intrarea peşterii atîrnat de o frînghie.

Neputînd urca pînă la peşteră soldaţii coborîseră pînă la stîncă. Un om îmbrăcat în armură completă, ascuns aproape în întregime înapoia unui scut mare, la adăpost de gloanţe, era atîrnat de o frînghie şi, inspirat de cei o mie de filipi făgăduiţi celui ce avea să-l prindă pe Salteador mort sau viu, făcuse încercarea.

Dar în momentul în care, trecînd prin cascadă, soldatul atingea cu piciorul stînca, un foc de archebuză umplu peştera de zgomot şi fum.

Glonţul, neputînd străpunge scutul sau armura, se mulţumise să reteze frînghia deasupra capului celui atîrnat de ea.

Soldatul fu înghiţit de prăpastie.

Trei încercări de acest fel avură loc şi toate sfîrşiră la fel.

De fiecare dată un ţipăt cumplit se auzea dinspre prăpastie şi, asemeni ecoului, altul îi răspundea din vîrful muntelui.

Fără îndoială, după această a treia încercare, mortală celor ce o săvîrşiseră, asediatorii socotiră că trebuiau să

recurgă la alt fel de atac, fiindcă după ultimele țipete urmă tăcerea, iar el Salteador nu mai văzu pe nimeni ivindu-se.

E adevărat că acela care săpa își continua munca subterană, iar galeria înainta cu repeziciune. Cu urechea lipită de zid, Fernando văzu că se înnoptează. Noaptea îl amenința cu un atac din două părți.

Mulțumită întunericului se putea ca soldații să izbutească să escaladeze stînca. Cu siguranță că galeria era destul de aproape pentru ca în mai puțin de o oră să comunice cu peștera.

De altfel, urechea exersată îi spunea lui Fernando că un singur om lucrează la galeria subterană. Acest om era despărțit de el printr-un strat de pămînt atît de subțire încît putea fi auzit lucrînd pe rînd cu mîinile.

Ceea ce îl mira pe Salteador era faptul că zgomotul ce ajungea pînă la el nu era nici lovitură de sapă, nici mușcătură de hîrleț, ci era ceva ce semăna cu un scurmat continuu.

Ai fi zis că acela ce săpa nu avea alt instrument decît mîinile.

Zgomotul continua să se apropie.

Tînărul își lipi încă o dată urechea de zidul peșterii. Săpătorul era atît de aproape, încît i se putea auzi respirația răgușită și sacadată.

Fernando ascultă mai atent ca niciodată. Ochii îi străluciră, iar fața i se lumină și un zîmbet de bucurie i se ivi pe buze.

Înaintă din fundul peșterii pînă la marginea alunecoasă a stîncii și se aplecă spre abis să se asigure că nu-l amenință nici o primejdie din afară.

Totul era liniștit, noaptea domnea întunecată și mută. Era vădit că soldații renunțară la orice atac, nădăjduind să-l prindă prin înfometare.

— Oh, șopti tînărul, lăsați-mă doar o jumătate de oră și-l scutesc pe regele don Carlos de iertarea ce i se cere în clipa asta pentru mine.

Și repezindu-se spre fundul peșterii cu pumnalul în mînă, începu să scurme pămîntul, în întîmpinarea celui ce venea spre el.

Cei doi se apropiau cu iuțeală. În sfîrșit, după douăzeci de minute zidul subțire care-i mai despărțea unul de altul se nărui, iar Fernando, după cum se aștepta fără îndoială,

văzu ivindu-se în deschizătură capul monstruos al unui urs ce se sprijinea pe două labe uriașe.

Animalul respiră, iar respirația lui păru un muget. Zgomotul acesta ce-i era familiar lui Fernando îi trădase îndrăznețului vînător prezența cumplitului vînat.

Auzind răsuflarea pe care o recunoscuse, Fernando își întocmise un întreg plan de fugă.

El își spusese că, fără îndoială, bîrlogul ursului era învecinat cu peștera și că acest bîrlog avea să-i ofere o ieșire nepăzită de nimeni.

Astfel încît, văzînd că se întîmplase așa cum prevăzuse, privi animalul zîmbind :

— A, șopti el, te recunosc bătrîne urs din Mulhacen ! Pe tine te urmăream cînd m-a chemat Ginesta. Tu ai răcnit cînd am vrut să mă urc în copac să văd incendiul și tot tu, de voie sau de nevoie, o să mă lași să trec. Haide, fă-mi loc !

Și rostind aceste cuvinte, lovi botul ursului cu vîrful pumnalului.

Sîngele țîșni. Animalul scoase un răcnet de durere și, întorcîndu-se de-a-ndaratelea în bîrlog, îi dezvălui intrarea.

El Salteador se strecură prin această deschizătură cu iuțeala unui șarpe și se pomeni la patru pași de urs, în bîrlogul acestuia, numai că animalul stătea astfel încît îi închidea drumul.

— Da, își zise Fernando. știu bine că numai dintre noi va ieși de aici, dar rămîne de văzut care !

Parcă înțelegînd ce-i spuse vînătorul, ursului îi răspunse cu un reget amenințător.

Apoi urmă o clipă de tăcere, în timpul căreia cei doi adversari se măsurară din priviri.

Ochii animalului păreau doi cărbuni aprinși.

Nici unul nu se clintea, fiecare așteptînd parcă să profite de o mișcare greșită a celuilalt.

Omul se plictisi primul.

Fernando caută o piatră printre rămășițele zidului. Norocul îl ajută să găsească o bucată de stîncă de mărimea unei pietre de pavat drumul.

Ochii strălucitori ai animalului îi slujiră drept țintă, iar bolovanul aruncat ca dintr-o mașină de război, izbi cu un zgomot înfundat capul ursului.

Chiar și un taur s-ar fi ales cu capul spart.

Ursul îndoi genunchii, iar Fernando văzu vreme preț de o clipă cum se stinge sub pleoapa lui închisă lumina ochilor.

Apoi animalul păru să se hotărască să atace și, cu un răget cumplit, se ridică pe labele dinapoi.

— Aha, spuse Fernando, făcînd un pas spre el, te hotărăști în sfîrșit.

Apoi, rezemîndu-și mînerul pumnalului de piept în timp ce vîrful armei era îndreptat spre dușmanul său, adăugă : Hai, prietene, să ne îmbrățișăm !

Îmbrățișarea fu cumplită, iar sărutul ucigător ! Fernand simți ghiarele ursului intrîndu-i în umăr, dar ursul, la rîndu-l simți pătrunzîndu-i în inimă vîrful pumnalului tînărului.

Omul și animalul se rostogoliră îmbrățișați pe podeaua peșterii pe care ursul rănit o stropea cu sînge din belșug.

9

Ospitalitatea

Cînd se înoptă, Ginesta ajunse în munți. Dar mai înainte de a o urma se cuvine să facem o vizită în casa lui don Ruiz de Torrillas, luîndu-ne după marele judecător al Andaluziei.

Don Iñigo, fără să se întrebe prin ce influență ciudată țigăncușa dobîndise de la rege o iertare pe care acesta o refuzase lui însuși și lui don Ruiz, se îndreptase de îndată spre casa prietenului său, ce se afla în piața Viva Rambla, lîngă poarta Granadei.

Ne mai amintim că marele judecător, venind să locuiască în Granada pe toată perioada în care don Carlos urma să rămînă în capitala vechilor regi mauri, ar fi socotit că-l jignește pe don Ruiz dacă nu s-ar fi dus să-i ceară ospitalitatea pe care vechiul său tovarăș de arme i-o oferise cîndva la Málaga.

Prin urmare, după cum îi spusese lui don Ruiz în Piața de los Algibes, se înfățișase cu fiica sa acasă la prietenul său, a doua zi după ce sosise, să ceară ospitalitatea ce i se oferise.

Doña Marcedes era singură, deoarece don Ruiz, se știe, îl aștepta de dimineață pe rege în Piața de los Algibes.

Încă frumoasă, în pofida celor patruzeci de ani trecuți, doña Mercedes avea faima unei matroane din vechime : viața ei se petrecuse în văzul tuturora, curată și fără pată, și nimeni în Granada nu s-ar fi gîndit să arunce asupra soției lui don Ruiz nici măcar umbra vreunei bănuieli.

Zărindu-l pe don Iñigo, Mercedes scoase un strigăt înfundat și se ridică. Fața ei de obicei palidă se împurpură brusc pentru ca apoi să pălească iarăși și, ciudat, ca și cum aceeași emoție l-ar fi cuprins și pe don Iñigo, abia după o clipă de tăcere în timpul căreia doñ Flor îi privi mirată pe amîndoi izbuti acesta să vorbească :

— Señora, am venit să petrec cîteva zile la Granada, pentru prima oară de la întoarcerea mea din America. Socotesc că m-aș purta urît față de un vechi prieten dacă acesta, venind la Málaga să-mi ofere găzduire în casa lui, m-aș duce fie la han, fie la vreun alt gentilom dintre cunoscuții mei.

— Señor, răspunse Mercedes cu ochi plecați, încercînd zadarnic să-și stăpînească emoția vizibilă în glasul al cărui timbru vibrant o făcu să tresară pe Flor, aveți dreptate și, dacă ați proceda altfel, don Ruiz ar spune cu siguranță că el sau soția lui s-a făcut vinovat cu ceva în ochii domniei voastre și, întrucît ar fi sigur că nu el e acela, m-ar întreba, întocmai cum îl întreabă judecătorul pe acuzat, dacă nu cumva sînt eu.

— Iată, señora, răspunse don Iñigo, plecînd la rîndu-i privirea, în afara dorinței firești de a revedea un prieten de treizeci de ani, adevăratul motiv (și apăsă pe aceste două ultime cuvinte) care m-a adus la domnia voastră.

— Bine, señor, răspunse doña Mercedes, rămîneți aici cu doña Flor, căreia aș fi fericită să-i arăt o dragoste de mamă, dacă ea ar binevoi să mă lase să cred, fie și o clipă, că e fiica mea. O să veghez să vi se acorde în casa soțului meu o ospitalitate cît mai demnă de domniile voastre, atît cît va fi cu putință în starea de decădere în care a ajuns această casă, prin generozitatea lui don Ruiz.

Și, salutîndu-i pe don Iñigo și pe fiica lui, doña Mercedes ieși.

Vorbind despre generozitatea soțului ei, dona Mercedes făcea aluzie la ceea ce don Ruiz spusese în legătură cu starea aproape de mizerie în care ajunsese, întrucît despăgubise familiie celor doi alugauzili uciși de fiul său și plătise unei mînăstiri zestrea sorei lui don Alvaro.

Această generozitate era cu atît mai ciudată și mai demnă de laudă, cu cît după cum am mai spus, don Ruiz nu avusese niciodată pentru fiul său o mare afecțiune părintească.

După ce ieși doña Mercedes, intră un valet, vechi slujitor al casei, aducînd prăjituri, fructe și vin pe o tavă de aramă aurită și împodobită cu desene și picturi arabe.

Marele judecător dădu în lături tava cu mîna, dar doña Flor, cu naiva lăcomie a păsărilor și a copiilor gata întotdeauna să guste ce li se oferă, deschise un fruct de

rodiu roşu şi sîngeriu şi îşi înmuie buzele în aurul lichid care e vinul de xerez.

După un sfert de oră, întorcîndu-se, sau mai bine zis întredeschizînd uşa, dona Mercedes îşi invită oaspeţii s-o urmeze.

Camera ei era acum a doñei Flor, iar cea a soţului ei îi fusese dată lui don Iñigo.

Nici don Inigo, nici dona Flor nu se gîndiseră nici o clipă să se scuze pentru deranjul pe care-l pricinuiau în casa lui don Ruiz. Ospitalitatea îşi avea legile ei care erau respectate de cel ce o primea, precum şi de cel ce o oferea. Don Iñigo şi doña Flor ar fi procedat la fel, dacă l-ar fi primit în casa lor pe don Ruiz şi pe dona Mercedes, în loc să le fie ei oaspeţi.

Don Iñigo, în timp ce fică-sa se instală în camera doñei Mercedes, o ocupă pe cea a lui don Ruiz şi, dezbrăcîndu-se de hainele purtate în călătorie, se îmbrăcă spre a-l întîmpina pe rege... L-am văzut mergînd în urma lui don Carlos în Piaţa de los Algibes, apoi întorcîndu-se ca să-l vestească pe don Ruiz de sosirea sa.

Acum mai ştim că uşierul, chemîndu-l din partea regelui pe marele judecător al Andaluziei, îi dezvăluise lui don Ruiz titlul prietenului său pe care nimeni nu-l ştia.

Don Ruiz se întoarse acasă atît de întunecat, încît soţia lui, care-l văzu venind, nu îndrăzni să-i iasă în întîmpinare. Ea se retrase în noua ei cameră care era deasupra celei vechi, lăsîndu-l pe bătrînul valet Vicente să-şi aştepte stăpînul, să-l pună la curent cu schimbarea ce avusese loc în casă şi să-l conducă la noua lui cameră.

Regele îl trimisese pe don Ruiz la marele judecător al Andaluziei cu atîta asprime, încît acesta conta puţin pe influenţa lui don Iñigo ca să obţină iertarea fiului său. Era deajuns să arunci o privire spre chipul rece şi imobil al tînărului rege, ca să-ţi dai seama de voinţa încăpăţînată ce sălăşluia înapoia acelei frunţi de marmură. Astfel că întîrzierea lui don Iñigo nu strîni defel mirarea gazdei sale, ci dimpotrivă, ceea ce îl uimi fu să o vadă deodată pe doña Flor deschizînd bucuroasă uşa celor două camere şi chemîndu-i pe doña Mercedes şi pe don Ruiz :

— Veniţi repede ! Iată-l pe tata care vesteşte din partea regelui don Carlos că lui don Fernando i s-a acordat iertarea !

Atunci coborîră toţi în sala comună.

— O veste bună ! O veste bună ! strigă don Iñigo zărindu-i pe cei doi soți, lăsați ușa deschisă fericirii, fiindcă aduc fericirea cu mine !

— Va fi cu atît mai bine venită în casă, răspunse don Ruiz, cu cît îi e un oaspete străin de multă vreme.

— Mila Celui de sus e mare, răspunse cu pioșenie doña Mercedes, și chiar de-aș fi pe patul morții fără să văd oaspetele pe care mi-l vestiți, domnule, tot aș mai nădăjdui că sosește la vreme ca să-mi primească ultimul suspin.

Atunci don Iñigo povesti ciudata întîmplare în amănunt : cum îi respinsese regele cererea cu asprime și cum i-o îndeplinise fără îndoială țigăncuței, care-i înfățișase în genunchi inelul și pergamentul.

Doña Mercedes căreia, ca mamă, nu-i era indiferent nici un amănunt cu privire la fiu-său, ea care nu știa ce aflase soțul ei de la don Iñigo, adică faptul că acesta din urmă împreună cu fiică-sa fuseseră opriți o zi înainte de Salteador, întrebă despre ce țigăncușă era vorba.

Atunci doña Flor o luă de mînă și, dîndu-i nobilei matroane numele la care aceasta păruse să rîvnească, îi spuse :

— Hai cu mine, mamă !

Și o conduse pe dona Mercedes în camera ei.

Aici, ca să atenueze pe cît posibil faptele dureroase pe care le conținea povestirea, îngenunche înaintea mamei lui Fernando și cu coatele pe genunchii ei, privind-o în ochi, îi povesti, cu toată gingășia inimii, ce li se întîmplase ei și tatălui ei în hanul *La Regele maur*.

Iar doña Mercedes ascultă ținîndu-și răsuflarea, fremătînd la fiecare cuvînt, trecînd de la groază la bucurie, de la bucurie la groază, mulțumindu-i lui Dumnezeu cu nesfîrșită recunoștință cînd văzu că teribilul Salteador care-i fusese descris de atîtea ori — fără ca aceia ce-i povesteau să știe că vorbeau cu mama lui — ca un ucigaș crunt, nemilos, fusese blînd și milostiv față de don Iñigo și de fiică-sa.

Și din acea clipă în inima donei Marcedes se înfiripă o mare afecțiune pentru Flor, fiindcă dragostea de mamă e o comoară într-atît de mare încît, deși e în întregime închiriată copiilor, tot mai găsește mijloace să se răsfrîngă și asupra altora care-i iubesc pe aceștia.

Iar doña Flor, bucuroasă și plină de afecțiune față de mama lui Fernando, își petrecu seara cu capul rezemat de umărul ei, ca și cum ar fi fost propria-i mamă, în vreme ce bătrînii se plimbau amîndoi pe sub cele două rînduri de copaci sădiți în fața casei, discutînd cu gravitate despre viitorul pe care-l făgăduia Spaniei regele acesta tînăr cu păr blond și barbă roșcată, ce semăna atît de puțin cu regii castilieni și aragonezi, înaintașii lui.

10

Cîmpul de luptă

În acest timp, adică în timp ce bătrînii prieteni discutau, iar doña Mercedes și doña Flor își zîmbeau una alteia într-o tăcere mai expresivă decît vorbele cele mai elocvente, Ginesta, așa cum am spus la începutul capitolului trecut, ajungea în munți.

La un sfert de leghe de hanul *La Regele maur*, ea dădu peste un cordon de soldați.

De altfel, de data aceasta mai curînd îi căuta decît îi evita.

— Hei, strigară ei, asta-i frumoasa cu capra !

Fata se duse direct la comandant.

— Domnule căpitan, zise ea, citiți hîrtia asta.

Era ordinul semnat și pecetluit de don Carlos de a-l lăsa să treacă pe Salteador.

— Bine, șopti căpitanul, merita osteneala să dau foc la șapte sau opt leghe de pădure și să las să-mi fie uciși patru oameni.

Apoi citi încă o dată, de parcă lucrul i se părea atît de ciudat, încît nu fusese convins la prima lectură.

— Fără îndoială îi spuse el fetei pe care o socotea drept o țigancă de rînd, îți asumi sarcina să-i duci hîrtia asta acolo unde e ?

— Mi-o asum, răspunse Ginesta.

— Atunci du-te.

Ginesta plecă în grabă.

— Să-ți dau însă un sfat, adăugă ofițerul. Vestește-l cine ești și ce veste îi aduci, fiindcă ar putea să te întîmpine așa cum i-a întîmpinat pe soldații mei.

— N-am de ce să mă tem, răspunse Ginesta, mă cunoaște.

— Pe sfîntul Iacob ! Nu știu dacă trebuie să te lauzi cu asemenea cunoștință.

Și ofițerul îi făcu semn cu mîna că poate să-și continue drumul.

Dar Ginesta era de acum departe.

Drumul ei era stabilit în întregime : ca să intre din nou în vatra fumegîndă, așa cum ieșise din vatra în flăcări, rîul îi oferea albia clocotitoare și plină de pietre.

Merse prin ea pînă la locul de vărsare a cascadei.

Ajunsă acolo, capra care mergea înainte se înfricoșă și se întoarse.

Ginesta se apropie.

Ochii ei, obișnuiți cu noaptea și care aveau însușirea de a vedea aproape la fel de bine pe întuneric ca în plină zi, deslușiră un cadavru.

Era al primului soldat care căzuse în prăpastie.

Se trase spre dreapta și piciorul i se lovi de al doilea cadavru.

Se avîntă înainte și fu silită să treacă peste al treilea cadavru.

Fata nu putea pune întrebări morții, dar însăși tăcerea morții îi spunea că avusese loc o luptă, ba chiar o luptă cumplită.

Ce se întîmplase cu Fernando în cursul luptei acesteia ?

Un strigăt îi urcă pe buze, gata să se îndrepte spre Fernando, dar Ginesta se gîndi că zgomotul cascadei i-ar acoperi glasul, sau că strigătul, dacă i-ar fi fost auzit de Salteador, putea fi auzit și de cei ce-l asediau.

Astfel încît fata se avîntă sprintenă și tăcută împotriva zidului care-i mai rămînea de escaladat să ajungă la peșteră.

Doar o zînă sau un înger puteau înfăptui o asemenea ascensiune. Ajunse sus la fel de repede ca o pasăre.

Cînd piciorul ei atinse marginea ieșită în afară a stîncii își puse mîna pe imină care bătea să-i spargă pieptul.

Apoi îl strigă pe Fernando.

Ginesta simți sudoarea spaimei pe frunte, dar o adiere ca aceea ce vine printr-o ușă întredeschisă i-o îngheță pe frunte.

Chemă pentru a treia oară.

Nu-i răspunse nici măcar ecoul.

În întuneric, fetei i se păru că vede în adîncul peșterii o deschizătură necunoscută.

Aprinse lampa.

Deschizătura era mare și din ea se auzea un murmur înfricoșător, nefiind nici zgomot de viață, nici tăcere de moarte, nici freamătul necunoscutului.

Ginesta puse lampa în dreptul galeriei.

Curentul de aer o stinse.

Fata aprinse din nou lampa și, apărînd flacăra cu mîna, pătrunse din prima peșteră în cea de-a doua.

Capra nu voi s-o urmeze și rămase în fața galeriei, tremurînd și behăind neliniștită.

O grămadă mare de pămînt prăbușită în cea de-a doua peșteră îi dovedi că galeria de comunicare fusese dacă nu începută, cel puțin terminată de Fernando.

Atunci începu să examineze pereții bîrlogului.

În timp ce-i examina, îi alunecă piciorul într-un noroi umed.

Coborî lampa spre pămînt : pămîntul era îmbibat de sînge. Fetei, cît pe-aci să-i cadă lampa din mînă.

Totuși Ginesta își adună puterile și ridică lampa spre tavan, ca să lumineze cît mai bine peștera în întregime.

Într-un colț, se vedea o matahală neagră și păroasă. Totodată, mirosul înțepătar pe care-l răspîndea animalul sălbatic ajunse pînă la ea.

Mirosul acesta înspăimîntase capra.

Ginesta se apropie de matahala nemișcată și apropiindu-se recunoscu marele urs de munte.

Se aplecă asupra lui luminîndu-l cu lampa.

Ursul era mort. Sîngele îi curgea dintr-o rană adîncă pe care o avea sus pe piept, exact în locul inimii.

Țigăncușa îndrăzni chiar să atingă animalul, care încă mai era cald. Deci nu trecuse mai mult de o oră de cînd avusese loc lupta.

Atunci fata începu să înțeleagă.

Animalul încă mai avea în gheara înțepenită bucățele de lînă smulse din mantaua lui Fernando.

Deci, împotriva lui luptase.

De altfel, cine altul decît Fernando ar fi învins un asemenea adversar ?

De aici încolo totul i se explica.

Fernando fusese atacat și ucisese oamenii ale căror cadavre le văzuse. Apoi temîndu-se că va fi asediat în adăpost, săpase galeria.

Galeria îl condusese la bîrlogul ursului.

Ursul își apărase vizuina, iar el îl ucisese, apoi fugise prin intrarea situată în partea opusă care, pierdută printre hățișurile ce ardeau, nu fusese descoperită.

Lucrul acesta era cu atît mai sigur, cu cît putea urmări urma însîngerată a picioarelor lui Fernando îndreptîndu-se în direcția cealaltă.

Galeria subterană care ducea la lumina zilei avea o sută sau o sută douăzeci de pași lungime.

Intrată prin deschizătura dinspre cascadă, Ginesta ieși prin cea din direcția opusă.

Un grup de soldați stătea în vîrful muntelui, ceea ce dovedea că asediatorii continuau să creadă că Fernando e tot în peșteră.

Din loc în loc cîte un focar al inciendiului lumina încă puternic. Acestea erau locurile în care incendiul întîlnise pîlcuri de rășinoase. În rest peste tot, dîre albe de fum asemeni unor stafii înfășurate în giulgiuri și cu picioarele prinse de pămînt se legănau ondulînd în bătaia vîntului.

Abur ea însăși, Ginesta se pierdu în mijlocul acestui abur.

A doua zi, în zorii zilei, o fată îmbrăcată într-o mantie ce-i acoperea chipul în întregime se înfățișă în Piața Viva Rambla și, bătînd la poarta casei lui don Ruiz, ceru să fie primită de doña Flor.

Aceasta bucuroasă și zîmbitoare în urma veștilor bune pe care în ajun i le dăduse don Iñigo, o primi pe fată așa cum îi întîmpini chiar și pe necunoscuți atunci cînd inima îți e în sărbătoare.

Dar cînd inima e în sărbătoare, chipul seamănă cu ferestrele unei case luminate : oricît de bine ar fi trase perdelele și oricît de bine ar fi coborîte, storurile, cîteva raze de lumină țîșnesc întotdeauna în afară.

Iar cei care trec se opresc și spun cînd văd aceste raze : „În casa asta locuiesc oameni fericiți !"

Văzîndu-i bucuria, care o făcea pe doña Flor și mai frumoasă, fata scoase un ușor suspin.

Oricît de ușor suspină ea, doña Flor auzi.

Ea crezu că fata venise să-i ceară vreo favoare.

— Ai vrut să-mi vorbești ? întrebă ea.

— Da, șopti Ginesta.

— Apropie-te și spune-mi ce fel de serviciu îți pot face.

Ginesta clătină din cap..

— Señora, am venit să-ți fac eu un serviciu și nu să-ți cer dumitale.

— Mie ? întrebă dona Flor mirată.

— Da, răspunse Ginesta. Te întrebi ce serviciu i se poate face fetei bogatului și puternicului don Iñigo, care e tînără, frumoasă și e iubită de don Fernando ?

Dona Flor se înroși, dar nu spuse nu.

— Ei bine, continuă Ginesta, acestei femei i se poate face un dar neprețuit, fără de care celelalte nu înseamnă nimic. I se poate dărui actul de iertare a bărbatului pe care-l iubește.

— Dar, întrebă dona Flor, credeam că iertarea i-a fost dusă lui don Fernando care era ascuns în munți.

— Don Fernando, spuse cu tristețe Ginesta, nu mai e unde l-am lăsat. Nu mai știu unde este !

— Doamne ! strigă doña Flor tremurînd.

— Numai că, urmă Ginesta, știu că e în afara primejdiei.

— Ah ! șopti veselă dona Flor în vreme ce zîmbetul îi apărea iarăși pe buze și roșul în obraji.

— Dumitale îți aduc actul de iertare ca să i-l înmînezi.

— Iertarea ? bîigui dona Flor. Dar nu știu unde e don Fernando. Pe cine să întreb ? Unde să mă duc să-l caut ?

— Îl iubești și te iubește ! zise Ginesta.

— Nu știu..., cred, nădăjduiesc, șopti dona Flor.

— Atunci o să-l găsești, fiindcă o să te caute !

Și Ginesta îi întinse donei Flor pergamentul ce conținea iertarea lui don Fernando.

Dar, oricită grijă avu ea să se ascundă, în mișcarea pe care o făcu, gluga îi căzu îngăduindu-i donei Flor să-i vadă chipul.

— Ah, strigă ea, țigăncușa de la hanul *La Regele maur* !

— Nu, răspunse Ginesta cu un glas în care doar Cel de sus putea deslușì cîtă durere se ascundea, nu, sînt sora Felipa de la Mînăstirea Bunei Vestiri.

Acesta era lăcașul pe care don Carlos îl desemnase fetei ca să-și facă noviciatul și să rostească jurămîntul de primire în cinul călugăresc.

11

Cheia

Pe la mijlocul nopții, doña Flor părăsi balconul camerei pe care o ocupa în casa lui don Ruiz.

Era, după cum ne amintim, camera doñei Mercedes: ospitalitatea oferise ce avea mai bun.

De ce oare pleca atît de tîrziu din balcon? Cine o făcuse să stea pînă la miezul nopții, cu ochii și urechile la pîndă? Aștepta oare steaua Hesperus, care răsare la asfințit? Urechea ei asculta oare privighetoarea ce-și cîntă imnul noaptea, ascunsă în oleandrii ce înfloresc pe malurile rîului Daro?

Nu cumva ochii ei nu vedeau, urechile nu auzeau, iar sufletul îi era pierdut în acel dulce vis al vîrstei de șaisprezece ani, ce se numește dragoste?

Fără îndoială, Ginesta plîngea și se ruga la mînăstirea Bunei Vestiri.

Doña Flor însă zîmbea.

Poate că fata nu era încă îndrăgostită, dar o mireasmă necunoscută îi vestea apropierea zeului Amor.

Ciudat însă era faptul că afecțiunea îi era împărțită între cei doi tineri.

Cel de care se temea, de care, dacă i s-ar fi înfățișat ar fi fugit, înțelegînd instinctiv că virtutea îi e primejduită, era acel frumos cavaler, curierul dragostei, cum se intitulase singur, care mersese înaintea ei pe drumul de la Málaga la Granada. Era don Ramiro.

Cel către care pașii o purtau singur, cel pe umărul căruia ar fi dormit fără teamă, cel pe care l-ar fi privit o oră fără să roșească sau să-și plece privirea, era el Salteador, tîlharul de drumul mare, banditul de la hanul *El Rey moro*, era don Fernando.

În această stare de exaltare sufletească și de apatie a trupului, doña Flor se apropie de oglindă, ultimul curte-

zan al serii, primul linguşitor de dimineaţă, şi făcu un semn din cap cameristei să vină s-o dezbrace.

Aceasta înţelese atît de bine că, în starea de preocupare în care se afla stăpîna ei, orce întrebare ar fi rămas fără răspuns, încît începu să-i facă toaleta de noapte nerostind nici un cuvînt.

Camerista nu se lăsă înşelată. Femeile au un instinct extraordinar ca să ghicească prezenţa sau numai apropierea dragostei. Ea îşi parfumă stăpîna nu ca pe o fată ce se pregăteşte de somn, ci ca pe o tînără mireasă ce-şi aşteaptă soţul.

Apoi, cu pas şovăitor, cu inima fremătînd doña Flor se duse spre pat, aşezîndu-şi frumosul cap brun pe braţul alb.

Ajunsese acolo mergînd încet, cu toate acestea se grăbea să rămînă singură. Îşi clădise un fel de singurătate închizîndu-se în tăcere, dar singurătatea aceasta nu-i era deajuns ; avea nevoie să se izoleze.

Se ridică mergînd în urma cameristei care se ducea de colo-colo prin cameră, căutînd ceva, fără să ştie ce, făcîndu-şi de lucru înăuntru ca să nu plece, apoi hotărîndu-se în sfîrşit să iasă, neîndoindu-se că ieşind îndeplinea dorinţa arzătoare a stăpînei şi gata să se întoarcă pentru a-şi cere iertare că o lasă singură cînd pare atît de abătută.

Camerista luă lampa, lăsînd camera cufundată în lumina palidă şi ciudată pe care o răspîndeşte o veioză prin abajurul ei de alabastru.

Cu toate acestea, oricît de mîngîietoare ar fi fost lumina, ea era fără îndoială prea puternică pentru ochii fetei care se sculă din nou şi cu un suspin de oboseală, trase perdeaua patului ca pe o barieră între ea şi veioză, astfel încît în vreme ce o porţiune cuprinzînd două treimi din partea inferioară a patului erau scăldate de o lumină albastră asemănătoare razei de lună, treimea superioară se afla în umbră.

Orice fată a avut cincisprezece ani, orice tînăr a avut optsprezece, orice bărbat sau orice femeie a păstrat într-un colţ al memoriei care corespunde inimii amintirea a tot ce a văzut prin uşa aceasta a tinereţii, deschisă spre rai. Deci n-o să încercăm să dezvăluim visele doñei Flor ; visele unei fete constau în speranţă şi dragoste.

Treptat, fata trecu de la visul veghei la cel al somnului. Pleoapele pe jumătate deschise se închiseră, buzele închise se întredeschiseră, ceva asemeni unui nor pluti între lumea exterioară și gîndul ei. Scoase două, trei suspine tot mai stinse, ca niște plîngeri de dragoste, apoi respirația i se liniști și adormi. Zece minute trecură fără ca vreun zgomot să întrerupă liniștea adîncă, apoi deodată se auzi scîrțiitul unei chei. Ușa se deschise încet și se închise tot așa. Un cavaler înfășurat într-o mantie cafenie, lungă se desluși în semiobscuritate, închise zăvoarele, fără îndoială ca să nu fie surprins, înaintă cu un pas ușor se așeză pe pat și o sărută pe frunte pe cea care dormea șoptind : „Mamă !"

Fata tresări, deschise ochii și scoase un țipăt. Tînărul mirat, se ridică lăsă mantaua să-i cadă, și apăru în lumina veiozei într-un elegant costum de cavaler.

— Don Fernando ! strigă fata, trăgîndu-și pînă la bărbie cuverturile de pe pat.

— Doña Flor ! murmură tînărul uluit.

— Ce faceți aici la ora asta, señor ? Ce vreți ?

Dar mai înainte de a-i răspunde fetei, el Salteador trase perdele groase ale patului, închizînd-o pe doña Flor într-un cort de brocart, apoi se dădu înapoi cu un pas și puse genunchiul în pămînt :

— Pe cît e de adevărat că sînteți frumoasă, señora și că vă iubesc, tot atît de adevărat este că am venit să-mi iau rămas bun de la mama și să părăsesc Spania pentru totdeauna !

— Și pentru ce părăsiți Spania pentru totdeauna, don Fernando ? întrebă fata din închisoarea ei de mătase și de aur.

— Fiindcă sînt proscris, fugar, urmărit. Fiindcă trăiesc printr-o minune și pentru că nu le pot face părinților mei, mai ales mamei, în a cărei cameră nu știu cum se face că vă aflați, rușinea de a-și vedea fiul urcînd pe eșafod.

Se lăsă o tăcere adîncă, apoi perdelele patului fremătară ușor, o mînă albă trecu printre ele ținînd un pergament.

— Citiți ! rosti fata cu glas emoționat.

Don Fernando luă pergamentul, fără să îndrăznească să atingă mîna care i-l dădea, și-l dezdoi, în vreme ce

mîna se retrase, lăsînd între perdele deschizătura pe care o făcuse.

Tînărul, fără să-şi părăsească locul sau să-şi schimbe atitudinea, se aplecă spre veioză şi citi :

„Carol, prin voia lui Dumnezeu rege al Spaniei, Neapolelui şi Ierusalimului, facem cunoscut tuturor că acordăm amnistie deplină şi întreagă pentru crimele şi greşelile pe care le va fi săvîrşit lui Fernando de Torrillas...".

— Oh, strigă Fernando, apucînd de data aceasta printre perdelele patului mîna donei Flor şi sărutînd-o, mulţumesc ! Don Iñigo şi-a ţinut făgăduiala, iar domnia voastră, asemeni porumbiţei din acră, v-aţi asumat grija să aduceţi sărmanului prizonier ramura de măslin.

Doña Flor se înroşi, îşi desprinse încetişor mîna şi răspunse cu un suspin :

— Vai, citiţi mai departe !

Don Fernando, mirat, privi din nou pergamentul şi continuă să citească :

— „Această iertare, pentru ca acela pe care-l priveşte să ştie cui trebuie să-i poarte recunoştinţă, este acordată la rugăminţile ţigăncii Ginesta, care făgăduieşte să intre mîine la mînăstirea Bunei Vestiri şi să rostească acolo jurămîntul călugăriei de îndată ce-şi va fi terminat noviciatul.

Dat în Palatul nostru Alhambra, la 9 iunie al anului de graţie 1519".

— O, scumpa Ginesta, mi-o făgăduise !

— O deplîngeţi ? întrebă doña Flor.

— Nu numai că o plîng, dar nu-i accept sacrificiul.

— Şi dacă acest sacrificiu ar veni din partea mea l-aţi accepta, don Fernando ?

— Nici măcar atît, fiindcă dacă sacrificiul se măsoară după ceea ce pierzi, dumneavoastră, bogată, nobilă, onorată, aţi pierde mult mai mult decît o sărmană ţigăncuşă fără rang social, fără părinţi, fără viitor.

— Iată de ce părea mulţumită că intră la mînăstire, îndrăzni dona Flor.

— Mulţumită ? întrebă Fernando clătinînd din cap. Credeţi ?

— Aşa spunea, şi pentru o sărmană fată rătăcitoare de condiţie modestă şi care cerşea la drumul mare, o mînăstire e un palat.

— Vă înșelați, dona Flor, spuse tînărul întristat de umbra pe care fiica lui don Iñigo, oricît de pură ar fi fost ea însăși, o arunca asupra devotamentului celei pe care o putea socoti drept rivală, vă înșelați. Ginesta, nu numai că nu e o cerșetoare, dar este poate după dumneavoastră, una dintre moștenitoarele cele mai bogate din Spania. Ginesta nu-i de origine modestă, fiindcă e fiica recunoscută a lui Filip cel Frumos, dar pentru ea care e obișnuită să trăiască în aer liber, în soare, pentru zîna aceasta a muntelui chiar și un palat ar fi o închisoare, așa că închipuiți-vă ce trebuie să fie o mînăstire... Ah, doña Flor, n-o să fiți mai puțin frumoasă și mai puțin iubită dacă-i lăsați dragostea și devotamentul cu tot parfumul lor.

— Așadar, zise ea, refuzați iertarea dobîndită cu prețul devotamentului ?

— Omul e las cînd dorește din suflet ceva, răspunse don Fernando, și mă tem că voi săvîrși o lașitate ca să rămîn lîngă domnia voastră, doña Flor.

Tînărul auzi freamătul unei respirații bucuroase.

— Pot deci s-o vestesc pe doña Mercedes de întoarcerea domniei voastre, don Fernando ?

— Venisem s-o vestesc că plec, dona Flor ! Spune-ți-i că o să mă vadă mîine, sau mai curînd azi. Sînteți îngerul purtător de vești bune !

— Deci, pe astăzi, zise doña Flor, scoțînd pentru a doua oară mîna-i albă printre perdele.

— Pe astăzi ! răspunse Fernando ridicîndu-se și atingînd cu buzele mîna ce i se înfățișa, cu respect, de parcă ar fi fost mîna unei regine.

Ridicîndu-și mantia, se înfășură în ea și înclinîndu-se înaintea patului cu perdele trase de parcă ar fi fost înaintea unui tron, își scoase cheia din buzunar, deschise ușa, se opri să mai privească o dată spre doña Flor care-l urmărea cu privirea printre perdele, închise la loc ușa și se cufundă tăcut ca o umbră în adîncul culoarului întunecat

12

Fiul rătăcitor

A doua zi în casa lui don Ruiz de Torrillas era atmosferă de sărbătoare.

Doña Mercedes îi anunțase pe vechii slujitori ai casei la fel de legați de restriștea lui don Ruiz pe cît fuseseră și de zilele fericite, că primise vești de la don Fernando și că tînărul stăpîn spunea că va sosi chiar în acea zi din lunga-i călătorie, ce-l ținuse departe de Spania vreme de aproape trei ani.

E de la sine înțeles că doña Flor fusese cea care adusese vestea bună, astfel că doña Mercedes, din acea dimineață o trata pe fiica lui don Iñigo ca pe propria-i fiică, sărutînd-o așa cum ar fi vrut să-l sărute pe Fernando.

Pe la nouă dimineața, don Ruiz, soția lui, și Beatriz, bătrîna cameristă a lui Mercedes și doica lui Fernando erau adunați într-o sală joasă a casei pe care și-o păstraseră stăpînii.

Doña Flor coborîse de dimineață ca să vestească — fără să spună de unde știa acest lucru — întoarcerea lui Don Fernando și de atunci rămăsese acolo, parcă făcînd parte din familie.

Ca și doña Mercedes stăteau una lîngă alta, iar fata îți ținea mîna în cea a mamei lui Fernando și capul pe umărul acesteia. Cele două femei discutau cu glas scăzut.

Și cu toate acestea, în felul de a se purta al doñei Mercedes se deslușea oarecare stînjeneală, de fiecare dată cînd fata, cu intonație care vădea ceva mai multă prietenie sau interes, rostea numele lui Fernando.

Don Ruiz se plimba cu capul plecat ; barba albă lungă se detașa de vesta scurtă de catifea neagră cu broderii negre. Din cînd în cînd se auzea zgomot de potcoave pe caldarîm, și atunci ridica privirea, ascultînd cu fruntea încruntată, posomorît. Chipul lui contrasta puternic cu cel al doñei Mercedes pe care se citea dragostea maternă în

toată deplinătatea ei, și chiar cu cel al bătrînei Be
care se așezase într-un colț al încăperii, stăpînită ati
dorința de a-l vedea pe Fernando cît mai grabnic cu
tință, cît și de respectul ce o făcea să stea la distanț
copii și de stăpîni. Nimic nu trăda pe fața lui don
bucuria unui părinte ce-și aștepta un fiu destul de i
pentru ca să-și sacrifice pentru el averea.

Cărui fapt se datora severitatea înfățișării lui
Ruiz ? Oare reproșurilor pe care avea dreptul să le
tînărului și care, de altfel, se potriveau puțin cu stăru
cu care căutase să obțină iertarea fiului său ? Sau a
pricini tăinuite în adîncul inimii, pe care nu le dezvăl
nimănui ?

De fiecare dată cînd don Ruiz, auzind zgomot de
coave răsunînd pe caldarîm ridica privirea, cele două
mei, emoționate, își întrerupeau discuția și ascultau
vind spre ușă, în vreme ce Beatrix, dădea fuga la
reastră nădăjduind să fie cea dintîi care să-i strige
pînei : „Iată-l !"

Călărețul trecea, iar zgomotul calului în loc să
oprească, se îndepărta. Don Ruiz lăsa din nou capu
piept și își continua plimbarea. Beatriz se întorcea su
nînd și clătina din cap : „Nu-i el !" iar cele două feme
continuau cu voce joasă confidențele.

Cinci sau șase călăreți trecură astfel, aceleași zgon
se auziră apoi se stinseră, după ce dădură naștere în in
celor ce ascultau unei speranțe zadarnice, cînd, deo
se auzi iarăși pasul unui cal venind dinspre Zacatin.

Gesturile care însoțiseră pînă atunci fiecare di
zgomote se repetară, dar, de data aceasta, Beatriz sc
un țipăt de bucurie.

— Ah ! strigă ea bătînd din palme, el e ! E cop
meu, îl recunosc !

Mercedes se ridică, însuflețită de un avînt matern.

Don Ruiz o privi într-un fel ciudat și ea rămase în
cioare, fără să se așeze la loc și fără să mai facă vreun

— Doña Flor, roși, apoi păli. Se ridicase ca doña Me
des, dar mai slabă ca ea, căzu înapoi în fotoliu.

Atunci se văzu trecînd un călăreț prin fața feresț
lor, dar de data aceasta zgomotul potcoavelor nu tr
mai departe de ușă, al cărei ciocănel de bronz se auzi
sunînd.

Cu toate acestea, nici una dintre persoanele care însufleţie de sentimente atît de diverse, aşteptau sosirea celui a cărui mînă ridicase ciocănelul de bronz nu îşi schimbă poziţia în care se afla. Doar înfăţişarea lor trăda gîndurile celor trei femei şi ale bărbatului ce, cu gravitatea spaniolă şi eticheta care în secolul al XVI-lea putea fi întîlnită nu numai la curte, ci în toate familiile nobile, le stăpînea cu privirea.

Se auzi poarta de la stradă deschizîndu-se, paşi apropiindu-se şi, ca şi cum ar fi împărtăşit stînjeneala generală, don Fernando se ivi, dar se opri în prag.

Era îmbrăcat într-o haină elegantă de călătorie şi părea asemeni unui om care abia a terminat un drum lung.

Tînărul privi în grabă prin încăpere spre cei ce-l aşteptau. Don Ruiz fu cel dintîi pe care-l privi, apoi, la stînga lui în prim-plan, pe cele două femei, adică pe maică-sa şi pe doña Flor, rezemate una de alta, iar în fundul camerei, stînd acum nemişcată, pe cît de neliniştită fusese aşteptîndu-l — pe bătrîna Beatriz.

Oricît de grăbită fusese privirea, fiecare îşi primise partea.

Don Ruiz — o privire rece şi respectuoasă doña Mercedes — una drăgăstoasă şi grăitoare, dona Flor — una pasionată şi plină de amintiri, iar Beatriz — una afectuoasă.

Apoi, înclinîndu-se spre tatăl său, rosti ca şi cum sosea dintr-o simplă călătorie :

— Domnule, binecuvîntată fie ziua în care îngăduiţi dragostei mele filiale să vină să îngenunche la picioarele dominei voastre, căci ziua aceasta e cea mai fericită dintre zilele mele !

Totodată cu vădită silă, dar săvîrşind parcă un ceremonial obligatoriu, puse un genunchi în pămînt.

Don Ruiz îl privi o clipă în postura aceasta umilă, apoi rosti cu un glas ce nu se potrivea cu vorbele afectuoase, fiindcă se deslueşea în el oarecare asprime :

— Ridică-te don Fernando, şi fii binevenit în casa aceasta în care te aşteaptă de mult, îngrijoraţi, tatăl tău şi mama ta.

— Señor, răspunse tînărul, ceva îmi spune că trebuie să rămînă în genunchi înaintea tatălui meu, atîta vreme cît nu-mi va da mîna să i-o sărut.

Bătrînul făcu patru paşi spre fiul său.

— Iată mîna mea, şi fie ca Domnul să te facă înţelept, precum îl rog din adîncul inimii.

Don Fernando luă mîna tatălui său şi o atinse cu buzele.

— Acum, zise bătrînul, intră în casă şi sărută mîna mamei tale.

Tînărul se ridică, îl salută pe don Ruiz şi se îndreptă spre maică-sa :

— Cu teamă, señora şi cu inima plină de ruşine mă înfăţişez ochilor domniei voastre pe care — Dumnezeu să mă ierte şi mai cu seamă domnia voastră ! — i-am făcut să verse atîtea lacrimi !

Şi de data aceasta, îngenunche de tot şi cu braţele întinse spre doña Mercedes, aşteptă.

Aceasta se apropie de el şi rosti cu acel glas matern atît de blînd, încît chiar atunci cînd reproşează ceva pare tot o mîngîiere :

— Fernando — şi întinse ea însăşi mîinile spre buzele fiului ei — în afara lacrimilor de care vorbeşti, ţi le datorez şi pe cele pe care le vărs în clipa asta şi, crede-mă, copile, dacă cele dintîi erau amare, acestea sînt de bucurie!

Apoi privindu-l cu cel mai drăgăstos zîmbet, adăugă :

— Fii binevenit, copil al inimii mele !

Doña Flor stătea în picioare, înapoia doñei Mercedes.

— Señora, spuse Fernando, ştiu ce a voit să facă pentru mine ilustrul vostru părinte, doñ Iñigo. În ochi mei, intenţia este faptă, primiţi deci în numele lui, toată recunoştinţa mea !

Şi în loc să-i ceară mîna să o sărute, aşa cum făcuse cu don Ruiz şi cu maică-sa, tînărul scoase de la piept o floare ofilită pe care o sărută cu înflăcărare.

Fata se împurpură şi se retrase cu un pas. Recunoscuse anemona pe care dăduse lui Salteador, în sala hanului *La regele maur*.

Atunci bătrîna doică, nerăbdătoare, înaintă adresîndu-se doñei Mercedes :

— Doamnă, nu sînt şi eu întrucîtva mama acestui copil ?

— Señor, zise tînărul întorcîndu-se spre don Ruiz, în timp ce întindea zîmbind braţele spre doică, îmi îngăduiţi ca în prezenţa domniei voastre s-o îmbrăţişez pe această femeie de treabă ?

Don Ruiz făcu un semn afirmativ cu capul.

Beatriz se aruncă în brațele celui pe care-l numea copilul ei, strîngîndu-l de mai multe ori la piept și dîndu-i sărutări zgomotoase din acelea pe care oamenii din popor le numesc „sărutări de doică."

— Ah, șopti doña Mercedes văzîndu-l în brațele doicii pe fiul care, în prezența tatălui lui nu îndrăznise decît să-i sărute mîna, cu siguranță că ea e cea mai fericită dintre noi toți !

Și două lacrimi de invidie i se prelinseră pe obraji. Don Ruiz nu-și dezlipise nici o clipă privirea întunecată de scena pe care am încercat să o înfățișăm.

Cînd văzu cele două lacrimi prelingîndu-se pe obrajii soției sale, don Ruiz se întunecă și închise ochii, de parcă o amintire ca un șarpe veninos îl mușcase de inimă.

Făcu o sforțare să se stăpînească, gura i se deschise, apoi se închise buzele i se mișcară, dar nu auzi nici un sunet. Părea un om care încearcă zadarnic să dea afară otrava pe care o înghițit-o.

Dar doña Mercedes văzuse totul, după cum nici un amănunt al scenei nu scăpase privirilor lui don Ruiz.

— Don Fernando zise ea, cred că tatăl domniei tale vrea să-ți vorbească.

Tînărul se întoarse spre taică-său și, cu ochii plecați, făcu semn că ascultă.

Dar o nerăbdare vădită se ascundea sub umilința aceasta aparentă și dacă cineva ar fi tălmăcit gîndul pe care bătăile inimii îl transmiteau minții, ar fi zis că predica pe care fiul rătăcitor se aștepta s-o asculte, deși inevitabilă, nu-i era totuși defel plăcută, mai ales în prezența doñei Flor.

Ea își dădu seama de situație, cu gingășia specifică a femeilor.

— Iertați-mă, zise ea, mi s-a părut că a închis cineva ușa. E, fără îndoială, tata care se întoarce. Mă duc să-i duc vesea bună că s-a întors don Fernando.

Apoi, strîngînd mîna doñei Mercedes și salutîndu-l pe bătrîn, ea ieși fără să-l privească pe tînăr care, cu capul plecat, aștepta discursul tatălui său cu mai multă resemnare decît respect.

Cu toate acestea, după ce ieși doña Flor, Fernando răsuflă mai ușurat, iar bătrînul însuși păru să se simtă mai la largul său cînd rămaseră spectatori doar membrii familiei.

— Don Fernando, zise el, ai putut vedea întorcîndu-te ce schimbare s-a petrecut în casă, în lipsa ta. Averea noastră nu mai există, bunurile noastre — și acest lucru îl regret cel mai puțin — sînt fie vîndute, fie amanetate. Sora lui don Alvaro consimțind să intre la o mînăstire, i-am făcut o zestre. Părinții alguazililor morți au acceptat o despăgubire — le-am plătit o anumită sumă și le plătesc o rentă. Dar ca să ajungem aici am fost siliți, mama ta și cu mine, să ne restrîngem aproape la mizerie.

Don Fernando făcu un gest care exprima dacă nu căința, cel puțin părerea de rău ; dar îl schița cu o noblețe desăvîrșită, însoțindu-l cu un zîmbet de melancolie.

— Să nu mai vorbim despre asta, continuă don Ruiz. Totul s-a uitat, fiindcă iată-te grațiat, fiule, și pentru iertarea ta îi mulțumesc cu umilință regelui don Carlos. Din clipa asta îmi iau rămas bun de la necazurile trecute, care parcă n-au existat niciodată.

Dar ceea ce voiam să-ți cer cu lacrimi în ochi, don Fernando, cu rugăminți fierbinți, stînd în genunchi în fața ta, de n-ar fi împotriva firii ca părintele să îngenuncheze înaintea fiului și bătrînul înaintea tînărului, este să-ți schimbi purtările, fiule, să-ți schimbi felul de viață, să muncești, iar eu te voi ajuta din toate puterile să redobîndești stima oamenilor. Vreau ca înșiși dușmanii tăi să recunoască faptul că asprele lecții ale nefericirii nu sînt zadarnice pentru o inimă nobilă și o minte ageră. Pînă azi am fost părinte și fiu, nu-i destul, don Fernando : de azi încolo să fim prieteni ! Poate că între noi sînt cîteva amintiri neplăcute : alungă-le, eu le voi alunga pe ale mele și să trăim în pace, făcînd unul pentru celălalt tot ce putem. O să încerc să-ți acord cele trei sentimente pe care orice părinte le datorează fiului său : dragoste, afecțiune, devotament. Nu-ți cer decît unul singur în schimb: la vîrsta ta, vîrstă de pasiuni puternice, omul n-are asupra sa puterea pe care o are un bătrîn. Nu-ți cer decît să mă asculți, iar eu îți făgăduiesc să nu-ți cer nimic care să nu fie onorabil și corect. Scuză-mă dacă am vorbit mai mult decît voiam, Fernando. Bătrînețea e flecară.

— Señor, răspunse tînărul înclinîndu-se, vă dau cuvîntul meu de gentilom că începînd de azi n-o să mai aveți nici un reproș să-mi faceți, și că o să profit de nefericire astfel încît o să vă bucurați că m-a lovit.

— Bine, Fernando, zise don Ruiz, acum îți îngădui să-ți îmbrățișezi mama.

Mercedes scoase un strigăt de bucurie și întinse brațele spre fiul său.

Spectacolul unei mame strîngîndu-și fiul în brațe și plîngînd de dragoste, oricît de emoționant ar fi în ochii altora, avea fără îndoială ceva dureros pentru privirile întunecate ale lui don Ruiz, fiindcă bătrînul ieși în tăcere în acest timp, și doar Beatriz îl văzu.

De îndată ce rămase cu cele două femei, tînărul îi povesti mamei sale tot ce se petrecuse cu o zi înainte și — fără să-i pomenească însă nimic despre sentimentul ciudat pe care-l încerca pentru doña Flor — cum venise s-o viziteze noaptea pe doña Mercedes și găsise camera ocupată de frumoasa musafiră.

Atunci, doña Mercedes își conduse fiul în noua ei cameră. Camera mamei era pentru don Fernando un adevărat sanctuar. În ea, copil, adolescent, apoi tînăr, fiind, petrecuse cele mai frumoase clipe. Doar aici inima lui atît de capricioasă bătuse în voie, iar gîndurile-i atît de hoinare cutezaseră să se avînte asemeni acelor păsări care, născute într-un loc, își iau zborul într-o anumită perioadă a anului spre alte locuri necunoscute.

Acolo, întins la picioarele ei ca în zilele nevinovăției și ale tinereții, pe deplin fericit cum nu se mai simțise demult, mai mult mîndru decît rușinat, Fernando îi povesti mamei sale viața-i aventuroasă din clipa cînd fugise, pînă la întoarcerea acasă.

Pînă atunci el evitase mereu să i-o relateze cînd o văzuse deoarece un bărbat nu povestește un vis dureros atîta timp cît aceasta durează. Dar la trezire, cu cît visul a fost mai cumplit, cu atît îl povestește cu mai multă plăcere, rîzînd de nălucirea nocturnă care-l înspăimîntase.

Mercedes îl asculta pe fiu-său cu sufletul la gură, dar cînd acesta ajunse la întîlnirea cu don Iñigo și cu doña Flor ea păru și mai interesată : păli și roși de mai multe ori Fernando simți emoția ei și cînd îi vorbi de simpatia ciudată pe care o simțise văzîndu-l pe don Iñigo, îmboldul care-l împinsese spre doña Flor, ea îi astupă gura cu mîna, parcă pentru a-i cere s-o cruțe. Era vădit că e la capătul puterilor și nu mai poate îndura. Apoi, cînd îl lăsă pe fiu-său să vorbească iarăși, el îi povesti de primejdia prin care trecuse, de fuga în munți, de incendiu, de retragerea

în peșterea țigăncușei, unde fusese asediat, de soldați și, în sfîrșit, de lupta cu ursul.

După ce Fernando rosti ultimele cuvinte, doña Mercedes, se ridică palidă, clătinîndu-se și se duse să îngenuncheze într-un colț al camerei, transformat în oratoriu.

Stînd în picioare, tînărul o privea plin de respect, cînd simți o mînă așezîndu-i-se ușor pe umăr. Se întoarse ; era bătrîna lui doică.

Aceasta venise să-l anunțe că unul dintre cei mai buni prieteni, don Ramiro, venise aflînd că se întorsese, era în salon și voia să-i vorbească.

Fernando o lăsă pe maică-sa să se roage, știind că se roagă pentru el.

Don Ramiro, îmbrăcat într-un costum de dimineață minunat, îl aștepta stînd nepăsător într-un fotoliu.

Cei doi tineri care într-adevăr, odinioară fuseseră foarte apropiați și nu se mai văzuseră de trei ani, se îmbrățișară.

Apoi urmară întrebările.

Don Ramiro știa de dragostea prietenului său cu doña Estefanía, de duelul cu don Alvaro și de fuga lui Fernando după ce-și ucisese adversarul, dar aici se opreau toate informațiile pe care le avea.

De altfel, se zvonise că, după duel, don Fernando trecuse în Franța, iar apoi în Italia. Fusese văzut, se zicea, la curtea lui Francisc I și la cea a lui Lorenzo al II-lea care era foarte cunoscut prin aceea că fusese tatăl Caterinei de Medici și lăsase, după moarte, un bust al său, sculptat de Michelangelo.

Iată ce se gîndea don Ramiro.

Nimeni nu se apropiase de don Ruiz și de rege destul de mult ca să audă ce vorbiseră ; deci, chiar și cei ce-l văzură pe bătrîn în genunchi înaintea lui don Carlos crezdeau că el nu ceruse altceva decît iertare pentru uciderea lui don Alvaro.

Fernanado îl lăsă pe Ramiro să creadă astfel.

Apoi, atît din curiozitate, cît și ca să schimbe discuția, i se adresă la rîndu-i :

— Ești binevenit la noi, voiam să te vestesc.

Dar don Ramiro clătină trist din cap.

— Nu pot fi binevenit, zise el, cîtă vreme port în suflet un sentiment care, pînă acum, mi-a pricinuit mai mult necazuri decît bucurii.

Fernando își dădu seama că, spre deosebire de el, Ramiro avea inima plină și nu cerea decît să se destăinuie cu privire la sentimentele ce-i încărcau inima.

Zîmbi și-i întinse mîna.

— Dragă prietene, zise, sîntem dintre cei la care pasiunile și inima au nevoie de aer liber. Ne înăbușim în sala asta, nu vrei să-mi povestești aventurile tale pe aleea cu copaci din fața casei noastre ?

— Ba da, zise Ramiro, cu atît mai mult cu cît, discutînd cu tine, poate o s-o văd.

— Ah, replică rîzînd Fernando, *ea* locuiește aici ?

— Vino, spuse Ramiro, o să afli într-o clipă tot ce mi s-a întîmplat, dar și serviciul pe care-l aștept din partea ta.

Cei doi tineri ieșiră braț la braț și își începură plimbarea care, ca și cum s-ar fi înțeles între ei, nu depășì fațada casei.

În afară de aceasta, fiecare dintre ei privea spre ferestrele de la etajul întîi. Dar cum niciunul nu căută să afle pricina acestui gest, nu avu loc nici o explicație în răstimpul tăcerii care se lăsă între cei doi prieteni.

În sfîrșit, don Ramiro nu se mai putu stăpîni:

— Prietene Fernando, zise el, mi se pare că am venit aici, tu ca să-mi asculți mărturisirea, iar eu ca să ți-o fac.

— Așadar, dragă Ramiro, te ascult.

— Prietene, zise acesta, ce tiran crud e amorul și cum tratează ca pe niște sclave inimile asupra cărora domnește!

— Fernando zîmbi, ca un om care-i de aceeași părere.

— Și cu toate acestea, zise el, cînd ești iubit...

— Da, răspunse Ramiro, dar deși am motive să nădăjduiesc că sînt, încă mă mai îndoiesc...

— Te îndoiești, don Ramiro ? Totuși dacă îmi aduc bine aminte, cînd ne-am despărțit, în ce privește dragostea, femeile nu socoteau că modestia face parte dintre defectele pe care ți le reproșau.

— Asta fiindcă înainte de a o vedea, dragă don Fernando, n-am iubit niciodată !

— Haide, zise Fernando, povestește-mi cum ai văzut frumusețea asta minunată care a făcut din orgoliosul don Ramiro omul cel mai modest din Andaluzia.

— Ehe, prietene, așa cum vezi o floare pierdută printre frunze, sau o stea acoperită de un nor... Treceam într-o seară pe stradă în Toledo, cînd, printr-un stor întredeschis, am văzut cea mai minunată frumusețe care a bucurat

vreodată privirile bărbaților. Eram călare și m-am oprit fermecat. Fără îndoială că ea a socotit îndrăzneală ceea ce nu era decît admirație, fiindcă a închis storurile, deși eu, mut de uimire, cu mîinile împreunate, am rugat-o să nu facă asta.

— Ce crudă, zise Fernando rîzînd.

— Am rămas mai mult de o oră înaintea ferestrei nădăjduind că o să se deschidă iarăși, dar așteptarea mi-a fost zadarnică. Atunci am căutat poarta casei, dar am observat că fațada înaintea căreia mă aflam nu avea decît ferestre.

— Să fi fost o casă vrăjită ?

— Nu, fiindcă am înțeles îndată că, deoarece strada pe care trecea mera pustie și lăturalnică, poarta trebuia să fie pe altă stradă. Fără îndoială că, apărată de izolarea aceasta, frumoasa mea necunoscută deschise fereastra. De altfel, din această împrejurare am tras concluzia că nu se află nici în puterea unui părinte prea sever, nici în cea ce unui tutore gelos, de vreme ce avea libertatea de a deschide storul unei ferestre, care nu se afla decît la douăsprezece sau cincisprezece picioare distanță de pămînt. Faptul că poate fi măritată nici măcar nu mi-a trecut prin minte — părea că are abia paisprezece ani.

— Dar te cunosc, don Ramiro, zise Fernando. Nu ești sau mai bine zis, deoarece am impresia că dragostea te-a schimbat mult, nu erai bărbatul care să caute multă vreme rezolvarea unei asemenea probleme. Orice fată — acesta e un dar al naturii sau o favoare a societății — are o guvernantă, orice guvernantă are un defect, defectul are un lacăt, iar lacătul se deschide cu o cheie de aur.

— Așa credeam și eu, dragă Fernando, răspunse tînărul, dar de data aceasta mă înșelam.

— Sărmane don Ramiro, ce ghinion ai avut ! Și nici măcar n-ai putut afla cine este ?

— Ba da, pentru asta n-a trebuit să seduc nici valet, nici guvernantă. Am făcut turul cartierului și m-am pomenit într-o stradă mare și frumoasă, de cealaltă parte a casei. Casa era un adevărat palat pe strada Cavalerilor. M-am interesat la vecini și am aflat că aparținea...

— Cine, fata sau casa ?

— Pe legea mea, amîndouă ! Aparținea unui străin foarte bogat, sosit din Indii de un an sau doi, vestit ca om înțelept și drept, pe care, în virtutea acestor însușiri, cardinalul Juménez îl chemase de la Málaga unde locuia, ca

să intre în consiliul de regență. Ghicește despre cine e vorba, Fernando !

— Pe legea mea, nici gînd.

— Cu neputință !

— Uiți, dragul meu Ramiro că de doi ani sînt plecat din Spania și că nu știu ce s-a mai petrecut în acest răstimp.

— E adevărat, și neștiința asta o să mă ajute mult, mărturisesc, pentru sfîrșitul poveștii mele. Existau două căi ca să ajung la frumoasa mea necunoscută : să profit de originea și de poziția mea ca să fiu prezentată tatălui și astfel să ajung la fată, sau să pîndesc deschiderea storului aceluia prin care străbătea raza frumuseții ei, așa cum deținutul la fereastra lui zăbrelită pîndește raza de soare. Folosii prima cale. Tatăl meu, în tinerețe, îl cunoscuse pe ilustrul personaj cu care aveam de-a face. Îi scrisei și îmi răspunse. Mă primi cordial, dar eu pe fiică-sa doream s-o văd și nu pe el. Și, fie că așa i se poruncise, fie că-i plăcea liniștea, fata stătea cu încăpățînare ascunsă în camera ei. Am apelat la cea de-a doua cale, care consta în a-i surprinde o privire cînd noaptea, crezîndu-se singură, respira la fereastră aerul proaspăt și parfumat care vine dinspre Tajo. De altfel, nu-i acesta mijlocul cel mai bun și orice fată nu privește oare cu mai mare atenție un cavaler care se oprește sub balconul ei într-o noapte frumoasă, înstelată sau într-una întunecată de furtună decît pe altul ce-i este prezentat într-un budoar sau într-un salon ?

— În privința femeilor ai fost întotdeauna un mare observator, don Ramiro. Continuă, te ascult, fiindcă nu mă îndoiesc că ai izbutit.

Ramiro clătină din cap.

— Nici nu izbutii, nici nu dădui greș cu totul, zise el. De două sau trei-ori, pitit după vreun colț de zid, putui să mă ascund cu destulă dibăcie de privirea ei, ca s-o pot vedea. Dar abia mă arătam și, fără grabă, fără mînie, storul deschis se închidea din nou.

— Și prin stor, n-ai putut observa dacă ești privit în continuare ?

— Iată, mărturisesc, speranța pe care o avui vreme îndelungată. Dar într-o zi, după ce fusesem silit să lipsesc o săptămînă, găsii la întoarcere casa pustie, cu ușile și

ferestrele închise. Nici fata, nici bătrînul, nici vreo guvernantă nu se arătau afară ziua, iar noaptea nu se zărea nici o lumină, înăuntru, încît casa părea un mormînt. Mă interesai. Consiliul de regență fusese dizolvat la sosirea în Spania a regelui don Carlos, care se apropia de Toledo, iar tatăl infantei mele se întorsese la Málaga. O urmai acolo, dar aș fi urmat-o pînă la capătul lumii. Reîncepui aceleași tentative, însă nădăjduiesc cu mai mult succes. La început, ea se retrase cu mai puțină grabă și-i putui adesea cîteva cuvinte ; apoi îi aruncai înainte buchetele pe balcon. Mai întîi ea le dădu împinse cu piciorul, fără să pară că le dă atenție, apoi, în sfîrșit, le adună. O dată sau de două ori chiar răspunse la întrebările mele, dar parcă zăpăcită de bunăvoința ei, înspăimîntată de sunetul propriului său glas, se trăgea îndată, iar cuvintele ce le rostea erau mai curînd asemeni fulgerului care face noaptea să fie mai întunecoasă, decît aurorei dinainte de revărsatul zorilor.

— Și lucrurile au continuat astfel ? întrebă don Fernando.

— Pînă în clipa cînd tatăl ei primi din partea regelui ordinul de a veni la Granada.

— O, sărmane don Ramiro ! zise rîzînd Fernando. Într-o bună dimineață ai găsit casa de la Málaga închisă ca aceea de la Toledo ?

— Nu, nu. De data aceasta, ea îmi făcu favoarea să-mi spună ora plecării și pe ce drum o să meargă ; încît, în loc s-o urmeze, hotărîi să i-o iau înainte, ceea ce de altfel, îmi oferea un avantaj : la fiecare oprire pe care urma s-o facă, avea să-și aducă amnite de mine ; fiecare cameră în care trebuia să se oprească, avea să-i vorbească de mine. Mă făcui curier, dar curier al dragostei.

— Ah, zise Fernando, fără ca Ramiro, absorbit de propria-i povestire, să observe vreo schimbare în glasul prietenului său, în timpul ultimelor cuvinte pe care le rostise.

— Da, nu se găsește în hanurile noastre nevoiașe ; ei bine, eu comandam masa. Știam parfumul pe care-l preferă — eu îl port la gît într-un flaconaș de aur — și-l ardeam pe culoarele pe care trebuia să le traverseze, în camera unde trebuia să stea. Îi știam florile favorite și de la Málaga la Granada n-a mers decît pe flori.

— Și cum poate avea nevoie un cavaler atît de curtenitor ca don Ramiro de ajutorul unui prieten, de vreme ce are el însuși atîtea resurse ? întrebă Fernando cu glas tot mai schimbat.

— Dragă Fernando, întîmplarea, ba nu, mă înșel, providența a combinat două evenimente care, dacă nu mi se întîmplă vreo catastrofă neprevăzută, trebuie să mă conducă direct la fericire.

— Și care sînt evenimentele astea ? întrebă Fernando trecîndu-și mîna pe frunte ca să-și șteargă sudoarea care o acoperise.

— Tatăl celei pe care o iubesc e prietenul tatălui tău, iar tu, dragă Fernando, ai sosit azi-dimineață ca un înger salvator.

— Da, și ?

— Tatăl tău a oferit ospitalitate...

— Deci, întrebă Fernando cuprins de gelozie, cea pe care o iubești...

— Cum, nu ghicești, dragă prietene ?

Fernando îl respinse pe cel care-l chema astfel, într-un mod atît de nepotrivit.

— Nu ghicesc nimic, zise el întunecat, trebuie să-mi spui totul. Cum o cheamă pe iubita domniei tale, don Ramiro ?

— E nevoie să-ți spun numele soarelui, cînd îi simți căldura și ești orbit de razele lui ? Ridică privirea, don Fernando și îndură, dacă poți, vederea astrului care-mi arde inima.

Don Fernando ridică privirea și o văzu pe doña Flor stînd aplecată pe balcon și privindu-l cu un zîmbet blînd. Apoi, parcă n-ar fi așteptat decît clipa în care să fie văzută și să schimbe o privire rapidă cu el, fata se trase iute înapoi și se auzi zgomotul ferestrei care se închidea.

Cu toate acestea, fereastra nu se închise destul de repede și fata aruncă o floare.

Floarea era o anemonă.

Cei doi tineri se avîntară în același timp să ridice floarea căzută din întîmplare sau cu voie din mîna fetei.

Don Fernando, aflîndu-se mai aproape de fereastră, fu acela ce o ridică.

— Mulțumesc, dragă Fernando, zise Ramiro întinzînd mîna spre prietenul său, dă-mi-o.

— De ce să ți-o dau ? întrebă Fernando.

— Pentru că mi se pare că pentru mine a lăsat-o să cadă.

— Cine-ți spune asta ?

— Nimeni, dar cine spune că nu-i așa ?

— Cineva care poate că nu s-ar teme să ți-o spună în față.

— Cine ?

— Eu !

Don Ramiro îl privi uluit pe don Fernando și abia atunci își dădu seama de paloarea lui și de tremurul convulsiv al buzelor acestuia.

— Domnia ta ? zise el dîndu-se înapoi cu un pas. De ce ?

— Fiindcă pe aceea pe care o iubești, o iubesc și eu !

— O iubești pe doña Flor ! strigă don Ramiro.

— O iubesc ! repetă don Fernando.

— Unde ai văzut-o și cînd ai văzut-o ? întrebă Ramiro, pălind și el.

— Ce te interesează ?

— Dar o iubesc de doi ani !

— Poate că eu o iubesc doar de două zile, dar dacă în aceste două zile am făcut mai mult ca domnia ta în doi ani ?

— Dovedește-mi ce spui, don Fernando, că de nu voi spune sus și tare că, din orgoliu, ai pătat reputația unei fete.

— Mi-ai spus că ai călătorit înaintea ei, nu-i așa, de la Málaga la Granada.

— Așa am spus.

— Ai trecut pe la hanul *La Regele maur* ?

— Chiar m-am oprit acolo.

— Ai comandat un prînz pentru don Iñigo și fiică-sa, ai ars mirodenii și, ai lăsat acolo un buchet ?

— Da.

— În buchet era o anemonă ?

— Da, și ?

— Anemona asta mi-a dat-o mie.

— Ți-a dat-o cu mîna ei ?

— Mi-a dat-o ! Iat-o aici la inima mea, unde s-a ofilit, cum se va ofili și cealaltă.

— Anemona asta ai luat-o, ai smuls-o din buchet, fără să știe ea, sau ai smuls-o de pe drum, unde a lăsat-o ea să cadă din nebăgare de seamă. Mărturisește și te iert.

— În primul rînd n-aș accepta iertarea decît din partea lui Dumnezeu și a regelui, răspunse cu mîndrie tînărul. Cît despre floare, ea mi-a dat-o.

— Minți, don Fernando! Și așa cum ai furat prima floare, tot așa ai furat-o și pe a doua!

Don Fernando scoase un strigăt de mînie și, trăgînd spada cu mîna dreaptă, zise, în timp ce arunca la picioarele lui don Ramiro floarea proaspătă și cea ofilită:

— Bine, fie. Dăruite sau furate, iată-le pe amîndouă jos. Cel care peste cinci minute va mai trăi le va culege.

— Foarte bine! zise don Ramiro făcînd un pas înapoi și trăgîndu-și, la rîndu-i, spada din teacă. Asta-i un tîrg care-mi place!

Apoi se adresă gentilomilor ce se plimbau prin piață și care, văzînd spadele trase din teacă, se îndreptau într-acolo:

— Domnilor, veniți vă rog, ca să nu ne batem fără martori, și dacă don Fernando mă ucide, cel puțin să nu se spună că m-a asasinat, cum s-a spus că l-a asasinat pe don Alvaro.

— Fie, să vină, zise don Fernando, fiindcă jur, don Ramiro, că ceea ce o să vadă, merită să fie văzut!

Și cei doi tineri, la cinci, pași distanță unul de altul, cu vîrful spadei îndreptat spre pămînt, așteptară să se formeze un cerc în jurul lor.

Apoi, după ce se formă cercul, un glas rosti:

— Începeți, domnilor.

Nici apa, cînd se rupe din dig, nu năvălește mai repede decît se năpustiră cei doi tineri unul spre celălalt. În acea clipă, dinapoia stropurilor se auzi un țipăt care, deși îi făcu pe cei doi juptători combatanți să ridice capul, nu numai că nu opri lupta, dar păru să nu aibă alt rezultat decît o sporire a înflăcărării.

Don Fernando și don Ramiro erau doi tineri dintre cei mai curajoși și mai îndemînatici gentilomi. În ambele privințe, nici unul, nici celălalt nu aveau rival în Andaluzia, și ca să întîlnească o împotrivire serioasă ar fi trebuit să lupte între ei.

Astfel că, așa cum făgăduise don Fernondo, ceea ce priveau gentilomii merita să fie văzut.

Într-adevăr, cele două spade se încrucișară cu o iuțeală și o înverșunare care te-ar fi putut face să crezi pentru o clipă că oțelul din care ieșeau scîntei era însuflețit de aceleași pasiuni ca și bărbații care-l mînuiau. Toate resursele artei, îndemînării, forței, fură folosite în timpul celor cîteva minue cît dură acest prim asalt, fără ca vreunul dintre cei doi adversari, nemișcați asemeni copacilor la umbra cărora luptau să facă vreun singur pas înapoi. Aproape ai fi zis că primejdia dispăruse, iar spectatorii priveau lupta, oricît de înverșunată ar fi fost, de parcă ar fi privit un asalt de floretă, într-o sală de arme. Apoi e adevărat că luptele acestea țineau de moravurile vremii, și că puține zile treceau fără un spectacol asemănător celui pe care-l dădeau Fernando și Ramiro. Urmă o scurtă pauză. Fiecare voia doar un răgaz, atît cît să-și tragă fletul și, în pofida strigătelor : „Mai zăboviți ! Mai zăboviți", pe care-l repetau spectatorii, cei doi adevrsari se aruncară unul asupra celuilalt cu o nouă furie. Dar de data aceasta, abia se încrucișaseră spadele, că se auzi un glas răgușit rostind aceste cuvinte :

— Oprește, don Fernando ! Oprește, don Romiro !

Toate captele se întoarseră spre locul de unde se auzea glasul.

— Don Ruiz de Torrillas ! strigară spectatorii dîndu-se în lături.

Și în același timp, don Ruiz se pomeni în mijlocul cercului, chiar lîngă fiul său.

Prevenit, fără îndoială de dona Flor, venea în fugă să-i despartă pe combatanți.

— Opriți-vă ! repetă cu glas poruncitor.

— Tata ! murmură Fernando nerăbdător.

— Señor ! zise Ramiro respectuos.

— N-am porunci să-i dau lui don Ramiro, zise bătrînul. Dar tu, don Fernando, ești fiul meu și îți spun : „Oprește-te !"

— Opriți-vă, señores, repetă toți cei defață.

— Cum, nefericitule, strigă don Ruiz cu mîinile împreunate nu-ți poți înfrînge funestele pasiuni ? De ieri ești grațiat pentru un duel, iar astăzi săvîrșește aceeași crimă ?

— Tată ,tată, te rog lasă-mă să lupt ! murmură don Fernando.

— Aici în stradă, la lumina zilei ! strigă don Ruiz frîngîndu-și mîinile.

— De ce nu ? Aici în stradă, la lumina zilei s-a comis jignirea. Ei au fost martori ai insultei, să fie și martori ai răzbunării !

— Vîră-ți spada în teacă, don Fernando !

— În gardă, don Ramiro ! în gardă !

— Deci nu-mi dai ascultare ?

— Crezi că voi îngădui să-mi fie pătată de domnia ta cinstea pe care mi-ai dăruit-o, după cum tatăl domniei tale a primit-o la rîndu-i de la strămoșii lui ?

— Să dea Domnul să fi păstrat măcar o scînteie din cinstea pe care ți-am dăruit-o eu !

Apoi, adresîndu-se lui don Ramiro.

— Don Ramiro, zise bătrînul, întrucît fiul meu nu are nici un respect pentru părul alb și mîinile tremurătoare că-l imploră, deși părul alb e al unui părinte, ascultă-mă domnia ta și dă pilda aceasta celor care ne înconjoară cu un străin să-mi arate mai mult respect decît propriu-mi fiu.

— Da, da, ziseră spectatorii, ascultați-l, don Ramiro.

Don Ramiro făcu un pas înapoi, plecă spada și salută.

— Ați făcut bine apelînd la mine, don Ruiz, zise el, ați făcut bine bizuiți-vă pe mine, domnilor. Pămîntul e mare, muntele e solitar, o să-mi întîlnesc adevrsaul în alt loc.

— Ahi strigă don Fernando, iată într-adevăr, ce înseamnă să-ți ascunzi cu dibăcie frica !

Don Ramiro care își vîrîse la loc spada în teacă și făcuse doi pași înapoi, dintr-un singur salt fu în gardă, cu ea în mînă.

— Mie, zise el, să-mi fie frică ?

Cavalerii murmurară, dezaprobîndu-l în mod vădit, pe Fernando, iar doi dintre cei mai în vîrstă sau cei mai înțelepți, făcură un gest ca să intervină între adversari.

Însă don Ruiz, cu un gest al mîini, îi rugă să se îndepărteze.

Cei doi gentilomi ascultară în tăcere.

Se auzi din nou zăngănitul spadelor.

Don Ruiz se apropie cu un pas de fiul său.

Fernando, cu dinții strînși, palid de mînie, cu privirea înflăcărată își ataca adevrasrul cu o violență care pe un altul, mai puțin sigur de mîna lui, l-ar fi făcut să fie înfrînt.

— Smintitule, zise bătrînul, vezi că un străin mă respectă și mă ascultă, iar tu nu-mi dai ascultare, mă înfrunți ?

Și ridică bastonul pe care-l ținea în mînă :

— Pe legea mea, strigă el, cu o înflăcărare care făcea să-i strălucească în privire flacăra tinereții, nu știu că mă împiedică să te învăț în public care ți-e datoria !

Fără să-și desprindă spada de cea a devrsarului Fernando se întoarse pe jumătate.

Îl văzu pe taică-său cu bastonul ridicat și din palid cum era se împurpură. Expresia feței bătrînului trăda un sentiment apropiat de ură, iar chipul lui Fernando la fel. Puteai spune că, dacă din imprudență ar fi trecut printre fulgerele privirilor lor, ai fi căzut trăznit.

— Bagă de seamă, tată ! zise tînărul cu glas tremurător, clătinînd din cap.

— Sabia în teacă ! repetă don Ruiz.

— Lasă mai întîi jos bastonul, tată !

— Mai întîi ascultă, nefericitule, cînd îți poruncesc să asculți !

— Tată, șopti Fernando din nou palid ca un mort, nu mă mai amenința cu bastonul, că de nu, pe legea mea, pot săvîrși o faptă necugetată.

Apoi întorcîndu-se spre don Ramiro :

— Nu pleca, don Ramiro, zise el. Pot înfrunta în același timp bastonul unui bătrîn și spada unui înfumurat.

— Vedeți ,domnilor ! strigă don Ramiro. Ce trebuie să fac ?

— Faceți după cum vă îndeamnă curajul domniei voastre și jignirea care socotiți că vi s-a adus, don Ramiro, ziseră cavalerii îndepărtîndu-se și renunțînd să se mai opună urmărilor luptei.

— Nerecunoscătorule și ticălosule ! strigă don Ruiz continuînd să țină bastonul ridicat asupra capului lui Fernando, nu poți învăța de la adversarul tău cum trebuie să se poarte un fiu cu părintele lui ?

— Nu răspunse acesta, fiindcă adevrsarul meu a cedat din lașitate și nu socotesc că lașitatea face parte dintre virtuți.

— Cel care spune sau gîndește că sînt laș...

— Minte, don Ramiro, îl întrerupse bătrînul, asta trebuie s-o spun eu, nu domnia ta.

— Dar nu mai terminăm odată ? strigă Fernando cu mînia cu care răspundea animalelor cînd lupta împotriva lor.

— Pentru ultima oară, ticălosule, n-ai de gînd să mă asculți ? Nu-ți vîri sabia în teacă ? insistă don Ruiz mai amenințător ca oricînd.

Și toți înțeleseră că dacă don Fernando nu-i dă ascultare, în clipa următoare bastonul infamant avea să se abată asupra lui.

Dar uite ca gîndul, Fernando cu dosul palmei stîngi îl dădu în lături pe don Ruiz și în același timp, cu o fentă îndemînatică străpunse complet brațul lui don Ramiro, care făcuse prea tîrziu parada.

Don Ramiro rămase în picioare, dar bătrînul căzu, atît de violentă fusese lovitura primită în plină față.

Privitorii scoaseră un strigăt de groază : fiul își pălmuise tatăl.

— Loc, faceți loc ! urlă don Fernando repezindu-se la cele două flori pe care le culcase, și le ascunse la sîn.

— Cerul să te pedepsească, nemernicule ! strigă don Ruiz încercînd să se rdice. Da, cerul, în lipsa oamenilor, deoarece cauza unui părinte jignit este cauza cerului !

— La moarte ! strigară cavalerii într-un glas, la moarte fiul ticălos care și-a lovit părintele !

Și trăgînd spadele îl înconjură pe don Fernando.

Vreme de o clipă se auzi zăngănitul a zece spade împotriva uneia singure, apoi, așa cum se vede uneori mistrețul făcîndu-și loc printre cîini nepuntincioși, așa își făcu loc Fernando printre cavaleri.

Trecu pe lîngă don Ruiz aruncîndu-i o privire în care se deslușea mai multă ură decît remușcare și se făcu nevăzut pe una dintre străduțele ce duc spre Zacatin.

13

Blestemul

Spectatorii acestei scene în care fiecare devenise, în cele din urmă actor, rămăseseră zdrobiți.

Doar don Ramiro înfășurîndu-și în mantie brațul drept însîngerat înaintă spre bătrîn întinzîndu-i mîna stîngă.

— Señor, zise el, o să-mi faceți cinstea să primiți spijinul mîinii mele ca să vă ridicați ?

Don Ruiz apucă mîna lui don Ramiro, ridicîndu-se cu greu :

— O, fiu nerecunoscător ! Fiu denaturat ! strigă el întinzînd mîna în direcția în care se făcuse nevăzut don Fernando, răzbunarea cerului să te urmărească oriunde o să fugi ! Fie ca mîna ta care a pătat cinstea părului meu alb și mi-a însîngerat fața să fie neputincioasă să te apere, și să te răzbune împotriva spadelor acestora străine care s-au ridicat să mă apere ! Iar Cel de sus văzîndu-ți sacrilegiul să-ți ia aerul pe care-l respiri, pămîntul care te poartă și lumina care te luminează !

— Domnule, zise respectuos unul dintre cavaleri apropiindu-se de don Ruiz, iată pălăria domniei voastre.

— Domnule, spune altul apropiindu-se cu același respect, îmi îngăduiți să vă închei mantia cu agrafa ?

— Domnule, spuse al treilea, iată bastonul domniei voastre.

La aceste cuvinte, don Ruiz păru să iasă din starea de toropeală.

— Bastonul ? repetă el. La ce mi-ar putea sluji ? O spadă mi-ar trebui. O, Cid Campeador * iată cît de mult ne-am schimbat de cînd marele tău suflet s-a înălțat la

* Cid Campeador (Rodrigo Díaz de Bivar 1043—1088), cavaler spaniol ce s-a distins în luptele împotriva maurilor. Personificare a cavalerismului spaniol, el este eroul unui mare număr de opere literare, dintre care cele mai cunoscute sînt : *Cantar de mio Cid*, baladele din *Romancero* și tragedia omonimă a lui Corneille *(n. tr.)*.

cer ! Pe vremea ta fiii răzbunau insultele străinilor la adresa părinților lor, astăzi străinii sînt cei ce răzbună injuriile primite de părinți din partea fiilor !

Apoi întorcîndu-se spre cavalerul care-i dădea bastonul :

— Bine, dați-mi-l, zise el. Un ultragiu pe care l-a făcut mîna trebuie pedepsit cu bastonul. Deci o să mă răzbun cu bastonul pe tine, Fernando. Dar mă înșel singur : cum ar putea să mă răzbune bastonul de vreme ce, de îndată ce-l am în mînă, îmi slujește nu să lovesc, ci să mă sprijin în el ? Cum m-aș putea răzbuna, dacă instrumentul răzbunării neputîndu-l atinge pe cel urmărit nu-mi slujește decît să lovesc pămîntul parcă pentru a-i spune : „Pămîntule, deschide-i bătrînului meu stăpîn poarta mormîntului !"

— Domnule, liniștiți-vă, zise unul dintre spectatori, iat-o pe doña Mercedes, soția domniei voastre, care vine în grabă, urmată de o fată frumoasă ca un înger.

Don Ruiz se întoarse și aruncă spre doña Mercedes o asemenea privire, încît aceasta se opri și se sprijini clătinîndu-se de brațul donei Flor, care era frumoasă ca un înger, după cum spusese cavalerul, dar palidă ca o statuie.

— Ce este, domnule ? îl întrebă ea pe don Ruiz. Ce s-a întîmplat ?

— S-a întîmplat, doamnă, strigă don Ruiz care în prezența soției sale părea cuprins de un nou val de mînie, că fiul domniei voastre m-a lovit în obraz ! S-a întîmplat că sîngele a țîșnit sub mîna celui ce mă numește tată și, căzînd din lovitura primită, nu el, ci don Ramiro mi-a întins mîna să mă ridic ! Mulțumiți-i lui don Ramiro, doamnă, care a întins mîna soțului domniei voastre, culcat la pămînt de mîna fiului domniei voastre.

— Liniștiți-vă, liniștiți-vă, domnule ? se rugă doña Mercedes și priviți cîtă lume ne înconjoară !

— Să vină ! Să se apropie, fiindcă vine să-mi ia apărarea ! Veniți cu toții ! strigă don Ruiz. Să afle fiecare de la mine însumi că sînt un ticălos pălmuit ! Da, priviți-mă, voi bărbați, și tremurați că aveți fii ! Priviți-mă, voi femei, și tremurați la gîndul că aduceți pe lume copii care îi pălmuiesc pe soții voștri ca să-i răsplătească pentru douăzeci și cinci de ani de sacrificii, de griji, de dureri ! Am cerut dreptate Celui de sus, vă cer și vouă și, dacă nu-mi

spuneți în clipa asta că-mi faceți voi deptate, o să-i cer regelui să-mi facă !

Spectatorii îngroziți rămaseseră muți în fața acestei desperări.

— Deci nici voi, strigă don Ruiz, nu vreți să-mi faceți dreptate ! atunci mă duc la rege. Rege don Carlos ! Rege don Carlos ! Fă-mi dreptate !

— Cine-l cheamă pe regele don Carlos ? întrebă un glas, cine-i cere să-i facă dreptate ? Iată-l.

Privitorii se dădură în lături de îndată și, pe drumul deschis, se văzu înaintînd îmbrăcat într-un simplu costum de cavaler, un tînăr a cărui față palidă era ascunsă sub borurile mari ale unei pălării și care purta o mantie de culoare închisă.

În urma lui, îmbrăcat într-un costum la fel de simplu, mergea marele judecător.

— Regele ! strigară privitorii.

— Regele ! rosti dona Mercedes pălind.

— Regele ! repetă don Ruiz cu un accent de izbîndă.

Un cerc mare se formă îndată, în centrul căruia rămaseră doar regele, don Iñigo, don Ruiz și doña Mercedes, ce se sprijinea de brațul doñei Flor.

— Cine cerea dreptate ? întrebă regele.

— Eu, Sire, răspunse don Ruiz.

Regele îl privi.

— Ah, tot tu ești ? Ieri îmi cereai să iert, astăzi ceri dreptate ! Deci mereu ceri cîte ceva.

— Da, Sire, și de data aceasta n-o las pe Majestatea voastră pînă nu-mi va acorda ceea ce-i cer.

— Dacă ceea ce îmi ceri e drept, răspunse regele, o să dobîndești cu ușurință.

— Majestatea voastră o să judece, zise don Riuz.

Don Iñigo făcu un semn ca lumea să se dea în lături, astfel ca plîngerea să fie auzită doar de rege.

— Nu, nu, spuse don Ruiz, trebuie să audă toată lumea ce o să spun, pentru ca după ce voi fi sfîrșit să confirme că acesta e adevărul.

— Stați aici și ascultați cu toții, zise regele.

— Sire, întrebă don Ruiz, e adevărat că ați interzis duelul în statele domniei voastre ?

— E adevărat, și chiar azi dimineață i-am poruncit lui don Iñigo să-i urmărească pe dueliști fără întrerupere și fără milă.

— Ei bine, Sire, aici, în locul acesta mai înainte, sub ferestrele casei mele, înconjurați de un cerc de cavaleri, doi tineri se duelau.

— Pînă acum, zise regele, mi se părea că pentru încălcarea edictelor regale se caută un loc mai dosnic, unde izolarea putea cel puțin lăsa crimei șansa de a nu fi descoperită.

— Tinerii aceștia, Sire, își aleseseră pentru cearta lor lumina zilei și piața cea mai frecventată din Granada.

— Auziți, don Iñigo ? zise regele întorcîndu-se pe jumătate spre acesta.

— Doamne, șopti doña Mercedes.

—Doamnă, întrebă doña Flor, o să-și denunțe fiul ?

— Motivul certei lor nu contează ! continuă don Riuz îndreptînd spre marele judecător o privire ce arăta limpede că pentru onoarea familiei păstra taina, nu-l știu și nici nu vreau să-l știu. Ceea ce știu e că înaintea porții mele doi cavaleri se înfruntau aprig.

Don Carlos încruntă sprîncenele.

— Și domnia ta n-ai ieșit ? întrebă el. N-ai aruncat între spadele acelor tineri smintiți greutatea numelui și autoritatea vîrstei domniei tale ? În cazul acesta ești la fel de vinovat ca și ei, fiindcă cel ce ajută într-un duel sau nu se împotrivește desfășurării lui este complice.

— Am ieșit, Sire și am înaintat spunîndu-le celor doi tineri să-și vîre spada în teacă. Unul dintre ei mi-a dat ascultare.

— Asta-i bine, zise regele, el o să primească o pedeapsă mai blîndă ; dar celălalt ?

— Celălalt a refuzat să-mi dea ascultare, Sire, a continuat să-și provoace adversarul și, prin insulte, l-a silit pe acesta care-și vîrîse spada în teacă, să o scoată din nou, și lupta a continuat.

— Auziți, don Iñigo ? În pofida observațiilor lui don Ruiz, lupta a continuat.

Apoi întorcîndu-se spre bătrîn :

— Și atunci ce ați făcut, don Ruiz ? întrebă regele.

— Sire, după ce am rugat, am amenințat, după ce am amenințat am ridicat bastonul.

— Și ce s-a întîmplat ?

— Cel ce s-a retras prima oară, s-a retras și a doua oară.

— Iar celălalt ?

— Celălalt, sire, mi-a dat o palmă în plin obraz !

— Un tînăr a pălmuit un bătrîn, un *rico hombre,* pe don Ruiz ?

Şi don Carlos privi întrebător spre spectatori, parcă aşteptînd ca unul dintre ei să dezmintă spusele lui don Ruiz.

Dar toţi tăcură şi în mijlocul tăcerii nu se mai auziră decît suspinele stăpînite ale doñei Flor şi hohotele de plîns înăbuşite ale doñei Mercedes.

Continuă, îi zise regele lui don Ruiz.

— Sire, ce pedeapsă merită un tînăr care a dat o palmă unui bătrîn.

— Dacă e om de rînd — biciul în piaţa publică şi un loc pe galerele mele între un turc şi un maur din Tunis. Dacă e nobil, merită închisoarea pe viaţă şi degradarea publică.

— Dar, întrebă cu o înfăţişare întunecată don Ruiz, dacă acela care a dat palma e fiul, iar cel ce a primit-o — tatăl ?

— Cum spui, bătrîne ? Nu, înţeleg bine spaniola, cred că n-am auzit bine.

Don Ruiz repetă rostind rar şi fiecare cuvînt avu un ecou dureros în inima celor două femei :

— Dar dacă acela care a dat palma e fiul, iar cel ce a primit-o — tatăl ?

Un murmur se auzi printre privitori.

Regele se dădu înapoi cu un pas şi-l privi pe bătrîn cu o expresie de îndoială.

— Cu neputinţă, spuse el.

— Sire, zise don Ruiz punînd un genunchi în pămînt, v-am cerut iertare pentru fiul meu ucigaş şi tîlhar ! Acum vă cer dreptate împotriva copilului care a ridicat mîna asupra tatălui său !

— Vai, don Ruiz ! strigă don Carlos ieşind pentru o clipă din seninătatea rece în care se închidea. Ştii că îmi ceri moartea fiului domniei tale ?

— Nu ştiu, Sire, cum se pedepseşte în Spania o astfel de crimă, fiindcă neavînd precedent, pesemne că n-o să aibă nici imitatori. Dar iată ce spun eu : Încălcînd porunca sfîntă, prima după cele ale Bisericii, fiul meu Fernando a îndrăznit să mă lovească în obraz ! Întrucît nu mă pot răzbuna eu însumi, depun plîngere împotriva crimin

lui, iar dacă refuzați să-mi faceți dreptate, Sire, ascultați cum își amenință propriul rege un părinte jignit, mă adresez lui Dumnezeu !

Și adăugă ridicîndu-se :

— Sire, m-ați ascultat, acum chestiunea nu mă mai privește pe mine, ci pe domnia voastră.

Și se retrase pe drumul pe care i-l deschideau privitorii tăcuți, fiecare descoperindu-se și înclinîndu-se înaintea acestui părinte jignit.

Mercedes văzînd că don Ruiz trece prin fața ei fără s-o privească și fără să-i adreseze vreun cuvînt, leșină în brațele lui Flor.

Don Carlos aruncă spre grupul privitorilor îndurerați una dintre acele priviri piezișe ce-i erau caracteristice, apoi se întoarse spre don Iñigo care era palid și tremura de parcă el ar fi fost cel acuzat :

— Don Iñigo, zise regele.

— Da, Sire.

— Femeia aceea nu e maică-sa ? întrebă don Carlos arătînd-o peste umăr pe Mercedes.

— Ba da, Sire, bîigui don Iñigo.

— Bine.

Apoi, după o pauză :

— Fiindcă ești marele meu judecător, chestiunea aceasta te privește. Recurge la toate mijloacele care-ți stau la dispoziție și să nu te înfățișezi înaintea mea decît atunci cînd vinovatul va fi arestat.

— Sire, răspunse don Iñigo, fiți sigur că o să fac tot ce-mi stă în putință.

— Fă și cît mai repede, deoarece chestiunea asta mă interesează mai mult decît gîndești.

— De ce, Sire ? întrebă marele judecător cu glas tulburat.

— Fiindcă, gîndindu-mă la ce s-a întîmplat, nu știu să existe în istorie alt rege căruia să i se fi înfățișat o astfel de plîngere.

Și se îndepărtă grav și gînditor, șoptind :

— Ce-o vrea să însemne asta, Doamne ? Un fiu, și-a pălmuit tatăl !

Regele cerea Celui de sus explicația unei taine a cărei deslegare nu i-o puteau da oamenii.

Cît despre don Iñigo, el rămase pe loc, în picioare, nemișcat, parcă împietrit.

14

Rîul și torentul

Există vieți predestinate. Unele curg cu încetineala și maiestatea marilor fluvii care, asemeni rîurilor Missisipi și Amazon, străbat o mie de leghe de cîmpie între izvor și mare, purtînd pe unde vapoare mari ca niște orașe, încărcate cu atît de mulți pasageri, încît ar fi de-ajuns să întemeieze o colonie.

Celelalte, care izvorăsc din munții cei mai înalți, năvălesc în cascade, țîșnesc în cataracte, în torente și după ce străbat doar zece, cincisprezece leghe, se varsă în vreun fluviu sau lac care le soarbe și în care, tot ce mai pot face o bucată de vreme e să agite și să tulbure apele cu care s-au amestecat.

Pentru ca un călător să le urmeze pe cele dintîi în toate amănuntele, să le descrie malurile, să le cunoască împrejurimile are nevoie de săptămîni, de luni, de ani. Pentru celelalte îi trebuie abia cîteva zile. Izvorul devenit cascadă, apoi cataractă, apoi torent se naște și moare pe o distanță de zece leghe și pe durata unei săptămîni.

Numai că, în acest răstimp, drumețul care a mers de-a lungul malurilor torentului a înmagazinat poate mai multe emoții decît cel care, vreme de un an a mers de-a lungul malurilor rîului.

Povestirea pe care o înfățișăm cititorilor aparține cascadelor, cataractelor și torentelor : de la prima pagină evenimentele se precipită, țîșnesc înspumate și se rostogolesc vuind pînă la ultima.

Pentru cei purtați de mîna divină toate regulile mișcării sînt intervertite, și cînd au ajuns la capăt li se pare că au străbătut drumul nu la pas, nici călare, sau cu trăsura, ci în vreo mașină fantastică ce merge pe cîmpii, prin sate, orașe ca o locomotivă, făcînd zgomot și scoțînd foc, sau în vreun balon ce se leagănă atît de repede în aer, încît cîmpiile, satele, orașele se fac nevăzute ca niște

puncte, pierdute în spațiul uriaș, astfel încît chiar și pe cei mai tari îi cuprinde amețeala, iar piepturile tuturor simt o apăsare.

Aici am ajuns și noi, adică la două treimi ale drumului cumplit și, în afara acelui conducător calm, numit don Carlos, care sub numele de Carol Quintul se va pleca asupra catastrofelor publice, așa cum se pleacă acum asupra unora personale, fiecare părăsise sau avea să părăsească tulburat și ametit locul unde se petrecuseră ultimele întîmplări pe care le-am povestit.

L-am văzut pe Fernando îndepărtîndu-se primul, pe don Ruiz blestemîndu-și fiul, amenințîndu-și regele, chemîndu-l în ajutor pe Dumnezeu, apoi plecînd și el. În sfîrșit, pe rege, mereu calm, dar mai întunecat decît de obicei la această idee cumplită că, sub domnia lui, un fiu săvîrșise crima, necunoscută pînă atunci, de a da o palmă tatălui său. Regele urca în pas domol spre Alhambra, unde se întoarcea după ce vizitase închisorile împreună cu marele judecător.

Singurii actori interesați de scena ce avusese loc și rămăseseră încă în picioare, parcă împietriți în mijlocul mulțimii ale cărei priviri se îndreptau spre ei cu mirare și durere erau Mercedes, aproape leșinată pe umărul lui Flor și don Iñigo, nemișcat, parcă fulgerat de vorbele regelui : „Să nu te înfățișezi înaintea mea decît atunci cînd vinovatul va fi arestat".

Trebuia deci să-l aștepte pe bărbatul acela față de care nutrea o simpatie atît de profundă, pentru care ceruse o dată cu atîta insistență iertarea, fără s-o capete, pe cînd tînărul nu se făcea vinovat decît de delicte împotriva oamenilor, și a cărui pedeapsă avea să fie cu siguranță alta, acum cînd săvîrșise un sacrilegiu ce-l jignea pe Dumnezeu. De n-o s-o facă, o să fie nesupus el însuși, complice la una dintre cele mai mari crime săvîrșite vreodată la adresa bunei-cuviințe omenești și urma să nu se mai înfățișeze niciodată înaintea regelui.

Poate că în inima lui înclina spre această din urmă cale, deoarece amînînd pe mai tîrziu ordinele în vederea arestării lui Fernando, se grăbi să se îndrepte spre casă, dorind să dea doñei Mercedes îngrijirile pe care le impunea starea ei.

Trebuia s-o conducă acasă, dar ciudat ! Cînd don Iñigo, viguros ca un tînăr se apropie de mama lui Fernando cu

intenţia de a o conduce în braţe pînă la casa ei, doña Mercedes, la zgomotul paşilor lui, tresări şi deschise ochii cuprinsă de un sentiment aproape asemănător groazei :

— Nu, nu, zise ea, nu domnia Ta ! Nu domnia ta ! Iar don Iñigo se încovoie sub repulsia aceasta ciudată şi se duse s-o caute pe doica lui Fernando şi pe un bătrîn slujitor care fusese scutierul lui don Ruiz în timpul războaielor cu maurii, în timp ce doña Flor, mirată la culme, şopti :

— De ce nu tatăl meu, doamnă ?

Însă doña Mercedes, închizînd ochii şi recăpătîndu-şi puterile, deşi părea tot leşinată, începu, condusă de doña Flor, să meargă spre casă, astfel aproape ajunsese în prag, cînd cei doi ieşiră venindu-i în ajutor.

Doña Flor voi să intre cu doña Mercedes, dar la uşă taică-său o opri :

— Intrăm pentru ultima oară în casa aceasta, zise el. Ia-ţi rămas bun de la doña Mercedes şi vino cu mine.

— Să-mi iau rămas bun ? Intrăm pentru ultima oară în casa aceasta ? Dar de ce, tată ?

— Pot locui la femeia pe al cărei fiu îl voi trimite la moarte ?

— Să-l trimiţi la moarte pe don Fernando ! strigă fata pălind. Crezi că regele o să-l condamne la moarte ?

— Dacă ar fi existat o pedeapsă mai aspră decît moartea, la ea l-ar fi condamnat pe Fernando.

— Tată, nu te poţi duce să-l cauţi pe don Ruiz, prietenul tău, şi să-l înduplecî ?

— Nu pot.

— Doña Mercedes nu se poate duce la soţul ei să-l determine să-şi retragă plîngerea ?

Don Iñigo clătină din cap.

— Nu poate.

— O, Doamne, strigă fata repezindu-se în casă, o să vorbesc unei inimi de mamă şi nădăjduiesc că inima asta o să găsească o cale să-şi salveze fiul !

Şi se repezi în casă.

Doña Mercedes se afla în aceeaşi sală unde o oră înainte stătea în picioare în faţa fiului său apăsîndu-şi cu mîna inima care bătea bucuroasă. De data aceasta îşi apăsa inima să nu se rupă de durere.

— Mamă, zise Flor, deci nu există nici o cale ca să-l salvăm pe don Fernando ?

— Tatăl tău ţi-a dat vreo speranţă, copila mea ? întrebă ea.

— Nu.

— Atunci, sărmană fată, dă crezare tatălui tău.

Şi izbucni în hohote de plîns.

— Dar, în sfîrşit, doamnă, insistă Flor, dacă după atîţia ani de căsnicie i-aţi cere lui don Ruiz să-l ierte ?

— M-ar refuza.

— Cu toate acestea, doamnă, un părinte rămîne întotdeauna părinte.

— Da, un părinte, răspunse Mercedes.

Şi îşi lăsă capul în jos, prinzîndu-l în mîini.

— Nu contează, doamnă, încercaţi, vă implor !

Mercedes rămase gînditoare o clipă.

— Într-adevăr, spuse ea, am nu dreptul, ci datoria s-o fac.

Apoi, adresîndu-se valetului.

— Vicente, unde e stăpînul tău ?

— A intrat în camera lui, doamnă, şi s-a închis înăuntru.

— Vezi, zise Mercedes, acceptînd scuza ce i se oferea.

— Rugaţi-l cu glas blînd să deschidă, doamnă, şi o să deschidă.

Mercedes încercă să se ridice şi căzu la loc în fotoliu.

— N-am putere, vezi doar.

— Vă ajut eu, doamnă, zise fata, cuprinzînd-o în braţe şi ridicînd-o cu o putere pe care nu te-ai fi aşteptat s-o afli în acest trup slab.

Mercedes scoase un suspin şi se lăsă condusă.

După cinci minute, mama şi fata, băteau plîngînd la uşa lui don Ruiz.

— Cine-i acolo ? întrebă acesta morcănos.

— Eu, răspunse Mercedes cu glas abia auzit.

— Cine, eu ?

— Mama lui.

În cameră se auzi ceva asemănător unui geamăt, apoi nişte paşi se apropiară, înceţi şi greoi, şi uşa se deschise.

Don Ruiz se ivi, cu privirea rătăcită, cu părul şi barba zbîrlite. Părea că a îmbătrînit într-o jumătate de oră cu zece ani.

— Domnia ta ? zise el.

Apoi, zărind-o pe doña Flor :

— Dar nu ești singură, continuă el, m-aș fi mirat să îndrăznești să vii singură.

— Ca să-mi salvez copilul aș fi îndrăznit orice, spuse Mercedes.

— Atunci intră, dar singură.

— Don Ruiz, șopti doña Flor, nu îngăduiți fiicei prietenului domniei voastre să-și alăture rugămintea celei a unei mame ?

— Dacă doña Mercedes consimte să-mi spună înaintea domniei tale ce are de zis, intră.

— O, nu ! strigă Mercedes. Sau intru singură sau nu intru !

— Atunci, intrați singură, doamnă, zise Flor înclinîndu-se în fața voinței aceste mame nefericite și retrăgîndu-se dinaintea lui don Ruiz care o respingea.

Și ușa se închise în urma lui Mercedes.

Flor rămase locului în picioare, uluită văzînd că i se dezvăluie această dramă interioară a cărei acțiune se petrecea în fața ei fără s-o înțeleagă.

Și, cu toate acestea, i se păru că, după vocea plîngătoare și șovăitoare a lui Mercedes, se aude vocea morocănoasă și plină de amenințări a lui don Ruiz.

Apoi auzi un zgomot ca de cădere, care făcu podeaua să geamă.

Se repezi la ușă și o deschise. Într-adevăr, doña Mercedes zăcea întinsă pe parchet. Fata alergă la ea și încercă să o ridice, dar don Ruiz îi făcu un semn.

Dacă Mercedes căzuse, era vădit că aceasta se întîmplase sub povara unei emoții pe care n-o pututse îndura.

Don Ruiz era la zece pași depărtare și dacă ea ar fi căzut bruscată de soțul ei, el n-ar fi avut vreme să se depărteze atît de mult.

De altfel, cu un sentiment nu cu totul lipsit de afecțiune, el o luă în brațe și, ducînd-o în anticameră, o culcă pe un divan.

— Sărmana femeie ! Sărmana mamă ! murmură el.

Apoi intră din nou în camera lui și se închise iarăși, fără să spună un cuvînt fetei, indiferent de parcă n-ar fi văzut-o.

După cinci minute Mercedes deschise ochii, își adună gîndurile, încercă să-și dea seama unde se află, recunoscu locul, își aminti de cele întîmplate și se ridică după aceea clătinînd din cap :

— Știam eu ! Știam eu ! șopti ea.

Apoi, condusă de Flor, se întoarse în camera ei și se prăbuși într-un fotoliu.

În clipa aceea de la ușa de care nu îndrăznea să treacă, don Iñigo fu auzit zicînd :

— Fiica mea, nu mai putem rămîne aici.

— Da, da, spuse iute Mercedes, plecați !

Fata îngenunche înaintea ei.

— Doamnă, binecuvîntați-mă pentru ca încercarea mea să aibă mult succes decît cea a domniei voastre.

Mercedes întinse amîndouă mîinile spre fată, îi atinse fruntea și șopti cu glas abia auzit :

— Dumnezeu să te binecuvînteze, cum te binecuvîntez și eu !

Apoi fata se ridică și merse clătinîndu-se să se sprijine de brațul tatălui ei, ieșind împreună cu el din casă.

Însă făcu doar cîțiva pași în stradă se opri.

— Încotro mergi, tată ? întrebă fata.

— Să ocupăm apartamentul pe care regele poruncise să-l pregătească pentru noi la Alhambra și căruia i l-am preferat pe cel al lui don Ruiz.

— Bine, tată, nu am de gînd să schimb nimic din drumul pe care vrei să mergem, dar în trecere, lasă-mă să intru la mînăstirea Bunei Vestiri.

— Da, zise don Iñigo, într-adevăr, e ultima speranță.

Și, după cinci minute, călugărița de la poartă o lăsa să intre pe doña Flor, în vreme ce tatăl ei, în picioare, rezemat de perete, o aștepta să iasă.

Don Iñigo era acolo abia de cîteva clipe, cînd i se păru că lumea se îndreptă grăbită și curioasă spre poarta Granadei. O urmări la început cu privirea nehotărîtă a omului preocupat cu lucruri mai serioase decît cele ce însuflețesc mulțimea. Apoi, silit de zgomotul și de mișcarea din jurul său să acorde mai multă atenție acestei frămîntări, se informă de pricinile ei.

Află atunci că un gentilom, împotriva căruia fusese emis un mandat de arestare, refuza să se predea și, refugiat în turnul Vela se apăra cu înverșunare de cei ce-l atacau.

Primul gînd care trebuia să-i treacă prin minte lui don Iñigo, și care într-adevăr îi trecu, fu acela că gentilomul era don Fernando. Fără să piardă nici o clipă, don Iñigo se repezi în direcția în care mergea lumea. Pe mă-

sură ce urca spre Alhambra, mulțimea era tot mai numeroasă, iar zgomotul tot mai puternic. În sfîrșit, cu mare greutate, don Iñigo ajunse în Piața de los Algibes.

Acolo avea loc principala acțiune. Ca o mare furioasă ce vuiește, mulțimea asedia turnul Vela.

Din cînd în cînd, lumea se dădea în lături lăsînd să treacă un rănit apărîndu-și rana cu mîna sau cîțiva oameni ducînd un mort.

Marele judecător se informă și află următoarele :

Un tînăr gentilom, urmărit de cinci sau șase cavaleri, se săturase să fugă, și refugiindu-se în turn, îi așteptase acolo pe cei ce-l urmăreau.

Lupta începuse cu înflăcărare. Poate că dacă n-ar fi avut de-a face decît cu cinci sau șase urmăritori fugarul i-ar fi biruit, dar la strigătele asediatorilor, la zăngănitul spadelor, la provocările respinse cu amenințări, soldații de gardă la palat veniseră în fugă și, aflînd că însuși regele dăduse ordin de arestare a gentilomului, se alăturaseră asediatorilor.

Atunci începuse o luptă desperată.

Don Fernando — căci el era — se refugiase pe scara îngustă, în spirală, care după ce trecea pe la două etaje, ducea la o terasă. Acolo se apărase lesne, luptînd treaptă cu treaptă și pe fiecare treaptă căzuse un om.

Lupta dura de o oră cînd don Iñigo sosi. Se apropie înfiorîndu-se, mai nădăjduind întrucîtva că fugarul nu e Fernando, dar nădejdea aceasta fu de scurtă durată.

De îndată ce intră în turn, auzi glasul tînărului ce domina zgomotul.

Don Fernando striga :

— Veniți încoace, lașilor ! Sînt singur împotriva voastră a tuturor ! O să mor aici, știu bine, dar pentru prețul la care vreau să-mi vînd viața nu sînteți destul de mulți !

El era !

Lăsînd evenimentele să-și urmeze cursul, era cu neputință — așa cum Fernando însuși spunea — să scape cu viață.

Doar că moartea era grabnică și de neocolit.

Dacă însă don Iñigo izbutea să-l aresteze, rămîneau șansele supreme de salvare pe care le păstrau întotdeauna

pentru condamnat dragostea unei mame și clemența unui rege.

Astfel că don Iñigo hotărî să oprească lupta.

— Opriți-vă ! le strigă el asediatorilor. Sînt don Iñigo, marele judecător al Andaluziei și vin din partea regelui don Carlos.

Dar nu era ușor să potolești astfel mînia a vreo douăzeci de oameni, ținuți la respect de unul singur.

— La moarte ! La moarte ! răspunseră cinci sau șase glasuri, în timp ce un țipăt de durere și zgomotul căderii unui corp pe trepte arătau că spada lui don Fernando făcuse încă o victimă.

— Nu mă auziți ? strigă cu putere don Iñigo. Vă spun că sînt marele judecător și că vin din partea regelui.

— Nu, zise unul dintre asediatori, regele să ne lase să ne facem noi înșine dreptate, și o s-o facem bine.

— Domnilor, aveți grijă ! răspunse don Iñigo care nu voia mai mult decît să-și abată mînia de la fugar la cei ce-l urmăreau.

— În fine, întrebară mai multe glasuri ce vreți ?

— Să mă lăsați să trec.

— De ce ?

— Să mă duc să-i cer răzvrătitului spada.

— De fapt, ziseră cîțiva, o să fie un spectacol curios. Să-l lăsăm să treacă.

— Ei, hai, strigă Fernando șovăiți ? Dați înapoi ? Ah, ticăloșilor ! Lașilor !

Și un nou strigăt de durere dovedi că spada tînărului mușcase în carne vie.

Se iscă din nou un alt tumult și se auzi cum se frecă spadele una de alta.

— Nu-l ucideți ! Nu-l ucideți ! striga don Iñigo, desperat. E important să-l prind viu.

— Viu ! strigă Fernando. Nu cumva unul dintre voi a zis că o să mă prindă viu ?

— Da eu ! strigă marele judecător de jos.

— Cine eu ? întrebă Fernando.

— Eu, don Iñigo.

Don Fernando simți o înfiorare în tot trupul.

— Îți recunoscusem glasul murmură el înainte de a-ți spune numele.

Apoi tare :

— Ce vreți de la mine ? Urcați, dar singur.

— Cavaleri, zise don Iñigo, lăsați-mă să trec.

În glasul marelui judecător se deslușea un accent atît de poruncitor, încît fiecare se dădu la o parte, lipindu-se de zid pe scara îngustă.

Don Iñigo începu să urce treaptă cu treaptă ; pe fiecare zăcea un rănit sau un mort.

Trecînd peste zece cadavre, ajunse pînă la palierul etajului întîi unde îl aștepta don Fernando.

Tînărul avea brațul stîng înfășurat în mantia din care își făcuse scut. Hainele îi erau sfîșiate, iar sîngele îi curgea din două sau trei răni.

— Ce vreți de la mine, îl întrebă el pe don Iñigo, domnia voastră care m-ați înfricoșat mai mult cu un singur cuvînt, decît cei de colo cu armele lor ?

— Ceea ce vreau, zise marele judecător, este să-mi dai spada.

— Spada mea ? răspunse don Fernando izbucnind în rîs.

— Ceea ce vreau, continuă don Iñigo este să renunți să te aperi și să te recunoști prizonierul meu.

— Cui i-ați făgăduit să înfăptuiți o asemenea minune ?

— Regelui.

— Ei bine, întoarceți-vă la rege și spuneți-i că ați fost însărcinat cu o misiune cu neputință de îndeplinit.

— Dar ce speranțe ai ? Ce vrei sărman smintit ?

— Să mor ucigînd !

— Atunci, ucide ! zise marele judecător înaintînd spre tînăr.

Don Fernando făcu un gest de amenințare, apoi, lăsă spada în jos :

— Nu vă amestecați în afacerea asta, zise el. Lăsați-o să se termine, între mine și cei ce au început-o. N-o să iasă nimic bun pentru domnia voastră, v-o jur ! Și cu toate astea, pe legea mea de gentilom, aș fi desperat să vi se întîmple o nenorocire.

Don Iñigo făcu un pas înainte.

— Spada dumitale ! zise el.

— V-am spus că e zadarnic s-o ceri și ați văzut că e primejdios să vrei s-o iei.

— Spada dumitale ! repetă don Iñigo făcînd încă un pas spre don Fernando.

— Cel puţin trageţi-o din teacă pe a domniei voastre ! strigă tînărul.

— Ferească sfîntul să te ameninţ în vreun fel, don Fernando. Nu, vreau să te conving cu vorba bună te rog dă-mi spada.

— Niciodată !

— Te rog, don Fernando !

— Ce putere ciudată exercitaţi asupră-mi, strigă tînărul. Dar n-o să v-o dau.

Don Iñigo întinse mîna.

— Spada dumitale !

Urmă o clipă de tăcere, în timpul căreia marele judecător căută să exercite asupra lui Fernando acel ciudat privilegiu al fascinării pe care-l exercitase asupra lui din prima zi cînd îl văzuse.

— Cînd mă gîndesc, şopti tînărul, că propriu-mi părinte nu m-a putut face să vîr spada în teacă, la loc, cînd mă gîndesc, că mă simt puternic ca un taur rănit şi că pot rupe în bucăţi un regiment întreg, iar domnia voastră, dezarmat, n-aveţi decît să rostiţi un cuvînt !

— Dă-mi-o ! zise don Iñigo.

— Dar ştiţi că doar domniei voastre mă predau, că doar domnia voastră îmi inspiraţi teamă şi totodată respect, şi doar la picioarele domniei voastre, nici măcar la cele ale regelui, depun spada aceasta roşie de sînge de la mîner pînă la vîrf.

Şi depuse umil spada la picioarele lui don Iñigo.

Marele judecător o ridică de jos.

— Bine, zise el, şi cerul mi-e martor că în ocazia asta, don Fernando, dumneata fiind acuzatul iar eu judecătorul aş fi preferat să schimb cu dumneata şi că aş suferi mai puţin de primejdia ce te aşteaptă, decît de durerea pe care o simt !

— Şi ce aveţi de gînd să faceţi cu mine ? întrebă Fernando, încruntînd sprînceana.

— O să-mi dai cuvîntul că n-o să încerci să fugi, că o să te duci la închisoare şi o să aştepţi acolo hotărîrea regelui.

— Bine, aveţi cuvîntul meu.

— Urmează-mă.

Şi don Iñigo se apropie de scară :

— Faceți loc ! zise el, și nimeni să nu insulte prizonierul. De acum e în paza onoarei mele.

Toți se retraseră. Marele judecător urmat de don Fernando coborî scara udă de sînge.

Ajuns la ușă, tînărul aruncă în jur o privire dispreţuitoare. Atunci, în pofida recomandărilor lui don Iñigo, se auziră mormăituri și glasuri amenințînd. Don Fernando păli și se repezi spre o spadă scăpată din mînă de un cavaler ucis.

Dar don Iñigo nu făcu decît un gest.

— Am cuvîntul dumitale, zise el.

— Și vă puteți baza pe el, zise prizonierul înclinîndu-se.

Și unul coborî în oraș ca să meargă la închisoare, iar celălalt traversă Piața de los Algibes, ca să se întîlnească cu regele, la palatul Alhambra.

Regele aștepta întunecat și mut, plimbîndu-se prin Sala celor două surori, cînd îi fu anunțat marele judecător.

Se opri ridicînd capul și privi spre ușă.

Don Iñigo se ivi.

— Maiestatea voastră să-mi îngăduie să-i sărut mîna.

— De vreme ce mi te înfățișezi din nou înseamnă că vinovatul e arestat ?

— Da, sire.

— Unde este ?

— Acum trebuie să fie la închisoare.

— L-ai trimis acolo sub pază bună ?

— Cea mai bună pe care am izbutit s-o găsesc : cuvîntul lui de onoare.

— Te-ai crezut în cuvîntul lui ?

— Maiestatea voastră uită un lucru : cuvîntul de onoare al unui gentilom e lanțul cel mai sigur cu care poate fi legat.

— Bine, zise don Carlos, o să mă însoțești astă-seară la închisoare. Am ascultat plîngerea tatălui, trebuie să ascult și apărarea fiului.

Don Iñigo se înclină.

— Și cu toate acestea, murmură regele, ce-o să poată spune în apărarea lui, un fiu care și-a lovit tatăl ?

15

Înaintea deznodămîntului

Ziua, și așa bogată în evenimentele pe care le pregătea, făgăduia noi amănunte pentru curiozitatea publică, mai înainte ca soarele ce răsărise înapoia piscurilor scînteietoare ale sierrei Nevada să asfințească după culmile întunecate ale sierrei Morena.

După cum am spus, în timp ce don Iñigo se ducea la palat, Fernando, prizonier pe cuvînt de onoare, se ducea la închisoare, cu capul sus, mîndru, nu ca un învins, ci ca un învingător, deoarece socotea că nu fusese înfrînt.

Deci el cobora spre oraș, urmat de o parte a celor ce asistaseră la lupta cumplită pe care o dusese, dar deoarece don Iñigo ceruse ca prizonierul să nu fie insultat, iar mai elocvent decît recomandarea marelui judecător în nobila inimă spaniolă vorbea admirația pe care o stîrnește unui popor curajos curajul, cei ce-l însoțeau părea să-i facă mai curînd un cortegiu onorabil decît o escortă rușinoasă.

La cotitura urcușului spre Alhambra, don Fernando întîlni două femei voalate. Amîndouă se opriră, scoțînd un strigăt de surpriză și de bucurie. Și el se opri pe de o parte din cauza acestui strigăt, pe de altă parte simțind atracția ce freamătă în noi nu numai atunci cînd întîlnim o ființă iubită, ci și uneori cînd ne ducem s-o vedem.

Dar pînă să se întrebe cine sînt cele două femei spre care afecțiunea lui se îndrepta instinctiv, una dintre ele îi sărută mîinile, iar cealaltă, cu brațele întinse, îi rostea numele.

— Ginesta! Doña Flor! murmură la rîndu-i don Fernando, în timp ce aceia care-l însoțeau pe tînăr din Piața de los Algibes și voiau să-l însoțească pînă la închisoare, se opreau, cu respectul pe care-l arată mulțimea față de marile nefericiri.

Oprirea fu scurtă. Fernando schimbă doar cîteva cuvinte cu Ginesta și cîteva priviri cu doña Flor.

Apoi cele două fete își continuară drumul spre Alhambra, iar don Fernando, spre închisoare.

Se înțelege ce avea să facă Ginesta la palat : prevenită de dona Flor în legătură cu primejdia ce-l pîndea pe don Fernando, ea voia să-și încerce pentru a doua oară puterea asupra lui don Carlos.

Numai că, de data aceasta, ea nu mai avea pergamentul care-i atesta originea, nici milionul pe care-l plătise drept zestre mînăstirii.

Presupunînd că regele Spaniei avea memoria slabă cum o au de obicei regii, fata nu mai era pentru fratele ei, ca pentru toată lumea de altfel, decît sărmana țigăncușă Ginesta.

Dar ceea ce-i rămînea era inima ei din care fata nădăjduia să scoată destule rugăciuni și lacrimi ca să-l înduplece pe don Carlos, oricît de rece și de inaccesibil era regele.

Ginesta însă nu se temea decît de un lucru : că nu va putea ajunge pînă la rege.

Mare-i fu bucuria cînd numele ei o dată rostit, ușa i se deschise înainte.

Doña Flor tremurînd și punîndu-și singura speranță în Ginesta, aștepta la ușă.

Fata îl urmă pe cel ce o introduse la rege. Acesta deschise încetișor ușa camerei transformată în cabinet de lucru, se dădu în lături ca s-o lase pe fată să treacă și, fără s-o anunțe, închise ușa în urma ei.

Don Carlos se plimba cu pași mari, ținînd capul în piept și privind fix în jos. Se părea că jumătate din povara lumii apăsa asupra acestui Atlas de nouăsprezece ani.

Ginesta puse un genunchi în pămînt și rămase în poziția aceasta cîteva clipe, fără ca regele să-și dea măcar seama că ea e acolo. În sfîrșit, el ridică privirea, se uită distrat, spre ea, apoi, tot mai întrebător și i se adresă :

— Cine ești ?

— Nu mă mai recunoașteți, Sire ? zise fata. În cazul acesta sînt tare nefericită.

Atunci don Carlos cu o sforțare păru să-și adune amintirile. Privirea lui în unele clipe părea să deslușească mai ușor în viitor, decît să citească în trecut.

— Ginesta ! zise el.

— Da, da, Ginesta, șopti fata.

— Știi tu că azi sau mîine, dacă nimic nu-l întîrzie, sosește mesagerul de la Frankfurt ? întrebă regele oprindu-se în fața ei.

— Ce mesager ?

— Cel care va veni să mă anunțe al cui este acum imperiul, al lui Francisc I sau al meu.

— Să dea Dumnezeu să fie al domniei voastre, Sire ! zise fata.

— Ah, dacă am să fiu împărat ! strigă don Carlos, la început o să recuceresc Neapolul pe care l-am făgăduit papei, Italia pe care am cedat-o Franței, Sardinia pe care...

Dar își dădu seama că își exprimă cu glas tare gîndurile ce-l frămîntau și că nu e singur.

Își trecu o mînă peste frunte.

Ginesta profită de acest moment de tăcere.

— Dacă veți fi împărat, îl veți ierta, Sire ? zise ea.

— Pe cine să iert ?

— Pe Fernando, pe care-l iubesc și pentru care o să mă rog pînă la sfîrșitul zilelor mele.

— Pe fiul care și-a pălmuit părintele ? întrebă don Carlos cu glas aspru.

Ginesta lăsă capul în jos.

Ce putea face în fața unei astfel de acuzații și mai ales a unui astfel de acuzator, biata copilă, decît să lase capul în jos și să plîngă ?

Lăsă capul în jos și plînse.

Don Carlos o privi cîteva clipe și poate că ghinionul ei fu acela că nu îndrăzni să ridice ochii, fiindcă ar fi surprins cu siguranță în privirea regelui o sclipire de milă, deși foarte rapidă.

— Mîine, zise el, vei ști, împreună cu tot orașul Granada, hotărîrea mea în această privință. Pînă atunci, rămîi la palat.

Ginesta simți că orice rugăminte din parte-i zadarnică și se ridică șoptind :

— Sire, nu uitați că deși în fața oamenilor vă sînt străină, în fața Domnului vă sînt soră !

Don Carlos făcu un gest cu mîna.

Fata ieși.

Doña Flor aștepta la ușă și Ginesta îi povesti cele petrecute între ea și rege.

În acea clipă trecu un ușier ce-l căuta pe marele judecător din partea regelui, iar cele două fete îl urmară, nădăjduind să afle ceva prin intermediul lui don Iñigo.

În acest timp, Mercedes, rugîndu-se în camera ei, aștepta cu tot atîta neliniște ca Ginesta și Flor. Ea se mutase în vechiul ei apartament. Oare nu în camera aceasta venea Fernando s-o viziteze pe vremea cînd era proscris, dar liber ? Sărmana mamă, ajunsese să socotească fericite vremurile acelea de teamă, de neliniști și de înfiorări.

Cel puțin atunci îi rămînea îndoiala.

Acum îndoiala pierise, nădejdea se stinsese.

Pe Beatriz și Vicente îi trimisese după vești.

Veștile soseau iute, una după alta, tot mai cumplite.

La început, Mercedes nădăjduise că Fernando se va refugia din nou în munți.

„Odată ajuns în munți, își zicea ea, o să coboare în vreun port și o să se îmbarce fie pentru Africa, fie pentru Italia".

N-o să-și mai vadă fiul, dar cel puțin îl va ști viu !

Pe la ora unu află că, nemaivoind să fugă din fața urmăritorilor, se oprise în Piața de los Algibes.

La ora două află că Fernando se lupta în Turnul Vela și că ucisese și rănise opt sau zece oameni.

La ora trei află că se predase lui don Iñigo și că se constituise prizonier pe cuvînt de onoare și fără pază.

La ora patru află că regele îi făgăduise marelui judecător să nu rostească sentința fără să-l interogheze el însuși pe acuzat.

La ora cinci află că regele îi spusese Ginestei că a doua zi, împreună cu tot orașul, o să afle sentința.

Așadar, a doua zi urma să se rostească sentința. Dar care avea să fie sentința ?

În timpul serii, un zvon cumplit ajunse la ea.

Se spunea în oraș că regele îl chemase pe marele judecător și-i poruncise să pună să se construiască un eșafod în Piața de los Algibes.

Pentru cine era oare eșafodul ?

Regele vizitase închisorile împreună cu don Iñigo și acordase doar grațieri.

Deci pentru cine era eșafodul, dacă nu pentru don Fernando ?

Dar era oare adevărat că se dăduse un asemenea ordin ?

Vicente își asumă sarcina de a afla un răspuns sigur : urma să vegheze toată noaptea, astfel că nimic n-avea să se întîmple fără știrea lui și fără s-o informeze pe stăpîna lui.

Pe la ora nouă el ieși din casă, dar după o oră se întoarse spunînd că-i fusese cu neputință să ajungă pînă în Piața de los Algibes.

Doñei Mercedes nu-i mai rămîne decît să aștepte, astfel că hotărî să-și petreacă noaptea rugîndu-se.

Glasul lugubru, care anunțase miezul nopții invitîndu-i pe locuitorii Granadei să doarmă liniștiți, se pierdea în văzduh, cînd doñei Mercedes i se păru că aude o cheie învîrtindu-se în broasca ușii care avea obiceiul să intre Fernando.

Se întoarse pivotînd pe genunchi și văzu deschizîndu-se ușa pe care intră un bărbat cu fața acoperită de borurile unei pălării mari, înfășurat într-o mantie lungă.

Doar fiul ei avea cheia acestei uși.

— Fernando ! Fernando ! strigă ea repezindu-se spre vizitatorul nocturn.

Dar se opri deodată dîndu-și seama că bărbatul care intrase închizînd ușa după el, era cu un cap mai scund decît Fernando.

În același timp, necunoscutul își ridică pălăria și lăsă mantia să-i cadă.

— Nu sînt Fernando, zise el.

Mercedes se dădu înapoi cu un pas.

— Regele ! bîigui ea.

Necunoscutul clătină din cap.

— Doamnă, nu sînt regele... cel puțin nu aici, zise el.

— Dar ce sînteți, Sire ? întrebă Mercedes.

— Un confesor... Mărturisiți că v-ați înșelat soțul. E cu neputință ca un fiu să-și pălmuiască tatăl.

Mercedes căzu în genunchi, întinzînd mîinile tremurătoare spre rege :

— Sire, strigă ea, Dumnezeu vă trimite ! Ascultați, o să vă spun totul.

La această primă mărturisire, regele răsuflă mai ușurat.

— Ascult, zise el cu glas tăios și poruncitor.

— Sire, o să vă povestesc lucruri care cu greu se aud din gura unei femei, deși sînt departe de a fi atît de vinovată cît pot să par la prima vedere.

— Vorbiți cu încredere, doña Mercedes, răspunse don Carlos pe un ton ceva mai blînd, vă asigur că nici o taină încredințată urechii unui preot nu va fi păstrată cu mai multă sfințenie decît cea pe care o s-o încredințați regelui.

— Vă mulțumesc, Sire ! zise Mercedes. Am fost crescută împreună cu fiul unui prieten al tatălui meu, așa cum cresc un frate și o soră, fără să bănuiesc vreo clipă că există pe lume alt sentiment decît dragostea frățească, pînă cînd o discuție de interese financiare îi făcu să se certe pe cei doi prieteni pe care i-ai fi crezut de nedespărțit.

Dar lucrurile nu se opriră aici. O cerere de bani urmă acestei certe. Cine greșea ? Cine avea dreptate ? Nu știu, dar ceea ce știu e că tatăl meu plăti suma cerută și părăsi Sevilla unde locuia stabilindu-se la Córdoba, ca să nu mai stea în același oraș cu omul ce-i fusese prieten și-i devenise acum dușman de moarte.

Această ruptură între părinți îi despărți pe copii.

Aveam pe atunci abia treisprezece ani, iar cel pe care-l numeam fratele meu era mai vîrstnic. Nu ne spusesem niciodată că ne iubim, poate că niciodată nu gîndisem lucrul acesta, cînd despărțirea neașteptată, hotărîtă și săvîrșită dintr-o dată, ne făcu să vedem limpede în inimile noastre.

Ceva sîngeră adînc în noi : era prietenia devenită dragoste, care fu sfărîmată deodată sub mîna părinților noștri.

Ei or fi fost oare îngrijorați din pricina aceasta ? Știau răul pe care ni-l făceau ? Cred că nici măcar nu bănuiau, dar dacă ar fi bănuit, ura lor devenise prea acerbă ca să le pese cîtuși de puțin de influența ce putea s-o aibă asupra dragostei noastre.

Familiile noastre se pomeniră deci despărțite și prin ură și prin distanță. Dar jurarăm cu ocazia unei ultime întîlniri că nimic n-o să ne despartă.

Și într-adevăr, ce aveam noi de-a face, noi, sărmani tineri care crescusem unul lîngă celălalt, cu ura părinților noștri ?

Mercedes păru să aștepte, pentru a continua, un cuvînt de încurajare ale regelui, dar acesta răspunse :

— Nu știu ce e dragostea, doamnă, fiindcă n-am iubit niciodată.

— Atunci, Sire, zise Mercedes abătută, sînt tare nefericită și n-o să înțelegeți nimic din ce am să vă spun.

— Mă veți scuza, señora, căci sînt judecător, fiind rege din copilărie, și știu ce înseamnă justiția.

Mercedes continuă :

— Ne ținurăm de cuvînt. Însăși despărțirea ne favoriza dragostea, despre care, de altfel, părinții noștri nu știau nimic. Casa tatălui meu, la Córdoba, era așezată lîngă Guadalquivir ; camera mea, cea mai greu accesibilă din casă, avea o fereastră cu grilaj care dădea spre fluviu. Cel pe care-l iubeam cumpără o barcă și, deghizat în pescar, lipsea de trei ori pe lună din Sevilla sub pretextul că vînează în munți, venind să-mi spună că mă iubește și să audă din gura mea că-l iubesc.

La început, nădăjduisem că ura aceasta între familiile noastre se va potoli, ea însă crescu întruna.

Cel ce mă iubea încercă totul ca să mă facă să fug cu el.

Mă împotrivii.

Atunci fu cuprins de o desperare cumplită. Întîlnirile nocturne care, la început, îl făceau fericit, nu-i mai ajunseră.

Războiul dintre creștini și mauri era mai înverșunat ca oricînd.

Într-o seară, cel ce mă iubea mă vesti că, sătul de viață, se duce să moară.

Plînsei, fără să cedez însă, iar el plecă.

Vreme de un an nu l-am mai văzut, dar în acest răstimp zvonurile cu privire la faptele lui ajunseră pînă la mine atît de răsunătoare, încît dacă l-aș fi putut iubi mai mult, dragostea mea ar fi fost sporită de curajul și gloria lui.

Veştile acestea, în cea mai mare a timpului ne erau aduse de un tînăr care luase parte împreună cu el la luptele despre care povestea şi înfruntase acele primejdii.

Acest tînăr, camaradul lui de arme, era fiul unui prieten al tatălui meu şi se numea Ruiz de Torrillas...

Regele asculta cu o privire întunecată, tăcut şi nemişcat ca o statuie. Doña Mercedes îndrăzni să ridice ochii spre el, încercînd să ghicească în privirea lui dacă trebuie să povestească mai repede sau mai rar.

Don Carlos înţelese întrebarea mută.

— Continuaţi, zise el.

— Atenţia cu care ascultam relatările lui don Ruiz, graba cu care veneam cînd mă vesteau că a venit, îl făcură să creadă, fără îndoială că simpatia aceasta i-o arătam lui, în timp ce ea se transmitea în întrăgime de la cel prezent la cel absent. Astfel, vizitele lui deveniră mai dese şi, în lipsa glasului, ochii lui don Ruiz începură să-mi încredinţeze tainele inimii sale.

De atunci, oricît aş fi suferit nemaiauzind vorbindu-se de cel căruia îi consacram toate gîndurile, încetai să mai cobor cînd venea don Ruiz.

De altfel, el însuşi încetă în curînd să mai vină, armata din care făcea parte fiind ocupată la asediul Granadei.

Într-o zi aflarăm că Granada fusese cucerită.

Era o mare bucurie pentru noi, în calitate de creştini, să aflăm că oraşul, capitala maurilor, trecuse în mîinile regilor catolici. Dar la mine o veche tristeţe umbrea orice bucurie, iar în ce-l priveşte pe tata, vestea aceasta îi sosea într-un noian de noi necazuri.

Ceea ce mai rămînea din averea noastră provenea de la prima lui soţie şi aparţinea unui fiu, un fel de aventurier pe care lumea îl credea mort şi pe care abia îl cunoşteam, deşi eram soră-sa.

Acest fiu apăru din nou şi îşi ceru averea.

Tatăl meu nu voi decît să i se acorde răgazul trebuincios ca să-i încheie conturile ; mă preveni însă că după ce i le va fi prezentat, vom fi ruinaţi cu totul.

Crezui că sosise momentul potrivit. Rostii la întîmplare cîteva cuvinte despre acest vechi prieten cu care rupsese legăturile, dar la primele mele cuvinte, privirea i se aprinse.

Tăcui.

Ura la el se înteţea de la orice nouă durere.

În noaptea care urmă, neputînd dormi, stăteam pe balconul ce dădea spre fluviu. Grilajul camerei mele era deschis, fiindcă mi se părea că respir rău printre barele de fier.

Topirea zăpezilor umflase Gualdalquivirul care curgea aproape la picioarele mele. Urmăream cu privirea îndreptată spre cer norii rătăcitori pe care un vînt capricios îi făcea să se modifice de douăzeci de ori într-un sfert de oră, cînd, în întunericul ce plutea deasupra fluviului, văzui o barcă venind, condusă de un singur pescar. Mă retrăsei să nu fiu văzută, cu gîndul să-mi reiau locul după ce pescarul va fi trecut, dar deodată o umbră se ivi acoperind stelele de pe cer şi văzui un bărbat trecînd peste balustrada balconului. Scosei un ţipăt de spaimă, dar un glas bine cunoscut îmi răspunse :

„Sînt eu, Mercedes. Linişte !"

El era, într-adevăr. Ar fi trebuit să fug, dar nici măcar nu-mi trecu prin minte. Căzui pe jumătate leşinată în braţele lui. Cînd îmi venii în fire, vai, nu-mi mai aparţineam, Sire !

Nefericitul nu venise să înfăptuiască fărădelegea aceasta, ci ca să mă vadă pentru ultima oară şi să-şi ia rămas-bun. Pleca împreună cu genovezul Cristofor Columb într-o călătorie urmărind descoperiri geografice. Mă zărise de departe cum stăteam în balcon, iar retragerea mea în casă îi îngăduise să intre. Niciodată nu găsise grilajul deschis, acum intra pentru prima oară în camera mea.

Atunci începu din nou să insiste să mă determine să-l urmez. Dacă voiam să-l însoţesc în aventura în care se avînta, avea să obţină învoire de la Columb să mă îmbarc deghizată în bărbat. Dacă preferam orice alt loc din lume oricare era bun, cu condiţia să fie împreună cu mine.

Refuzai.

Înainte de a se face ziuă plecă. Ne luarăm rămas bun pentru totdeauna. Cel puţin aşa credeam.

În curînd îmi dădui seama că sîntem nefericiţi de-a binelea : eram mamă.

Îi trimisei vestea fatală dorind şi temîndu-mă să fi plecat şi aşteptai în singurătate şi lacrimi ce avea să hotărască soarta în legătură cu mine.

Neprimind nici un răspuns, îl credeam rătăcind în drum spre lumea necunoscută ce-l face nemuritor pe Co-

lumb, dar într-o noapte auzii la fereastră semnalul care-i vestea prezența.

Crezui că mă înșelasem și, tremurînd, mai așteptai. Cuprinsă de o bucurie uriașă, mărturisesc că mă repezii la fereastră și o deschisei.

El era acolo, în barcă, întinzîndu-mi brațele. Plecarea lui Columb fusese amînată și străbătuse o parte a Spaniei ca să mă mai vadă pentru ultima oară sau să mă ia cu el.

Vai, nefericirea noastră îl făcea să tragă nădejde că o să fiu de acord să-l urmez.

Mă împotrivii, fiind ultima consolare, singurul tovarăș al tatălui meu ce sărăcise. Eram hotărîtă să-i spun totul, să-i îndur mînia, dar să nu-l părăsesc.

Noaptea aceea a fost cumplită, Sire ! Și nici măcar nu se mai putea repeta.

Plecarea lui Columb era fixată pentru 3 august, iar el venise cu o iuțeală minunată, și la fel de repede trebuia să se întoarcă și să ajungă la vreme.

Vai, Sire, nu vă pot spune cît a insistat, cît s-a rugat, cît m-a implorat în noaptea aceea ! De douăzeci de ori a coborît în barcă, apoi a urcat în balcon. Cînd urcă ultima oară, mă cuprinse în brațe și voi să mă ia cu sila. Strigai, chemai în ajutor. Se auzi zgomotul făcut de cineva care se scula și venea la mine. Trebuia să fugă, de nu, avea să fie descoperit.

Se repezi pentru ultima oară în barcă, iar eu simțind că inima lui se desparte de a mea, căzui jos. Acolo mă găsi Beatriz...

Și aproape la fel de emoționată, la fel de prăbușită cum fusese în noaptea aceea, frîngîndu-și brațele și izbucnind în hohote Mercedes se prăbuși în fotoliu.

— Liniștiți-vă, doamnă, spuse grav și rece don Carlos. Vă pun la dispoziție întreaga noapte.

Se făcu o tăcere în timpul căreia nu se mai auziră decît gemetele donei Mercedes. Regele era atît de nemișcat încît părea o statuie, și atît de stăpîn pe sine, încît nici măcar nu i se auzea respirația.

— Și plecă ! îngăimă Mercedes. Iar după trei zile, don Francisco de Torrillas, prietenul tatii, veni la noi. Îi ceru părintelui meu o întîlnire tainică, avînd de discutat, zicea el, un lucru de cea mai mare importanță.

Cei doi se închiseră într-o cameră.

Don Francisco venea în numele său și al fiului său să ceară tatii mîna mea.

Nimic nu-l putu face pe tata mai fericit, numai că un scrupul îl reținea.

— Știi, îl întrebă pe prietenul său, care-i situația averii mele ?

— Nu, dar nu mă interesează.

— Sînt ruinat, zise tata.

— Cum așa ?

— Ruinat cu desăvîrșire.

— Cu atît mai bine ! răspunse prietenul său.

— Cum adică ?

— Sînt bogat și pentru tine și pentru mine și oricît de scump ai prețui comoara pe care ne-o dai, o pot plăti.

Tata îi întinse mîna lui don Francisco.

— Îl autorizez pe don Ruiz să se înfățișeze la fiică-mea, zise el. Să vină cu consimțămîntul lui Mercedes și Mercedes e a lui.

Petrecui trei zile cumplite. Tata, care nu bănuia cauzele bolii mele, venea zilnic să se intereseze de mine.

La zece minute după plecarea lui don Francisco, veni la mine și-mi povesti ce se întîmplase. Apoi plecă anunțîndu-mă pentru a doua zi vizita lui don Ruiz.

Nu avui puterea să-i răspund. După ce plecă rămăsei zdrobită. Apoi treptat îmi revenii și mă trezii față-n față cu situația mea, care mi se înfățișă nu ca un spectru al trecutului, ci ca acela al viitorului.

Se înnoptă. În ciuda insistențelor lui Beatriz să rămînă lîngă mine, o îndepărtai. În singurătate, cel puțin îmi rămîneau lacrimile.

De îndată ce se înnoptă și se înstăpîni liniștea, mă dusei pe balconul unde fusesem atît de fericită și, totodată, atît de nefericită.

Mi se părea că el avea să vină.

Niciodată nu-l chemasem cu mai multă înflăcărare, din adîncul inimii !

Dacă ar fi venit, iartă-mă, tată, de data aceasta, nu m-aș fi împotrivit, oriunde ar fi vrut să mă ducă, aș fi mers cu el, l-aș fi urmat peste tot.

O barcă se ivi. Un bărbat urca pe Guadalquivir cîntînd.

Nu era glasul lui, el ar fi venit în tăcere. Nu avea importanță, încercai să mă amăgesc și cu brațele întinse spre amăgirea mea, strigai fantomei pe care mi-o făurisem :

— Vino ! vino !

Barca trecu. Fără îndoială, pescarul meu pricepu ce era cu glasul pe care-l auzea în întuneric, nici ce voia femeia ce se apleca spre el.

Cu toate acestea, el înțelese că în noapte se petrecea ceva dureros fiindcă, înainte de a ajunge la fereastra mea, se opri din cîntat și nu continuă decît după ce trecu de ea.

Barca să făcu nevăzută și rămăsei singură. În jurul meu se întindea tăcerea însuflețită în mijlocul căreia ți se părea că auzi respirația naturii.

Cerul înstelat se oglindea în apă. Parcă stăteam suspendată în aer, iar vidul mă atrăgea și îmi dădea un fel de amețeală. Eram atît de nefericită, încît mă gîndii să mor. De la gînd la faptă nu-i decît un pas...

Simțeam capul și corpul aplecîndu-mi-se peste balcon, picioarele părăsind singure pămîntul.

Deodată mă gîndii la copilul meu.

Luîndu-mi viața, săvîrșeam nu numai o sinucidere, ci și un asasinat.

Mă agățai de balcon și mă trăsei înapoi, închisei grilajul, aruncai cheia în fluviu, ca să nu cedez vreunei ispite desperate și mă întorsei în cameră lăsîndu-mă să cad pe pat.

Încet și dureros, orele se scurseră. Văzui ivindu-se zorile, auzii pe rînd trezindu-se toate zgomotele zilei.

Viața cotidiană reîncepea.

La ora unsprezece dimineața, Beatriz mi-l anunță pe don Ruiz. Venea din partea tatălui meu.

Hotărîrea mea era luată, spusei să intre.

Era sfios și totodată mulțumit.

Tata îi spusese că nu se îndoiește defel că cererea lui va fi primită favorabil.

Dar, privindu-mă și văzîndu-mă atît de palidă și de înghețată, începu să tremure, pălind și el.

Ridicai privirea spre el, așteptînd.

Nu avea glas și o luă de la capăt de zece ori ca să-mi spună de ce vine.

În sfîrșit, îmi spuse că mă iubește demult, iar căsătoria noastră fusese stabilită între părinții noștri, și că nu mai trebuia decît consimțămîntul meu, pentru ca el să devină omul cel mai fericit de pe pămînt.

— Señor, îi răspunsei cu glas hotărît, fiindcă răspunsul meu era pregătit de mult, cinstea pe care mi-o propuneți nu poate fi primită de mine.

Din palid se făcu livid.

— De ce, Dumnezeule ? întrebă el.

— Iubesc alt bărbat iar peste șapte luni voi fi mamă !

Se clătină, gata să cadă.

Era ceva atît de desperat în mărturisirea aceasta făcută unui bărbat pe care îl văzusem abia de cinci, șase ori, căruia nici măcar nu-i ceream să păstreze taina, de parcă, încrezîndu-mă în cinstea lui, era zadarnic să i-o cer, nu trebuia depusă nici o stăruință.

Se înclină în fața mea, îmi apucă poala rochiei o sărută fără să spună altceva decît cuvintele acestea :

— Dumnezeu să vă aibă în pază !

Rămăsei singură.

Mă așteptam în fiecare clipă să-l văd ivindu-se pe tata și tremuram la ideea că voi fi silită să-i dau o explicație, dar spre marea mea uimire, nu auzii vorbindu-se despre asta.

La ora cinei îi comunicai că sînt un pic indispusă și-i ceream îngăduința să mănînc în camera mea.

Mi se dădu voie fără obiecții sau comentarii.

Trecură trei zile.

În a treia zi Beatriz mi-l anunță din nou pe don Ruiz.

Ca și prima oară, dădui ordin să fie poftit să intre. Modul în care mă părăsise la ultima noastră întrevedere mă mișcase adînc. Era ceva sublim în respectul pe care-l arătase unei sărmane fete pierdute.

Intră și rămase lîngă ușă.

— Apropiați-vă, don Ruiz, spusei.

— Prezența mea vă miră și vă stînjenește, nu-i așa ? întrebă el.

— Mă miră, dar nu mă stînjenește, răspunsei, fiindcă simt în domnia voastră un prieten.

— Nu vă înșelați, zise, și cu toate acestea v-aș fi scutit de prezența mea, dacă ea n-ar fi fost necesară liniștei domniei voastre.

— Explicați-mi, don Ruiz.

— N-am putut spune tatălui domniei voastre că m-ați refuzat ca soț, fiindcă ar fi cerut o explicație, iar cea pe care mi-ați dat-o mie nu i-ați fi dat-o și lui, nu-i așa ?

— Aș fi preferat să mor !

— Vedeți că trebuia să procedez așa cum am procedat.

— Și cum ați procedat ?

— Am spus că ați cerut cîteva zile ca să vă hotărîți și că doreați să fiți lăsată să petreceți aceste zile în singurătate.

— Deci, domniei voastre îi datorez liniștea ?

Se înclină.

— Ceea ce contează acum, e să mă credeți prietenul sincer al domniei voastre.

Îi întinsei mîna.

— O, dă, prietene, cred, zisei.

— Atunci, răspundeți-mi fără să șovăiți, ca și prima oară.

— Întrebați-mă.

— Nădăjduiți să vă căsătoriți într-o zi cu cel pe care-l iubiți ?

— Cu neputință !

— Deci, a murit ? întrebă don Ruiz.

— Trăiește.

Sclipirea de bucurie din privire i se stinse.

— Ah, zise el, asta-i tot ce voiam să știu.

Și salutîndu-mă din nou, ieși oftînd.

Alte trei zile se scurseră. În acest răstimp nu ieșii din cameră și cu, excepția lui Beatriz, nimeni nu intră la mine.

În a patra zi, don Ruiz îmi fu anunțat din nou.

Aproape că-l așteptam. Nu mă mai temeam să-l văd, era singurul meu confident și înțelegeam că spusese adevărul cînd afirmase că mi-e prieten sincer.

Intră respectuos ca de obicei, și se apropie doar cînd îi făcui semn.

Îi întinsei mîna, o luă și o apropie ușor de buze.

Apoi, după o clipă de tăcere în timpul căreia mă privi cu mult interes, zise :

— N-am încetat nici o clipă să mă gîndesc la poziția domniei voastre. E cumplită !

Eu oftai.

— Oricît aș vrea să vă ajut, continuă el, nu putem amîna la nesfîrșit răspunsul pe care trebuie să mi-l dați.

— Vai, așa e ? răspunsei.

— Aș putea spune că îmi retrag cererea în căsătorie. Aș accepta cu plăcere rușinea de a lăsa să se creadă că ruina tatălui domniei voastre a dus la răcirea sentimentelor ce le nutream. Dar unde ar duce refuzul acesta ? La o amînare de două, trei luni doar. Într-o bună zi continuă el, va trebui ca tatăl domniei voastre și lumea să afle în ce situație sînteți, și atunci... atunci veți fi dezonorată !

— Și ce să mă fac ? strigai.

— Să vă căsătoriți cu un bărbat îndeajuns de devotat ca să vă fie soț în ochii lumii și doar frate față de domnia voastră.

— Dar unde să-l găsesc ? murmurai.

— Veneam să ți-l ofer eu, Mercedes. Nu-ți-am spus că te iubesc ?

— Mă iubești, dar...

— Cînd eu iubesc, Mercedes, o fac cu toate puterile nu numai ale inimii, ci și ale sufletului, iar abnegația face parte dintre aceste puteri.

Ridicai capul și mă trăsei înapoi aproape înfricoșată. Nu bănuisem că abnegația poate merge pînă acolo.

— Voi fi fratele tău, Mercedes, repetă el. Copilul tău va fi al meu și niciodată nu vom discuta nimic despre aceasta, îți dau cuvîntul meu de gentilom.

Îl privii cu îndoială, șovăind.

— Ei, hai, zise el, nu-i mai bine așa decît să te arunci pe fereastră ?

Rămăsei mută pentru o clipă, apoi căzui în genunchi înaintea lui.

— Frate, îi zisei, fie-ți milă de soția ta, și salvează onoarea tatălui meu !

Mă ridică, îmi sărută mîna și plecă.

După cincisprezece zile eram soția lui don Ruiz.

El s-a ținut de cuvînt ca un gentilom credincios, dar natura nu a acceptat înșelătoria aceasta și, deși don Ruiz a avut întotdeauna față de Fernando grija unui părinte, Fernando n-a avut niciodată față de don Ruiz sentimente filiale.

Acum, Sire, știți totul !

— Afară de numele adevăratului tată, zise regele, dar o să mi-l spuneți.

— Don Iñigo Velasco ! bîigui Mercedes.

— Bine, spuse don Carlos, știu tot ce voiam să știu.

Și grav, întunecat, ieși lăsînd-o pe femeie în genunchi și murmură.

— Știam eu că-i cu neputință ca un fiu să-și pălmuiască tatăl.

Încheiere

A doua zi, în zori, o mare mulțime de oameni se îngrămădea în Piața de los Algibes, în jurul unui eșafod ridicat în mijlocul pieții. Călăul, cu brațele încrucișate stătea lîngă eșafod. O taină plutea asupra orașului și se spunea că, pentru prima oară, regele avea să facă dreptate.

În mijlocul acestei mulțimi puteau fi recunoscuți maurii mai curînd după privirea înflăcărată, decît după costumul oriental. Ochii le străluceau de bucurie la ideea că vor vedea execuția unui gentilom care era *rico hombre* și creștin.

În clipa cînd din turnul Vela se anunță ora nouă dimineața, porțile palatului Alhambra se deschiseră, gărzile făcură zid înlăturînd mulțimea și silind-o să formeze un cerc mare în jurul eșafodului.

Apoi regele se ivi, privind îngrijorat printre pleoapele ce clipeau. Parcă ar fi căutat cu privirea, din obișnuință, un mesager așteptat de mult.

Mesagerul nesosind, privirea regelui se posomorî iarăși.

Lîngă rege mergea o fată voalată. Nu i se putea recunoaște chipul din cauza voalului ce-l acoperea, dar după costumul bogat și totodată sobru, se putea ghici că aparținea castei nobililor.

Dor Carlos înaintă prin mulțime și nu se opri decît la cîțiva pași de eșafod.

În urma lui se iviră marele judecător și, la brațul lui, doña Flor. Zărind eșafodul, amîndoi se opriră și nu s-ar fi putut spune care dintre ei, tatăl sau fiica, păli mai tare.

Regele se întoarse să vadă dacă e urmat de marele judecător și văzînd că acesta se oprise sprijinind-o pe fiică-sa gata amîndoi să cadă, trimise un ofițer să-i spună să vină la el.

În același timp, din partea opusă două persoane străbăteau mulțimea : don Ruiz și doña Mercedes.

Fiecare dintre ei cu o expresie diferită pe chip, privi spre eșafod.

Nici cinci minute nu se trecuseră, cînd se iviră sub paza gărzilor don Fernando și don Ramiro, cei doi rivali. Don Fernando fusese arestat cu o zi înainte, după cum am povestit, iar don Ramiro, primind ordin, se predase singur.

Toți actorii dramei ale cărei prime patru acte se jucaseră, erau adunați pentru ultima scenă. Se făcu tăcere, iar lumea aștepta deznodămîntul necunoscut, căruia prezența călăului îi dădea o semnificație tainică dar cumplită.

Don Carlos ridicînd capul privi pentru ultima oară spre poarta maură și văzînd că nimic nu vine, dintr-acolo își opri privirea asupra lui don Iñigo care, sub apăsarea ei, simți că-l trec fiorii.

— Don Iñigo Velasco de Haro, zise el cu un glas atît de pătrunzător, încît, deși nu depăși diapazonul obișnuit, fu auzit de toți, de două ori, fără să vă sprijiniți cererea pe nici un motiv, mi-ați cerut viața unui om care meritase moartea. Nu mai sînteți mare judecător al Andaluziei.

Un murmur trecu de la actorii acestei scene în mulțime, și don Iñigo schiță un gest voind să înainteze spre rege, și, fără îndoială, să se justifice.

— Nu mai sînteți mare judecător al Andaluziei, continuă don Carlos, dar sînteți conetabil al regatului. Cel ce ține rău cîntarul dreptății, poate trage cu curaj sabia războiului.

— Sire ! murmură don Iñigo.

— Tăcere, conetabile, îl întrerupse don Carlos, n-am terminat. Don Ruiz, continuă el, vă știam de multă vreme drept unul dintre cei mai nobili gentilomi ai statelor mele spaniole. De ieri, vă cunosc ca pe una dintre inimile cele mai nobile din lume.

Don Ruiz se înclină.

— Domnia voastră sînteți mare judecător al Andaluziei, în locul lui don Iñigo. Ați venit ieri să-mi cereți dreptate pentru insulta pe care ați suferit-o. Faceți-vă dreptate singur.

Dor Ruiz tresări.

Doña Mercedes păli.

— Don Fernando, continuă regele, ești vinovat de două ori : o dată te-ai răsculat împotriva legilor societății și te-am iertat. A doua oară te-ai răsculat împotriva legilor firii și de data aceasta, socotindu-mă neputincios să pe-

depsesc o crimă atît de mare, îi las celui jignit grija iertării sau a pedepsei. Dar în orice caz, începînd din această clipă, te șterg din rîndurile gentilomilor, îți retrag titlul de *rico hombre* și te las nu atît de curat, din păcate, ci de sărac, de singur, de gol ca în ziua cînd ai venit pe lume ! Ginesta, continuă regele, tu nu mai ești țiganca de la hanul *La Regele maur*, nici călugărița de la mînăstirea Bunei Vestiri, ci ești ducesă de Carmona, marchiză de Montefrío, contesă de Pulgar ; ești nobilă de rangul întîi și rangul acesta îl poți da, cu numele tău, soțului tău, chiar dacă l-ai lua din popor, dintr-un trib maur sau de pe eșafod.

Apoi întorcîndu-se spre don Ramiro.

— Don Ramiro, zise el, ești liber. Ai fost provocat și n-ai putut face altfel decît să răspunzi provocării. Dar luptînd, ai cinstit bătrînețea, adică tot ce e mai demn de respect pe pămînt. Nu te pot face mai bogat decît ești, dar în amintirea mea, la numele tău îl vei adăuga pe cel de Carlos, iar în stema familiei vei include leul Burgundiei. Acum să se facă dreptate sau să fie răsplătiți toți ! Începeți, don Ruiz, mare judecător al regatului.

Se făcu tăcere. Toate privirile se întoarseră spre don Ruiz, toți ascultară cu atenție și iată ce auziră :

Doña Mercedes, pînă atunci nemișcată ca o statuie, păru să-și și desprindă cu greu picioarele de pămînt și traversînd încet și solemn distanța care o despărțea de soțul ei ce stătea în picioare cu brațele încrucișate zise :

— Domnule, în numele a tot ce-i mai sfînt în cer și pe pămînt, mama vă cere iertare pentru fiul ei !

În inima și pe chipul lui don Ruiz, vreme de o clipă avu loc o luptă tăcută.

Apoi coborî o mînă o puse pe capul lui Mercedes și rosti cu un glas de o nesfîrșită blîndețe :

— Îl iert !

Un murmur trecu prin mulțime. Fernando păli îngrozitor și căută o armă ; dacă și-ar fi găsit pumnalul basc poate că mai curînd s-ar fi înjunghiat decît să primească iertare din partea bătrînului.

Dar tînărul era dezarmat și păzit.

— E rîndul tău, ducesă de Carmona, zise dona Carlos.

Ginesta se duse spre Fernando și îngenunche înaintea lui ridicîndu-și voalul.

— Don Fernando, te iubesc, ! zise ea.

Tînărul scoase un strigăt rămase o clipă zăpăcit parcă, o privi îndelung pe doña Flor și întinse brațele spre Ginesta care, bucuroasă cum nu mai fusese pînă atunci, se aruncă la pieptul lui.

— Ducesă de Carmona, marchiză de Montefrío, contesă de Plugar, îl iei de soț pe condamnatul Fernando care n-are nici nume, nici rang, nici avere ? întrebă don Carlos.

— Îl iubesc Sire, îl iubesc ! repetă Ginesta.

Și sfîndu-l pe Fernando să se încline, căzu în genunchi împreună cu el înaintea regelui.

— Bine, zise don Carlos, un rege își respectă cuvîntul dat. Ridică-te, duce de Carmona, marchiz de Mantefrío, conte de Pulgar, grande de Spania de rangul întîi, mulțumită soției tale, sora și fiică de rege !

Apoi, fără să le lase timp actorilor și spectatorilor să-și revină din uimire, continuă :

— E rîndul tău, don Ramiro !

Don Ramiro, clătinîndu-se, străbătu la rîndu-i distanța care-l despărțea de doña Flor, părîndu-i-se că înaintea ochilor lui plutește un nor de aur și de purpură, și că un cor de îngeri îi cîntă la ureche.

El puse un genunchi în pămînt în fața fetei.

— De doi ani vă iubesc, doamnă, zise el. Don Ramiro de Ávila nu îndrăznea să v-o spună, dar în prezența regelui, nașul său, don Carlos de Ávila vă cere, umil mîna.

— Señor, îngăimă doña Flor, cereți-o tatălui meu.

— Astăzi eu vă sînt tată, doña Flor, zise don Carlos, și dau mîna domniei voastre, curierului dragostei.

Cele trei grupuri încă se mai aflau în poziția de la început, cînd deodată se auzi mare vuiet dinspre poarta Judecății, apoi un călăreț plin de praf, pe care, după costumul ce-l purta, don Carlos îl recunoscu a fi un gentilom german, se ivi fluturînd în mînă un pergament și strigînd :

— Unde e regele ? Unde e regele ?

Don Carlos păli la rîndul său de parcă și el, care tocmai împărțise dreptatea, urma să fie judecat.

— Unde e regele ? continua să strige cavalerul.

Iar lumea se dădea în lături din fața lui.

Don Carlos făcu zece pași înainte și, cu glas hotărît, deși chipu-i aproape livid îi trăda neliniștea rosti :

— Aici sînt !

Calul se opri brusc, înfiorîndu-se tot şi îndoind genunchii de oţel.

Toată lumea aştepta cu sufletul la gură.

Călăreţul se ridică în scări.

— Ascultaţi cu toţii, zise el, voi toţi ce sînteţi aici de faţă ! Ascultă, Granada ! Ascultă, Burgos ! Ascultă, Valladolid ! Ascultă, Spanie ! Ascultă, Europă ! Ascultă, lume ! Salut lui Carol Quintul, împărat ales ! Cinste domniei lui ! Salut lui Carol Quintul, împărat ales ! Cinste domniei lui ! Slavă fiului său şi fiilor fiilor săi !

Şi sărind de pe cal, căzu în genunchi şi înfăţişă pergamentul care atesta alegerea regelui don Carlos pe tronul imperial al Germaniei.

Don Carlos îl luă cu o mînă tremurătoare şi rosti cu un glas în care era însă cu neputinţă să deslueşti cea mai uşoară urmă de emoţie :

— Mulţumesc, duce de Bavaria, zise el. Nu voi uita că domniei voastre îi datorez această veste mare.

Apoi, întrucît spectatorii repetau cu strigăte puternice cuvintele mesagerului : „Slavă lui Carol Quintul ! Slavă fiului său ! Slavă fiilor fiilor săi !“ rosti ridicînd mîna :

— Domnilor, slavă lui Dumnezeu, căci numai el e mare !

Sfîrşit